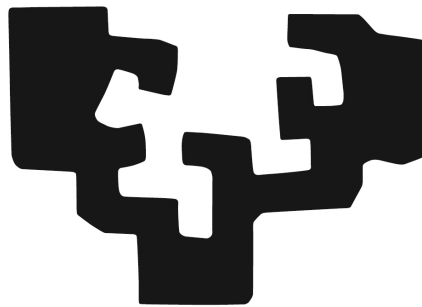

Hezkuntza formalean, aisialdi-antolatua eta ludikotasuna ardatz, euskarazko hizkera informala ikas-irakaskuntza. Zailtasunen gainetik onura anitz.

eman ta zabal zazu

Egilea: Odei Guirado Irasuegi

Ikasturtea: 2023-2024

Zuzendaria: Alaitz Santos

Masterra: Gizarte eta Hezkuntzako Eremuen Ikerketa Masterra.

Laburpena: Ondorengo orrialdeetan euskararen biziberritze-prozesua, hizkera informala, aisialdi-antolatua, hezkuntza formala, motibazioa, atxikimendua eta komunikazio-antsietatea lotzen dituen marko teorikoan kokatutako ikerketa-lana aurkezten da. Hala, metodologia ludikoa eta aisialdi antolatua tarteko, hizkera informala hezkuntza formalean lantzeak euskararekiko motibazioan, atxikimenduan eta komunikazio-antsietatean haurrengan utzitako bizipenak aztertzen dira eta baita esku-hartze horiek bideratzean irakasleek eta hezitzaileek izan dituzten zailtasunak, erraztasunak eta beharrak ere. Ikerketa-lana metodo mistoan eta diseinu konkurrentearen baitan garatua izan da eta bertan parte hartu dute euskarazko hizkera informala aisialdi antolatuaren eta jarduera ludikoen bitartez lantzen ari dinen Nafarroako bi ikastolatako haurrek ($n= 86$), irakasleek ($n= 4$) eta hezitzaileek ($n= 2$). Emaizak datu kualitatiboak eta kuantitatiboak triangulatuz aztertu dira eta ateratako ondorioen artean, besteak beste, ondorioztatu da haurren euskararekiko motibazioa eta atxikimendua sustatzen eta garatzen dela, eta, era berean, komunikazio-antsietatea jaitsi. Aztertutako laginaren baitan, ezberdintasun esanguratsuak topatu dira H1aren eta generoaren arabera. Irakasle eta aisialdiko hezitzaileei dagokionez, aldiz, jasotako formakuntzaren eta eskura izandako programaren balioa azpimarratu da, horrekin batera ondorioztatuz beharrezkoa izan daitekeela hizkera informala lantzeko irakasleentzako eta hezitzaileentzako etorkizunerako prestakuntza espezifikoak.

Gako-hitzak: hizkera informala, jolasa, motibazioa, atxikimendua, komunikazio-antsietatea

Abstract: The following pages present a research study framed within the theoretical framework that takes into consideration the revitalization process of Euskera, informal language, organized leisure, formal education, motivation, adherence and communicative anxiety. The aim of the study is to analyze students' perceptions about motivation, attachment to Basque and language anxiety through informal language, playful methodology and organized leisure. In addition, teachers were asked about the difficulties and facilities they experienced through the program. The study is based on a mixed method and it is developed within a concurrent design, in which children from two ikastolas ($n= 86$) participated. Teachers ($n= 4$) and educators ($n= 2$) who through organized leisure and leisure activities work informal language inside and outside the classroom also participated in the study. The results have been analyzed by triangulating the qualitative and quantitative data. Among the conclusions drawn, it can be underlined, that through informal language the motivation and attachment of children to the Basque language is encouraged and developed, as well as the reduction of communication anxiety. Significant differences were found taking into consideration students' L1 and gender. Regarding to teachers and educators, they found that it is necessary to work on informal language, therefore specific training is needed.

Keywords: informal language, play, motivation, adherence, communicative anxiety

Aurkibidea

1. Atarikoa.....	1
2. Oinarri teorikoa.....	3
2.1. Eskola, euskararen irakaskuntza eta euskararen erabileraren bilakaera.....	3
2.2. Hizkuntza, hizkuntza estandarra, hizkera-komunitateak, herri-hizkerak, hizkuntza-erregistroak eta hizkera informala.....	6
2.2.1. Hizkuntza estandarra.....	7
2.2.2. Herri-hizkerak eta hizkera-komunitateak.....	7
2.2.3. Testuinguruaren arabera hizkuntza-erregistroak eta hizkera informala.....	8
2.3. Gutxiagotutako hizkuntzak eta testuinguru soziolinguistikoak	10
2.3.1. Elebitasuna, eleaniztasuna eta diglosia	10
2.3.2. Gazteak euskaratik erdarara, zergatik eta zertarako: kode-alternantzia eta translanguaging ikuspegiak.	13
2.4. Hizkuntzaren ikaskuntzan eta sozializazioan testuinguruari begiratzearen beharrak	18
2.4.1. Hizkuntza, testuinguru soziala eta hizkuntza-sozializazioa.....	18
2.4.2. Testuinguru emozionala, atxikimendua, motibazioa eta hizkuntza- hautua.....	21
2.5. Antsietatea, hizkuntza-antsietatea eta bigarren hizkuntzaren (H2) jabeakuntza.	23
2.6. Heziketa soziolinguistikoa eta ekolinguistikoa.....	26
2.7. Aisialdia: jolasa, komunitatea, bizipen positiboak, motibazioa, erabilera	28
2.7.1. Jolasa ahozotasuna lantzeko hizkuntza-estrategia gisa.	31
2.8. Ahozotasunaren lanketa, hizkera informala eta pedagogia soziolinguistikoa	32
2.9. Hizkera informalaren ikas-irakaskuntza ikertu beharraz.....	34
3. Ikerketa-lanaren iker-objektua, helburuak eta ikerketa-galderak	34
3.1. Helburuak	35
3.2. ikerketa-galderak	35

4. Metodologia	36
4.1. Parte-hartzaileak	37
4.1.1. Haur parte-hartzaileak	38
4.1.2. Irakasle eta asialdiko hezitzaile parte-hartzaileak.....	39
4.2. Datuak biltzeko teknikak, eta instrumentuak	40
4.3. Datuen prozedura eta analisia.....	43
4.3.1. Estandar etikoak	44
5. Emaizak	45
5.1. Programak ikasleengan sustatutako euskararekiko atxikimendua eta motibazioa.....	45
5.2. Euskarazko hizkera informala: aisialdi-antolatuaren eta jarduera ludikoen bitartez egindako lanketa eta haurren komunikazio-antsietatearen pertzepzioa.....	53
5.3. Hizkera informala programaren bitartez lantzeko irakasleek eta aisialdiko hezitzaileek topatu dituzten erraztasun eta zailtasunak.....	60
6. Eztabaida eta ondorioak	64
7. Mugak, indarguneak eta etorkizuneko erronkak	69
7.1. Mugak eta indarguneak	69
7.2. Etorkizuneko erronkak.....	70
Azken hitza	70
Esker ona	71
Bibliografia	72
Eranskinak	87
1. eranskina: Bereziartua eta bestek (2023) behatutako esamoldeak	87
2. eranskina: Haurrek irakasleari egindako oparia.....	88
3. eranskina: Haurren elkarrizketa bideratzeko prestatutako galderak	88
4. eranskina: Irakasleek elkarrizketa bideratzeko galderak	90
5. eranskina: Hezitzaileen elkarrizketa bideratzeko galderak.....	91

6. eranskina: H1 euskara eta gaztelania duten haurren elkarrizketaren transkribapena.....	93
7. eranskina: H1 erdara duten haurren elkarrizketaren transkribapena.....	107
8. eranskina: Irakasleen eta hezitzaileen elkarrizketen transkribapenak.....	120
9. eranskina: irakasle eta hezitzaileen Ad Hoc galdetegia.....	129
10. eranskina: Haurren Ad Hoc 1. pilotaje-galdetegia.....	132
11. eranskina: Haurren Ad Hoc 2. pilotaje-galdetegia.....	137
12. eranskina: 2. galdetegiaren pilotajearen analisi estatistikoa: EEAMA galdetegi-eskalaren analisi faktoriala, fidagarritasuna eta baliagarritasun analisia	144
13. eranskina: Emaitzen fidagarritasunaren analisi estatistikoa: EEAMA galdetegi-eskalaren analisi faktoriala eta fidagarritasuna	151
14. eranskina: Haurren elkarrizketetatik eratorritako informazioa kategorizatuta	157

Irudien aurkibidea

1. Irudia: Ahozko hizkuntza-gaitasuna arabera multzo metatuak. 16 urtetik gorako hiztunak Euskal Herria, 1991-2016 (%).....	4
2. Irudia: Triangulazio-estrategiaren irudi-adierazpena.....	36
3. Irudia: Haur parte-hartzaileen hizkuntza-hautuaren arrazoiak.....	38
4. Irudia: 11. eta 13. itemak: Jolasaren bitartez euskara ikasteko eta euskaraz hitz egiteko motibazioa.....	49
5. Irudia: 14. eta 15. itemak: jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez euskararen bilakaera eta komunitatearen parte sentitzearen eragina euskararekiko atxikimendua eta motibazioan.....	50
6. Irudia: 12. eta 19. itemak: euskara ikasteko erraztasuna eta komunikazio-antsietatearen beherakada.....	56
7. Irudia: 28. eta 29. itemak: komunikazio-antsietatea hizkera informala lantzen den testuinguruaren arabera.....	58

Taulen aurkibidea

1. Taula: Hizkuntza, hizkuntza estandarra, hizkera informala, hizkuntza-erregistroak, hizkuntza- eta hizkera-komunitateak.....	10
2. Taula: Elebitasuna, eleaniztasuna eta diglosia.....	13
3. Taula: Kode-alternantzia, translanguaging eta tarteko ikuspegiak.....	15
4. Taula: Gazteek euskarazko lagunarteko hizkera informalean baliabide linguistiko erdaldunak erabiltzeko arrazoiak.....	17
5. Taula: Brofenbrenneren teoria ekologikoaren sistemak.....	20
6. Taula: HMOean jasotzen denaren arabera ikastoletako jardun pedagogikoan egon biharko liratekeen lan-arloak.....	33
7. Taula: Haur, irakasle eta hezitzaile parte-hartzaileak.....	40
8. Taula: Elkarriketatuak.....	41
9. Taula: EEAMA galdetegiaren Alfa de Cronbach koefizientearen emaitzak osotasunean eta dimentsioka.....	43
10. Taula: Informazioaren tratamendua egiteko sortutako kategoriak.....	44
11. Taula: Motibazioa eta atxikimenduaren haurren pertzepzioak jasotzeko itemen emaitzen datu estatistikoak.....	49
12. Taula: U de Mann-Whitney probaren datu estatistikoak: Motibazio eta atxikimenduaren itemen sumatorioarekin eta H1 aldagaiarekin.....	51
13. Taula: Atxikimendua eta motibazioa: itemka eta H1aren arabeko mediak.....	51
14. Taula: Atxikimendua eta motibazioa: itemka eta generoaren arabeko mediak.....	52
15. Taula: Motibazioa eta atxikimenduaren haurren pertzeptzioak jasotzeko itemen emaitzen datu estatistikoak.....	55
16. Taula: U de Mann-Whitney probaren datu estatistikoak: Motibazio eta atxikimenduaren itemen sumatorioarekin eta H1 aldagaiarekin.....	58
17. Taula: Komunikazio-antsietatea: itemka eta H1aren arabeko mediak.....	59
18. Taula: Atxikimendua eta motibazioa: itemka eta generoaren arabeko mediak.....	60

19. Taula: Irakasleek eta hezitzaileek programazioak eta formakuntza-mintegiak suposatu duten erraztasunaren inguruan egindako balorazioen mediak.....	61
20. Taula: Irakasleek eta hezitzaileek hizkera informala lantzeko izandako zailtasunaren balorazioaren media.....	63
21. Taula: Irakasleek eta hezitzaileek hizkera informala lantzeko formazioaren inguruan egindako balorazioa.....	64

1. Atarikoa

Ondoren aurkezten den ikerlana *Gizarte- eta hezkuntza-esparruetako ikerketa-masterraren* Master Amaierako Lanerako garatutako lana da. Bertan txertatzen da masterrean zehar ikasitakoa, eta, nolabait, bertara ekarri dira bizitza pertsonalean, lagunartekoan eta profesionalean lana garatu duen pertsonaren ardatza, kezka, motibazio-iturri eta gogoaren diren euskara, haurrak (edo haurtzaroa), jolasa, eta hezkuntza. Ahaztu gabe, nola ez, pedagogia bera, hezkuntza ikertzen duen zientzia eta gure pasioa.

Hala, ikerlan honetan, Euskaltzaindiak, Ikastolen Elkarteak eta Mondragon Unibertsitateak elkarlanean euskarazko hizkera informala lantzeko abian jarritako programa batean jartzen da begirada, hain justu, Arikala egitasmoan. Hain zuzen ere, aisialdi antolatuaren eta jarduera ludikoen bitartez, hezkuntzaren eremu formalean, euskarazko hizkera informala lantzen ari diren bi ikastolatako parte-hartzaileen eta euren bizipenengan. Programa 2022-23 ikasturtean abiatu zen, eta 2023-24 ikasturtean, parte-hartzaile berdinak mantenduz izan du bigarren aplikazio-aldia; guk geuk prozesu horretan parte hartu dugularik.

Bada, ezaguna dugun egitasmo baten baitan garatutako ikerlana da ondorengoa. Bere helburua duena hezkuntza formalean aisialdi antolatuaren bitartez haurren hizkera informalearen ezagutzan eragin daitekeen aztertzea. Horretarako, gela barruan eta kanpoan eragiteko programak garatzen dira eta, horien aplikazioaren aurretik eta ostean, euskararen erabilera neurtzen da; bide batez, landu den hizkeraren presentzia atzematen den eta erabilerak gora egin duen (edo ez) aztertzeko. Ikerlan honetan, ordea, harago begiratzen da. Abiapuntua atzendu gabe, beste aldagai, ikerketa-galdera, eta helburu batzuekin; gure ustez behintzat aintzat hartzea ezinbestekoak direnak, testuinguru bakoitzeko gogoeta behar den tokitik abiatu, hizkuntza-helburuak zedarritu euskara informalearen lanketaren garrantzia eta onurak (ekarpena) azpimarratu eta esku-hartze pedagogikoen diseinuak doitzeko.

-Lanaren kokapena: Euskararen biziberritze-prozesuan gaur egun eskolak dituen erronkei heltzeko eta estrategia berriak diseinatzeko gakoak topatzeko ikerketa-lana da hau. Kasu honetan, aipatutako programan parte hartzen ari haurrek, irakasleek eta hezitzaileek euskarazko hizkera informalearen baitako ikas-irakaskuntza eta hezkuntza-prozesuan izan dituzten bizipenetatik abiatuz esku-hartzearen eragina aztertzeko; bai motibazioan, bai atxikimenduan, eta bai komunikazio-antsietatean. Betiere testuinguruari eta H1ari (ama hizkuntza) erreparatuz. Modu horretan, xedea

izanik hizkera informaletik eta jolasa zein jarduera ludikoen bitartez aldagai horietan sustatu daitekeena aztertzea.

-Marko teorikoa: ikerketa-lan honen marko teorikoaren garapenean lehenik, euskarak Euskal Herrian, eta bereziki hezkuntzan, egun duen egoeraren analisi bat egiten da; azpimarra horren erabilera eginez. Bigarrenik, aditu eta autore ezberdinen literatura arakatuta, hurbilpen teoriko bat egiten da: hizkuntza, hizkuntza-estandarra, herri-hizkera, hizkera-komunitateak, hizkuntza-erregistroak eta horiei, gutxiagotutako hizkuntza baten testuinguruan, eragiten dioten aldagaiei erreparatuz; bai bere ikaskuntza-prozesuan eta bai horren sozializazioan ere. Hirugarrenik, hizkuntzaren jabekuntzan testuinguru sozialak, H1ak (ama hizkuntza), hizkuntza-mailak, motibazioak, atxikimenduak eta komunikazio-antsietateak duten garrantzian sakontzen da. Eta, azkenik, eskola-testuinguruan kokatuta, adituen ekarpen teorikoak eta ikerketen emaitzak arakatuz, aisialdi-antolatua eta jarduera ludikoen bitartez eman daitekeen erantzun pedagogikoaren oinarria garatzen da; bai euskararen ikas-irakaskuntza prozesuak integralak izateko –euskal hiztun osoak diren pertsona euskaldunak garatzeko– eta bai horren erabilera sustatzeko.

-Metodologia: Ikerlan hau, metodologia misto bat erabiliz, paradigma pragmatikoan kokatzen da. Hala, ikerketa diseinua eredu konkurrentearen baitan garatu da metodo kuantitatibo eta kualitatiboak uztartzuz.

-Lan-prozesua: Lehenik iker-objektua definitu da. Horren ostean, lagunen arteko hizkera informala lantzen ari diren ikastolekin hitz egin da (baita Euskaltzaindiarekin ere), Master Amaierako Lana izango den ikerketaren asmoen berri emateko eta hori egikaritzeko aukera mahaigaineratzeko. Behin oniritzia jasota eta iker-lerroarekiko horien benetako interesa berretsita, oinarri teorikoa osatu da.

Hurbilpen teorikoaren lanketa sakona izan da. Askotarikoak izan dira luze eta xehe irakurritako literatura-iturriak: adituak, arituak, ikerketa-emaitzak, ikuspegi soziala eta soziolinguistikoa, curriculumak, aisialdi hezitzailea eta abar eta abar. Hala, oinarri teorikoa zedarrituta ikerketa gauzatzeko instrumentuak zein izango diren, nola sortuko diren eta landa-lana nola bideratuko den erabaki da. Ondoren datu eta informazio-bilketaren prozesuarekin hasteko. Azkenik jasotako datuak eta informazioa tratatu, aztertu eta interpretatu dira, egindako markoarekin elkarrizketan jarri eta ondorioak ateratzeko.

2. Oinarri teorikoa

Ondorengo atala ikerketa-lana kokatzen den oinarri teorikoaren garapena da.

2.1. Eskola, euskararen irakaskuntza eta euskararen erabileraren bilakaera

Berrogeita hamar urte luze pasa dira euskal-komunitateak euskarazko aldaera estandarra sortzeari ekin ziola, besteak beste, funtzio formalak beteko zituen aldaera bateratua eratzeari; hots, euskara batua sortzeari. Halarik ere, 1998. urtean izan zen Euskaltzaindiak Euskara Batuaren Ahoskera Zaindua onartu zuen unea. Hala, bakarra ez bada ere, eskola izaten da hizkuntza estandarra (*standard language*) lantzeko eta zabaltzeko bide nagusia eta gaur arte lanean aritu da euskal hezkuntza, beste euskalgintzako eragileekin batera euskararen biziberritze-prozesua sustatzen (Perez eta Azkarate, 2020).

Amonarrizek (2015) azaltzen du soziolinguistikaren inguruko lehen biltzar nagusia Getxon izan zela; zehazki, 1984. urtean. *Iruñean sortu* aktaldea sustatutako enkontru bat izan zen. Antolatzaileen artean zeuden: Joan Mari Torrealdei, Mari Jose Azurmendi, Pakita Arregi, Txillardegia eta Amonarriz bera ere. Parte-hartzaileen artean zeuden, halaber, Sánchez Carriónen, hau da, "Txepetxen" gisako pertsona esanguratsuak. Garrantzitsua iruditzen da bilkura hori aipatzea, bertan euskararen biziberritze-estrategiak sustraitzen ari zirelako. Tartean, eskolari zegokiona, gure interesekoa dena, eta gaur egun arte iparrorratz izan dena, alegia.

Amonarrizek (2015) berak bilkura horretan landu zen *Euskara eta Eskola* ponentziaren testuaren zati bat ekartzen du gogora, nolabait, erakusteko ahozkotasanaren gaia ez zela orduko kezka eta lehentasuna: "ezin diogu eskatu eskolari, gaur-gaurkoz behintzat, jolaserako, kaleko berriketarako, adarra jotzeko euskara ere erakustea" (106. or). Horri gehitzen dio ez dela harritzekoa une horretan ahozkotasanaren gaia alboratuta egotea, benetan aurreikusten eta sinesten baitzen haurrek euskara ikasiz gero, kalean ere euskaraz mintzatuko zirela. Hau da, euskara formalaren ikaskuntzak informala bere horretan ekarriko zuela pentsatzen zen. Fishmanen (1993) hitzei so egiten badiegu, konturatzen gara nazioartean aditu ezberdinek aditzera ematen zituzten ideiak oinarri zituztela Euskal Herrikoek: "hizkuntzak komunikazio eta identifikazio lanetan oinarritzko zeregina duelako, eskola bidez eskuratutako hizkuntzotan hitz-etorri erraza lortzeak eta hartan irauteak gehiago zor die azkenean eskolaz kanpoko eta eskola urteak bukatu ondoko faktoreei eskola barneko faktoreei beraiei baino" (40. or).

Bada, eskolak euskararen biziberritze prozesuan euskara batua irakatsi du. Hau da, euskararen aldaera estandarra (*standard language*). Eta euskararen ezagutza zabaltzeko horrek egindako ekarpena kolosala izan bada ere, emaitzak ez dira espero ziren bezain onak, besteak beste, ezagutzak erabilera informala ekarriko zuela pentsatzen zelako (Amonarriz, 2015). Haatik, euskara, eguneroko hizkera informalarari dagokionez, egunez egun ahultzen joan da (Zalbide, 2020) eta erdararen presentzia gero eta handiagoa da ahozko harreman informaletan (Aleman, 2023).

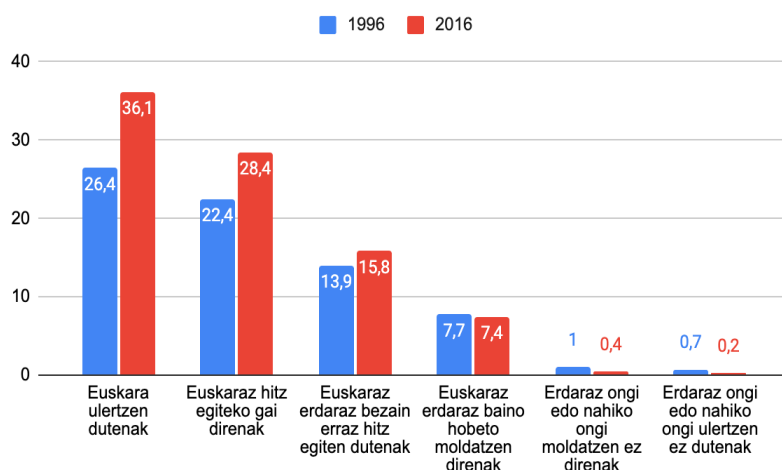
Alabaina, euskararen erabileraren aferan haizea kontrako norabidean dugu, eta, hain zuzen ere horregatik, haur eta gazteak euskaraz eremu informaletan komunikatzeko gai izan daitezen alde ditugun espazioetan lanketa egin behar da (Amonarriz, 2015; Olasagarre, 2023), baita ikastoletan eta eskoletan ere (Aleman, 2023).

2.1.1. Euskararen ezagutzaren eta erabileraren bilakaera.

Iurrebasok (2022) bere doktorego tesian azterketa zehatza egin du euskaraz bere ezagutzan, gaitasunean eta erabileran izan duen bilakaeraren inguruan. Ondorengo grafikoan ikerketa-lan hori baliatuz 1996tik 2016. urtera euskarazko ahozko gaitasunaren bilakaera aurkezten da:

1. Irudia

Ahozko hizkuntza-gaitasuna araberako multzo metatuak. 16 urtetik gorako hiztunak Euskal Herria, 1991-2016 (%)

Iturria: Iurrebaso, (2022). Norberak egina.

Bada, azkar ikusten da ezagutza hazi bai, baina ongi hitz egiteko gaitasunaren igoera apala izan dela, euskaraz erdaraz bezain ondo moldatzen direnen igoera, soilik, 1,8 puntu igo baita 24 urtetan eta euskaraz erdaraz baino hobeto moldatzen direnak (euskal elebidunak) berriz jaitsi; zehazki 0,4 puntu. Eta horrek erabileran eragin zuzena dauka, noski. Hori antzeman daiteke 2016. urtean hitz egiteko gai zirenen (% 28,4) eta euskara

erabiltzen zutenen artean (% 13,6) ageri den arrakalari erreparatzen bazaio (Altuna et al., 2021). Bada, ahozko hizkuntza-gaitasuna eta erabileraren artean lotura badagoela ikus daiteke, euskaraz eta erdaraz modu bertsuan hitz egiteko gai zirenak % 15,8 baitziren eta euskaraz erdaraz baino hobeto hitz egiten zutenak % 7,4. Nolabait, ahozko hizkuntza-gaitasun ona dutenen (gutxienez erdaraz hitz egiteko dutenaren parekoa) eta erabiltzen dutenen kopurua gertuago dago hitz egiteko gai diren eta erabiltzen dutenena baino.

Horrez gain, ezagutza eta gaitasunaren antzera erabilerak ez du gorako joera mantendu, haatik, behera egin du nabarmen. Izan ere, euskararen erabilerak 1989tik 2006ra izandako gorakada eten egin zen 2016an, erabilera % 13,7 tik % 13,6ra jaitsiz, eta 2021eko erabileraren kale-neurketan euskaraz hitz egiten dutenen ehunekoa mantendu bazen ere, eremu euskaldunetan erabilerak atzera egin duela ondorioztatu zen (Altuna et al., 2021). Joera hori nabarmena da eskola-eremuan ere, eta hor ere agerikoak dira kezkatzeko arrazoiak. Arrue Proiektuaren¹ baitan eskuratutako emaitzek, adibidez, LH4ko ikasleen arteko euskararen erabilerak (2011tik 2017ra) behera egin duela erakutsi zuten; zehazki 1,2 puntukoa (Martinez de Luna eta Suberbiola, 2018). Datu kezkagarriak zalantzarik gabe, are gehiago jakinik LH4ko ikasleak izan ohi direla euskara gehien erabiltzen duenak, euskararen erabileraren abiapuntuko indargunea (Amonarriz, 2015). Martinez de Luna eta bestek (2023) egindako ikerketa-lanean aurkeztutako emaitzak ere ildo bertsutik doaz eta jolasgaraietan egiten den euskararen erabileraren inguruan emandako datuek kezkatzeko arrazoiak eman dituzte. Izan ere, ikasgela barruan haurrek egiten duten euskararen erabilera asko jaisten da bertako gune eta une informaletan egiten den erabilerarekin alderatzen bada. Kasu horretan, gainera, H1 euskara dutenen eta ez dutenen artean dagoen ezberdintasunari erreparatu diote, ondorioztatuz ezberdintasunak daudela horien artean. EAEko testuinguruan H1 erdara dutenen artean, soilik, ikasleen % 12 izanik jolasgaraietan euskara bakarrik erabiltzen duena eta % 13 euskara erdara baino gehiago darabilena. Alabaina, autoreen arabera, gogoan eduki behar da, oro har, H1 erdara dutenek euskaraz sozializatzeko aukera bakarra edo bakarrenetarikoa eskola izaten dutela.

Beraz, euskararen ezagutza-maila eta hitz egiteko gaitasun erlatiboa hazten joan den bezala, horren erabilerak ez du gora egin (Ramos, 2023) eta euskara bidegurutze batean aurkitzen da, bulkada eta estrategia berrien beharrean (Amonarriz, 2019). Hala, eztabaidaren erdigunean daude erabilera nola sustatu asmatzea eta hizkera informala

¹ EAEko ikasleen euskararen erabilera eskola-giroan, 2011-2017. Txosten exekutiboa.

eskolan lantzearen beharra (Amonarriz, 2015). Izan ere, soilik uniformetasuna sustatzeak, nolabait, hizkuntza-baliabideen pluraltasuna desagerraraztea dakar (Zuazo, 2014), eta, horrekin batera, baita gazteek egunerokoan lagunekin erabiltzeko dituzten hizkera informalerako baliabide linguistikoaren galera ere (Bereziartua et al., 2023).

Euskarak gutxiagotutako hizkuntza bat izanik, eremu formaletan erabiltzeko hizkuntza-estandarraz gain, bere hizkera informala garatu eta hizkera-komunitateak garatzeko espazioak behar ditu. Bestela, haur, nerabe eta gazteek euskarazko hizkera informala eraikitzekeko gune askerik ez badute, dibergentzia eta adierazkortasun bila erdarako *jerga* garatzen dute. Bien bitartean euskara eskolarekin, arau zurruneekin eta zuzentasunarekin lotuz (Zabaleta, 2007).

2.2. Hizkuntza, hizkuntza estandarra, hizkera-komunitateak, herri-hizkerak, hizkuntza-erregistroak eta hizkera informala

Hizkuntza definitu duten autore asko topa daitezke. Hala, lan honetan, hizkuntzak barnebiltzen dituen dimentsio ezberdinetan murgiltzeko horietako batzuk aipatuko dira; esanguratsuenak iruditu direnak.

Fishmanentzat (1993) hizkuntza komunikatzeko tresna bat da, bere baitan, halaber, nortasun soziala eta identitate pertsonalaren osagai garrantzitsu bat dena. *Soziolinguistika Eskuliburuan* hizkuntzaren honako definizio hau egiten da: “gizatalde bateko kideek elkarrekin komunikatzeko duten hitzezko adierazpidea”. (Zarraga eta al., 2010, 26. or). Pinzonek (2005), aldiz, gehiago xehetzen ditu aurreko definizioak eta hizkuntza gizarte-talde batek garaturiko komunikazio-iturri gisa definitzen du; historia, kultura, etnia eta geografia konkretu baten baitan sortua izan dena. Bada, hizkuntza guztiak bakarrak dira, gizarte-talde baten ondare kulturala eta horren erraien isla edo adierazle. Sarasuak (2013) ildo beretik, hizkuntzak kulturen bihotza direla aipatzen du eta “komunitateen existentzia sozialari oinarria ematen dioten eraikin kultura sofistikatu” (22. or) gisa definitzen ditu. Beraz, kultura, hizkuntza eta komunitatea hertsiki loturik daudela esan daiteke eta hizkuntza dela horiek iruten dituen haria. Bata bestearen ezinbesteko osagaia dira, eta biziraupenerako, hots, “existentzia sozialerako” bidaide; bereziki gutxiagotutako hizkuntzen eta kulturen testuinguruan. Izan ere, horien etorkizuneko errepresentazio soziala ez dago bermatua (Iztueta, 2014).

Hala, komunitate eta kulturen hari-lotura diren hizkuntza horiek idazteko, hitz egiteko, eta komunikatzeko garaian, testuinguru ezberdinetan izan duten bilakaera eta funtzioaren arabera forma eta molde ezberdinak garatzen dituzte. Hala nola, hizkuntza estandarrek eta herri-hizkerak eta horien aldaerak.

2.2.1. Hizkuntza estandarra

Hizkuntza bat eta bere testuingurua aldagai konplexuak dira. Hala, hizkuntza eta horrek testuinguruaren arabera hartzen dituen komunikazio-forma ezberdinek analisi zehatz bat eskatzen dute (Gregory eta Carroll, 2019).

Zalbidek (2020) hizkuntza estandarra (*standar language*) azaltzeko herri-hizkeratik (*folk speech*) bereizten du. Azaltzen du munduko hiztun-komunitate askotan bereizten direla, besteak beste, bakoitzak funtzio ezberdinak betetzen dituelako.

Valverdúk (1986) hizkuntza estandarra hizkuntza jasoaren eredu orokortu gisa azaltzen du, funtzionalki irakaskuntzan, komunikabideetan, administrazioan eta, oro har, publikoa den edozein eremu formalean erabiltzen dena. Makhanek (1991), hizkera eta idazkeraren zuzentasunari erreferentzia eginez, hizkuntza estandarra pertsona ikasiaren hizkuntzatzat definitzen du, zuzentasunaren eta kalitatearen eredu dena. Horrek ere, halaber, irakaskuntzari erreferentzia egiten dio, nolabait, hizkuntza estandarra eskolatzearen emaitza dela azalduz.

Hizkuntza estandarrak kodifikazio-arautze egoki bat edukitzen du eta bilakaeraren aurrean malgua bada ere, egonkorra izaten da (Zalbide, 2020). Horren erabilera testuinguru formaletara mugatu ohi da, eskolan irakasten da eta, beraz, intelektualizatua egoten da. Autore beraren aburuz honako funtzio hauek betetzen ditu: "batasun-iturria, erdal hizkuntzekiko bereizketa hesi, prestigio-iturri, eta erreferentzia-marko izatea" (26. or).

Hala, gure testuingurura etorrira, esan dezakegu euskara batua dela euskaldunon hizkuntza estandarra. Izan ere, kodifikatuta dago, hau da, zuzentasun-arauak ditu; irakurketa idazketa errazteko sortu zen; eguneroko hizkeren gainetik harreman-sare handia du; eskolan irakatsi eta ikasten da; eta erregistro formalean pentsatuta garatu zen (Zalbide, 2020).

2.2.2. Herri-hizkerak eta hizkera-komunitateak

Herri-hizkerari dagokionez, aldaera asko izan ohi ditu. Labovek (2006a) hizkuntza-komunitatea eta hizkera-komunitateak bereizi zituen, nolabait, herri-hizkerak aldaera ezberdinak izaten dituela azalduz. Lehenak, hizkuntza bat partekatzen duen pertsona orori egiten dio erreferentzia, eta, bigarrenak, aldiz, hizkuntzaren barietate bera partekatzen duen talde sozialari. Ildo beretik, Iurrebasok (2022) hizkuntza-komunitatea hizkuntza bat partekatzen duen pertsona multzoari erreferentzia egiteko erabiltzen den kontzeptua dela azaltzen du. Hizkera-komunitate adiera, aldiz, hizkuntzaren azterketa

xeheagoak egiteko, hizkuntza baten bariedade lokalizatuagoi erreferentzia egiteko, alegia. Horren guztiaren adibide izango lirateke euskara batua, euskalkiak, edo herriz herri horiek garatu dituzten aldaerak.

2.2.3. Testuinguruaren arabera hizkuntza-erregistroak eta hizkera informala

Hizkuntzak izan ditzakeen aldaera-sorta (*speech repertoire*) edo bariedade ezberdinez harago, hizkuntzaren erabilera egiteko, hots, hitz egiteko, erregistro-mota ezberdinak daude. Hau da, testuinguruaren arabera erabiltzen diren hizkera ezberdinak daude (Barrios et al., 2008).

Hizkuntza-erregistroak hizkuntza baten adierazkortasunak hartzen dituen forma ezberdinak dira, ekintza komunikatiboa gertatzen diren egoerak baldintzatuta aldatzen direnak. Beste modu batera esanda, erregistroak hizkuntzaren formaltasun-mailari (edo informaltasunari) egiten dio erreferentzia (Travalia, 2008). Hizkuntza-erregistroa transmititu nahi den mezua kokatzen den testuinguru sozialaren arabera moldatzen da (Fantini, 1982), eta, erabiltzen den hizkera, elkarrizketan parte hartzen duten pertsonen arteko harremanaren emaitza da (Gregory eta Carroll, 2019).

Labovek (2006b) testuinguruaren eta pertsona/pertsonekin dugun harremanaren, hots, betetzen duen funtzioaren arabera, hiru erregistro hauek bereizi zituen: testuinguru formal batean erabiltzen den hizkuntza zaindua; testuinguru formaletik kanpo erabiltzen den aldizkako hizkuntza; eta lagunartean erabiltzen dena; bat-batekoa, alegia. Hala, testuinguru informaletan lagunekin edo familiarekin erabiltzen den hizkerari, eguneroko mintzamolde (*everyday speech*) deitu zion. Zalbidek (2020) ere eguneroko mintzamolde arrunta erabiltzearen aldekoa da, eta horretarako hiru motibo hauek agertzen ditu:

Zergatik darabilgu esapide hori, eta ez beste bat? Hiru motibo hauengatik: a) Axularrek, orduko euskaldunen hizkuntza-aldiera bereziak zirela-eta, mintzamolde ezberdinez jardun zuelako (...); b) Horrela darabil gure arteko zenbait espezialistak ere, egungo egunean (...); c) euskal itzulpen egokia delako atzerriko adituen *everyday ordinary speech* adierazteko (46. or).

Halarik ere, autore berak eguneroko mintzamolde arruntaren inguruko azalpen osatu eta adosturik ez dagoela azaltzen du, halaber, zehaztuz, dakiela behintzat, ez dagoela euskara edo euskal hizkuntzari dagokionez horren definizio zehatzik. Hala, Barrios eta bestek (2008), eguneroko mintzamoldeari erreferentzia egiteko hizkera kolokiala (*colloquial speech*) terminoa erabili zuten; Muñoak (2020) hizkera gazteak (*Youthful speech*), edo hizkera ez-formalak (*non-formal speech*); eta, Amonarrizek (2015) aldiz, lagunarteaz eta gazte hizkeraz ari denean hizkera informala (*Informal speech*) eta

hizkera kolokiala (*colloquial speech*) biak ala biak erabiltzen ditu.

Beraz, Zalbideren hautua ulertuta eta jakinik ere aldaerez eta erregistroez gain testuinguru bakoitzari egokitzen zaizkion mikro-erregistroak daudela, hurbilpen teoriko honetan gazte hizkera (*Youthful speech*) eta hizkera informalaren (*Informal speech*) terminoak erabiliko dira. Izan ere, haur eta gazteen lagunarteko hizkeraren erregistro zehatzean kokatzen da marko hau, eta, horregatik, testuinguruari gehien gerturatzen zaion kontzeptua dela baloratu da.

2.2.4. Hizkera informalaren ezaugarriak

Taustek (1998) afektibitatea azpimarratzen du hizkera informalaren ezaugarri nagusizat. Rosenblatek (1969, in Travalia, 2008), aldiz, afektibitatearekin batera hizkera informalak dituen bat-batekotasuna eta izaera naturala. Orreaga (2020) harago doa hizkera informalaren ezaugarriak zerrendatzean. Horren ustez gaurkotasuna, bat-batekotasuna, adierazkortasuna, etxekoa, naturala eta berezkoa izatea dira ezaugarri horiek. Halaber, azpimarratzen du hizkera informalak duen arau-eza gazte hizkeraren, hots, lagunarteko hizkera informalaren oinarria dela talde soziala identifikatu eta hertsiki lotzen duena; kideak definituz eta nabarmenduz. Bada, esan daiteke Labovek (2006a) egindako ekarpenetara itzuliz, hizkerak komunitatea ezaugarritzen duela, eta, nolabait, horrekiko atxikimendua sustatu (eta alderantziz). Hala, Guirado eta Ruak (2023a) hizkera-komunitate jakineko kide izatearen, erabiltzen den hizkeraren, eta talde sozial horrekiko atxikimendu emozionalaren elkarrekikotasuna azpimarratzen dute.

Hizkera informalaren helburua, nagusiki, esan nahi den hori modu azkar batean esatea da. Hots, hitz gutxitan bestearengana iristea. Beraz, erabiltzen diren terminoak oso adierazkorak izan behar dira, unean-unean pentsatzen den moduan esandakoak. Askotan, erabilitako hizkuntza estereotipatutakoa izaten da, biraoak edo sexu-erreferentziak, adibidez (Orreaga, 2020).

Makazagak (2010), aurreko autoreek aipatutako hizkera informalaren ezaugarriak ondorengo dimentsioetan banatzen ditu: eguneroko elkarrizketetako ahozko jardunean erabiltzen diren esaerak, esapide eginak, interjekzioak eta hitz adierazgarriak. Azken batean, hizkuntzaren adierazkortasuna aberasteko balio duten baliabideak ulertterazak, sinpleak eta naturalagoak.

Hala, 2.2. atalaren laburpen bat egite aldera, hurrengo taulan kontzeptu nagusien sintesia jasotzen da:

1. Taula

Hizkuntza, hizkuntza estandarra, hizkera informala, hizkuntza-erregistroak, hizkuntza- eta hizkera-komunitateak

	Ezaugarriak
Hizkuntza estandarra	<ul style="list-style-type: none">- Kodifikazio-arautze egoki bat edukitzen du,- egonkorra izaten da,- erabilera testuinguru formaletara mugatzen da,- eskolan irakasten da.
Hizkuntza-erregistroa	Hizkuntzak izan ditzakeen aldaera-sorta ezberdinez harago, hitz egiteko erregistro-mota ezberdinak daude. Horiek, transmititu nahi den mezua kokatzen den testuinguruaren arabera moldatzen dira eta parte hartzen duten pertsonen arteko harremanaren emaitza izanik.
Hizkuntza-erregistro informala (hizkera informala)	<ul style="list-style-type: none">- Arau-eza,- gaurkotasuna duena,- afektiboa,- egunerokoa,- bat-batekoa,- adierazkorra,- naturala.
Hizkuntza-komunitatea	<ul style="list-style-type: none">- Hizkuntza-komunitatea: hizkuntza bat partekatzen duen pertsona multzoa da.
Hizkera-komunitatea	<ul style="list-style-type: none">- hizkuntzaren barietate bera: herria, laguntaldea...partekatzen duen talde soziala da.

Iturria: Zalbide (2020); Labov (2006a); Gregory eta Carrol (2019); Muñoa (2020); Tauste (1998); Oreaga (2020); Makazaga (2020). Norberak egin.

2.3. Gutxiagotutako hizkuntzak eta testuinguru soziolinguistikoak

Gutxiagotutako hizkuntza baten testuinguruan, hiztun-komunitateari eta hizkuntzari eragiten dioten faktore ezberdinei erreparatzea garrantzitsua da, besteak beste, hizkuntza horren nolakotasunean eragingo duelako. Ez da berdina hegemonikoa den eta hizkuntza bakarra hitz egiten den testuingurua, edo hiztun-kopuru esanguratsua duten bi hizkuntzek partekatzen dutena. Normalean, bat hegemonikoa izaten dena eta bestea minorizatua, gainera (Siguan, 1976).

2.3.1. Elebitasuna, eleaniztasuna eta diglosia

Euskal Herriko jendartea eleaniztuna dela ez da kontu berria, gutxiagotutako hizkuntza eta kultura baten testuinguruan bizi dena hain zuzen ere (Gartziarena eta Altuna, 2021). Tokian toki testuinguru soziolinguistiko bakoitzak dituen muga

politikoekin, lurralde bakoitzak dituen eskumenekin eta herritarrek egiten dituzten hizkuntza-hautuekin askotariko hizkuntza-errealitateak dituen (Gorter eta Cenoz, 2017).

Elebitasunaren (*bilingualism*) eta eleaniztasunaren (*plurilingualism*) inguruan definizio ezberdinak topa ditzakegu. Izan ere, kontzeptu horiek ikuspegi kontrajarriak dituzte eta horiek definitzeko garaian desadostasuna gailentzen da. Hau da, hiztun bat eleaniztuna den edo ez ulertzeko modu ezberdinak daude (Gartziarena eta Altuna, 2021). Batzuen arabera elebitasunaren printzipioak bi hizkuntza ezberdinetan modu antzekoan adierazteko gai diren pertsonen egiten die erreferentzia (Ferguson, 1959; Siguan 1976). Beste batzuen arabera, ordea, elebiduna izateko ez da zertan hitz egiten diren hizkuntzen arteko maila berdina eduki behar, ez-eta eleaniztuna izateko ere (Cenoz, 2021; Cenoz eta Gorter, 2021; Cenoz, 2022; Lasa, 2023; Ramos, 2023). Ikuspegi horren arabera, bi hizkuntza edo gehiago dakizkien pertsonak, nahiz eta hizkuntza horiek hitz egiteko gaitasun ezberdina eduki, komunikazio-egoeraren arabera hizkuntza bat edo bestea erabili dezake. Hala, hiztun eleaniztunek hizkuntza-errepertorio bakarra dute eta hizkuntza ezberdinen elementuak erabiltzen dituzte euren gaitasun orokorrekin bateratuz eta testuinguru informal ezberdinetan estrategia ezberdinak erabiliz (Lasa, 2023). Hau da, hizkuntza-kompetentzia dinamikoa eta aldakorra da, eta ikaskuntza-prozesuan dagoen pertsona elebiduna edo eleaniztuna izan daiteke; "Plurilingüe emergente" (Cenoz, 2021, 199. or) deritzona.

Baina nola ezberdindu orduan pertsona elebakarra, elebiduna, eta eleaniztuna? Gure ustez, Cenozen (2009) zein Gartziarenaren eta Altunaren (2021) hitzekin bat eginik, hizkuntzen ezagutzan eta erabileran oinarrituta. Hala, elebitasuna eleaniztasunaren adierarik txikiena izango litzateke.

Modu batera edo bestera ulertu beraz, esan daiteke elebiduna edo eleaniztuna izatea norbanakoren ezaugarri bat dela. Bada, bakoitzak bi hizkuntza edo gehiago ulertzeko eta hitz egiteko duen gaitasunari egiten dio erreferentzia (Iurrebaso, 2022).

Diglosia (*diglossia*) kontzeptuak pertsonen gaitasun elebidunen edo eleanitzen gainetik egiten den irakurketatik harago darama begirada. Izan ere, elebitasuna (edo eleaniztasuna) errealitate kolektibo bat den heinean, nekez izango dute elkarrekintzan dauden hizkuntzek estatus bera (Siguan, 1976). Beraz, bi hizkuntza edo gehiago hitz egiteko gaitasunak norbanakoaren ezaugarriari erantzuten dio eta diglosiak fenomeno sozialari (Zalbide, 2011).

Diglosia kontzeptua modu ezberdinean ulertu izan da urteetan zehar (Iurrebaso, 2022). Oinarri toriko honen helburua horretan sakontzea ez bada ere, garrantzitsua iruditzen da kontzeptu horretara hurbiltzea. Izan ere, ikuspegi soziolinguistikotik euskarak bizi duen egoera minorizatua ulertzeko eta aurre egiteko aukera ematen du eta baita hizkuntza gutxiagotuari eragiten dioten fenomenoetara gerturatzeko ere.

Ferguson izan zen diglosiaren kontzeptua ezagun egin zuena (Siguan, 1976; Iurrebaso, 2022). Fergusonen (1959) arabera diglosia hizkuntza-aldaera anitzak erabiltzen diren komunitateen hizkuntza-errealitateak azaltzen dituen kontzeptua da. Hau da, hizkuntza estandarren hizkera jasoak eta herri-hizkerak bien arteko elkarbizitzan betetzen dituzten funtzio ezberdinak azaltzeko. Baina Siguanek (1976) ongi azaldu zuen gisan, hizkuntza jasoak eta herri-hizkera hizkuntza beraren barietateak izan daitezke edo ez. Lehenaren adibide bat Zalbidek (2011) diglosia aztertzen zuen lanean topa dezakegu. Bertan, aleman-hizkera duen Suitzaren adibidea jartzen du. Horren esanetan, hango biztanleek guztiz normaltzat dute herri-hizkeraren eta hizkuntza jasoaaren konpartimentazio soziofuntzionala. Aldiz, hizkuntzak ezberdinak diren diglosia-egoera azaltzeko adibide garbi bat latinak Europan bete zuen funtzioan topatzen dugu. Une historiko batean beste hizkuntzen gaintik kokatzen zen hizkuntza estandar eta jasoaaren tokia bete zuena (Siguan, 1976).

Bada, hizkuntza-bariedadez harago testuinguru batean hizkuntza bat baino gehiago hitz egiten diren errealitateak daude. Eta jendarte batean hiztun-kopuru esanguratsua duten bi hizkuntzek (edo gehiagok) testuinguru bera partekatzen badute, posibleena da pertsona horietako askok biak ala biak hitz egiteko gaitasuna izatea (Siguan 1976). Modu horretan, testuinguruaren arabera hizkuntza bat edo beste erabili ohi da eta arestian aipatu den gisan, oro har, bakoitzak funtzio eta estatus ezberdinak betetzen ditu. Horregatik, Fishman (1967) ustez, diglosia-egoera bat dagoela baieztatzeko, bi kode linguistikoaren erabilera sozialaz gain, konpartimentazio soziolinguistikoa eta egonkortasuna² egon behar dira. Hau da, testuinguru berdinean bi hizkuntzek funtzio sozial ezberdinak betetzen dituzten egoera egonkorrari, hots, fenomeno sozial horri, deitu zion diglosia. Hala, ahuldutako hizkuntzek euren esparruak eta funtzioak bereganatzeko aukera dute. Nolabait, horiek indartzeko aipatutako funtzioei erreparatuz eta horietan eraginez (Iurrebaso, 2022): "Fishmanen iritziz, beraz, diglosia ahuldutako hizkuntzari eusteko eta bizirik jarraitzeko formula iraunkor-sendoa da" (92.or).

² Fishmanen arabera hiru belaundali edo gehiago irauten duen egoera soziolinguistikoa da diglosia

Interesgarria iruditzen da beraz diglosiaren ulerkera hau, izan ere, etorkizuneko erronkak zehazteko leioa zabaltzen du, minorizatutako hizkuntzaren funtzioak aztertu eta gutxika-gutxika berreskuratu nahi diren horiek (funtzioak) zein diren zedarrizteko. Zalbidere (2011) arabera bada, ikuspegi horri jarraituz, Euskal Herrian euskara ez legoke diglosia egoera batean. Herri eta testuinguru konkretu batzuetan izan ezik (horietan soilik esan daiteke diglosia-egoera bat dagoela), ez baititu indarrez betetzen hizkuntza batek bizirik egoteko beharrezkoak dituen funtzio sozialak. Beraz, ezin daiteke esan, orokorrean behintzat, euskara diglosia-egoera batean dagoela, haatik, funtzio sozialak eskuratuz hori lortzea litzateke helburua. Gutxienean, hau da, diglosia egoerara iristea.

Alabaina, Fishmanen ikuspegitik urrun, gutxiagotutako soziolinguistikak ere diglosia adiera erabiltzen du. Kasu honetan, ordea, gailentzen den hizkuntzaren ordezkapen-prozesuaren lehengo urrats bezala azalduta. Hala, Herrialde Katalanetako soziolinguistika ikuspegiaren influentziaz Euskal Herrian horrela ulertu izan da diglosia egoera (Zalbide, 2011).

2. Taula

Elebitasuna, eleaniztasuna eta diglosia

	Ezaugarriak
Elebitasuna eta eleaniztasuna	<ul style="list-style-type: none"> - Norbanako bakoitzaren ezaugarri indibiduala da eta bi hizkuntza edo gehiago hitz egiteko gaitasunari egiten diote erreferentzia. Bi ikuspegi nagusi daude, elebiduna edo eleaniztuna izateko hitz egiten den hizkuntzetan maila bertsua izan behar dela pentsatzen dutenena eta ez duela zertan horrela izan behar defendatzen dutenena. - Elebitasuna eleaniztasunaren adierarik txikiena izango litzateke.
Diglosia	<ul style="list-style-type: none"> - Fenomeno sozial bat da. - Bi ikuspegi nagusi daude: <ol style="list-style-type: none"> 1) Diglosia-egoera bat dagoela baieztatzeko, bi kode linguistikoen erabilera sozialaz gain, konpartimentazio soziolinguistikoa eta egonkortasuna egon behar dira. 2) Diglosia gailentzen den hizkuntzaren ordezkapen-prozesuaren lehengo urratsa da.

Iturria: Zalbide, 2011; Iurrebaso, 2022; Ferguson, 1959; Siguan 1976; Cenoz, 2021; Lasa, 2023. Norberak egina.

2.3.2. Gazteak euskaratik erdarara, zergatik eta zertarako: kode-alternantzia eta translanguaging ikuspegiak.

Fishmanen (1965) arabera hizkuntza zein modutara erabiltzen den erreparatzea garrantzitsua da. Nork, norekin, zer eta zein testuingurutan hitz egiteko. Izan ere,

elebidunak edo eleanitzak diren hiztunek hizkuntza bat ala bestea aukeratzea ez da ausaz gertatzen den zerbait, adibidez kode-alternantziaren fenomenoan edo hizkuntza interferentzietan (Zalbide, 2011).

Bi hizkuntza edo gehiagok elkarri eragiten diotenean, hau da, hizkuntzen arteko ukipena³ dagoenean, fenomeno ezberdinak gertatu ohi dira. Hala, gehien ikertua izan den fenomenoa kode-alternantziarena (*code-switching*) izan da (Bereziartua, 2013). Nazioartean hainbat ikertzaile esanguratsu daude *code-switching* delakoa ikertu dutenak, tartean, aski ezaguna den Poplack (1979). Autore horrek kode-alternantzia diskurtso berdin batean bi hizkuntzen erabilera egiteari (batetik bestera pasatzeari) erreferentzia egiteko erabili zuen: "Code-switching is the alternation-of two languages within a single discourse, s'entence, or constituent". (7.or). Hasiera batean aleatorioa zela pentsatzen bazen ere, ikerketek erakutsi dute hizkuntzen arteko txandaketa hori arau ezberdinek gobernatzen dutela, erabiltzen den hizkuntzarekin bete nahi den funtzioaren arabera, alegia. Hau da, kode-aldaketaren fenomenoak alderdi gramatikalagatik gerta daiteke, baina baita eragin soziolinguistikoagatik ere (Oritk, 2015; Fantini, 1982). Alde batetik, hizkuntza baten edo bestearen hautu kontzientea legoke, eta bestetik hizkuntza ongi menderatzearen afera. Zabalondok (2012) gehixeago zabaltzen du kontzeptua bera eta hizkuntza minorizatuen testuingurura ekartzen du. Horren aburuz, hitz egiten ari denak erabiltzen duten estrategia bat da, komunikazio teknika bat, zapaltzen duen hizkuntza eta minorizatua dena harremanetan dauden testuinguruetan askotan gertatzen dena.

Azken urteetan kode-alternantziatik harago doan ikuspegi eta marko teoriko bat ere garatu da; *translanguaging* deritzona. Hasiera batean kode-alternantziaren ikuspegia horren barruan zegoela kontsideratzen zen (Cenoz eta Gorter, 2021), baina beste autore batzuk ideia kontrajarriak direla azaltzen dute (Garcia eta Li, 2014). Horien aburuz, *translanguaging* fenomenoak ez da soilik hizkuntza batetik bestera aldatzeko joeraz mintzo, baizik eta hiztunek garatutako diskurtso konplexu eta originalak, non, garatzen den hizkera ezin den erraz atxiki hizkuntza bati edo besteari. Vogel eta Gaciak (2017) adibidez, azaltzen dute kode-alternantzia eta *translanguaginga* espistemologikoki kontrajarriak direla. Izan ere, kode-alternantziaren teoriak bi hizkuntza-sistema edo gehiago daudela babesten du eta *translanguagingak*, aldiz, integratutako hizkuntza-sistema bakarra dagoela defendatzen du. Hala, *translanguaginga* espazioa irabazten joan

³ Gizarte berean hizkuntza bat baino gehiago hitz egiten direnean, hizkuntza horien artean sortzen den erlazioari esaten zaio hizkuntza-ukipena (UZEI, 2010).

den ikuspegia da, eta teoria eta pedagogia berrien garapena ekarri du, tartean *pedagogical translanguaging* deritzona (Li, 2011).

Halarik ere, badira bi ikuspegien tartean kokatzen diren autoreak ere. Alabaina, Cumminsek (2017) hizkuntza eraikuntza soziala dela babesten du, non bere mugak arbitrarioak diren. Baina era berean hiztunek hizkuntza bakoitzari ezberdindua den tratua ematen diotela azaltzen du, hizkuntza horiek identifikatzeko gai direla azpimarratuz. Hau da, autorearen ustez (Cummins, 2017) pertsonak elkarrizketak hizkuntza batean edo besteak gertatzen diren identifikatzeko gai dira, baita testuinguru sozialaren arabera mugak zurrinak edo lausotuak direnean ere. Ildo bertsutik, Canagarajek (2013) ere bi hizkuntzen erabilera arrazoi praktikoengatik dela justifikatzen du. Eta azaltzen du, hizkuntza-baliabideak dinamikoak eta aldakorak badira ere, testuinguru sozialaren arabera etiketa eta identitate ezberdinak atxikitzen zaizkiela eta baita horien baitan erabili ere. Bada, laburbilduz, modu honetan jaso genitzake aipatutako kontzeptuak eta horien ezaugarriak (ikus 3. taula):

3. Taula

Kode-alternantzia, translanguaging eta tarteko ikuspegiak

	Ezaugarriak
Kode-alternantzia (code-switching)	- Diskurtso berdin batean bi hizkuntzen (edo gehiagoren) erabilera egiteari (batetik bestera pasatzeari) egiten dio erreferentzia. Bi hizkuntza-sistema edo gehiago daudela babesten du.
Translanguaging	- Ez da soilik hizkuntza batetik bestera aldatzeko joeraz mintzo, baizik eta hiztunek garatutako diskurtso konplexu eta originalerik, non, garatzen den hizkera ezin den erraz atxiki hizkuntza bati edo besteari. Integratutako hizkuntza-sistema bakarra dagoela defendatzen du
Tarteko ikuspegia	- Hizkuntza eraikuntza soziala da eta bere mugak arbitrarioak dira. Hitztunek hizkuntza bakoitzari tratua ezberdindua ematen diote, askotan aipatutako mugen arabera. Hau da, hizkuntza-errepertorio bakarra izan badaiteke ere, hizkuntza bati edo besteari ezberdindua den tratua ematen zaio, eta beraz, hiztunak gai dira hizkuntza batean edo bestean hitz egiten ari diren atzemandeko. Beste modu batera esanda, hizkuntza bakoitza sistema gisa pentsatzeko.

Iturria: Poplack (1979); Orit (2015); Garcia eta Li (2014); Vogel eta Garcia (2017); Cummins (2017). Norberak egina.

Euskaldun gazteen hizkera informalarik zedarrituz, Muñoak (2002), euskaratik erdarara pasatzeko arrazoen artean honako hauek azpimarratzen ditu: esapideen

adierazkortasuna bilatzea, konnotazio negatiboak leuntzea, autoritatea ematea, eta egoera kontestualizatuak adieraztea. Hau da, gazteek testuinguru edo espazio sozialaren arabera hizkuntza egokitu egiten dute (Bereziartua, 2013). Bereziartua eta bestek (2023), aldiz, gazteen artean euskararen erabilera gertatzen den hizkuntza aldaketa azaltzeko, hautazkoa den erabilera ahortzi gabe, adierazkortasunean izan daitezkeen hutsuneak betetzeko egiten den erabilera jartzen dute azpimarra. Azalduz, hori hizkuntza-maila baxuaren eragina denean ez dela hautatzen den zerbait, beharrazatik egiten dena baizik. Arrazoi batengatik edo besteagatik ohikoa izaten da erdarazko interjekzioak, lexikoa, preposizioak, esamoldeak, sintaxia eta antolatzaileak erabiltzea (Igartzabal, 2014)

Gazteen arteko hizkera informalarik erreparatzen bazaio, nabaria da adierazkortasunaren bila igarotzen direla erdarara. Izan ere, hizkera informala dituen bat-bateko espresioetan, emozioak adieraztekoan eta abar, erdarara jotzen dute hutsune hori betetzeko. Zalbidek (2011) hori horrela adierazten du: "euskal hiztun askoren gaitasun-maila ahulduz joan da oro har, eta egungo egunean egiten den euskara hori erdal interferentziaz hornitua ageri ohi zaigu sarri" (21.or). Sarasuak (2013) ere, ildo beretik euskararen potentzia espresibo urria eta horren ahultasuna aipatzen du. Eta Juaristik (2008) gazteek euskarak berezkoak dituen baliabideak gero eta gutxiago ezagutzen dituztela, halaber, aipatuz, euskara sendotu eta erdararen interferentziak gutxitzeko beharra.

Hala, erdararen interferentzia gero eta handiagoa da euskal hiztunen eguneroko hizkeran, bereziki hizkera informalean, bat-batekoa eta emozionala den horretan. Barrios eta bestek (2008), euren kezka azalduz gaztelaniak euskarazko hizkeraren behe-mailako⁴ funtzioak naturaltasunez betetzen dituela diote. Naturaltasunez jotzen dela erdarara adierazkortasuna nahi bada. Halaber, belaunaldiz belaunaldi joera hori azkartzen ari dela azaltzen dute. Erdaretako lexikoa, esamoldeak eta sintaxia erabiltzea, ohikoa bihurtu da, beraz (Bereziartua et al., 2023). Amonarrizek (2015) guzti horrengatik, "euskañol" eta "frantseuskera" deitzen dion horren erabilera sistematikoa dela dio eta hortik eratorria dela gazteen hizkera informalaren inguruan areagotutako kezka. Esanez, askotan, zaila bihurtu dela erdarez kutsatutako euskara ote den edo alderantziz.

Bereziartua eta bestek (2023) hain zuzen ere, haurrek kode-alternantzia eta erdarara adierazkortasun bila jotzeko joera hori – izan beharrazatik, estiloagatik edo aurretik

⁴ Goi-mailako funtzioak: hizkera zaindu, landu eta jasoari egiten dio erreferentzia. Erdi-mailakoak, hizkuntza arauak betetzeari garrantzia ematen zaion hizkera, baina era berean naturaltasunez eta modu ulerterrazean. Eta Behe-mailako funtzioak dira hizkera arruta, arduragabea, hizkuntza arauetatik kanpo daudenak (Barrios et al., 2008).

aipatu diren beste arrazoiengatik – noiz, zenbat eta nola gertatzen den aztertzeke ikerketa bat egin zuten 2022-23 ikasturtean. Bada, Euskal Herriko 10 ikastolatan⁵ LH4ko ikasleen euskararen erabilera eta erdararen interferentzia aztertu zuten, jolasgaraian eta bazkalosteko une eta gune informaletan, hain justu. Hala, haurrek euren elkarrizketa informaletan erabilitako⁶ esamoldeen inguruan aurkeztutako emaitzetan, agerikoa da erdarara adierazkortasun bila jotzeko joera. Izan ere, jasotako 957 esamoldeen % 61,97 (593) erdaraz izan dira, euskarazkoen gainetik ia 24 puntu (% 38,03). Interesgarria da, halaber, ikerketa horretan antzemandako esamoldeetan espresioak, biraoak eta irainak nagusitu direla. Dena dela, ez da nabarmendu euskalkien baitako formularik, eta euskalkirik ez duten ikasleekin euskarazko lagunarteko hizkera informala landu eta zabaltzeko aukera ikusi dute (Bereziartua et al., 2023).

Hori horrela, interesgarria iruditu zaigu arestian garatutako lerroetan aditu ezberdinek erdararen interferentziak gertatzeko emandako arrazoiak laburbiltzea. Izan ere, euskara informala lantzeko eta horren ikas-irakaskuntza-prozesuak bideratzeko orduan horiek aintzat hartzea garrantzitsua izango da. Unean-unean non, zertan eta zertarako eragin nahi den aintzat hartzeko, alegia.

4. Taula

Gazteek euskarazko lagunarteko hizkera informalean baliabide linguistiko erdaldunak erabiltzeko arrazoiak

- Hizkuntza-maila baxua,
- gazteek euskarak berezkoak dituen baliabideak gero eta gutxiago ezagutzea,
- adierazkortasunean izan ditzaketen hutsuneak betetzea,
- testuinguru edo egoera sozialera hizkera egokitu nahia,
- esapideen adierazkortasuna bilatzea,
- konnotazio negatiboak leuntzea,
- autoritatea ematea,
- egoera kontestualizatuak adieraztea.

Iturria: Muñoa, 2002; Bereziartua, 2013; Sarasua, 2013; Juaristi, 2008; Barrios et al., 2008; Zalbide, 2011; Amonarriz, 2015; Bereziartua et al., 2023. Norberak egina.

Alabaina, Cenoz eta Santosek (2017) euskara bigarren hizkuntza dutenen komunikazio-antsietatearen inguruan egindako ikerketa-lana aipatzen amaituko dugu atala. Izan ere, euren ikerketan orain arte aipatutako behar linguistiko horrek, hau da, hizkuntza-maila baxuak, hizkuntza-antsietatea eragiten duela ondorioztatu zuten; bereziki H1 gaztelania dutenek sentitzen dutena. Horregatik, euskal hiztun asko urduri

⁵ Ikastola parte-hartzaileak: 2 ikastola Xilaban, 2 Gipuzkoan, 2 Nafarroan, 2 Araban eta 2 Bizkaian.

⁶ Behaketan jasotako esamolde eta esapide zehatzak (ikus 2. eranskina).

eta lotsatuta sentitzen da euskaraz hitz egiterakoan, deseroso; eta komunikazio gaitasun-eza oztopo handia da euskararen erabileran. Bada, esan daiteke, adierazkortasun baliabide falta asetzeko erabiltzen dutela gazte askok kode-alternantzia, eta, nolabait, baita komunikazio-antsietatea txikiagotzeko ere. Dena dela, hizkuntza-maila baxua ez da hizkuntza baten jabekuntzan eta erabileran antsietatea garatzeko faktoreen artean aipatzen duten bakarra. Horregatik, testuinguruak eta hizkuntzarekiko esposizioak duen eragina ere azpimarratzen dute.

2.4. Hizkuntzaren ikaskuntzan eta sozializazioan testuinguruari begiratzearen beharrak

Hizkuntza bat ikasteko prozesua diziplina ezberdinek ematen duten ikuspegietatik aztertu izan da, hala nola, soziologiatik, psikologiatik edo antropologiatik (Etxeberria, 2003). Marko honetan, dimentsio sozialak duen eragina aintzat hartuta egingo da horrekiko hurbilpena, betiere ikuspegi pedagogiko batetik.

2.4.1. Hizkuntza, testuinguru soziala eta hizkuntza-sozializazioa

Hizkuntzen baitan sortzen diren harremanek, elkarrekintzek, zein arau edo formek egituratzen dute errealitate soziolinguistikoa. Izan ere, hizkuntzen erabilerak, hau da, praktika berak testuinguru soziolinguistikoa eratzen du (Apodaka eta Morales, 2017), eta alderantziz, testuinguruak berak baldintzatzen du praktika hori (Guirado eta Rua, 2023a). Hau da, hizkuntza ez da inoiz erabiltzen hutsune sozial baten testuinguruan. Beraz, hizkuntzaren eta elkarrekintza sozialen artean harreman zuzena dago, baita horren jabekuntza-prozesuan ere (Vygotsky, 1960; Fantini, 1982; Etxeberria, 2003; Cenoz, 2021; Guirado eta Rua, 2023a). Hala, komunikatzearen xede nagusia giza harremanak eraikitzea da, hots, komunikazioaren bitartez egiten gara gizarte edo talde sozial konkretu baten kide, eta harreman horiek, batez ere, hizkuntzaren bitartez garatzen dira (Ramos, 2023). Esan daiteke, beraz, hizkuntza gertaera soziala dela eta gizartean parte hartzeko zubi nagusia (Lasa, 2023).

Haurrek helduei eta inguruan dituzten pertsoneri entzuten eta horiekin elkarrekintzan ikasten dute hitz egiten (Etxebarria, 2003; Cenoz, 2021). Ondoren, hizkuntza-maila gero eta handiagoa izatearekin batera, testuinguru kulturalak moldatzen du, nolabait, ikasitako hizkuntza horren erabilera: aldaerak, hizkerak, erregistroak...eta beharrezkoa suertatzen den kasuetan (batik bat minorizatutako hizkuntzen testuinguruan) baita hizkuntza hautua ere (Fantini, 1982; Barrios et al., 2008; Gregory eta Carroll, 2019; Arratibel et al., 2021). Marko honetan bada, aipatzen gatozen hizkuntzaren ikuspegi soziokulturalean kokatuko gara, modu horretan hizkuntzak hezkuntza-prozesuetan

betetzen duen papera ulertzen saiatzeko. Besteak beste, hizkuntzaren bitartez garatzen dugulako ezagutza eraikitzeko eta partekatze adimen kolektiboa (Lasa, 2023). Hala, horretarako ezinbestekoa da Vygotskyren (1960) lanari so eginez abiatzea, izan ere, bera izan zen hizkuntzak betetzen duen funts soziala azpimarratu zuena, eta baita horren jabekuntza soziala azaldu zuena ere.

Vygotskyren (1960) ikuspegi soziokulturalaren arabera, eragin sozialaren ondorioz ikasten dugu eta gizabanako bakoitza bere prozesu historiko eta sozialaren ondorioa da. Hala, sozializazioan garatzen diren askotariko ikaskuntzek garapen pertsonala dakarte, eta, garapen horretan, hizkuntzak funtsezko funtzioa betetzen du (Magallanes et al., 2021). Horregatik, testuinguru soziokulturalarekin batera, pentsamendua eta hizkuntza eskutik doaz, eta ikas-irakaskuntza prozesuetan bata bestearekin hertsiki loturik daude. Hau da, alde batetik, goi-mailako prozesuetan gertatzen diren eragiketa mentalak daude, hizkuntzaren bitartez eraikitzen den pentsamendua, hori artikulatu eta forma ematen diona – hizkuntzaren funtzio intelektuala –. Eta, bestetik, testuinguru sozialaren eraginez gertatzen den ikaskuntza, tartean hizkuntzak berebiziko garrantzia duena – hizkuntzaren funtzio soziala – (Vygotsky, 1978).

Beraz, esan daiteke, hizkuntzarekin batera barneratzen dela kultura (aipatutako eragin soziala medio) eta hizkuntzaren ezagutza eta erabilera talde sozial bereko beste pertsonekin komunikatzeko oinarria dela. Hau da, hizkuntza bere egitura linguistikoez harago doan zerbait da eta testuinguru soziokultural bakoitzean garatzen den elkarrizketa bakoitzean erabiltzen jakitea ezinbestekoa da (Etxeberria, 2003; Lasa, 2023; Ramos, 2023). Agerian geratzen da, beraz, testuinguruak hizkuntza baten jabekuntzan duen garrantzia, eta hori gutxiagotutako hizkuntza baten testuinguruan aintzat hartu beharra dago. Izan ere, testuinguruak ikaskuntza-prozesuan ez ezik horren erabileran, hizkuntza ohituretan eta hizkuntza-hautuan eragiten du (Arratibel et al., 2021).

Brofenbrennerek (1977) ere begirada soziokonstruktibistatik testuinguru sozialak norbanakoaren garapenean duen eragina aztertu zuen, testuinguru soziala modu zehatz batean deskribatu nahian sistema sozialen ikuspegi ekologikoa proposatuz. Cortesen (2004) arabera testuinguru sozialak garapenean duen eragina ulertzeko psikologia kulturalari egin zaion ekarpen garrantzitsuenetarikoa, zalantzarik gabe. Ikuspegi horren arabera, pertsona bat mugitzen den testuinguru sozial bakoitzak (sistema), pertsona horri bere garapenean modu ezberdin batean eragiten dio. Alde batetik, ezberdina delako norbanakoak horietako bakoitzean duen parte hartzea; eta, bestetik, zeresan

handia duelako horietako bakoitzean pertsonari inguratzen dion giro ekologikoak (Orengo, 2014).

Brofenbrennerek (1977, in cortes, 2004), testuinguruak pertsonen garapenean duen eragina azaltzeko, lau sistema nagusi bereizi zituen: mikrosistema, mesosistema, exosistema eta makrosistema. Horren arabera, sistema bakoitzak bere ezaugarri fisikoak, sozialak eta idiosinkrasiakoak barneniltzen ditu; eta sistema horien arteko interakzioa da, dinamikoa den elkar-eraginean pertsona une oro baldintzatzen duena.

5. Taula

Brofenbrenneren teoria ekologikoaren sistemak.

<ul style="list-style-type: none">● Mikrosistema: Pertsonak esperimentatzen dituen jarduera-multzo, harreman eta rol ezberdinek definitzen dute.
<ul style="list-style-type: none">● Mesosistema: pertsona mugitzen den bi testuinguru (mikrosistema) edo gehiagok osatzen dute eta pertsona parte-hartzaile aktiboa da bertan.
<ul style="list-style-type: none">● Exosistema edo ekosistema: pertsonak parte hartzen ez duen, baina horrengan eragin zuzena duten bat edo bi testuinguruk osatzen dute.
<ul style="list-style-type: none">● Makrosistema: beste sistemek (mikro, meso, exo) euren artean dituzten korrespondentziei egiten die erreferentzia, eta, halaber, subkultura edo kultura orokorrari ere; baita horien baitan egon eta aipatutako korrespondentziaren euskarri diren sinesmen-sistema edo ideologia ezberdinei ere.

Iturria: Cortés (2004). Norberak egina.

Hizkuntzaren aferara itzuliz beraz, esan daiteke erabilera sistema horien arabera baldintzatzen dela. Hala, sistema bakoitzean nagusi den giro ekologikoak eta garatzen diren harremanek erregulatzen dute erabiltzen den hizkuntza-erregistroa. Hizkera informalak, adibidez, gertuko eta konfiantzazko giroan (ekosisteman) komunikatzeko papera betetzen du (Guirado eta Rua, 2023a). Konstruktibismoak hori ere ikertu du, eta esanguratsua da hizkuntzen ikuspegi sistemikoari egindako ekarpena. Izan ere, hizkuntza bat edo beste hitz egiteak sistema oso bat aldatzen du (Jauregi eta Suberbiola, 2018). Hala, Von Bertalanffyren (1976) Sistemen Teoria Orokorrak eta Watzlawickenen (1983) hizkuntzen ikuspegi sistemikoak giza komunikazioaren garapenari erreparatu zioten, azaltzen ari garen ildotik, hizkuntzaren, komunikazioaren eta sozializazioaren arteko harremana azaltzeko asmoz. Beraz, hizkuntza-ekosistemez ere hitz egin daiteke, arestian azaldutako sistema horietan hitz egiten den/diren hizkuntzaren arabera (Baraibar eta Bereziartua, 2021).

Hala, euskararen erabilera ere testuinguruaren arabera influentziatua dago eta eskola

testuingurura zedarrituz, gela barruko testuingurua (ekosistema) da euskararen presentzia handiena izaten duena. Hau da, ikasgelatik harago hizkuntzaren sozializazioa, askotan, ez da euskaraz garatzen. Alabaina, ikerketa ezberdinen arabera hizkuntza bat erabiltzen den neurrian, horrekiko atxikimendua ere garatzen dela frogatu da. Horregatik da garrantzitsua minorizatutako testuinguru batean H2 euskara dutenek euskaraz hitz egiteko ekosistemak eduki eta horietan euskaraz sozializatzeko aukera izatea (Martinez de Luna et al., 2023).

Hala, oinarri teoriko honetan, hizkuntzaren transmisioaz hitz egin beharrean, hizkuntzaren sozializazioaz mintzatuko gara. Hau da, hizkuntza bat erabiltzen hasten den haurrari, bere garapenean komunitate baten parte izateko ezagutzak, jarrerak, eta joerak bereganatzeko prozesuan (Kasares, 2014). Modu horretan, bata bestearekin loturik dauden aldagaiak aintzat hartzen dira: бага, norbanakoaren garapen pertsonala testuinguru sozial (ekosistema) bakoitzean eta testuinguru sozialarekiko; biga, hizkuntzaren ikaskuntza; eta, higa, ezagutza soziokulturalaren jabetzea. Bada, erdigunean jartzen da haurrak nola diren sozializatuak hizkuntzaren bitartez, eta baita haurrak hizkuntza bat erabiltzeko nola diren sozializatuak.

2.4.2. Testuinguru emozionala, atxikimendua, motibazioa eta hizkuntza-hautua

Pertsonen jarrerak eta jokabideak bakoitzak dituen iritziek, sinesmenek eta balioek eraginda gidatzen direla pentsatu ohi da. Halarik ere, psikologia sozialak aspaldi azaldu du testuinguruak eraginda mugitzen garela eta horrek egokitzen duela, nolabait, gure jokabidea (Ramos, 2023).

Gizakien dinamikaren baitan harremanek garrantzia handia dute. Hau da, pertsonen arteko elkarrekintza eta harremanetan elkartasuna, intimitatea eta plazera eskuratzeko joerak indar handia du norbanako bakoitzaren eta, oro har, jendartearengan. Hala, joera horiek oinarrizkoak diren hiru behar-multzotan banatzen dira (Lopez, 1993): 1) baldintza gabekoak eta iraunkorrak diren lotura afektiboak eratzeko beharra (atxikimendua); 2) pertsonen harreman-sare bat izateko dutena, hots, talde bateko partaide sentitzeko beharra; eta 3) plazera sentiarazten duten kontaktu fisikoen beharra. Alabaina, oinarrizko behar horietatik atxikimendua da bizitza guztian zehar iraunkorra eta sendoena dena (Yáñez, 1994).

Atxikimendua pertsona batek garatzen duen lotura emozional sakon eta iraunkorra da (Lopez, 1993; Yáñez, 1994; Zamalloa, 2021). Hizkuntzaren ikaskuntza eta erabilerari so eginik zeresan handia duena, batik bat minorizatutako hizkuntzen testuinguruan. Hau da, hizkuntza bat edo beste erabiltzearen hautua erdigunean dagoenean. Izan ere,

inguratzen gaituen testuinguruan garatzen den atxikimenduak zeresan handia izango du hizkuntzaren ikaskuntzan, motibazioan eta erabileran; bai hizkuntzarekiko zein testuinguruarekiko garatzen denak (Guirado, 2021; Guirado eta Rua, 2023a). Horregatik, hizkuntza bat ikasi eta erabiltzen den espazio ezberdinetan sentitzen denak eta zein diren testuinguru sozial horrekin lotzen diren bizipenak (emozioen prozesaketa) berebiziko garrantzia dute hizkuntzarekiko garatzen den atxikimenduan (Ivaz eta Duñabeitia, 2016; Vilches et al., 2019; Guirado eta Rua, 2023a; Guirado eta Rua, 2023b; Barandiaran, 2023). Hori berretsi zuten Ivaz eta Duñabeitiak (2016) kognizioa, garuna eta hizkuntza aztertzen dituen Basque *Centre on Cognition, Brain and Language* zentroan egindako ikerketa batean. Hau da, hitz egiten den hizkuntza, hizkuntza hori ikasi den testuingurua, eta bizipen horiekiko egiten den emozioen prozesaketa hertsiki loturik daudela ondorioztatu zuten.

Beraz, emozioak bulkada kultural gisa ulertuta eta horiek estruktura sozialei atxikituz, imajinario kolektiboan izan dezaketen eragina erraz uler daiteke. Horregatik, hain zuzen ere, emozioek, testuinguru sozialek eta bertan gertatzen diren fenomenoek erlazio zuzena dute pertsonen hizkuntza-jarrerekin (Luna, 2010) eta horiek guztiek motibazioarekin (Barandiaran, 2023).

Euskalgintzan eta baita euskalgintzatik kanpo ere aski ezaguna den Sánchez Carrión "txepetx"ek hizkuntzaren ikaskuntza-prozesuan hori errazten duten faktore nagusiak hiru direla zehaztu zuen: ezagutza, motibazioa eta erabilera (Zapata, 2007). Motibazioa hizkuntza baten ikaskuntza eta hizkuntza horren dimentsioan jarraitzeko nahi edo interes gisa ulertuta. Ezagutza, hizkuntza baten funtzioez jabetu, horiek ulertzeko gaitasuntzat. Eta erabilera, une historiko konkretu batean hizkuntza batek dituen funtzio guztiak erabiltzeko gaitasun bezala (Sanchez, 1991).

Gaur egun asko dira "Txepetx"ek hizkuntzaren ikaskuntza-prozesua eta horren erabilera irudikatu eta azaltzeko erabilitako hurbilpen teorikoa aintzat hartuz garatutako lanak (Antero, 2007; Zapata, 2007, Olasagarre eta Mugertza, 2015). Era berean, azpimarra eginez motibazioaren aldagaiak duen garrantziari. Adibidez, Olasagarre eta Ramosek (2021) hiru zutabe horietan, motibazioa ezagutzaren eta erabileraren arteko erregaitzat jotzen dute. Nolabait azalduz, horrek (motibazioak) askatzen duen energiaren bitartez norbanako bakoitzaren jokaeraren iparra eta intentsitatea zehazten dela.

Motibazioa pertsona edo talde sozial jakin bat zerbait egitera –kasu honetan hizkuntza bat ikastera eta hitz egitera– daraman emozio-iturria da (Gardner,1985; Sanchez, 1991; Yan eta Howitz, 2008; Barandiaran, 2023). Eta, oro har, motibazioan bizipen positiboek eragin zuzena dute (Gutierrez 2014; Olasagarre eta Ramos, 2021; Guirado eta Rua, 2023b). Bada, motibazioa kategoria psikologiko bat da eta pedagogiarekin hertsiki loturik dago, hain zuzen ere horrek ikas-irakaskuntza prozesuetan duen garrantziagatik (Maquillon eta Hernández, 2011; Triana et al., 2016)

Hala, hizkuntza baten ikas-irakaskuntza prozesua ikaslea motibatuz eta hizkuntzarekiko atxikimendua sustatuz bideratzea garrantzitsua izango da, ezinbestekoa izango den bezala hori guztia bizipen positiboekin konektatuz egitea (Guirado eta Rua, 2023a), batez ere bigarren hizkuntzaren jabekuntzan. Izan ere, komunikazio-antsietatea garatzen bada, ondorioak izango ditu horren ikaskuntzan eta zeresanik ez erabileran (Dewaele, 2005). Ildo horri jarraituz, Ramosek (2023) hizkuntza batean eroso hitz egiteak, hots, komunikatzeko gaitasunak duen garrantzia gogoratzen digu, azpimarra eginez horrek ere zeresan handia izango duela hizkuntzarekiko garatzen den atxikimenduan.

2.5. Antsietatea, hizkuntza-antsietatea eta bigarren hizkuntzaren (H2) jabekuntza.

Ondorengo atalean H2aren jabekuntzan eragiten duen hizkuntza-antsietateari erreparatuko diogu. Izan ere, horrek lotura zuzena dauka lantzen gatozen testuinguru sozialaren eta emozionalaren eraginarekin eta hizkuntza baten jabekuntzan, motibazioa eta horren erabileran aldagai oso garrantzitsua da. Zer esanik ez gutxiagotutako hizkuntza baten testuinguruan.

Euskal Herria, adibidez, euskararen biziberritze-prozesu betean dago (Antero et al., 2023) eta pertsona asko dira euskara bigarren hizkuntza gisa jaso dutenak (Cenoz eta Santos, 2017). Horren adibide garbia da Euskal Autonomia Erkidegoan euskara eta gaztelania hitz egiteko gai diren elebidunen % 54,8ren H1 gaztelania izatea (Eusko Jaurlaritza, 2016). Eskolari dagokionez, Martinez de Luna eta bestek (2023) azaltzen dute 2011 eta 2019 urteen artean jaso ziren datuen arabera, EAEko hezkuntza-sistemetan D ereduan ikasten zuten ikasleen erdiak baino gehiagok zutela H1 gisa erdara; zehazki ikasleen % 62ak 2011. urtean eta % 52ak 2019an. Gainera, autoreek argitaratutako ikerketaren emaitzek H1 euskara dutenen eta ez dutenen artean ezberdintasun nabariak erakutsi dituzte batzuen eta besteen hizkuntza-mailan, H1 euskara dutenak izanik maila altuena dutenak. Eta ondorioz, horrek ere eragin zuzena duela erabileran eta hizkuntzarekiko atxikimenduan.

H1 haurrak jaso duen lehen hizkuntza da, hurbileko familia eta komunitatearena eta lehengo hiru urteetan ikasten dena (Nafarroako Gobernua et al., 2017). Bigarren hizkuntza (H2), atzerriko hizkuntza edo lengua-meta gisa ere ezagutzen dena, ordea, H1aren ostean ikasi eta barneratutakoa da (Bruzal, 2007). Hala, hizkuntza-antsietatea batez ere H2ren edo H1aren ondoren ikasten diren hizkuntzen jabekuntzan, ikaskuntza-prozesuan eta horren ekintza komunikatiboan gertatzen den fenomeno da (MacIntyre eta Gardner, 1991; Santos, 2023), nolabait, horren jabekuntza kaltetu eta hizkuntza-jarrera ezkorrak sustatzen dituen (Dewaele, 2005)

Horregatik, euskararen (hizkuntzaren) sozializazioan alderdi afektiboa oso kontuan izatea komeni da, bi hizkuntzen artean erabaki behar bada logikoa da eta antsietatea eragiten digun hori alboratzea. Horregatik, gutxiagotutako hizkuntzen kasuan H2aren jabekuntza-prozesua eta bertan sentitzen diren emozioak bereziki garrantzitsuak dira (Martinez de Luna et al, 2023). Cenoz eta Santosek (2017) EAEn H1 gaztelania duten hiztun⁷ helduen euskararekiko antsietatea ikertzean adibidez, komunikazio-antsietatea eragiten duten sei faktore identifikatu zituzten: akatsak egiteko beldurra; hizkuntza-maila; solaskidearen jarrera; besteekiko alderaketa, hizkuntzaren garrantzia gizartean; hizkuntzaren garrantzia lantokian.

Antsietateari dagokionez hori definitzea ez da lan erraza. Horregatik, ezaugarri ezberdinak aintzat hartuz asko izan dira autore ezberdinek emandako definizioak (Santos, 2017).

Antsietatea beldurrarekin nahasi ohi den kontzeptu bat da, eta garrantzitsua da horiek bereiztea, ez baitute berdin eragiten nahiz eta askotan elkarrekintzan egon ohi diren. Horregatik, hain justu, Spielbergerek (1976) ezberdindu egin zituen bi kontzeptuak, azalduz, beldurra arrisku erreal batekiko dugun erreakzio (emozio) naturala dela. Hau da, beldurra unean-unean gertatzen den egoera batekin sentitzen den zerbait da, eta antsietatea, aldiz, aurreikusi ezin diren egoerengatik eta etorkizuneko estimuluengatik sortzen da (Santos, 2017).

Bigdelik eta Baiek (2009) adibidez, *The Triunal Model of Unberstanding Anxiety gisa* ezagutzen den ikuspegia proposatu zuten. Ikuspegi horrek, antsietatearen begirada multidimentsionala du eta dimentsio ezberdinetan banatzen du: fisiologikoa, psikologikoa eta filosofikoa. Alderdi fisiologikoari dagokionez, antsietatearen sintomak

⁷ Ikerketa hau Euskal Autonomia Erkidegoko enpresetan eta hezkuntza-erakundeetan lanean ari ziren profesional gazteen parte-hartzearekin egin zen. Bada, pertsona helduak izan ziren parte-hartzaileak.

identifikatu beharri egiten dio erreferentzia, hala nola, dardarak edo izerdi isuria. Dimentsio psikologikoak, aldiz, antsietatearen sustrai psikologikoak aztertzen ditu. Horien ustez norbanako bakoitzaren esperientziak eragiten du antsietatea eta testuinguru soziokultural konkretu baten baitan funtzionatzen du. Azkenik, alderdi fisiologikoa legoke, sinesmen eta balioetan azpimarra jartzen duena, non emozioek duten eraginari ere arreta jarri behar zaion.

Beste autore batzuek antsietatea honako kategoria hauetan banatzen dute (Cattell eta Scheier, 1961; Spierlberger, 1972): baga, antsietate-egoera. Iragankorra eta intentsitatean aldakorra dena, nolabait, unean uneko emozio errealei erantzuten diona (Wrisberg, 1994); biga, izaera-antsietatea. Norbanako bakoitzaren izaerarekin lotuta dagoena, hau da, denboran iraunkorra eta nortasunaren alderdi egonkorra dena; eta, higa, egoerari lotutako antsietate espezifikoa. Kasu honetan, unean uneko egoera zehatzei erantzuten dien antsietate mota litzateke. Adibidez, publikoaren aurrean hitz egin, elkarrizketak erantzun edo ahozko komunikazioaren azterketek eragin dezaketena. Hala, H2aren jabekuntza-prozesuan eta horren erabileran esperimentatzen denak egoerari lotutako antsietate espezifikoaren adibide garbia ematen du; hots, hizkuntza-antsietatea edo *language anxiety* deritzona (Santos, 2017).

Bada, antsietatea hizkuntzaren ikaskuntzan eta horren erabileran eragiten duen aldagai afektibo bat da (Marcela, 2019). Batzuen ustez, antsietatea orekatua bada, eragin positiboa izan dezakeena (Young, 1990; Rueda eta Chen, 2005; Marcela, 2019) eta beste askoren ustez kontrakoa. Dena dela, Santosek (2017) orain arte egin diren ikerlan gehienak ondorio negatiboek mintzo direla azaltzen du.

Horwitzek eta bestek (1986) hizkuntza-antsietatea emozioen prozesaketa egiteko eta sentitzeko modu bat dela azaldu zuten, horrekin batera H2arekiko hiru antsietate iturri zedarriz: komunikazio-antsietatea, azterketen aurreko antsietatea, eta azterketen eta ebaluazioaren aurreko antsietatea. Alabaina, hainbat dira hizkuntza-antsietateari eragiten dioten faktoreak. Faktore indibidualak, sozialak, generoari lotutakoak, linguistikoak edo-eta testuinguruarekin lotzen direnak, besteak beste (Van eta Horwitz, 2008).

Cenozen eta Santos (2017) arabera motibazioak eta hizkuntza-mailak zeresan handia dute, horien ustez hizkuntza ikasi eta erabiltzeko zenbat eta motibazio gehiago izan errazagoa izango da bai jabekuntza eta baita erabilera ere, halaber, hitz egiteko zenbat eta maila hobea izan orduan eta antsietate gutxiago sentitzen delarik. Dena dela,

garrantzitsua da gogoan izatea horietako bakar bat ere ez dela faktore isolatu bat (Santos, 2023).

Testuingurua eta hizkuntza baten eraginpean egotea aldagai garrantzitsuak dira hizkuntza baten ikaskuntza-prozesuan. Hala, aintzat hartu beharreko bi testuinguru nagusi daude: alde batetik, testuinguru naturala, eta, bestetik, eskolakoa, ikasgela barrukoa. Izan ere, komunikazio-antsietatea modu bertsuan senti daiteke bi testuinguruetan, bai ikasgela barruan eta bai kanpoan garatzen diren harremanetan (Jiménez Catalán eta Ruiz de Zarobe, 2009). Horregatik, hezkuntzan, hots, hizkuntzaren irakaskuntzan, alderdi afektiboa bereziki zaindu beharreko zerbait da (Euskararen Gizarte Erakundearen Kontseilua, 2009).

Hizkuntza-antsietateak lau gaitasun linguistikori eragin diezaioke: hitz egiteko gaitasunari, irakurtzeko gaitasunari, idazteko gaitasunari edo-eta entzuteko gaitasunari (Santos, 2017). Oinarri teoriko honetan bada, hitz egiteko gaitasunari egingo zaio azpimarra. Izan ere, bertan lantzen ari garen hizkuntzaren erabilera informalekin hertsiki loturik dagoen gaitasuna da, eta, halaber, antsietate gehien eragiten duen ekintza komunikatiboa. Eskola testuingurura begiratuta, ahozkoasuna lantzeko ariketetan sarritan ikusi daiteke hori: entonazioa erreproduzitzeko ezintasunean, hitz egiteko erritmoan, edo hitz egiteari ezezkoa eman eta ikasleak isilik mantentzen direnean (Young, 1991). Horregatik guztiagatik, hain justu, motibazioa eta antsietatea harremanetan daude, elkarrekintzan; besteak beste, antsietate-maila jaisten den bezala, H2arekiko motibazioa igo egiten delako (Van eta Horwitz, 2008).

Bada, azken lerroetan hizkuntza baten ikas-irakaskuntzan testuinguruak, alderdi emozionalak, afektiboak, eta motibazioak duten garrantzia ikusi dugu, baita hizkuntzarekiko edo horren ekintza komunikatiboa gauzatzeko garatu daitekeen antsietatean ere. Hala, hurrengo ataletan heziketa soziolinguistikoak testuinguruaz jabetu eta hizkuntzara beste modu batera hurbiltzeko eskaintzen duen markoari egingo diogu so (Camardons, 2011) eta baita jolasek, jarduera ludikoek eta emozio positiboek hizkuntzaren jabetuntzan, horrekiko motibazioan, eta erabilera informalean eragiteko eskaintzen dituzten baliabide pedagogikoei (Esnaola eta Egibar, 2007; Guirado, 2019; Baraibar eta Bereziartua, 2023; Guirado eta Rua, 2023a; Guirado eta Rua, 2023b; Barandiaran, 2023).

2.6. Heziketa soziolinguistikoa eta ekolinguistikoa

Orain arte idatzitakoan ikusi dugun gisan hizkuntza, kultura, testuinguru soziala eta emozionala hertsiki loturik daude.

Soziolinguistikak testuinguru sozialean eta ekosistemetan gertatzen diren hizkuntzarekin lotutako fenomeno sozialak azaltzen ditu. Ekolinguistikak, aldiz, hizkuntzen ukipenen eta elkarbizitzaren aurrean gertatzen diren oreken eta desoreken gaineko diskurtso eta marko teorikoa ematen du (Antero, 2007).

Gaur egun, mundu zabalean 6.000 eta 7.000 hizkuntza hitz egiten dira, baina horietako bakoitzaren erabiltzaileen arteko desoreka nabarmena da, izan ere, aipatutako hizkuntzen %94 soilik hiztunen % 6ak erabiltzen du. Hau da, hizkuntza gehienak hiztun gutxi batzuei mugatzen dira. Horren arrazoiak askotarikoak dira, kokapen geografikoa, politika, arrazoi ekonomiko eta sozialak, ingelesa komunikazio-hizkuntza gisa lehenestea eta abar. Modu batera edo bestera, gero eta gehiago dira arriskuan dauden hizkuntza kopurua eta hizkuntzen pluraltasuna eta horien oreka arriskuan dago. Hau da, hizkuntza-aniztasuna, dibertsitate biologikoa bezala, oreka ekologikoaren erakusgarri da eta garrantzitsua da oreka horri erreparatzea; minorizatutako hizkuntzak bizirik irauteko ez ezik baita horien normalizazioari ekarpena egiteko ere (Du, 2020).

Hizkuntza-ekologia Biologiaren eremutik eratorritako kontzeptutik egindako metafora da. Hau da, ekolinguistikak aniztasun linguistikoaren, aniztasun kulturalaren eta aniztasun biologikoaren arteko harremana aztertzen du (Mühäuslerrek, 1995; Du, 2020). Adibidez, hizkuntzen eskubideen deklarazio unibertsean hizkuntza bat desagertzeak eta horren ordezkapen-prozesuak dakarren galera azaltzeko ekolinguistikaren orekari egiten diote erreferentzia (CSDU, 1998):

Con cada lengua que desaparece se altera el equilibrio ecolingüístico del mundo, y la rapidez y proliferación de los procesos de sustitución puede traer consecuencias imprevisibles que ya se empiezan a detectar en diversas patologías colectivas (13. or).

Bada, ezin da ahanzi gero eta pluralagoa den jendartean bizi garela eta azken urteetako migrazio-prozesuek Euskal Herriko testuinguru soziolinguistikoak eta soziokulturalak aldatu dituztela (Guirado eta Rua, 2023a). Beraz, Espainiako eta Frantziako estatu-nazioen lurraldeetan sakabanaturik gero eta gehiago dira Euskal Herrian elkarbizitzen duten hizkuntzak eta kulturak. Eta ekolinguistikak testuinguru berri horiei so egiteko ikuspegi berri bat ematen du. Alde batetik, tokian tokiko hizkuntza bizirik mantentzeak dakarren aberastasuna mahai gaineratuz, eta, bestetik, uniformizazioak berarekin dakarren galeraz ere bai (Antero, 2007).

Hezkuntzari dagokionez, pedagogia soziolinguistikoak hizkuntza bat gramatika bat baino gehiago dela erakusten du eta hori transmititzeko tresnak ematen ditu; hizkuntzara beste modu batera hurbiltzeko aukera (Camardons, 2011). Eta garrantzitsua

da hori, besteak beste, egingo den hizkuntza-hautuan eragin zuzena izango duelako (Erize, 2016). Lan egiteko marko orokorra emango digu, hizkuntzatik testuingurua begiratzeko eta testuingurutik hizkuntzara (Ramos eta Olasagarre, 2022). Hau da, euskara irakastearekin batera ikuspegi soziolinguistikoa eta bere baitan duen begirada komunikatiboa txertatzeak bidea zabaltzen du, eta hizkuntzarekin garatzen den harremana erakargarriagoa egin, gainera (Antero, 2007).

Pedagogia ekolinguistikoak, halaber, aipatzen gatozen fenomenoetan hizkuntzen arteko elkarbizitza orekatua planteatzeko markoa ematen du (Antero et al., 2023), diskurtso bat eta begirada bat. Ezinbestekoa hori ere, hezkuntzak berebiziko garrantzia baitu hizkuntzen arteko harremana nolakoa den eta gizarteen ondare kulturalak zaintzeko hiritar kontzienteak garatzeko orduan (Daniel, 2002).

Beraz, orain arte autore ezberdinen ekarpenekin ikusitakoa aintzat hartuz, hizkera informalak horretarako lanabesa ez ezik – komunitate hurbilera gerturaten du, harreman afektiboetan oinarritzen da, lagunartekoan, eta lotura zuzena du tokian tokiko kulturarekin eta baita hizkuntza-komunitatea osoarekin ere – , bere arau-ebak gozamenerako bidea zabaltzen du, baita sormenerako leihoa eta hizkuntzarekin jolasteko aukera ere. Ikusi den gisan euskarak badu horretarako premia, beste aro bat zabaltzeko beharra. Ezagutza hedatzeko irakaskuntzatik haurrak euskalduntzeko eta erabileran eragiteko hezkuntzara jauzi egiteko beharra; bi bideak eskutik, noski.

2.7. Aisialdia: jolasa, komunitatea, biziaren positiboak, motibazioa, erabilera

Hezkuntza ez-formalak aisialdi-antolatuen eta jolasaren bitartez hizkera informala garatu eta erabileran eragiteko erreminta pedagogikoa eskaintzen du (Guirado eta Rua, 2023b). Motibazioan eragin, hizkuntzarekiko atxikimendua sustatu (Olasagarre eta Ramos, 2021) eta hizkera informala garatzeko sormenerako espazio zabal eta askeak eskainiz (Zabaleta, 2007).

Une bakoitza gozagarria izango bada ludikoa izan behar da, zalantzarik gabe (Esnaola eta Egibar, 2007). Eta aisialdia bere horretan horixe da, gure denbora librean, nahieran, gozatzeko egiten dugun oro (Coyos eta Baxok, 2011). Berastegi eta bestek (2017) gainera, haratago doan jauzia egiten dute aisialdiaz mintzo direnean, azalduz, aisialdia betebeharrak profesionalengatik, familiarrengatik edo sozialengatik askatzeko egiten den borondatezko ekintza dela, oro har, ondo pasatzeko, ikasteko edo komunitatean parte hartzeko gauzatzen dena. Aisialdi hezitzailea, aldiz (edo horrez gain), aipatutako aisialdi une horiek bideratzeko antolatzen den ekintza hezitzailea da (Sindic de Greugesen, 2014; Baraibar eta Bereziartua; 2023; Barandiaran, 2023).

Baraibar eta Bereziartuak (2023) jolasa aipatzen dute aisialdi hezitzailea antolatu eta bideratzeko berariazkoa den erreminta pedagogiko nagusitzat. Izan ere, horren bitartez emozio positiboak sustatzen dira (Dosil et al., 2023) eta jolasean ari den pertsonaren dimentsio biologikoa, kognitiboa, emozionala eta erlazionala islatzen ditu eta baita horiek adierazteko espazio askeak ere (Millares et al. 2017).

Ez da erraza jolasa definitzea, aldagai asko ukitzen dituen kontzeptu konplexuegia baita definizio batean jasotzeko (Extremera eta Montero, 2016). Johan Huizingak (1938, Aizengcangek aipatua, 2005) adibidez, jolasa fenomeno kultural gisa azaldu zuen. Horren aburuz, jolasaren egintzak berak, horrek dakarren prozesuak, edo hausnarketak garrantzia bera dute eta imajinario kolektiboaren parte dira. Hau da, jolasa fenomeno soziala da, dibertitzeko, denbora pasatzeko, entretenezko edo festarako adierazpen bat baino gehiago (Benítez, 2009).

Jolasa bera hezitzailea da eta horren transmisioak, aisialdi hezitzailearen bitartez, komunitatera gerturatzeko, komunitateak sortzeko eta horiek kohesionatzeko aukera ematen du; eta, baita eraldaketa sozialerako ere (Dosil et al., 2023), azkenean jolasa bera komunitatearen historiaren parte baita (Falcettoni, 2020). Hortik jolas batek herri batean hartzen duen aldaera, edo beste batean topatzen duguna, guztiz ezberdinak izatea. Izan ere, herri bakoitzaren idiosinkrasiaren arabera transmititzen dira belaunaldiz belaunaldi (Ramos eta Maya, 2022). Fenomeno hori etnoludikotasun bezala ezagutzen da (Baraibar eta Bereziartua, 2023).

Baraibar eta Bereziartuak (2023) hizkuntzak etnoludikotasunaren isla izaten direla azaltzen dute. Euskaraz, adibidez, jolasa eta jokoa ezberdintzen dira. Lehena (jolasa), parte-hartzailea, gozamenera zuzendua eta sortzailea dena litzateke, besteak beste. Eta bigarrena (jokoa) aldiz, lehiakortasuna erdigunean duena, irabazlea/ak eta galtzailea/k dituen. Gaztelaniaz, haatik, hizkuntzak berak ez ditu bi adiera horiek. Argi ikus daiteke, adibidez, Falcettonik (2020) emate duen azalpenean, non, jolas lehiakorra (*juego competitivo*) edo parte-hartzailea (*juego participativo*) ezberdintzen dituen.

Jolas eta joko bakoitza jarrera motore ezberdinak eragiten dituen sistema praxiologikotzat har daiteke. Eta jarrera motore horiek dira, era berean, jolasaren bitartez emozio gehien estimulatu dituztenak (Jaqueira et al., 2014). Bada, jolasa emozio positiboen iturri da, eta esperientzia positibo horiek motibazio intrintsekoa sustatzen eta garatzen dute (Gutierrez, 2014). Jolasa edo jokoa haurren, nerabeen edo helduen hezkuntza-prozesuetan garapen ebolutiboaren arabera erabiltzen dira, heldutasun-mailak aurrera egin ahala jokoa gero eta gehiago integratuz. Halarik ere, Baraibar eta

Bereziartuak (2023) jolasak bizitza guztian zehar presente egotearen garrantzia azpimarratzen dute, horrek bizipen positiboen bitartez norbanakoaren eta kolektiboaren osasunean egiten duen ekarpenagatik.

Jolasek, oro har, antzekoa den patroia bat jarraitzen dute apendizai sistema interpersonean garatzea ahalbidetuz. Horregatik, hezkuntza formalaren zein ez formalaren testuinguruetan, hezitzaile-ikasle eta berdinen arteko elkarrekintzaren bitartez, haurrak inguratzen dituen testuinguru kulturalak eskaintzen dizkion baliabide kognitiboak eta komunikatiboak eskuratzen ditu (Mogrovejo et al., 2019). Hala, jolas eta jokoen barruan hizkuntzaren ikas-irakaskuntza prozesuak bideratzeko askotarikoak dira horiek baliatzeko aurkitzen diren formak: jolas kooperatiboak, jolas musikatuak, gorputza adierazpena lantzeko jolasak, imitazio jolasak, ahozko jolasak edo lehiakortasun gehiago edo gutxiago sustatzen duten jokoak –euren funtzio sozialaren arabera kirola izan daitezkeenak edo ez–; besteak beste (Baraibar eta Bereziartua, 2023).

Euskal Herrian euskarak duen egoera minorizatuari so eginik eta arestian aipatutako horregatik guztiagatik hain zuzen ere, berebiziko garrantzia hartzen du eskolan eta eskolaz kanpoko aisialdiaren kudeaketak. Izan ere, eskolaz kanpoko jardueri dagokienez batik bat, bertan euskararen presentzia oso ahula da eta haurren arteko interakzio linguistikoa eta soziala ikasgela kanpoko paretetatik garatzea zaila egiten da. Bada, hizkuntzaren sozializazioa ez da gertatzen aisialdiak eskaintzen dituen espazio natural eta positiboetan eta horrek hizkuntza ohituretan eragin zuzena dauka (Martinez de Luna et al., 2023).

Euskarak aisialdi-antolatuan duen presentzia urria aipatzea gain, interesgarria iruditzen da aisialdia eta euskararen aferaz hitz egitean genero ikuspegia txertatzea. Izan ere, Oruesagasti eta bestek (2014) azaltzen duten gisan, euskaraz garatzen den aisialdi-antolatuan, urria izanik ere, genero arrakala egon ohi da eta horrek eragina du batzuen eta besteen euskararen erabileran. Neskek aisialdi-eremu euskaldunenetan, izan kultura-jardueretan, dantzan, edo musikarekin lotutako beste hainbatetan, parte-hartze handiagoa izaten dute eta horrek, autoreen arabera, bere isla duela hizkuntza-hautuan: “neskak dauden tokietan, aisialdi arautu horretan, hizkuntza-irizpideak askoz arautuagoak eta garatuagoak daude” (76. or). Era berean azaltzen dute batez ere neska gazteek, euskara gehiago hitz egiten dutela eta, oro har, euskararekiko atxikimendu-maila altuagoa adierazten dutela.

2.7.1. Jolasa ahozketasuna lantzeko hizkuntza-estrategia gisa.

Egoki bideratutako jarduera ludikoekin, jolasaren bitartez, hizkuntzaren jabekuntza-prozesuan eta horren erabileran ikaslea motibatzen ditugu, bide batez, egoera errealean horizontalagoak diren harremanak sustatuz eta elkarrekin bizitzen ikasteko beharrezkoak diren gaitasunak garatuz (Mogrovejo et al., 2019).

Jolasaren bitartez ikasleen arteko elkarrekintza sustatzen da eta sortutako egoera informalean eskuratutako baliabide linguistikoak partekatzeko espazioak sortzen dira, ondoren familia eta ikastolaz-kanpoko lagunekin ere partekatu daitezkeenak. Izan ere, jolasak eta jarduera ludikoak ikasgela barruan zein kanpoan dira aplikagarriak eta testuinguru errealeara gerturatzen gaituzte (Ramos eta Maya, 2022).

Ahozketasuna lantzeko jolasak hizkuntza bat ikasi eta horren erabilera sustatzeko erreminta pedagogiko bikaina dira. Rodríguezen (2021) arabera ahozko jolasak lexikoa aberastu eta ahozketasunaren garapenean eragin positiboa dute. Gainera hizkuntza lantzea helburu duten jolasek, hizkuntzaren ikas-irakaskuntza prozesua motibagarriagoa, aktiboagoa eta interesgarriagoa egiten dute. Horregatik, curriculumaren diseinuan kontuan izan beharreko ekintza pedagogikoa da jolasa, bereziki hizkuntzen ikas-irakaskuntzan, izan ere, H2aren jabekuntza-prozesua errazteko baliabidea da (Díaz, 2012).

Jolas eta jokoen, bereziki testuinguru bakoitzera egokitzen diren tradizionalek, hizkuntzaren didaktikan erabiltzeak honako abantaila hauek ematen dituzte (Ramos eta Maya, 2023, 573.or):

- 1) Ikaslea ikaste-prozesuan motibatzen dute.
- 2) Sormena eskatzen duten erronken aurrean ikasleari ekintzarako bidea errazten diote.
- 3) Hizkuntza-maila baxuagoa duten ikasleei lagundu eta elkarren atean kolaboratzeko aukera ematen dute.
- 4) Emozionalki lagungarriak dira, antsietatea eta frustrazioa bezalako esperientzia psikologikoak ekiditeko.

Beraz, orain arte aztertutako guztiarekin, esan genezake, jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez eremu formalean euskarazko hizkera informala garatzeko sormen espazioak eratu eta esku-hartze pedagogikoak bideratzeko aukera dagoela (Zabaleta, 2007). Haurren aisialdiaren testuingurura zedarrituz, horiei esperientzia positiboak eskainiz eta motibatuz; euskaraz hitz egiteko, ekiteko, ikasteko, harremantzeko eta

gozatzeko (Olasagarre eta Ramos, 2021). Izan ere, aisialdiak motibaziotik erabilerara dagoen zubia eraikitzen du (Guirado eta Rua, 2023b).

Bada, eskola edo ikastola testuingurura etorrira aisialdi gune eta une ezberdinak topatzen ditugu, eta bertan ikaste-orduetan edo testuinguru informal ezberdinetan aisialdi hezitzailea antolatu eta espazio horretan euskararen ikas-irakaskuntza bideratu eta erabileran eragiteko abagunea topatzen dugu; euskararen arnagune diren euskarazko ekosistema osasuntsuak eratuz (Aire, 2023; Baraibar eta Bereziartua, 2023).

2.8. Ahozkotasunaren lanketa, hizkera informala eta pedagogia soziolinguistikoa

Gutxiagoturako hizkuntza baten erabileran eragiten duten faktoreak hainbat dira eta horiek aintzat hartzea ezinbestekoa da euskararen ikas-irakaskuntza prozesuak prestatzeko. Faktore horien artean daude: ama hizkuntza (H1); hizkuntza-maila ona ez edukitzeak komunikatzeko dakartzan zailtasunak (hiztun osoak sortzearen beharra); testuinguru sozialak hizkuntzaren erabileran duen eragina; hizkuntza ikasi den testuinguru emozionalak eta horrekiko garatzen den harreman afektiboak duen garrantzia; hizkuntzarekiko atxikimenduak eta motibazioak hizkuntza hautuan (*language choice*) jokatzeko duten ezinbesteko papera; eta hizkuntza-ideologia deritzona (Cenoz eta Santos, 2017; Guirado, 2021; Arruti eta Prieto, 2022). Bada, ikaskuntza-prozesuaren nolakotasuna eta erabilera bera hertsiki loturik daude, eta euskarak izaera akademikotik harago doan funtzio soziala betetzeko, tartean lagunartean eta testuinguru informaletan haur eta gazteek erabiltzen duten hizkuntza bilakatzeko, ezinbestekoa izango da hezkuntzak aldagai horiei erreparatuz lan egitea.

Nazio Batuen Erakundeak 2030eko agenda onartu zuen 2015eko Batzar Orokorrean. Bertan etorkizuneko erronka nagusiei so eginik 17 helburu definitu zituen. Antero eta bestek (2023) 17 horiei 18. bat gehitu diete Ikastolen Hezkuntza Marko Orokorra idaztean, eta horrek, gutxiagotutako hizkuntzak aintzat hartuta, hizkuntza- eta kultura-aniztasuna zaintzeko eta garatzeko beharraren helburuari erantzuten dio.

Ikastolen HMO⁸ean euskararen biziberritze eta horren ikas-irakaskuntza prozesuetan orain arte egindakoari so egin ostean, horren normalizazioaren bidean Euskal Herriko hezkuntzak aurrean dituen erronka nagusiak zehazten dira. Horien artean egonik euskal hiztun osoak diren pertsonak garatzen laguntzea. Hala, euskara estandarra edo akademikoa irakastearekin batera, ikastolen egungo jardun pedagogikoan hiru lan-ildo

⁸HMO: Hezkuntza Marko Orokorra

edo arlo hauek egon behar direla zehazten da: curriculum soziolinguistikoa eta ekolinguistikoa garapena; euskarazko hizkera informalaren bitartez mintzoaren adierazkortasuna edo ahalmen espresiboaren lanketa egitea; eta euskal kulturgintza modu sortzailean bizitzeko baliabide eta testuinguruak erraztea (ikus 3. taula).

6. Taula

HMOean jasotzen denaren arabera ikastoletako jardun pedagogikoan egon biharko liratekeen lan-arloak

Curriculum soziolinguistikoa eta ekolinguistikoa	Bai curriculum soziolinguistikoa, hizkuntza eta gizartearen arteko harremanean gertatzen diren fenomenoak ulertzeko, eta ekolinguistikoa, hizkuntzen arteko elkarbizitza orekatu baterako baldintzak planteatzeko.
Mintzoaren adierazkortasuna edo ahalmen espresiboa	Gure tanga edo deposituak galtzen duen likidoaren zati batean euskarak duen potentzia espresiboa joate ari zaigu. Askoz ere potentzia komunikatibo handiagoa eskaintzen diete gazteei gaztelaniak eta frantsesak. Euskarak badu horretarako gaitasuna, baina gazteek desberdin hautematen dute, besteak beste, helduengan ere ez dagoelako errotuta. Ahalmen espresiboa indartzeko ahozko euskalkiak erabili behar ira, bizirik dauden eremuetan. Gainerako eremuetan berriz, nork bere hizkera erabili behar du. Hala, eremu horietan zenbat eta gehiago egin, orduan eta hizkera berri gehiago sortuko dira, betiere batutik gertu.
Euskal kulturgintza modu sortzailean bizitzeko baliabideak	Haur eta gazteei kulturgintza modu sortzailean eta parte-hartzailean aritzeko baliabideak eskaintzea garrantzitsua da. Bertsogintzara eta literaturara bideratzeko testuinguruak sortu ditugula esango genuke, baina urrats bat gehiago eman beharrean gaude.

Iturria: Antero et al. (2023, 36-38. or)k. Norberak egina.

Bada, pertsona euskaldunak hezteko hiru ardatz nagusi zehazten dira. Eta etorkizuneko euskararen ikas-irakaskuntza prozesuetan horiek presente izatea garrantzitsua izango da.

Horretarako, hau da, hiru ardatzen lanketa bideratzeko, ikastolen Hizkuntz Proiektuak gela barruko zein kanpoko eremu pedagogikoak baliatzen ditu (Elorza et al., 2009), eta garrantzitsua iruditzen da marko honetan ikastola-testuinguruan bi espazio horiek, eta horietarako aurrezartzen diren hizkuntza-helburuek duten garrantzia azpimarratzea (Antero 2023; Baraibar eta Bereziartua, 2023; Elorza et al., 2009). Besteak beste, ikastolako eremu formalak zein ez-formalak baliatzen dituen hizkera informalaren ikas-irakaskuntza prozesuan jarri nahi delako begirada.

Modu berean, irakasleek eta hezitzaileek haurren aurrean euskarari ikas-irakaskuntzari dagokionez, duten rolaren garrantzia handia da, euren hizkuntza-jarrerek, sustatzen dituzten hizkuntza-ohiturek eta euskararekin egiten duten erabilera

erreferentea baita. Izan ere, haurrek euren hizkuntzaren jabeakuntza prozesuan, entzunez eta imitazioaren bitartez (ere) ikasten dute (Etxeberria, 2003). Gainera, erreferentzialtasun horrek ondoren egingo duten erabilera garrantzia handia dauka (Artola, 2013; Eizmendi et al., 2007; Martinez de Luna et al., 2023).

2.9. Hizkera informalaren ikas-irakaskuntza ikertu beharraz

Ikerlan honetan bada, pertsona euskaldunak hezteko pedagogia soziolinguistikoa ardatz izanik euskarazko hizkera informalaren lanketa egiten duen proiektu batean jarriko dugu arreta. Izan ere, Euskaltzaindiak egungo euskal komunitatearen garapenerako galdegai nagusietako bat hizkera informalaren afera dela aipatzen du, eta, hizkera informalak gazteen ahozko komunikazioaren % 80 inguru betetzen badu ere, horren inguruan gutxi ikertu dela azaltzen du (Euskaltzaindia, 2023), are gutxiago eskolan eta haurren hitza eta bizipenak aintzat hartuz. Guk behintzat ez dugu modu sistematiko eta iraunkor batean hizkera informala lantzen duen eta ebaluatua izan den esku-hartze pedagogiko orokorturik topatu⁹.

Horrez gain, ikerketa honen helburua ere bada hezkuntza arautuan hizkuntzaren funtzio soziala balioan jartzea; hots, lagunarteko hizkera informala lantzeak eta horren bitartez euskararekiko eta komunitatearekiko atxikimendua eta motibazioa sustatzeak duen garrantzia azpimarratzea. Besteak beste, hizkera informalak hitz egiten dutenen artean harreman afektiboa garatzeko aukera ematen duelako, bai haurren arteko harremanetan, baina baita ikasle-irakasle harremanean ere (Guirado eta Rua, 2023a).

Ikastolan eratzen diren hizkuntza-ekosistemak gune erabakigarriak dira hizkuntzarekiko garatzen den harremanean eta atxikimenduan, eta, beraz, ardura handia du bide horretan (Gartziarena eta Altuna, 2022). Hau da, orain arte bata bestearekin lotuz azaltzen gatozen – hizkera informala – komunitatea – testuingurua – atxikimendua – motibazioa – erabilera – amalgaman. Hala uste dugu guk behintzat.

3. Ikerketa-lanaren iker-objektua, helburuak eta ikerketa-galderak

Atala honetan ikerketa-lanaren iker-objektua, helburuak eta ikerketa-galderak azaltzen dira, hain justu hurrenkera hori jarraituz.

⁹ Hizkera informala lantzeko programa batzuk aurkitu dira, adibidez, Urtxintxaren "Gazte hizkerarekin jolasean". Hala ere, ez da topatu horren aplikazioaren informaziorik, ez-eta egindako ikerketen emaitzik ere. Galdetu ahala jakin da ez dela horren aplikazio sistematiko eta orokorturik egin.

Ikerlan honen iker-objektua Nafarroako eremu mistoan kokatzen diren bi ikastolatan, hau da, hezkuntza formalean, heziketa soziolinguistikoa ardatz eta jolasa erreminta pedagogiko gisa erabilia euskarazko hizkera informala lantzen ari diren haurren eta irakasleen bizipenak ezagutzea eta ulertzea da. Modu horretan, prozesuak berak parte-hartzaileengan utzitako bizipenak aztertzeke eta ondorioak ateratzeko.

3.1. Helburuak

- Hizkera informala, jolasa eta jarduera ludikoen bitartez landuz euskaraz jarduteko haurren motibazioa eta hizkuntzarekiko atxikimendua areagotzen den ezagutzea.
- Haurren bizipenetatik abiatuz euskara sustatzeko eta lantzeko hizkuntza-estrategia egokienak zein diren antzematea.
- Haurren bizipenetatik abiatuz jolasaren bitartez landutako euskarazko hizkera informalaren jabekuntzak komunikazio-antsietatean eragina duen aztertzea.
- Ikastola testuinguru formala izanik, hizkera informala lantzeko irakasleek izan dituzten mugak, erraztasunak eta beharrak ezagutzea.

3.2. ikerketa-galderak

1. Hezkuntza formalean hizkera informala jolasa eta jarduera ludikoen bitartez lantzeak ikasleek euskara ikasteko eta hitz egiteko sentitzen duten motibazioa eta euskararekiko atxikimendua areagotu dezake?
 - 1.1. Ba al dago ezberdintasunik H1aren eta generoaren arabera bizipen eta pertzepzio horietan?
 - 1.2. Zein da haurrekin euskarazko hizkera informala lantzeko hizkuntza-estrategia eraginkorrena?
2. Zein da hizkera informalaren lanketa ludikoak, ezagutzak eta horren erabilerak euskarazko komunikazio-antsietatearekiko utzitako bizipenak eta haurren pertzepzioak?
 - 2.1. Ekintza-komunikatiboa garatzen den testuinguruak influentziarik badu hizkuntza-antsietatean?
 - 2.2. Ba al dago ezberdintasunik H1aren eta generoaren arabera bizipen eta pertzepzio horietan?
3. Ikastola hezkuntza-testuinguru formala izanik, zein dira horren lanketarako

irakasleek izan dituzten zailtasun eta erraztasun handienak?

- 3.1. Eremu formalean hizkera informala lantzeko beharrezkoa al da irakasle eta hezitzaileentzako prestakuntza espezifikoak garatzea?

4. Metodologia

Ondorengo orrialdeetan aurrezarritako helburuak erdiesteko paradigma pragmatikoaren aterkipean garatutako ikerlan bat aurkezten da. Hau da, arazo edo fenomeno baten analisisa egiteko erabiltzen diren metodologia-estrategia ezberdinetan oinarrituz, ikerketa-arazoaren ulermen zabalagoa errazten duen paradigman (Pereira, 2011; Bernales et al., 2015). Izan ere, metodo kualitatiboak eta kuantitatiboak uztartuz, horiek bakarka izan ditzaketen hutsuneak bakoitzaren indarguneekin osatzen dira (Forni eta De Grande, 2019; Campos, 2021).

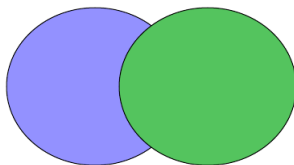
Hala, metodo kualitatiboak ikuspegi fenomenologikoa eman dio ikerketari, modu horretan, besteen ikuspuntua ulertzeko aukera zabalduz eta parte-hartzaileen bizipenetara gerturatuz (Habermas, 1988). Gainera, jarrera kritiko eta emantzipatzailearekin ikerketa bera hezitzailea bihurtzen denez, landutako gaiaren inguruan parte-hartzaileak ahalduntzea ere izan da xedea (Cotan, 2016). Metodo kuantitatiboak, aldiz, jasotako informazioa hain sakonekoa ez izanik ere, unibertso zabalago batera iristeko eta jasotako datuak estatistikoki aztertzeke aukera ematen du (Lukas eta Santiago, 2016), eta hain justu, horretarako baliatu da, hots, emaitza sendoagoak eta zabalagoak eskuratzeko.

Ikerketa diseinuari dagokionez, jarraitutako eredua konkurrentea¹⁰ izan da. Diseinu hau metodoen konkurrentziagatik ezaugarritzen da. Izan ere, metodo honen bitartez, fenomeno berdin baten baitako dimentsio ezberdinen inguruan, aldi berean egiten dira azterketa kualitatiboa eta kuantitatiboa. Hala, diseinu horren baitan datuak eta informazioa bananduta jasotzen dira eta ondoren jasotako erantzunak konparatu egiten dira, bi metodoen triangulazio konparatiboa eginez eta metodo bat bestearen gainetik gailendu gabe (Escalante et al., 2020; Lukas eta Santiago, 2016).

¹⁰ konbergente edo paralelo gisa ere ezagutzen da.

2. Irudia

Triangulazio-estretagiaren irudi-adierazpena

Iturria: Lukas eta Santiago, 2016. Noberak egina

Hala, informazio kualitatiboa jasotzeko hurrekin egindako bi talde-elkarrizketa egin dira eta irakasleekin beste bat. Eta horrekin batera, ikerketan parte hartze duten pertsona guztiengana iristeko eta datu kuantitatiboak jasotzeko, galdetegiak prestatu eta *google forms* baliabidearen bitartez pasa dira.

Modu horretan, talde-elkarrizketetan jasotako erantzunetan egon litezkeen elkarren arteko eraginetatik eratorritako informazioa ekidinez eta bizipen horien nolakotasuna, orokorrean eta hautatutako aldagaien arabera antzekotasunik duten edo ez aztertzeko.

4.1. Parte-hartzaileak

Parte hartzaileak Euskaltzaindiak, Ikastolen Elkartearekin eta Mondragon Unibertsitatearekin batera euskarazko hizkera informala lantzeko garatutako Arikala programa aplikatzen ari diren bi ikastolatako LH5eko ikasleak, irakasleak eta hezitzaileak dira. Hain justu, hezkuntza formalean aisialdi-antolatua eta jarduera ludikoen bitartez, Euskal Herri osoan, hizkera informala lantzen eta horrek haurren euskararen erabileran duen eragina neurtzen ari diren 10 ikastolatatik¹¹ Nafarroako testuinguruan kokatzen direnak. Programa 2022-23 ikasturtean jarri zen martxan eta 2023-24koa bigarren ikasturtea izan dute. Programak izandako eragina jolasgaraietan eta bazkalosteko aisialdi-uneetan gauzatzen diren elkarrizketak behatuz neurtzen da, esku-hartzea baino lehen eta ondoren.

Hala, ikerlan honetan, erabilera-neurketek emandako emaitzetatik harago jarri nahi izan da begirada. Horretarako, programa aplikatzen ari den bi ikastolatan garatu den ikas-irakaskuntza eta hezkuntza-prozesua haurren, irakasleen eta hezitzaileen bizipenetatik aztertuz.

¹¹ Programan parte hartze duten ikastolak lurraldeka: 2 Xilaban (Ipar EH), 2 Gipuzkoan, 2 Araban, 2 Bizkaian eta 2 Nafarroan.

Hautatutako bi ikastolen testuinguru soziolinguistikoari dagokionez, Euskararen Foru Legearen arabera, eremu mistoan kokatzen dira. Bada, ikastolak kokatzen diren testuingurua ez dago, euskarari dagokionez behintzat, eremu erraz batean. Izan ere, ikastola horiek euskaldunak soilik biztanleen % 12,6 diren eremu batean kokatzen dira¹² (Nafarroako Gobernua, 2021).

Parte-hartzaile guztietatik Nafarroako lurralde historikoan kokatzen diren ikastolak hautatzeko arrazoi nagusia, ikastola horietako batean programaren hartzaileak izan diren hurrek euren tutoreari egindako opari bat izan da (ikus 3. eranskina). Izan ere, egin ziren neurketen arabera, erabilerari dagokionez, ikastola horretan (eta baita bestean ere) oso eragin apala utzi zuen programak, baina ikasturtea amaitzean hurrek irakasleari bera agurtzeko hizkera informalez apaindutako opari bat egin zioten¹³. Hain justu, landutako euskarazko hizkera informaleko esapideak idatzirik agertzen diren poltsa bat. Beraz, aipatu bezala, euskararen erabilera-neurketak iritsi ezin diren horretara iristea izan da asmoa. Zein diren, testuingurua aintzat hartuta, haurren, hezitzaileen eta irakasleen bizipenak eta pertzepzioak.

4.1.1. Haur parte-hartzaileak

Ikerketan LH 5. mailako, hau da, 9-10 urte bitarteko $n=86$ haur izan dira parte-hartzaileak. Horietatik % 53,48 ($n=46$) neska gisa identifikatu¹⁴ dira eta % 46,51 ($n=40$) mutil bezala. Hala, eurak galdetegi bitartez emandako informazioaren arabera, ondorengo lerroetan aurkezten direnak dira osatzen duten hizkuntza-eskosistemaren eta inguratuak dauden testuinguru soziolinguistikoaren ezaugarriak eta informazioa.

Haurren H1ari dagokionez, H1 gisa gaztelania dutenak parte-hartzaileen % 30,2 ($n=42$) dira. H1 bezala beste erdara bat jaso dutenak % 5,8 ($n=5$). Euskara eta erdara dutenak % 48,5 ($n=26$); eta, % 15,1ek ($n=13$) euskara dute jasotako lehen hizkuntza.

Etxeko hizkuntza ohiturez erreparatuz, % 47,7 ($n=41$) gaztelaniaz mintzo da bere etxean; % 4,7 ($n=4$) beste erdara batean; % 40,7k ($n=35$) euskaraz eta gaztelaniaz; eta, soilik, % 7 ($n=6$) da etxean euskaraz mintzo dena. Ikastolaz kanpoko jardueri dagokionez % 81,4k ($n=70$) gaztelaniaz garatzen diren jardueretan parte hartzen dute. Eta aisialdian

¹² Eremu euskaldunean: % 62,3 euskalduna da. Eremu mistoan % 12,6. eremu erdaldunean 1,6 (Nafarroako Gobernua, 2021).

¹³ Ikastolako arduradunek esan dute haurren inizatiba izan dela eta euren kabuz familiekin hitz eginda prestatutako oparia izan dela.

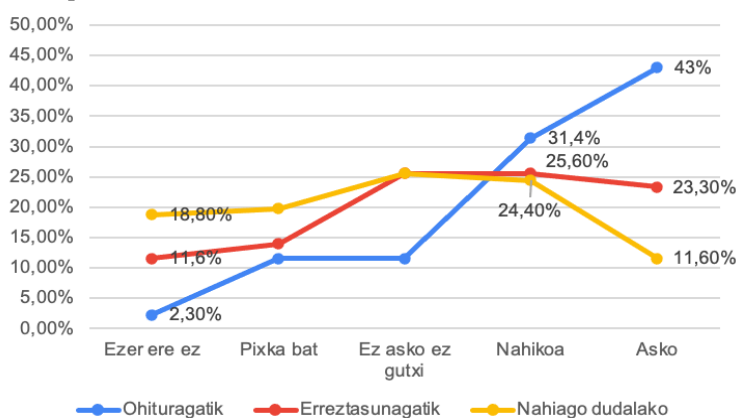
¹⁴ Galdetegian generoa identifikatzeko 3 aukera eman dira: neska, mutila eta beste bat. Modu horretan, xedea izan da ikuspegi binarioa baztertu eta identitate guztiak aitortzeko eta ikerketan aintzat hartzeko bide ematea, hala, sexua eta identitate ezberdinen bazterketa ekidinez.

lagunartean egiten duten euskararen erabilera adierazteko aldiz, 1etik 5erako eskalan $\bar{x}=2,6$ koa izan da ($dt=,813$), beraz, baxua. Soilik parte-hartzaileen % 3,5ak baloratu bere erabilera 4 (nahikoa) eta 5aren (asko) artean.

Ikerketan parte hartzen dute haurren ekosistemaren profil linguistikoa deskribatzeko asmoz, euren hizkuntza-hautuaren zergatiaren inguruan ere galdetu zaie. Zenbateraino den ohituragatik, erraztasunagatik edo hautu kontziente batengatik galdetuz, hain zuzen ere. Hala, ondorengo grafikoan ikus daitekeen bezala, hizkuntza-ohitura ($\bar{x}= 4,01$) eta erraztasuna ($\bar{x}= 3,35$) dira kasu honetan hizkuntza-hautua egiteko arrazoi nagusia; ohitura izanik gailentzen dena.

3. Irdia

Haur parte-hatzaileen hizkuntza-hautuaren arrazoiak

Iturria: Norberak egin.

Euskarari haurrek ikusten dioten funtzioari dagokionez %53,3ak ($n= 45$) euskara ikastolarekin lortzen du. % 32,6k ($n= 28$) ikastolarekin eta familiarekin, eta soilik % 15,1ak ($n= 13$) kaleko lagunekin, ikastolarekin eta familiarekin.

Bada, esan daiteke Nafarroako eremu mistoaren barruan testuinguru soziolinguistiko erdaldunetan kokatzen diren ikastoletako haurrak direla ikerketan parte hartzen dutenak. Orobat, testuinguruak baldintzatuta, gaztelaniaz nagusiki ohituraz edo erraztasunagatik hitz egiten dutenak. Eta euskarari, batik bat, eremu akademikoko funtzioa ikusten diotenak.

4.1.2. Irakasle eta aisialdiko hezitzaile parte-hartzaileak

Ikerketan parte hartu duten irakasleak ($n= 4$) eta aisialdiko hezitzaileak ($n= 2$) guztira $n=6$ izan dira. Kasu honetan, irakasleak ikasle-taldeentzako tutoreak izan dira, beraz, ingelera eta gorpuz heziketa izan ezik beste ikasgai guztien irakasleak. Aisialdiko hezitzaileak, aldiz, beren beregi esku-hartzea bideratzera joan direnak.

Ondorengo taulan parte-hartzaile guztien laburpena aurkezten da (ikus 8. taula).

7. Taula

Haur, irakasle eta hezitzaile parte-hartzaileak

	1.IKASTOLA	2.IKASTOLA	GUZTIRA
Haurrak (n)	A gela: n= 20 B gela: n= 19	A gela: n= 24 B gela: n= 23	n= 86
Haurren profil linguistikoa	H1 gaztelania: n= 16 H1 beste erdara bat: n= 3 H1 euskara eta gaztelania: n= 21 H1 euskara: n= 4	H1 gaztelania: n= 23 H1 beste erdara bat: n= 4 H1 euskara eta gaztelania: n= 11 H1 euskara: n= 6	
Irakasleak (n)	n= 2 Tutoreak dira, beraz ingelera eta gorputz heziketa izan ezik beste ikasgai guztien irakasleak dira.	n= 2 Tutoreak dira, beraz ingelera eta gorputz heziketa izan ezik beste ikasgai guztien irakasleak dira.	n= 4
Hezitzaileak (n)	n=1	n= 1	n= 2
			n= 92

Iturria: Norberak egina.

4.2. Datuak biltzeko teknikak, eta instrumentuak

Ikerketa honetan datu kualitatiboak eta kuantitatiboak jasotzeko teknikak erabili dira. Teknika kualitatiboa izan da ikasleen sentimenduak, jarrera, emozioak, hau da, bizipenak jasotzeko eta interpretazio sakon bat egiteko modua (Santos, 2023). Eta teknika kuantitatiboa gainontzeko ikasleengana iristeko modua izan da, jasotako datu kualitatiboetatik abiatuz euren bizipenen eta pertzepzioen inguruan galdetzeko bidea, alegia.

Datu kuantitatiboak eta kualitatiboak biltzeko bi instrumentu erabili dira. Kualitatiboak jasotzeko aurretik prestatutako gidoi batez osatutako elkarrizketa erdiegituratua erabili da, eta, kuantitatiboak jasotzeko, aldiz, *google-forms* galdetegiak.

- *Elkarrizketak*: datu kualitatiboak jasotzeko talde-elkarrizketa erdiegituratuak gauzatu dira. Ikasleei zuzendutako elkarrizketa 16 galderekin prestatu da, irakasleena 6 galderekin eta hezitzailearena beste 6 galderekin (ikus 5,6 eta 7 eranskinak).

Elkarrizketatuak hautatzeko prozesua honako hau izan da:

- *Haurrak*: Lehen eta bigarren hizkuntzaren baldintza ikasgeletan azaldu eta elkarrizketatutako haurrak boluntarioak izan dira.
- *Irakasleak*: Oparia jaso zuen irakasleari hots egin zaio eta bestea boluntario azaldu da elkarrizketan parte hartzeko.
- *Hezitzailea*: Elkarrizketatuak izan diren herri berekoa den hezitzaileari egin zaio elkarrizketa. Parte hartzen duten bi ikastolak dinamizatzen dituen hezitzaileetako bat da.

Elkarrizketatu diren pertsonak 1. ikastolako 8 haur, 2 irakasle (tutoreak) eta aisialdiko hezitzaile 1 izan dira. Hau da, guztira 11 elkarrizketatu.

Elkarrizketak egiteko haurrak 4ko 2 taldetan banatu dira; euren H1aren (ama hizkuntza) arabera. Genero aldetik 4 haur eta 4 neska izan dira haur parte-hartzaileak.

Irakasleak, aldiz, emakumezko bat eta gizonezko bat. Hezitzailea, ordea, gizonezko 1 (ikus 9. taula).

8. Taula

Elkarrizketatuak

HAURRAK	H1 euskara eta gaztelania	n= 4 3 (neska) + 1 (Mutil)
	H1 erdara: - Arabiera - Gaztelania. - Gaztelania/Alemaniera	n= 4 3 (Mutil) + 1 (Neska)
IRAKASLEAK	n= 2 Gizonezko 1 (55-60 urte bitarte) eta emakumezko bat (30-35 urte bitarte)	
HEZITZAILEA	n= 1 Gizonezko 1 (25-30 urte bitarte)	

Iturria: Norberak egina.

- *Galdetegiak*: Programan parte hatzen duten bi ikastoletako gainontzeko ikasleei, irakasleei eta hezitzaileei iristeko "ad hoc" galdetegiak sortu dira, ondoren, *google forms* baliabidearen bitartez digitalizatuak izan direnak. Ikasleen kasuan 29 itemenekin osatzen da galdetegia, ekarpen kualitatiboak egiteko amaieran ematen den aukera aske batekin. Bertan jasotako galderak, oro har, haurrek elkarrizketetan emandako informazioa eta Martinez de Luna eta bestek (2023) egindako ikerketa-lanean aintzat hartutako aldagaiak erreferentzia gisa hartuz prestatu dira. Hala, 29 item horietatik 8k

ikerketan hau egiteko sortua izan den EEAMA¹⁵ galdetegi-eskala osatzen dute. Hain justu, programak euskararekiko motibazioan, atxikimenduan, eta komunikazio-antsietatean haurrengan utzitako bizipenen pertzepzioak jasotzeko sortutakoa. Hezkuntza esku-hartzea aztertzeko mikro-instrumentu bat (Jornet et al., 2012), alegia. Hori, marko teorikoarekin koherentzia eta hurrek elkarrizketetan erabilitako hizkera aintzat hartuta izan da garatua. Itemak 1-5 baloreen arteko eskalan oinarrituak prestatu dira.

Hala, galdetegia hurrek ongi ulertzen zutela eta horren barne-sendotasuna, fidagarritasuna zein baliagarritasuna ahalik eta gehien bermatzeko asmoz, hiru urratseko prozesua egin da:

- 1) Lehenik, galdetegia osatzen duten itemen edukiaren baliotasuna bermatze aldera, prestatutako galdetegia 3 ikastolako $n= 82$ hurrek erantzun dute eta hurrek ulertzeko zailtasunak izan dituzten itemak birformulatuak izan dira.
- 2) Bigarrenik, galdetegia doitu, programaren hartzaileak diren beste 4 ikastolako $n= 158$ hurrei pasa zaie. Hala, programak komunikazio-antsietatean, motibazioan eta atxikimenduan utzitako bizipenen hurren pertzepzioak jasotzeko, IBM SPSS Statistics programaren 26. bertsioa erabiliz (IBM Corp., Armonk, NY, EE.UU.), galdetegi-eskalaren analisi faktoriala egin da (oro har eta dimentsioka), baita baliagarritasun froga ere. Eta, ondoren, fidagarritasuna bermatzeko, Alfa de Cronbach ($\alpha= ,848$; 1Dim: $\alpha= ,785$; 2Dim: $\alpha= ,702$) koefizientea kalkulatu da¹⁶ (ikus 13. eranskina).
- 3) Ikerketaren parte-hartzaile zuzenak diren ikasleei ($n= 86$) galdetegia pasa zaie eta horien erantzunak estatistikoki aztertu dira. Hemen ere, baliagarritasun froga egin da eta Alfa de Cronbach koefizientearen kalkuluekin galdetegi-eskala osoaren eta dimentsio bakoitzaren fidagarritasuna neurtu da (ikus 14. eranskina).

¹⁵ *Esku-hartzeak sustatutako Euskararekiko komunikazio Antsietatea, Motibazioa eta Atxikimendua*. Programak aldagai horien baitan haurrengan utzitako bizipenak eta hurren pertzepzioak jasotzeko galdetegi-eskala.

¹⁶ Lan honen helburua ez da izan eskala horren balidazio-prozesua egitea. Aldiz, eskura izandako baliabideekin, batez ere denbora aldetik, ahalik eta fidagarritasun-maila altuena bermatzea izan da xedea. Horregatik, egindako prozesuaren emaitzak aurkeztea erabaki da, balidazio prozesu batean aditu-batzorde baten balorazioa faltako lukeela jakinda ere..

Eta, esan daiteke, oro har, $\alpha = ,885$ ko balorearekin fidagarritasun-maila altua ¹⁷ dela (ikus 9. taula).

9. Taula

EEAMA galdetegiaren Alfa de Cronbach koefizientearen emaitzak osotasunean eta dimentsioka

Eskala osoaren Alfa de Cronbach	$\alpha = ,885$	Itemak	Alfa de Cronbach
1. Dimentsioa: motibazioa eta atxikimendua		11, 13, 14, 15	$\alpha = ,825$
2. Dimentsioa: komunikazio antsietatea		12, 27, 28, 29	$\alpha = ,765.$

Iturria: norberak egina.

Irakasle-hezitzaileen kasuan galdetegiak 1-5 eskala jarraituz garatutako 11 item ditu. Kasu honetan ere, amaieran, ekarpen kualitatiboak egin nahi dituztenentzat erantzun askeko item bat egonik.

4.3. Datuen prozedura eta analisisa

Elkarrizketetan jasotako informazio kualitatiboa ordenatu, galdetegiak osatu eta emaitzak aztertzeko kategorizazio-sistema mistoa erabili da, hau da, induktibo-deduktiboa. Hala, emaitzak dimentsio edo kategoria ezberdinetan banatu dira eta horien abiapuntua marko teorikoa eta elkarrizketetan jasotako informazioa izan dira (ikus 10. taula):

10. Taula

Informazioaren tratamendua egiteko sortutako kategoriak

META-KATEGORIA	KATEGORIAK	AZPI-KATEGORIAK
Euskarazko hizkera informala	Atxikimendua eta motibazioa	Hizkuntza-estrategiak
	Komunikazio-antsietatea	Testuingurua
		Jolasak eta jarduera ludikoak
	Irakasleen bizipenak eta pertzepzioak	Erraztasunak
		Zailtasunak
		Beharrak

Iturria: norberak egina.

¹⁷ Alfa= Zalantzakoa $0,6 \leq \alpha < 0,7$; onargarria $0,7 \leq \alpha < 0,8$; altua $0,8 \leq \alpha < 0,9$; oso altua $\alpha \leq 0,9$

Datu kuantitatiboen prozedura eta analisia egiteko, kasu honetan ere, IBM SPSS Statistics programaren 26. bertsioa erabili da (IBM Corp., Armonk, NY, EE.UU.). Hala, lehenik, datuen emaitzak parametrikokoak diren edo ez kontrastatzeko beharrezkoak diren analisi estatistikoak egin dira. Horretarako, Kormogorov-Smirnoven estatistikaren $p = <,05$ ¹⁸ maila-kritikoa analizatu da, izan ere, lagina 50 parte-hartzaitetik gorakoa da. Hala, datuak ez direla normaltasunez banatzen ikusi da ($p = ,005$). Beraz, premisa hori jarraituz, emaitzen eta generoaren zein H1aren aldagaien artean estatistikoki esanguratsuak diren ezberdintasunak dauden aztertzeko U de Man-Whitney probak gauzatu dira, hau da, proba ez parametrikokoak. H1aren kasuan, elkarrizketatutako haurren taldeak banatu ziren gisan multzokatu dira haur parte-hartzaileak, hau da, H1 euskara edo euskara eta erdara bat dutenak eta H1 bat erdara dutenak, hain justu. Eta, azkenik, emaitzak bi dimentsioetan banaturik (motibazioa eta atxikimendua eta komunikazio-antsietatea) item by item datu estatistikoak jaso dira.

Galdetegian osatzen duten beste itemen artean erlaziorik dagoen jakiteko, Chi Karratuaren (χ^2) kalkulua egin da.

Irakasleek eta hezitzaileek elkarrizketetan eta betetako galdetegiaren bitartez emandako datuak, kategorien eta ikerketa-galderen hurrenkera jarraituz, modu interpretatibo batean aurkeztu dira.

4.3.1. Estandar etikoak

Campsen (2013) arabera etika moralaren gaineko hausnarketa filosofikoa da. Ikerketan, baita hezkuntzaren arloan ere, garrantzitsua da ikerlana zuzenduko duten printzipio etikoak argi izatea. Horretarako, noski, ezinbestekoa da horien inguruan hausnartzea eta lanketa horretatik abiatzea. Parrilak (2010) garrantzia handia ematen dio kultura etikoaren inguruan hausnarketa-espazioak irekitzeari, inklusiboa izan nahi duen ikerketak garatzea asmoa bada behintzat. Bada, hezkuntzaren ikerketan etika funtsezkoa da (Paz, 2018) eta, horregatik, ikerlan hau egiteko horren inguruan hausnartzeko eta egikaritutako diren praktikak zehazteko konpromisoa hartzen da. Oinarrizko elementu gisa hartuz, eragozteko ikerketan parte hartuko duten haurrak ikertutako objektu soil bat izatea. Hala, aintzat hartuko dira CIOMS¹⁹ek funtsezkotzat hartzen dituen hiru printzipio hauek (Pazek, 2018, 47.or):

¹⁸ Normaltasunez banatzen dira: $p = >,05$ ez dira normaltasunez banatzen: $p = <,05$.

¹⁹ CIOMS: Medikuntza-Zientzien Nazioarteko Erakundearen Kontseilua.

- *Errespetua*: ikerketan parte hartzea boluntarioa izango da eta parte-hartzaileei behar den informazio guztia emango zaie, kasu honetan bai gurasoei eta baita parte hartzen duten haurrei ere. Halaber, haurren tutoreei baimen informatua (ikus 3. eranskina) emango zaie, adostasunez, informazio guztia eskura jarri ostean, euren haurrek ikerketan parte hartu nahi izanez gero sinatu dezaten. Berdin jokatuko da adinez nagusi diren eta ikerketan parte hartuko duten irakasle eta hezitzaileekin.

- *Onura*: parte-hartzaileak babestuko dira ikerketak eragin dezakeen edozein minetik. Hala, helburua izango da ikerketa bera guztiontzako hezitzailea izatea

- *Justizia*: Injustiziak eragin daitezke pertsona batzuk, kasu honetan haurrak, onartu eta beste batzuk kanpoan uzten badira. Horregatik elkarrizketatuak boluntarioak izan dira.

Ikerketa honetan parte hartuko duten subjektu gehienak adingabeak izanik, bereziki une oro ikertzaileen egintza eta ekintzak errepasatuak eta hausnarketa batera bideratuak izango dira. Ikerketa hasi aurretiko prozesutik txostena amaitu eta horren zabalkundea egiteraino.

5. Emaitzak

Ondorengo atalean bi ikasturtez euskarazko hizkera informala ikastola kanpoko eta ikasgela barruko eremuetan, aisialdi-antolatua eta ludikotasunaren bitartez, landu duten Nafarroako ikastolatako parte-hartzaileen (ikasle, irakasle, hezitzaile) elkarrizketetatik eta erantzundako galdetegiak eratorritako emaitzak aurkezten dira.

Hala, ikerketa-galderak ipar hartuta eta ezarritako kategoriak aintzat hartuz, elkarrizketetan jasotako informazio kualitatiboa eta lagin zabalago batetik –programan parte hartzen duten ikasle ($n= 86$) irakasle ($n=4$) eta hezitzaile ($n= 2$) guztiak– eskuratutako datu kuantitatiboak dira ondorengo ataletan jasotzen direnak. Halaber, azaltzen dira generoa eta H1 aldagai gisa aintzat hartuz jasotako datuen azterketa estatistikoek emandako emaitzak.

5.1. Programak ikasleengan sustatutako euskararekiko atxikimendua eta motibazioa

Ikerketa-galderak azaltzen diren atalean aurrezarritako hurrenkera jarraituz, lehenengo ikerketa-galdera programan erabilitako metodologiak haurrengan euskararekiko motibazioaren eta atxikimenduaren baitan sorrarazitako bizipenei zuzentzen zaio. Halaber, hori sustatzeko haurren pertzepzioaren arabera hizkuntza-

estrategia eraginkorrenak zein diren jakiteko azpi-galdera batek jarraitzen dio eta H1aren eta generoaren arabera hizkera informala lanketa egin bitartean bizipenek utzitako pertzepzioetan egon daitezkeen ezberdintasunen inguruan beste bat. Hala, lehenik, ikerketa-galdera orokorrari eta lehengo azpi-galderari erantzuten dion informazioa aurkezten da, eta, bigarrenik, azken azpi-galderari erantzuten diona.

Programak hizkera informala aisialdi-antolatua eta jardura ludikoak metodologia pedagogiko gisa erabilia sustatutako motibazioaren eta atxikimenduaren inguruan elkarrizketatuak izan diren haurrek honako bizipen hauek deskribatu dituzte:

Programaren inguruan jardutean burura zer etortzen zitzaien galdetzean H1 gisa euskara ere badutenek esamoldeak, jolasa eta euskaraz hitz egitea izan da eman duten erantzuna, eta Ariakala egiteko gogoz egoten direla. Kuriosoa da gaztelania lehen hizkuntza bezala jaso dutenek: "euskara!", "euskara eta esamoldeak!", poz batean (hala adierazi zen jasotako notetan eta hala jaso da grabaketako ahotsaren tonuan).

Hizkuntza-estrategiei dagokionez, programan parte hartu baino lehen euskara H2 gisa dutenek liburuak eta irakurketak aipatzen dituzte, baita gurasoek telebista soilik euskaraz jartzearen garrantzia. Interesgarria da irakaslearen rola ere nola azpimarratzen den:

H1erd: Ikasle2: Ni liburuekin, irakurtzen, bueno ez nekien irakurtzen, baina ikusten nituen hitzak eta gero irakasleak nola hitz egiten zuen euskaraz, ohitu nintzen.

H1erd: Ikasle1: Nik zuekin, zuekin, eta batzuetan bideotxo batzuekin, gainera ez nuen ikusten telebistan...Ikusten...telebista programak ikusten nituen euskaraz ikasteko horrela.

Ikasleetako batek programaren baitako bere bizipenak azaltzean honela deskribatzen ditu:

H1 eus: ikasle1: Niri jolasten dugunean gustatzen zait, zeren ariketa fisikoa ere gustatzen zait eta esatea esamoldeak ere oso gustuko ditut eta jolasten garen bitartean ba, gehiago...

Besteek ere ildo beretik erantzun dute euskara ikasteko eta lantzeko metodologia honek ikasteko dakartzan erraztasunak eta bien bitarteko gozamina. Gainera, haurretako batek euren artean hori nola aipatzen duten azpimarratzen du:

H1eus: Ikasle4: Bai hori da, hori esaten dugu beti.

H1eus: Ikasle3: Niri gustatzen zait gehiago zergatik sentitzen naiz libreago

Jasotako informaziori so eginik, esan behar da, atxikimendu eta motibazioari dagokionez, jolasa eta horrek dakartzan onurei begira, motibazioa eta atxikimendua baino, komunikazio-antsietateari metodologia honek egiten dion ekarpenari egin diotela aipamen gehien H1 gisa gaztelania dutenek.

Hala, programaren lanketak euskarara hurbildu eta horrekiko motibazioa eta atxikimendua garatzen dutela adierazten duten bizipenak ere jaso dira haurren erantzunetan, azpimarra eginez soziolingustikaren ikuspegitik euskararen bilakaera historikoa lantzeari:

H1erd:Ikasle2: irakasleak kontatu zigun ke zeukan lagun bat Leitzan, Lizarran lehenengo ikastola irekitzen lagundu zuena, euskeraz hitz egiten zena..eta joan ziren frankoren lagunak eta esan zioten itxi egin behar zuela euskaraz hitz egiten zelako. Orduan joan behar izan zuten gazteleraz hitz egiten zen ikastetxe batera.

Eta euskararen bilakaera historikoa ezagutzeko egindako jarduera ludikoaren balioagatik edo eraginagatik galdetzean elkarrizketatu guztiek aho batez baietz erantzun dute.

Jolasak euskararekiko eragindako motibazioa ere atzeman daiteke programa bitartean bizitakoa kontatzean:

H1eus:Ikasle4: urte honetan erakutsi digute esamolde ezberdinak eta berriak, eta ez dira zailak, nik gustuko ditut gehiago erakutsi digutelako.

H1eus: Ikasle2: Hitz gehiago ezagutzen dituzulako,

H1eus: Ikasle3: bai eta esamoldeak eta euskaraz haserretzen eta pozten, eta hori ikasten dugulako

Atxikimenduaz ere jardun dira, hizkera eta lagun-komunitatea lantzeko jolasak eta esamoldeak euskal herriko beste haurrekin partekatzen ari direla kontatu dute eta horrek haientzako duen garrantzia azaldu:

H1eus: Ikasle1: Inportantea da ze horrela euskera zabaltzen da eta hitz egiten da, hitz egiten dugu, eta ez zaigu ahazten lagun berriekin

H1eus: Ikasle2: Hori da handitzen da, ez galtzeko berriz

H1eus: Ikasle4: Bai inportantea da hori.

H1eus: Ikasle2: Eta lagun berriak ezagutzea inportantea dela uste dugu.

H1erd: ikasle1: Ni oso inpaziente nago joateko beste ikastola batera eta egiteko jolasak beste neska mutiko batzuekin eta entzutean gustatu zitzaidan...

Afera horren inguruan irakasleek eta aisialdiko hezitzaileek ere, haurren erantzunetatik jaso diren bizipenen pertzepzio positiboa berretsi egiten dute nolabait:

Irakaslea1: eta gaur zer egingo du Arikalan? Hori galdetzea ez nuen espero nik eta galdetzen dute. Noiz dugu hurrengoa? Hala baten batek eta kriston ilusioa egiten dit niri ere.

Irakaslea2: Motibatuta ikusi nituen iaz. Egia da beraien adinagatik askotan kezkatzen zirela ez, baina gero gustora egiten zituzten dinamikak, baita ere planteatua zegoen moduan (...) dena zegoen modulu modu ludikoan egiteko eta beraiek eskertuak zeuden. Horrela lan egiteaz ere ez dela hor eserita ez? Paper bat edo fitxa baten aurrean. Eta beste modu batean lan egitea beraiek eskertu zuten, eta nik ikusi nituen motibatuta (...) Eta ikusi zenuen kurtso amaieran oparia...

Hezitzaile1: Bai nik baietz. Eurak jolasari begiratzen diote, baina tartean, jolas horren atzean euskara dagoela eta horrek azkenean motibazio horrekin lotuta dago.

Halarik ere, aipatzekoa iruditzen da irakasle eta hezitzaileen partetik zalantza gehien iradoki dien lanketa, hizkera informala landuz soziolinguistikaren markotik abiatutako jarduerak izan dira:

Irakaslea: Soziolinguistikaren galderan, ez asko ez gutxi erantzun dut, batez ere ikasleen adina kontuan hartuz, gaztetxoegiak direla iruditzen zaidalako eragin naberramena izateko garaian.

Jasotako datu kuantitatiboei dagokionez, galdetegi-eskala erantzun duten parte-hartzaileek ($n= 86$) emandako erantzunen datu estatistiko deskribatzaileei so egiten badiegu, elkarrizketatuak izan diren haurrek adierazitakoa aztertutako laginaren baitan, oro har, orokorra dela ikus daiteke, baita irakasleen pertzepzioak ere. Hala, hurrenkera horretan aurkezten dira ondorengo lerroetan, bai haurren erantzunetatik egindako analisiak eta bai irakasleek eta aisialdiko hezitzaileek egindako balorazioak.

Haurrek emandako erantzunei erreparatuz honako hauek dira eskalak barnebiltzen dituen itemen mediak: 11. itema $\bar{x}= 3,52$ ($sd= 1,014$); 13. itema $\bar{x}= 3,53$; 14 ($dt= 1,070$). itema $\bar{x}= 3,97$ ($dt= ,900$); eta 15, itema $\bar{x}= 3,69$ ($dt= 1,009$). Bada, 1etik 5era baloratutako itemen erantzunen $\bar{x}= 3$ baino altuagoa da.

11. Taula

Motibazioa eta atxikimenduaren haurren pertzepzioak jasotzeko itemen emaitzen datu estatistikoak

Estatistikoak					
		11.Euskararekiko motibazioa jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	13.Motibazioa euskaraz hitz egiteko jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	14. Soziolinguistikaren lanketaren bitartez euskararekiko atxikimenduaren garapena	15.Hizkera komunitatearen parte sentitzeak euskararekiko motibazioa eta ardura
N	Baliozkoak	86	86	86	86

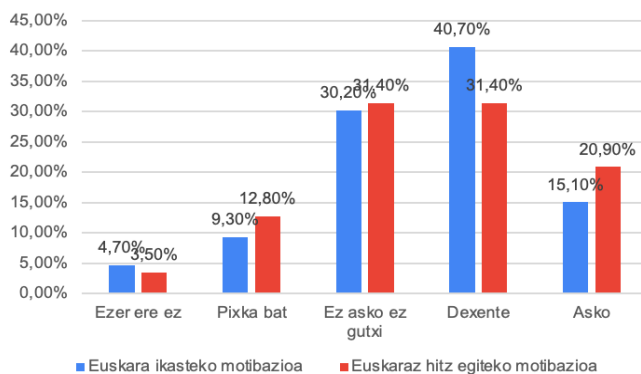
Media (\bar{x})	3,52	3,53	3,97	3,69
Des. tip.a (dt)	1,014	1,070	,900	1,009

Iturria: norberak egina.

Item bakoitzak jasotako erantzun zehatzak aztertuz atzeman daiteke, haurren pertzepzioetatik, hizkera informalararen lanketaren bitartez euskararekiko motibazioa eta atxikimendua sustatu direla. Izan ere, 11. itemaren (jolasaren bitartez euskara ikasteko motibazioa) erantzunen % 55,8 ($n=48$) biltzen da 4ko eta 5eko balioetan, 1 edo 2 balioetan % 14a barnebiltzen delarik ($n=12$). Beste % 30,2 ($n=26$) tarteko puntuak kokatzen da. 13. itemean ere, antzeko zerbaite jasotzen da. 4 eta 5eko balorazioa egin dute erantzuna eman dutenen % 52,3k ($n=45$), tartekoa % 30,4 ($n=27$) eta 1 eta 2 artekoa % 15,3k ($n=14$).

4. Irudia

11. eta 13.itemak: jolasaren bitartez euskara ikasteko eta euskaraz hitz egiteko motibazioa

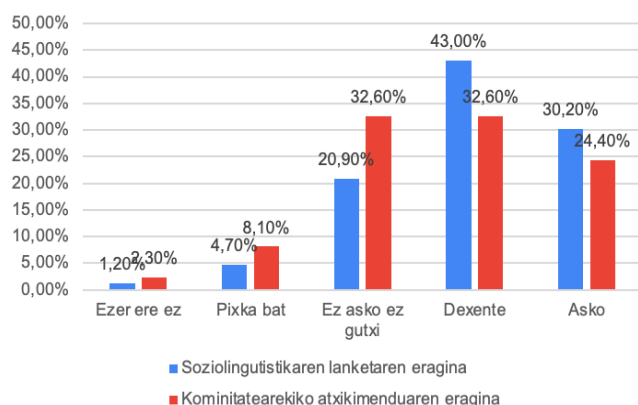

Iturria: Norberak egina.

14. itemean, soziolinguistika ludikotasunez landuz euskarara hurbiltzeko eta atxikimendua garatzeko egindako lanketan, haurrek emandako erantzunetan horrek eurengan izandako eragina aurreko itemena baino handiagoa izan dela adierazten dute datuek ($\bar{x}=3,97$). Hala, % 73,2k ($n=63$) 4 eta 5 arteko puntuazioa eman dio horren eraginari, % 20,9 ($n=18$) kokatzen da tartean, eta soilik % 5,8 ($n=5$) dira 1 eta 2 arteko eragina izan duela adierazi duten haurrak. 15. itemeko erantzunen media 11. eta 13. itemek dutenetik gertu badago ere ($\bar{x}=3,69$), 4 eta 5eko eraginaren balorea eman diotenak parte-hartzaileen % 57 ($n=49$) izan da, tartean % 32,6 ($n=28$) egonik eta 1 eta 2ko eragina ikusi diotenak % 10,4 ($n=9$) izan direlarik.

5. Irudia

14. eta 15. itemak: jolasaren eta jardueren bitartez euskararen bilakaeraren eta komunitatearen parte sentitzearen eragina euskararekiko atxikimenduan eta motibazioan

Iturria: Norberak egina.

Beraz, 4 eta 5eko balorazioei erreparatzen bazaie, haurren erantzunen arabera, modu ludiko eta informalean soziolinguistikaren markotik euskararen egoera eta bilakaera lantzea izan da, euskararekiko atxikimenduari eta motibazioari dagokionez, bizipen esanguratsuena utzi duen lanketa (% 73,2). Eta, beraz, hizkuntzarekiko motibazioa eta atxikimendua sustatzeko hizkuntza-estrategia eraginkorrena. Bigarrenik, hizkera-komunitatearen parte sentitzeak (% 57). Eta hirugarrenik eta laugarrenik, euskararekiko motibazioa (55,8) eta euskaraz aritzeko motibazioa (% 52,3) jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez lantzea. Modu batera edo bestera, hizkera informalean lanketa ardatz izanik, guztiak ere $\bar{x}= 3$ tik gorako puntuazioarekin, egindako lanketak haurrek hizkuntza-estrategia egokitzen eta gustukotzen baloratu dituztela esan daiteke. Galdetegian eskalaren itemetik kanpo irakasleak betetzen duen rolaren inguruan ere galdetu zaie ikasleei eta elkarrizketatuek adierazitakoaren bidetik ikasleen % 61,6k erantzun du irakasleak ikasgelan eurekin erabiltzeak horiek ikasten eta barneratzen laguntzen ($n= 32$) edo asko laguntzen diela ($n= 19$). Haurren % 24,4k ($n= 21$) tarteko balorazio bat egin du eta % 11,7k pixka bat laguntzen diola erantzun du. Hala, soilik $n= 2$ (% 2,3) haurrek erantzun dute irakasleen esamoldeen erabilerak ez diela laguntzen.

H1 euskara edo euskara eta erdara bat eta erdara dutenen artean jasotako emaitzetan egon daitezkeen ezberdintasunei erreparatuz, nulua den hipotesia ezeztatzen da. Izan ere, U de Mann-Whitney probaren balorea 448,5 da ($Z= -4,082$) eta $p= <,001$ ($p= ,05$ baino txikiagoa). Beraz, ondorioztatzen da estatistikoki esanguratsuak diren ezberdintasunak daudela taldeen artean. Hala, batez besteko tarteari so eginik, esan daiteke, H1 euskara edo euskara eta erdara bat dutenek euskararekiko motibazio eta atxikimendu gehiago sentitu dutela (batez besteko tartea = 55,50) hizkera informala jolasa eta jarduera ludikoen bitartez lantzen zuten bitartean H1 erdara bat dutenek baino (batez besteko tartea = 33,54).

12. Taula

U de Mann-Whitney probaren datu estatistikoak: Motibazio eta atxikimenduaren itemen sumatorioarekin eta H1 aldagaiarekin.

Batez besteko tartea			Probaren estatistikoak	
H1	N	Batez besteko tartea	U de Mann-Whitney	448,5
Euskara edo euskara eta erdara bat	39	55,50	W de Wilcoxon	1576,5
			Z	-4,082
Erdara	47	33,54	Sig.asin .(bilateral) (p)	<,001

Oharra: taldekatze-aldagaia H1

Iturria: norberak egina.

Hala, ondorengo taulan jasotako datu estatistikoei erreparatzen bazaie, batez bestekoetan U de Mann-Whitney probak emandako emaitzak itemka jasotako mediekin interpretatu daitezke. Izan ere, batez besteko guztietan H1 euskara edo euskara eta erdara bat dutenek balore altuagoak ematen dituzte H1 erdara jaso dutenek baino. Dena dela, nabaria da bai batzuk zein bestek motibazio eta atxikimendua positiboki sustatu den pertzepzioa izan dutela programa landu bitartean, batez besteko guztiak $\bar{x}= 3$ tik gorako balorea eman baitute.

13. Taula

Atxikimendua eta motibazioa: itemka eta H1aren araberako mediak

Taldearen estatistikoak			
	H1	N	Media (\bar{x})
11. Euskararekiko motibazioa jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	Euskara edo euskara eta erdara	39	3,85
	Erdara	47	3,26
13. Motibazioa euskaraz hitz egiteko jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	Euskara edo euskara eta erdara	39	3,95
	Erdara	47	3,19
14. Soziolinguistikaren bitartez euskararekiko atxikimenduaren garapena	Euskara edo euskara eta erdara	39	4,33
	Erdara	47	3,66
15. Komunitatearen parte sentitzeak euskararekiko ardura	Euskara edo euskara eta erdara	39	4,13
	Erdara	47	3,32

Iturria: norberak egina.

Proba bera eta prozesu bera eginda, generoaren arabera analisiaren emaitzek ere datuen eta neska zein mutil gisa identifikatu direnen artean estatistikoki esanguratsuak diren ezberdintasunak daudela ondorioztatu da (U de Mann-Whitney= 551; Z= -3,212; $p=$,001). Hala, bestez besteko tarteei erreparatuz (neskak= 51,52. Mutilak= 34,28), esan daiteke nesken kasuan programak euskararekiko motibazioan eta atxikimenduan eragindako bizipen positiboen pertzepzioa handiagoa dela mutilen kasuan baino. Alabaina, bai mutilek zein neskek itemen bakoitzaren arabera utzitako baloreen batezbestekoak $\bar{x}= 3$ tik gorakoak dira. Beraz, esan daiteke, betiere haurren pertzepziotik abiatuta, bi taldeengan eragin positiboa izan dutela euskararekiko motibazioa eta atxikimendua sustatzeko hizkera informala bitartez egin diren lanketek.

14. Taula

Atxikimendua eta motibazioa: itemka eta generoaren arabera mediak

Taldeen estatistikoak			
	Generoa	N	Media (\bar{x})
11. Euskararekiko motibazioa jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	Neska	46	3,72
	Mutila	40	3,30
13. Motibazioa euskaraz hitz egiteko jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	Neska	46	3,72
	Mutila	40	3,33
14. Soziolinguistikaren bitartez euskararekiko atxikimenduaren garapena	Neska	46	4,33
	Mutila	40	3,55
15. Komunitatearen parte sentitzeak euskararekiko ardura	Neska	46	4,04
	Mutila	40	3,28

Iturria: norberak egina.

Irakasleei eta hezitzaileei dagokionez, galdetegiaren bitartez jasotako erantzunek ere, elkarrizketatuen pertzepzio bertsua adierazten dute. Izan ere, ikerketan parte hartu duten hezitzaile eta irakasleen ($n= 8$) % 75aren arabera, haurrekin euskarazko hizkera informala aisialdi-antolatua eta jarduera ludikoen bitartez lantzeak motibazioan eragin (%62,5) edo asko eragin du (% 12,5). Beste % 25ak ez duela eragin handirik ez txikirik izan baloratu duelarik.

Ikasgela barruko jardura ludikoetan, modu informal batean ikuspegi soziolinguistikoa txertatuz euskararen egoera eta bilakaera historikoa lantzeak izan

duen eraginari, ordea, irakasleek aho batez (% 100) tartekoa izan dela erantzun dute, 1etik 5era 3ko balorea emanaz.

5.2. Euskarazko hizkera informala: aisialdi-antolatua eta jardura ludikoaren bitartez egindako lanketa eta haurren komunikazio-antsietatearen pertzepzioa

Ikerketa-galderak aurkeztu diren ataleko hurrenkerari jarraituz, ondorengo atalean aurkezten diren emaitzak hizkera informaleko lanketa ludikoak haurrengan utzitako bizipenak eta pertzepzioak jasotzera bideratuta daude; zehazki komunikazio-antsietateari zuzentzen zaion ikerketa-galderari erantzunez. Ikerketa-galdera orokorrari ordea, ondorengo bi azpi-galdera lotzen zaizkio, alde batetik testuinguruari so egiten diona, eta bestetik, H1aren eta generoaren arteko ezberdintasunik ba ote dagoen jakiteko galdera zuzentzen duena. Bada, galdera bakoitzari erantzunez antolatu dira ondoren aurkezten diren datuak; lehenik, eskuratutako informazio kualitatiboa eta ondoren lagin guztiak emandako erantzunen analisi interpretatiboa eta estatistikoa.

Programak hizkera informala aisialdi-antolatua eta jardura ludikoak metodologia pedagogiko gisa erabili haurrek bizitako komunikazio-antsietatearen inguruan honako hauek dira azaldutako bizipenak eta horien gainean egindako irakurketak:

Komunikazio-antsietatearen inguruan, antsietatea sentitzea zer den badakitela adierazi dute elkarrizketatuek, eta, oro har, afera horri dagokionez, bizipena positiboa izan dela adierazi dute. Programan lantzen dutenarekin jarraiki, helburua izanik hizkuntzen arteko alternantziaren erabileran eragitea euskarazko hizkera informaleko baliabideak emanaz, horren inguruan galdetu zaie ikasleei. Hau da, zergatik egiten ote duten erdararen erabilera hizkera informalean. Hala, haurrek, oro har erraztasunagatik egiten dutela adierazi dute hitz bat ez dakitenean diskurtsoa osatzeko:

H1eus:Ikasle1: batzuetan ez dakit, gelditzen zara pentsatzera pixka bat, eta ez zaizu ateratzen esaten duzun hori eta orduan ba erdara eta gero berriz euskara.

H1eus:Ikasle3: hori, hori, ez dakidanean hitz bat eta esaten badut gazteleraz.

H1erd:Ikasle2: Ba nik egiten dudanean hori da, ez dudalako edo ez zaidalako hitz bat edo frase bat euskeraz eta orduan hartzen dut, orain egin dudanez bezala?

H1erd:Ikasle3: Bai ni bera bezala, bai berdina. Ez dakit zergatik? Ez zait ateratzen hitz bat eta..

Hala, hain justu egoera horietan euskarazko hizkuntza baliabide informalez hornitzeko egindako lanketan, hasieran arrotza egin zaiela adierazi dute, lanketan sentitzen duten urduritasuna denborarekin batera jaitsi dela adieraziz. Bada, aho batez erantzun dute orain errazago egiten zaiela jolasean hizkera informalean aritzea, ez direla hain urduri jartzen.

H1eus: Ikasle3: Niri ere bai aurten gero eta errezagoa da

H1erd: Ikasle2: Bueno, horiek ez dakit, egiten zaizkit errazagoak ziren besteak. Zirenez nola arraragoak guretzako, ba ez dakit, hauek egiten zaizkit errazagoak erabiltzeko.

H1erd: Ikasle3: Bueno...egia da lehen esaten ziguten kontraktasuna adierazten dutenak, aldekotasunak, eta guk ez genekien zein ziren eta orduan jartzen ginen urduriago.

Jolasaren bitartez komunikazio-antsietate hori jaitsi egiten dela ere adierazi dute, tartean, hizkera eta testuingurua libreagoa delako edo dibertigarriagoa:

H1eus:Ikasle 3: Bai jolasak eta dena, dibertigarriago.

H1eus: Ikasle3: Bai bai, libreago delako.

H1erd: Ikasle1: Libreago jolasten kanpoan nahiz eta esamoldeekin urduriago jarri eta disfrutatzen dut.

Programak hizkera informalarari atxikitako esamoldeak lantzen ditu, ustez hizkuntzen arteko alternantzia gertatzen den une horretan. Hala, programa fenomeno hori gertatzen zaien ikasleekin aplikatu den jakiteko eta, hala izanik, euren ustez zergatik gertatzen den jasotzeko galderak ere zuzendu zaizkie. Hala, parte-hartzaileen % 86ak ($n= 76$), elkarrizketatuak izan diren haurren antzera, erraztasunagatik egiten duela adierazi du eta parte-hartzaileen % 11,6k ($n= 12$) tarteka gaztelania sartzeara "guaiagoa" delako. Alternantzia hori egiten dutenean hitz egiten duten hizkuntza identifikatzeko gai diren galdeztean % 88,4k ($n= 76$) erabiltzen duen hizkuntza zein den argi duela adierazi du, % 11,6k ($n= 10$), aldiz, ezetz. Garrantzitsua iruditzen da informazio hau, ondorengo emaitzen interpretaziorako abiapuntua ezartzen duela pentsatzen delako.

Galdetegi-eskalaren itemetan jasotako datuei erreparatuz, hori erantzun duten parte-hartzaileen ($n=86$) bizipenak eta elkarrizketatuek deskribatutakoak, oro har, bat datozela ikus daiteke. Izan ere, honako hauek dira eskalak barnebiltzen dituen itemen mediak: 12. itema $\bar{x}= 3,44$ ($dt= 1,014$); 27. itema $\bar{x}= 3,87$; 28. itema $\bar{x}= 4,10$ ($dt= ,900$); eta 29. itema $\bar{x}= 3,81$ ($dt= 1,009$). Bada, 1etik 5era baloratutako itemen erantzunen $\bar{x}= 3$ baino altuagoa da.

15. Taula

Motibazioa eta atxikimenduaren haurren pertzepzioak jasotzeko itemen emaitzen datu estatistikoak

Estatistikoak				
	12. euskara ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jarduera	27. Gela barruan lanketa ludikoen bitartez komunikazio-antsietatea jaisten da	28. Gela kanpoan hizkera informala jolasen bitartez landuta komunikazio-	29. Komunikazio antsietatearen bilakaera. Ezagutza eskuratu ahala hizkera

		ludikoen bitartez, ohiko metodoekin alderatuz		antsietatea jaisten da	informalean lasaiago
N	Baliozkoak	86	86	86	86
Media (\bar{x})		3,44	3,87	4,10	3,81
Des. tip.a (dt)		1,014	1,070	,900	1,009

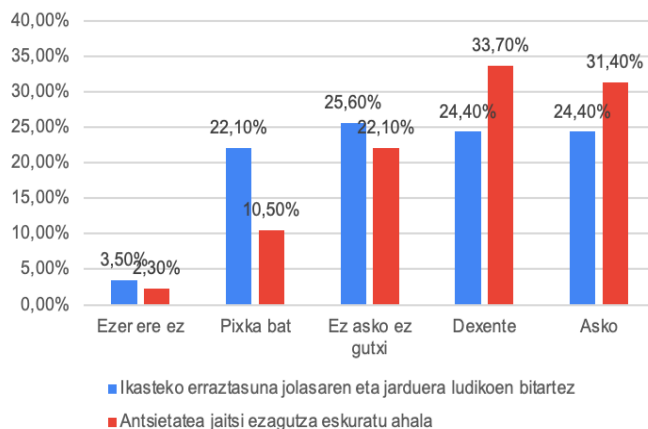
Iturria: norberak egina.

Item bakoitzak jasotako erantzunen batez bestekotik harago, horien erantzun zehatzak aztertuz ikus daiteke haurren bizipenen eta pertzepzioaren arabera, oro har, hizkera informala jolasa eta jarduera ludikoen bitartez lantzeak komunikazio-antsietatea jaisten duela eta haur askorentzako metodo horrekin euskara errazago ikasten dela. Izan ere, 12. itemaren (ohiko metodoekin alderatuz euskara ikasteko erraztasuna jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez) erantzunen % 48,8 ($n=42$) biltzen da 4ko eta 5eko balioetan, 1 edo 2 balioetan % 25,6 barnebiltzen delarik ($n=22$). Beste % 25,6 ($n=22$), aldiz, tarteko puntuak kokatzen da.

29. itemean nabariagoa da haurren arteko adostasuna. Izan ere, hizkera informalaren lanketak eragin dien komunikazio-antsietatea modu nabarmenean jaitsi da ezagutza eskuratu eta denbora pasa ahala, elkarriketetan parte-hartu dutenek erantzun duten gisan. Kasu honetan, erantzunen % 65,1 ($n=56$) 4ko eta 5eko balorazioen artean kokatzen da, % 22,1 ($n=19$) tartekoan, eta % 12,8 ($n=11$) 1 eta 2ko puntuazioa eman dutenen artean.

6. Irudia

12. eta 29. itemak: euskara ikasteko erraztasuna eta komunikazio-antsietatearen beherakada

Iturria: Norberak egina.

Programa garatzen den ikasgela barruko eta kanpoko testuinguruarekin lotuta, elkarriketetan H1 euskara edo euskara eta erdara jaso dutenen artean eta H1 erdara izan

dutenen artean nabaria izan da hizkera informala lantzeko testuinguruaz galdetzean bata edo bestea aukeratzeko ezberdintasuna.

Komunikazio-antsietatea sor dezaketen bi testuinguru garrantzitsu dira, ikasgela barruan eta kanpoko. Izan ere, baldin eta zein den ematen den egoera komunikatiboa ekintza-komunikatiboaren aurrean motu batean edo bestean aurkitzen gara. Hala, Arikala programak komunikazio-antsietatean izan duen eragina galdetzean, eta hori lantzean non sentitzen diren erosoan, nabarmena izan da H1 gisa euskara izan dutenen edo izan ez dutenen arteko ezberdintasuna. Izan ere, euskara etxean jaso dutenek nahiago dute kaleko lanketa, eta H1 gisa gaztelania edo beste erdara bat jaso dutenek gela barrua. Hitzartze hauek horren adierazgarri direla pentsatzen da:

H1eus: Ikasle1: Nik Arikalan, Arikalan gaudenean, jolasten.

H1eus:Ikasle3: Bai nik ere nire familiarekin eta Arikalan kalean gelan baino

H1eus: Ikasle1: Bai, baina ez da berdina. Eske klasean zaude...

H1eus Ikasle 4: Komo aspertuta...eta hemen zaude ikasten jolasten..

H1erd:Ikasle1: Gelan gehiago euskaraz hitz egin, errezago hitz egiten dut..

H1erd:Ikasle3: Bueno baino kanpoan libreago sentitzen zara...

H1erdIkasle4: Ni ere barruan.

Gela barruan programaren lanketa eta hizkera informalaren lanketa lasaiago egiten dutela adierazten dutenek, halarik ere, jarduera ludikoek transmititutako giro segurua eta lasaia azaltzen dute:

H1erdkasle1: a ver, da arraroa. Lasaiago barruan, baina libreago jolasten kanpoan nahiz eta esamoldeekin urduriago jarri eta disfrutatzen dut.

Hizkera informala lantzen hasi zirenetik hona komunikazio-antsietateak izandako bilakaera ere aipatu dute, nolabait, ikasleek hasiera batean kosta egiten zitzaizela adierazi dutelarik:

H1eus: Ikasle2: Ba hasiera zelako eta ez genekien esta esamolde bat.

H1erd: Ikasle1: Ni bai, batzutan bai. Eske ez geunden oso ohituta eta esamoldeak ateratzean kosta egiten zitzaigun, urduriago jartzen ginen.

H1eus: Ikasle3: Ateratzen zitzaigun zerbait erderaz.

H1erd: Ikasle2: Bai, bai zen hezitazileak jartzen zigun, nola ez genekien esamolde asko eta geunen oraindik ikasten eta esaten zigun egiteko (...) Guretzat presio asko zen, zeren ginen berriak eta ez genizkigun eta guretzat ziren pixkat arraroak.

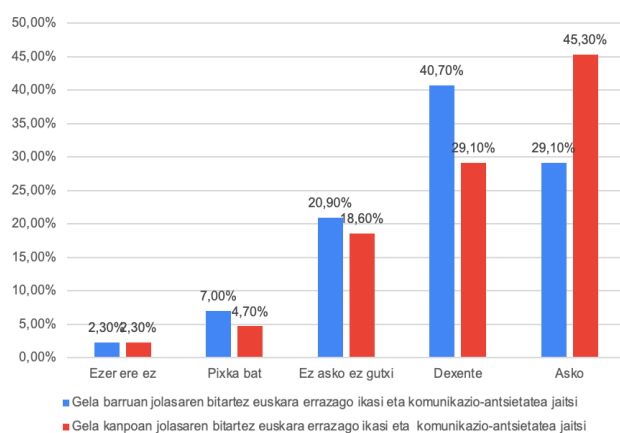
Hala, horren inguruan zuzenean galdetzean H1aren arabera emandako erantzunak aztertuz, galdetegia erantzun duten haurrek tendentzia hori jarraitzen dutela ikus daiteke. Izan ere, hizkera informalaren lanketa egiteko eta euskaraz lasai aritzeko

nahiago dute gela barruko espazioa H1 erdara dutenen % 25,5ak ($n= 12$), H1 euskara edo euskara eta erdara dutenen % 12,8aren ($n= 5$) alboan. H1 euskara edo euskara eta erdara dutenen % 69,2ak ($n= 27$), aldiz, nahiago du hizkera informala jolasen bitartez kanpo espazioetan landu, H1 erdara dutenen % 51,1ekin ($n= 24$) alderatuz. Eta barruan lasaigo sentitu baina jolasen bitartez urduritasuna jaisten zaienen artean H1 erdara dutenak gailentzen dira (% 23,4) H1 euskara edo euskara eta erdara dutenen ondoan (% 17,4). Beraz, esan daiteke, oro har, H1 erdara dutenak lasaigo aritzen direla gela barruko espazioan elkarrizketan agerian geratu den gisan, eta gahiago dira ere barruan lasaigo sentitu arren kanpo espazioa nahiago dutenak. Halarik ere, ez da estatistikoki esanguratsua den asozioaziorik topatu Chi karratuaren proba egin ostean ($\chi^2= ,199$). Generoaren arabera egindako proban ere ez ($\chi^2= ,233$).

EEAMA galdetegi-eskala osatzen duten 27. eta 28. itemetan ere hizkera informala lantzeko eta jolasten euskaraz modu informalean aritzeko ekintza komunikatiboa gauzatzen den testuinguruaren inguruan galdetu zaie haurrei. Horren xedea izan da bai gela barruan eta bai gela kanpoan hizkera informala lantzean zenbateraino egiten duten lasaitasunez jasotzea. Hala, hurrengo grafikoan ikus daitekeen bezala, hizkera informala ikasgela kanpoko testuinguruan lantzean sentitzen dira haurrak lasaien, 4 eta 5eko balorazioek erantzunen % 74,4 ($n= 64$) barnebiltzen baitituzte. Halarik ere, % 69,8ak ($n= 60$) programaren lanketa gela barruan egitean lasaigo sentitzen dela adierazi du. % 20,9k ($n= 18$) tarteko balorazioa egin du eta % 9,3 ($n= 8$) izan da 1 eta 2ko puntuazioetan kokatu den parte-hartzaile kopurua. Beraz, elkarrizketetan parte hartu duten haurren antzera, bi multzotan banatzen dira parte-hartzaileak, ikasgela barruan euskaraz hitz egiten erosoago sentitzen direnak eta ikasgela kanpoan lasaigo aritzen direnak.

7. Irudia

27. eta 28. itemak: komunikazio-antsietatea hizkera informala lantzen den testuinguruaren arabera.

Iturria: Norberak egina.

H1 euskara edo euskara eta erdara bat eta erdara dutenen artean jasotako emaitzetan egon daitezkeen ezberdintasunei erreparatuz, nulua den hipotesia ezeztatzen da. Izan ere, U de Mann-Whitney probaren balorea $U = 562$ koa da, $Z = -4,082$, eta $p = <,002$ ($p = ,05$ baino txikiagoa). Beraz, ondorioztatzen da estatistikoki esanguratsuak diren ezberdintasunak daudela taldeen artean. Hala, batez besteko tarteari so eginik, esan daiteke, H1 euskara edo euskara eta erdara bat dutenek (batez besteko tartea = 52,59) lasaitasun gehiago sentitu izan dutela programaren euskarazko hizkera informala lanketarekin H1 erdara dutenek baino (batez besteko tartea = 35,96).

16. Taula

U de Mann-Whitney probaren datu estatistikoak: Motibazio eta atxikimenduaren itemen sumatorioarekin eta H1 aldagaiarekin.

Batez besteko tartea			Probaren estatistikoak	
H1	N	Batez besteko tartea	U de Mann-Whitney	562,00
Euskara edo euskara eta erdara bat	39	52,59	W de Wilcoxon	1690,00
			Z	-3,094
Erdara	47	35,96	Sig.asin.(bilateral) (p)	,002

Oharra: taldekatze-aldagaia H1

Iturria: norberak egina.

Hala, ondorengo taulan jasotako datu estatistikoei erreparatzen bazaie, batez bestekoetan U de Mann-Whitney probak emandako emaitzak itemka jasotako mediekin interpretatu daitezke, eta, bide batez, hobeto ulertu probak emandako esanguratsuak diren ezberdintasun horiek. Izan ere, batez besteko guztietan H1 euskara edo euskara eta erdara bat dutenek balore altuagoak ematen dituzte H1 erdara jaso dutenek baino. Halarik ere, ikus daitezkeen gisan item guztiek $\bar{x} = 3$ tik gorako balorea adierazten dute. Beraz, bai H1 euskara edo euskara eta erdara dutenentzat, eta bai H1 erdara dutenentzat programak euskarazko komunikazio-antsietatearen aurrean euskaraz lasai aritzeko eta hori antsietate gutxiagorekin ikasteko espazio bat eskaintzen duela adierazi dute. Kasu honetan, haurren bizipenak aintzat hartuz hori sustatu duela iradoki daiteke behintzat.

17. Taula

Komunikazio-antsietatea: itemka eta H1aren arabeko mediak

Taldearen estatistikoak			
	H1	N	Media (\bar{x})
12. Ohiko metodoekin alderatuz euskara ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta	Euskara edo euskara eta erdara	39	3,62

jarduera ludikoen bitartez.	Erdara	47	3,30
27. Gela barruan lanketa ludikoen bitartez komunikazio-antsietatea jaisten da	Euskara edo euskara eta erdara	39	4,26
	Erdara	47	3,55
28. Gela kanpoan hizkera informala jolasen bitartez landuta komunikazio-antsietatea jasiten da	Euskara edo euskara eta erdara	39	4,33
	Erdara	47	3,91
29. Komunikazio antsietatearen bilakaera. Ezagutza eskuratu ahala hizkera informalean lasaiago	Euskara edo euskara eta erdara	39	4,23
	Erdara	47	3,47

Iturria: norberak egina.

12., 27., 28., eta 29. itemetan jasotako datuei dagokionez eta generoaren arabera analisi estatistikoak eginda, neska zein mutil gisa identifikatu direnen artean estatistikoki esanguratsuak diren ezberdintasunak daudela ondorioztatu da kasu honetan ere ($U=665$; $Z=-2,221$; $p=,026$). Hala, bestez besteko tarteei erreparatuz (neskak= 49,04. Mutilak= 37,13), esan daiteke jolasen bitartez bideratutako hizkera informalean lanketan neskek komunikazio-antsietate gutxiago sentitu dutela. Hala ere, bai mutilek zein neskek itemen bakoitzaren arabera utzitako baloreen $\bar{x}=3$ tik gorakoak dira. Beraz, emaitzek iradokitzen dute bi taldeei euskarazko hizkera informalean lasai aritu eta ikasteko espazioa eskaini diela programak, hau da, komunikazio-antsietatea jaisteko testuinguruak eraiki direla parte-hartzaile gehienentzat.

18. Taula

Atxikimendua eta motibazioa: itemka eta generoaren arabera mediak

Taldearen estatistikoak			
	Generoa	N	Media (\bar{x})
12. Ohiko metodoekin alderatuz euskara ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez.	Neska	46	3,72
	Mutila	40	3,13
27. Gela barruan lanketa ludikoen bitartez komunikazio-antsietatea jaisten da	Neska	46	4,04
	Mutila	40	3,68
28. Gela kanpoan hizkera informala jolasen bitartez landuta komunikazio-antsietatea jasiten da	Neska	46	4,26
	Mutila	40	3,93
	Neska	46	3,98

29. Komunikazio antsietatearen bilakaera. Ezagutza eskuratu ahala hizkera informalean lasaiago	Mutila	40	3,63
--	--------	----	------

Iturria: norberak egina.

5.3. Hizkera informala programaren bitartez lantzeko irakasleek eta aisialdiko hezitzaileek topatu dituzten erraztasun eta zailtasunak

Atal honetan, azken ikerketa-galdera erantzutera zuzendutako emaitzak aurkezten dira. Hain justu, hezkuntza formalean hizkera informala lantzeko irakasle eta hezitzaileek izandako zailtasun eta erraztasun handienak zein diren ezagutzeko. Horretarako, egindako elkarrizketetatik eratorritako informazioa eta galdetegi-bidez jasotako datuak aurkezten dira.

Irakasleei dagokionez ondorengo taulan aurkezten dira hizkera informala ikastola-testuinguruan lantzeko izan dituzten erraztasunik handienak.

1. irakaslea lehengo ikasturtean izan zen tutore (2022-2023), 2. irakaslea, aldiz, 2023-2024 ikasturtean. Halere, ikastolan hizkera informala lantzeko erraztasunik handiena azaltzean, bat egin dute elkarrizketatuak izan diren bi irakasleek, biek ala biek aipamena eginez jasotako unitate didaktikoen zehaztasunari, helburuen argitasunari eta hori gida gisa izandako balioari so eginik:

Irakaslea1: Erraztasunengatik hasiko naiz. Egia da zuek prestatutako unitate didaktiko hoiak edo nola deitzen ziren ziren. Dena oso ongi azalduta zegoela, orduan zein pixkat lehenago hori begiratu, irakurri, beste materialen bat behar bazen prestatu eta egia da hori gelaratzeko ere erraza egin zitzaidala.

Irakaslea2: Ba nik ere berak esan duen bezala, hasiera batean, kezka bat banuen ez? ba lan bat suposatu zuelako, honek gure programazioaren barruan sartu behar... baina behin Donostian formakuntza jaso ondoren, ba ikusi nuen dena oso bideratua zegoena ez zela nahiko erreza izango zela hori aurrera eramatea, ez? unitate didaktikoak ongi osatuak, saioen banaketa oso ongi egina ere, dena zehaztua, helburu guztiak garbi saio bakoitza aurrera nola eraman oso garbi adierazita zegoen, eta bestetik, arazorik ez dut ikusi ez erreza? izan da, eta han ohartu nintzen ba, beno, berez denbora bat eskaini behar zitzaiola, baino pisu gehiago zuela ba ikasleek jasoko zutenak.

Horrez gain, elkarrizketatutako hezitzaileak euskara lantzeko programan jasotzen diren jolasek sortzen duten motibazio edo gogoaz azpimarratzen du esku-hartzea bideratzeko erraztasun bezala:

Hezitzailea1: Beste aldetik, errazena esango nuke, ba Arikala proiektuarekin, programa berak dakarrena. Esate baterako, ba ikastola hezkuntzaren logitetatik at egiten den programa bat dela, hau da ez dela klase magistral bat

edo klase barnean egiten dugun zerbait eta umeek gogoz hartzen dutela eta gogo hortatik abiatuta ba lana egitea haiekin esango nuke errazagoa dela, azken finean, eskatzen badiezu esamolde eta esaera ezberdinak esatea ba gogoz hartzen dute.

Irakasleek eta aisialdiko hezitzaileek hizkera informala ikastolan lantzeko unitate didaktikoek eta programek suposatu duten laguntzaren inguruan - 1-5 arteko eskalan - parte-hartzailek emandako balorazioaren $\bar{x}= 4,83$ izan da. Eta formazio-mintegien kasuan, aldiz, $\bar{x}= 4,83$. Bada, erantzunek iradokitzen dute programa aplikatu duten irakasle eta aisialdiko hezitzaileek, elkarrizketatu direnen iritzi bertsuarekin, aho batez bat egiten dutela horien balioarekin jolasak, jarduerak, dinamikak eta hizkera informala bera lantzeko garaian..

19. Taula

Irakasleek eta hezitzaileek programazioak eta formakuntza-mintegiak suposatu duten erraztasunaren inguruan egindako balorazioen mediak

	N	1. Erraztasun handienak: programaren kasuan	2. Erraztasun handienak: Mintegien kasuan
Media (\bar{x})	6	4,83	4,5

Iturria: norberak egina.

Zailtasunei dagokionez, ondorengo lerroetan jasotzen dira bai elkarrizketetatik eratorritako bizipenak, iritziak eta pertzepzioak eta bai galdetegietatik jasotako datuak.

Hurrengo hitzartzeak irakasleek izan dituzten zailtasunen inguruko bizipenak dira. Argi dago irakasle baten eta bestearen artean ezberdintasuna, izan ere, batek etxean eta lagunartean erabiltzen duen euskararen hizkera informalean landutako esamoldeak daude eta bestearen kasuan ez.

Irakaslea1: Zailtasuna izan zen, non txertatu, jeje ze badakizu azkenean hemen badaukagula, kurrikuluma landu beharreko arloak, gaiak eta honek beste denbora bat eskatzen zuen. Orduan, non txertatu zerri kendu eta..ba hor bai ibili ginela pixkat "encage de bolillos" esaten dena egiten. Ze beste zailtasun aurkitu nuen...lantzen genituen esaldi horiek ba beraiei naturaltasunez ateratzea ez? Ni saiatzan nintzen ere, ba beste momentu batzuetan Arikala lantzen ez den momentu horietan, ba esaldi horiek sartzen... Ba esaldi horiek beraiek ere ikusteko ze erabilgarritasun zutenez, baina hori bai, gelan sartzea beste momentu batzuetan bat zaila zen. Gero egia da beraiei grazia egiten ziela, eta orduan ja hasi ziren erabiltzen; baina...

Gainera, 1. irakasleak esfortzu kontziente bat egin behar zuela adierazi du jarduerak bideratzeko:

Irakaslea1: egia da hori kontzienteki egin behar nuela, ez zitzaidan horrela naturaltasunez ateratzen. Nire ama hizkuntza erdara da. Ni Euskara ikastolan ikasi nuen eta ez neukan ohiturarik horrelako esaldiak erabiltzeko, agian oso sinpleak zirenak, ez ditut orain juxtu gogoratzen e, iaz egin nuelako nik. Oso sinpleak zirenak, ba bai, ez erabiltzen zenituen, baina beste batzuk, agian entzunak, beste batzuk berriak ziren ere...Orduan, bueno, ni bizi izan nuen niretzako ere euskara beste modu batean ikasi nuela.

Arestian azaldu bezala 2. irakasleak berak etxean eta lagunartean erabiltzen dituen esamoldeak direla adierazi du. Halere, ikastola testuinguruan hizkera formala lantzerako ohitu dela aipatzen du, eta hori garrantzitsutzat hartzea aipatu du zailtasun gisa.

Irakaslea2: Nik egia esateko, nire bizitzan erabiltzen ditut lagunekin, familian, erabiltzen ditut, baina ikasleekin ezetz esango nuke. Behin bat ikastolan hasten denean, ba horko lanean murgiltzen zara, eta bueno, ba garrantzi gehiago ematen diozu, agian ba eztaikit; ba gaiak lantzeari, edukia lantzeari, eta euskarari ere bai, baina euskera formalari, gela barruko euskarari.

Gainera, ikasleen gaztelararako joera eta gaztelaraz hitz egiteko erraztasuna handiagoa dela ere azaltzen du 2. irakasleak hori ere zailtasun erantsitzat adieraziz. Izan ere, bere esanetan umeak errazera jotzen du, gaztelaniara, alegia:

Irakaslea2: Horregatik da, dudarik gabe, gure ikasleak euskara ikasten ari dira, ikasle gehienek ama hizkuntza gaztelera da. Gaztelaraz duten maila euskara maila baino askoz altuagoa da, askoz ere altuagoa. Orduan, zer egiten du umeak errazera jotzen du, gaztelaraz errazago esan baldinba badezaket.

Afera horren inguruan aisialdiko hezitzaileak ere, argi bereizten ditu euskara mailaren arabera, aipamena eginez, euskara maila altuagoa dutenak errazago aritzen direla Arikalako lanketetan eta gehiago egiten dutela euskara kanpo espazioetan jarduerak egiten diren bitartean. Halere hezitzailearen kasuan, hizkuntza-maila baino testuinguru informaletan haurrek dituzten hizkuntza-ohiturak aipatzen ditu:

Hezitzaile1: Ba nik uste, zailena, inporta zaiena dela ba haurrek euskara eta aisialdiaren arteko lotura zuzena hori egitea. Ba euskara ikusten dutela, neri berdina gertatzen zitzaidan, ba haurrek ikusten dutela euskara ikastolako zozer bezala eta ez dute euskaraz hitz egiteko ohiturarik.

Hizkera informala lanketa bideratzeko sentitutako zailtasuna, irakasleen eta hezitzaileen estimazioaren arabera - 1etik 5era-, tartekoa izan da. Hau da, $\bar{x}=3$ izan da. Halarik ere, elkarrizketetan jasotako informazioari so eginez, agerian geratu da hizkera informala lantzeko zailtasuna ez duela soilik hezkuntza formalaren testuinguruak ekartzen. Izan ere, arestian aurkeztutako aipamenetan, irakasleek euren hizkera informala mailari eta ohitura faltari ere egiten diote erreferentzia.

20. Taula

Irakasleek eta hezitzaileek hizkera informala lantzeko izandako zailtasunaren balorazioaren media

	N	3. Esku-hartzea bideratzeko zailtasuna
Media (\bar{x})	6	3

Iturria: norberak egina.

Formakuntza-mintegien inguruan egindako aipamenak ikusita, etorkizunean irakasleentzako eta hezitzaileentzako hizkera informala lantzeko formazioak eskaintzea beharrekoa ikusten duten ere galdetu zaie. Hala, elkarrizketatuek aho batez erantzun dute baiezkoa.

Irakaslea2: Nik baietz pentsatzen dut, zalantzarik gabe (...). Eta guk ere irakasleok ere, pentsa orain hasi ohartzen...hainbeste urte ikastolan pasa ondoren, gehiago erabili beharko genituzkeela guk ere gela barruan.

1. irakasleak, gainera, etxetik dakarren hizkera informalaren hutsunea aipatzen du, azalduz, ziurrenik beste gurasoek bere antzera dakitena transmititzen dietela bere txikiei:

Irakaslea1: Horrekin lotuta, gehitu nahiko nuke, hemen ditugun ikasle askoren...hau da ikasle askok bere ama hizkuntza euskara dutela ez? Zer gertatzen da, agian gurasoek ere ikastolan ikasi dutela euskara...Niri gertatzen zaidan bezala, eta guri, edo niri, ez zidaten irakatsi esamoldeak, ez zizkidaten irakatsi esamolde hauek edo hizkuntza ez formal hau. Orduan, zuk zure seme alabei transmititzen diozuna da dakizuna. Nire kasuan nire alabari euskaraz hitz egiten diot, baina transmititzen diot nik dakidana. Orduan, honekin zer esan nahi dut, nahiz eta hemen eduki ikasle asko beraien gurasoek euskara dakitela, ziur nagoela guraso haiek parte hau ez dietela transmititu ez dakitelako. Horrekin noa garrantzitsua iruditzen zaidala ez? Ikastolatik hau lantzea.

Hezitzaileak esku-hartzeak euskara informala sustatuz modu kontziente batean egiteko prestakuntza horrek duen garrantziari egiten dio so bere ekarpenean:

Hezitzailea1: nik uste dut baliagarria dela formazio hori, batez ere modu kontziente batean lan egiteko euskararen lanketa hori egiteko.

Hala, gainontzeko hezitzaile eta irakasleek ere aho batez erantzun dute formazio horren beharra eta garrantzia, 1etik 5erako eskalan jasotako erantzunen $\bar{x}= 4,67$ izanik.

21. Taula

Irakasleek eta hezitzaileek hizkera informala lantzeko formazioaren inguruan egindako balorazioa

	N	4. Prestakuntzaren beharra
Media (\bar{x})	6	4,67

Iturria: norberak egina.

6. Eztabaida eta ondorioak

Lehengo ikerketa galdera programa garatzen den hezkuntza formalaren testuinguruan hizkera informala jarduera ludikoen bitartez lantzeak ikasleen euskara ikasteko eta hitz egiteko gogo eta horrekiko atxikimendua areagotzen duen jakitera zuzenduta dago. Izan ere, ikerketa ezberdinek erakutsi dute hizkuntza bat ikasi eta erabiltzen den espazioetan sentitzen diren emozioek berebiziko garrantzia dutela hizkuntzarekiko garatzen den atxikimenduan (Ivaz eta Duñabeitia, 2016; Guirado eta Rua, 2023b) eta motibazioan (Vilches et al., 2019; Baraindiaran, 2023). Hala, parte-hartzaileen testuinguruan eta haurren pertzepzioetatik abiatuz programak euskararekiko motibazioa eta atxikimendua sustatu duela ondorioztatu da. Izan ere, hainbat ikerketa-lanek adierazten duten gisan (Dosil et al., 2023; Gutierrez, 2024) elkarrizketatuek programak eskaintzen dituen jolasek eta jarduera ludikoek sorrarazten dizkieten gozamen eta bizipen positiboak adierazi dituzte, baita euskaraz aritzeko eta ikasteko gogo ere (Esnaola eta Egibar, 2007; Guirado, 2019; Baraibar eta Bereziartua, 2023; Guirado eta Rua, 2023a; Guirado eta Rua, 2023b; Barandiaran, 2023).

Halarik ere, lehenengo ikerketa-galderaren hurrenkeran, bi azpi galderak osatzen dute jaso nahi den ezagutzaren mamia. Lehenak ea H1aren eta generoaren arabera hizkuntzarekiko sentitzen den eta garatzen den motibazioan eta atxikimenduan ezberdintasunik badagoen jakitea izan du helburu. Hala, elkarrizketatu ziren haur-taldeetan – H1aren arabera antolatuak – jasotako erantzunetan ezberdintasunak daudela ikusi ahal izan da. Eta era berean, datu kuantitatiboekin egindako analisi estatistikoetan ezberdintasun esanguratsuak topatu dira. Beraz, marko teorikoan jasotako ekarpenekin koherentzian (Cenoz eta Santos, 2017; Martinez de Luna et al, 2023). Santos, 2017; Yan eta Horwitz, 2008), kasu honetan behintzat, nabaria izan da H2 gisa euskara jaso dutenek motibazio eta atxikimendu urriagoa adierazten dutela programak eragindako bizipenen pertzepzioei dagokionez H1 euskara edo euskara eta erdara dutenek baino. Izan daiteke, bigarren ikerketa-galderaren erantzunen analisisian ikusiko den gisan, eta hainbat adituen ekarpenek diotenari jarraituz, testuinguru informalean euskaraz aritzean sentitzen duten komunikazio-antsietatearekin lotuta egotea (Jimenez Catalán eta Ruiz de Zarobe, 2009). Izan ere, hizkuntza batean eroso hitz egiteak zeresan handia du garatzen den atxikimenduan (Ramos, 2023). Generoen artean euskararekiko motibazioan eta

atxikimenduan egon daitekeen arrakalari dagokionez, hemen ere emaitzek erakutsi dute ikerketan parte hartu duten nesken eta mutilen artean (eurak horrela identifikatu dira) ezberdintasun esanguratsuak daudela. Hala, Oruetasagasti eta bestek (2024) azaltzen duenaren ildo beretik, neskek programaren bitartez euskararekiko sentitutako eta garatutako motibazioa eta atxikimendu handiagoa adierazi dute. Bada, programak oro har haur parte-hartzaileen euskararekiko motibazioa eta atxikimenduan eragina izan du, baina ezberdintasuna nabaria izan da H1aren eta generoaren arabera.

Hurrengo azpi-galderak, aldiz, hizkera informala ezaugarritzen duten esamoldeak, aisialdi-antolatua bitartez garatu diren jolasak eta horiek guztiak lantzeko programaren ardatza izan diren lanketa zehatzei erreparatzen dio, hots, programan erabilitako hizkuntza-estrategia eraginkorrenak zein diren aztertzea zuzentzen da. Hala, haurrek adierazitakoaren arabera, hizkera informala garatuz, euskararen bilakaera historikoa lantzea izan da hizkuntzara gehien hurbildu dituen lanketa, hots, Ramos eta Olasagarrek (2022) dioten gisan, berretsi da pedagogia soziolinguistikoaren markotik abiatzeak hizkuntzarekiko motibazioa eta atxikimendua garatzeko eskaintzen duen tresna. Azpimarratzekoa da, ordea, lanketa soziolinguistikoa izan dela irakasleek aho batez zalantzan jarri edo gutxien baloratu duten lanketa, halaber, irakasleetako batek halako jarduerak egiteko haurrak txikiegiak direla iruditzen zaiola adierazi duelarik. Horregatik, haurrek eta irakasleek dituzten pertzepzio ezberdin horiek aztertzeko eta arreta jartzeko modukoak direla baloratzen da. Izan ere, pedagogia soziolinguistikoak eta ekolinguistikoak hizkuntzara beste modu batera hurbildu eta sentitzeko aukera ematen du (Antero, 2007; Antero et al, 2023; Camadornsek, 2011; Du, 2020; Erize, 2016); eta hori zenbat eta lehenago egin, euskara minorizatutako hizkuntza bat dela jakinda, hizkuntzarekiko atxikimendua eta jarrerak hobetzeko bidea zabaldu daiteke. Izan ere, ikerketa ezberdinek frogatu dute txikitatik hasten dela hizkuntza batetik sentimendua eta atxikimendua garatzen (Martinez de luna et al., 2023).

Bestalde, hizkera informala partekatuz eta jolasaren bitartez programan parte hartzen duten haurren komunitatea garatzeko lanketak, hots, komunitate horren parte sentitzeak sorrarazi dien motibazioak eta atxikimenduak ere azpimarra berezia egitea merezi duela baloratzen da. Berretsiz, Guirado eta Ruak (2023a) euren lanean azaldu bezala, esanguratsua dela hizkera-komunitate jakineko kide izatearen, erabiltzen den hizkeraren eta talde-sozial horrekiko atxikimenduaren elkarrekikotasuna. Halaber, ikus daitekeelarik jolasaren bitartez sustatzen diren bizipen positiboek (Esnaola eta Egibar, 2007; Guirado eta Rua, 2023b; Dosil et al., 2023) Taustek (1998) eta Travaliak (2008) azaltzen

duen hizkera informalak duen ezaugarri afektiboarekin batera, aldagai horiek lotzen dituen haria iruteko aukerak zabaltzen dituela. Gainera, irakasle eta hezitzaileek erantzundako galdetegian ere, oro har, motibazioan eragin handia izan duela baloratu dute, nolabait, haurrek euren pertzepzioetatik adierazitakoa berretsiz programak euren utzitako bizipenen eta eragin positiboaren inguruan. Esanguratsua da ere, bai elkarrizketatutako haurrek eta bai galdetegia erantzun dutenen gehiengoak irakasleak hizkera informala eta landutako esamoldeak erabiltzeak horiek barneratzen laguntzen edo asko laguntzen diela adierazi dutela. Beraz, emaitzek oinarri teorikoan jasotako ekarpenek diotena berresten dute (Antero et al., 2023; Baraibar eta Bereziartua, 2023; Etxeberria, 2003; Elorza et al., 2009; Martínez de Luna et al., 2023). Hau da, irakasleak hizkuntzaren jabekuntza-prozesuan eta horren erabileran duen rola garrantzia handia da, hurrengan horrek duen eragin positiboarekin batera.

Bigarren ikerketa-galderak hizkera informala jarduera ludikoen bitartez lantzeak, horren ezagutza garatzeak eta horren erabilerak, haurrek senti dezaketen komunikazio-antsietatean eta horrekin loturiko bizipenetan jartzen du begirada. Izan ere, antsietatea hizkuntzaren ikaskuntzan eta horren erabileran eragiten duen aldagai afektibo bat da (Marcela, 2019). Horri, bi azpi-galderek jarraitzen diote: lehenak, lanketa egiten den testuinguruak komunikazio-antsietatean izan dezakeen eraginari egiten dio so; eta bigarrenak, aldiz, H1aren eta generoaren arabera egon daitekeen ezberdintasunari.

Hala, esan daiteke, aisialdi-antolatua eta jarduera ludikoen bitartez euskararen lanketa egiteak haurrak euskarazko hizkera informalean aritzean sentitzen duten komunikazio-antsietatea murriztea sustatu duela. Izan ere, horren ikas-irakaskuntza prozesua jolasaren bitartez egiteak euskara ikasteko eta lantzeko erraztasuna ematen die. Hala adierazi dute elkarrizketatuak izan direnek eta, oro har, galdetegia erantzun duten haurrek. Bada, Ramosek eta Mayak (2023) edo-eta Rodríguezek (2021) azaltzen duten gisan, agerian geratu da jolasek, batez ere bigarren hizkuntzaren jabekuntzan, horrek sor dezakeen frustrazio eta antsietateari aurre egiteko eta ahozkotatzea lantzeko erreminta pedagogiko egokiak direla. Izan ere, hizkera informalak jolasarekin batera harremanetarako eta elkarrekintzarako testuinguru askeak eskaintzen dizkie haurrei (Olasagarre eta Ramos, 2021).

Hizkuntza baten ezagutza-mailak ere ekintza-komunikatiboa garatzean eragina dauka (Santos, 2023). Kasu honetan, programak aurrera egin ahala eta haurrek baliabide linguistikoak eskuratu bezala, oro har, komunikazio-antsietate hori dezente edo asko jaitsi dela adierazi dute. Beraz, Vanen eta Horwitzek (2008) lanaren ekarpenarekin bat

eginez, motibazioak gora egin duen bezala (lehenengo ikerketa-galderaren erantzuna) komunikazio-antsietatea jaitsi egin dela ikus daiteke.

Ikastola-testuinguruan ekintza komunikatiboa garatzen den testuinguruak influentzia dauka hizkuntzaren erabileran (Baraibar eta Bereziartua, 2023; Etxeberria, 2003; Ramos, 2023) eta horrekiko sentitzen den komunikazio-antsietatean (Cenoz eta Santos, 2017; Santos, 2023). Hala, lehenengo azpi-galderak programa garatu den testuinguruetan (ikasgela barrua eta kanpo-espazioak) haurrek izan duten komunikazio-antsietatearen pertzepzioa ezagutzera zuzenduta egon da. Esanguratsua iruditzen da, kasu honetan, testuinguru bakoitzean haurrek euskarazko hizkera informala lantzean eta erabiltzean sentitzen duten urduritasuna (komunikazio-antsietatea) ezberdina izan dela. Izan ere, haur batzuek gela barruko lanketan lasaiago aritzen direla adierazi dute. Eta beste batzuek, ordea, aisialdi-antolatuen bitartez hizkera informala kanpo-espazioan lantzean. Bada, testuinguruak komunikazio-antsietatean eragina duela ikus daiteke jasotako emaitzetan, hemen ere oinarri teorikoan jaso diren ikerketa-lanek adierazitakoa berretsiz (Martinez de Luna et al., 2023; Jiménez Catalán eta Ruiz de Zarobe, 2009; Yan eta Horwitz, 2008).

Oro har, ikerketa gehienak komunikazio-antsietatearen ondorio negatiboez mintzo dira (Santos, 2017). Eta kasu honetan ere, haur gehienak komunikazio-antsietate gutxien sentitzen duten testuinguruan sentitutako bizipenen baitan egin dituzte haien balorazioak, eta horren arabera adierazi dituzte une batean edo bestean sentitutako urduritasunak nola eragin dien euskarazko hizkera informalaren lanketan eta horren erabileran. Kasu horretan, elkarrizketatutako haurrak oso modu nabarian ezberdindu dira, izan ere, H1 euskara jaso dutenek hizkera informala lantzeko kanpo-espazioetan egiten diren jolasetan euskaraz lasaiago aritzen direla adierazi dute eta euskara H2 gisa jaso dutenek, ordea, gela barruan sentitzen dutela lasaitasun hori. Galdetegian jasotako erantzunetan, aldiz, ikerketa-lan honetan parte hartu duen laginaren baitan, ez da taldeen arteko erlazio esanguratsurik topatu. Dena dela, Youngek (1990), Ruedak eta Chenek (2005) edo Marcelak (2019) argitaratutako lanek antsietatea neurrian sentituta hizkuntzaren jabekuntzan eta motibazioan eragina positiboa izan dezakeela diote eta ikerketa honetan parte hartu duten haur batzuek, bai elkarrizketetan eta bai galdetegian utzitako erantzunetan hori antzeman daiteke. Bada, adierazi dute nahiz eta ikasgela barruan euskaraz lasaiago jardun, jolasaren bitartez euskara lantzean nahiago dituztela ikasgela kanpoko jarduerak egin, horrek, nolabait, sentitzen duten komunikazio-antsietatea erregulatzen baitu. Beraz, modu batera edo bestera, aldagai horren baitan ere,

emaitzek jolasek eta jarduera ludikoek hizkuntza baten ikaskuntza-prozesuan eta horren erabileran sustatzen duten motibazioa eta komunikazio-antsietateri jaisteko balioa berretsi egiten da, Ramosek eta Mayak (2023) euren lanean adierazitakoarekin bat eginez.

Alabaina, komunikazio-antsietatean eragiten duten faktoreak ez dira isolatuak eta generoak eta hitz egiten den hizkuntza H1a izan edo ez zeresan handia dute (Van eta Horwitz, 2008; Cenoz eta Santos, 2017). Ikerketa-lan honetan horri erreparatzera zuzentzen da bigarren ikerketa-galderaren azken azpi-galdera. Hala, egindako probak bai H1aren arabera eta bai generoaren arabera estatistikoki ezberdintasun esanguratsuak erakutsi dituzte, H1 euskara edo euskara eta erdara dutenak izanik programa bitarte komunikazio-antsietate gutxien sentitu dutenak edo horren bilakaera positiboa handiagoa adierazi dutenak. Nesken kasuan ere gauza bera erakutsi dute emaitzek. Halarik ere, emaitzek iradokitzen dute aisialdi-antolatua eta ikasgela barruan landutako jarduera ludikoek euskarazko hizkera informalean aritu eta ikasi eta komunikazio-antsietatea jaisteko espazio egokiak eskaini dizkiela, oro har, parte-hartzaile ia guztiei. Haurrek euren bizipenak adieraziz eta horien balorazioak eginez hori adierazi baitute.

Hirugarren ikerketa-galderak irakasleengan eta hezitzaileengan jartzen du begirada. Modu horretan, jakiteko zein izan diren euren jardun profesionalean hizkera informala lantzeko izan dituzten erraztasun eta zailtasun handienak. Izan ere, ikastolek euren jardun pedagogikoan zehaztutako lan-ildo garrantzitsuenen artean jasota dute mintzoaren adierazkortasunaren eta ahalmen espresiboaren lanketa txertatzea (Antero et al., 2023). Eta, gainera, euskararen erabilerari dagokionez erreferente dira (Etxeberria, 2003), bai ikasgela barruko zein kanpoko eremu pedagogikoan (Elorza et al., 2009).

Hala, irakasleek eta hezitzaileek, bai elkarrizketatuak izan direnek zein galdetegia erantzun dutenek, programa eta esku-hartzea bideratzeko mintegiak baloratu dituzte euskarazko hizkera informalaren ikas-irakaskuntza prozesu honetan izandako erraztasuntzat. Elkarrizketatuek bereziki egin diote azpimarra, halaber, programak izan dituen zehaztasunei, egoki zehaztutako helburuei eta mintegietan jardueraren sortzaileak izan direnen aholkularitzari edo orientazioari. Beraz, Baraibar eta Bereziartuak (2023) edo-eta Elorza eta bestek (2009) adierazi bezala, egikaritutako den hezkuntza-esku-hartzean aurrezarritako eta zehaztutako hizkuntza-helburuek irakasleen rola duen garrantziarekin hertsiki loturik daude.

Zailtasun nagusitzat esku-hartzea bera bideratzea izan dela baloratu dute. Halaber, elkarrizketatuak izan diren irakasleek curriculum orduetan txertatzeko egin behar izan duten esfortzua ere aipatu dute. Modu berean, esanguratsua iruditzen da esku-hartzea bideratzeko esamoldeak ikasi eta horiek erabiltzeko egin beharreko esfortzua. Izan ere, jasotako datuetan ere adierazkorra da irakasle batek dioena, berak ere ez dituela landutako hizkuntza-baliabide horiek eta ez dituela erabiltzen. Gainera, aipamena egiten dio ikastolako gehiengo familiei eta gurasoei gauza bera gertatuko zaiela, besteak beste, ikastolan eurak ikasitako euskara formala izan delako eta ez dutela inoiz euskarazko hizkera informal hori ez ikasi ez erabili. Kasu honetan, bistakoa da hezkuntza formalean lagunarteko euskarazko hizkera informalaren transmisioan egon den hutsuneak, Alemanek (2023), Amonarrizek (2015) edo-eta Antero eta bestek (2023) euren lanetan adierazi duten bezala euskal hiztunen baliabide linguistikoen garapenean eragina izan duela, horrek, halaber, belaunaldi arteko etena ekarriz.

Hala, eremu formalean irakasleek eta hezitzaileek hizkera informalaren ikas-irakaskuntza aisialdi-antolatuaren eta jarduera ludikoen bitartez bideratzeko prestakuntza beharrezkoa ikusten duten galdetean guztiz beharrezkoa dela aipatu dute elkarrizketatuek, eta baita galdetegi bitartez emandako erantzunetan ere. Beraz, Díazen (2021) lanean egiten den ekarpenarekin bat eginez, curriculumaren diseinuan hizkuntzaren –kasu honetan euskararen– ikas-irakaskuntzan jolasa ekintza pedagogiko gisa kontua hartzea premiazko zerbait dela esan daiteke, eta, orobat, mintzoaren adierazkortasuna eta baita ahalmen espresiboa lantzeko hizkuntza-estrategiak garatzea eta irakasleak zein hezitzaileak horiek bideratzeko ahalduntzea (Antero et al., 2023).

7. Mugak, indarguneak eta etorkizuneko erronkak

Hurrengo atalean ikerketa-lan honetan atzemandako muga zein indargune esanguratsuenak eta etorkizuneko erronkak aurkezten dira.

7.1. Mugak eta indarguneak

Ikerketa-lanaren muga handiena, gure ustez, bere indargune nagusia ere izan da, hots, ikerketan parte hartu duten haurren adina. Horregatik, kontrastatuz, eta azken hartzaileei bidali baino lehen pilotaje bat eginez prestatu den prozesu bat izan da. Era berean, haurrek duten adina eta horrek eskatzen duen prozedura morala eta etikoa errespetatuz.

Beste muga esanguratsu bat, galdetegi-eskala sortzeko prozesua izan da. Izan ere, lan honen helburua ez da izan eskala balidatzea, eta, beraz, horren prestaketan tenporizazioa

bera zailtasuna izan da. Halarik ere, kasu honetan, galdetegiaren barne-sendotasuna, eta eskala bitartez jasotako datuen fidagarritasuna ahalik eta altuena izateko egindako pilotajeak eta proba estatistikoak ikerketa-lan honen indargune ere badirela baloratzen da. Nolabait, ikerlan honek aurrezarritako denborari, helburuei eta ikerlariaren arloaren inguruko ezagutzei egokituta.

Bada kasu guztietan aldebiokoak dira, indargune berak muga ere izan baitira eta alderantziz.

7.2. Etorkizuneko erronkak

Etorkizuneko erronka nagusia, ateratako ondorioei erreparatuz noski, hezkuntza formalaren testuinguruan hizkera informala lantzea dela pentsatzen da; bai haurrei zein irakasleei eta hezitzaileei zuzendutako lanketa espezifikoeekin. Betiere, bertako testuinguru informalak probestuz, ikasgelako euskararen ikas-irakaskuntza ludikoa bideratuz, eta, horrekin batera, euskarazko hizkera informalaren lanketa kontzientea eginez; hizkuntza batek horretara hurbiltzeko barnebiltzen dituen aldagaiak aintzat hartuz. Arikala zabaltzeak eta egonkortzeak horretarako bidea ireki dezake.

Etorkizuneko ikerketa-lerroei so eginez, halaber, egindako lanarekin jarraitzeko aukera ikusten da. Euskal Herriko testuinguru soziolinguistiko ezberdinetan kokatzen diren eta programa aplikatzen ari diren ikastolak baliatuz, horretan parte hartzen duten ikasleengan utzitako bizipenetan ezberdintasunik ba ote dagoen aztertzeko. Modu horretan, euskarazko hizkera informala tokian tokiko (testuingurua eta hizkuntza-profila) berezitasunak aintzat hartuz prestatu ahal izateko emaitzak lortzeko aukera egongo litzateke, haurrengan bizipen ahalik eta positiboak utzi, komunikazio antsietatea ekidin eta euskararekiko motibazioa eta atxikimendua sustatzeko.

Azken hitza

Atxikimendua eta motibazioa kontzeptu irristakorrak dira, antsietatea bezala; zalantzarik gabe. Norbanako bakoitza ezberdina den unetik, ezberdin eragiten baitio pertsona bakoitzari. Halarik ere, modu positiboan edo negatiboan mugitzen gaituenaren galbahea identifikatzen ikasten gabiltza, zorionez. Eta ikerketa-lan honetan hurrek hori ere irakatsi digute.

Beraz, pentsa genezake, sentimenduen gisan hizkuntza bat ere irristakorra dela, bere baitan sortzen diren askotariko harreman-munduetan.

Nolanahi ere, esatera ausartzen gara Arikalak hezkuntza formalean hizkera informalaren ikas-irakaskuntza ez ezik, horren hezkuntza-prozesua garatzeko abagunea topatu duela, irristakorra bezain zabala eta ederra den euskararen unibertsoan. Era berean, topatu du, testuinguru erdaldunek izan ditzaketen zailtasunen gainetik, hizkera informalaren lanketa ludikoak berarekin dakartzan onurak azaleratzea. Eta gure ustez garrantzitsuena, euskararen biziberritze-prozesuan ezagutzatik harago jauzi egiteko esku-hartzeak bideratu ditu; euskara ikasteaz gain, horretarako gogoia (motibazioa) eta berarekiko hurbiltasuna (atxikimendua) sustatuz.

Jakin badakigu Sanchezek Carrionek (1991) azaldu zituen ezagutzatik motibaziora eta hortik erabilerara jauzi egiteko hizkuntza-testuinguru zaila dutela ikerketa-lanean parte hartu dutenek. Alabaina, ezagutzaren eta motibazioaren pitxerrak bete dira, atxikimendua sustatzearekin batera, eta araututako eremu batean euskararen erabilera informalarik gozamenetik eragin zaio.

Olasagarre eta Ramosek (2021) diote, motibazioa ezagutza eta erabileraren arteko erregaia dela, eta Guirado eta Ruak (2023) aisialdiak motibaziotik erabilerara dagoen zubia eraikitzen duela gehitzen diote horri, testuinguru emozional positiboek duten garrantzia azpimarratuz. Euskarako hizkera informalaren ezagutza areagotzearekin batera, behar den tokian euskararen sugarra bizirik mantentzeko ezinbesteko ekarpena Arikalarena, beraz.

Esker ona

Master amaierako lan honi amaiera eman nahi nioke bidean lagundu nauten guztiei eskerrak emanez, eta bereziki: Alaitz Santos nire zuzendariari, hankak lurrean helduz nire lana bikain bideratzeagatik, izandako pazientziagatik eta beti hor egoteagatik nire ilusioa zuketuz. Ikastolatak irakasleei eta hezitzaileei, euren denbora niri interesez zein pasioz eskaintzeagatik. Ikerketan parte hartu duten hurrei, euren denbora, gogoia eta zintzotasunagatik; asko ikasi dut zuekin eta zuei esker. Maria Dosili beti erakusteko eta laguntzeko prest egoteagatik. Aritz Bereziartuari elkarrekin egindako bideagatik; ikasitako guztiagatik. Euskaltzaindiari pedagogiako graduako amaierako lanetik hona emandako babesagatik eta ikerketa hau egiteko aukera emateagatik. Eta, nola ez, Jone Ruari, bidaia hau nirekin partekatzeagatik, beti nire ondoan egoteagatik eta bere indarra eta sosegua transmititzeagatik. Bihotz bihotzez guztiei eskerririk asko.

Bibliografia

- Aizencang, N. (2005). *Jugar, aprender y enseñar. Relaciones que potencian los aprendizajes escolares*. Manantial.
<https://www.emanantial.com.ar/archivos/fragmentos/AizencangJAFragmento.pdf>
- Aire, Xan. 2023. Elkarrekintzaren eragina euskararen erabileran: lehen pistak Ipar Euskal Herriko ikastoletan. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, (126), 11-31. <https://doi.org/10.55714/BAT-126.1>
- Aleman, S. (2023). *Euskarzako ahozko jarduna Nafarroako gaztetxoan artean: egoera eta aukera berriak*. Euskaltzaindia, Jagon saila.
- Altuna, O., Iñarra, M. eta Basurto, A. (2021). Kale-erabileraren neurketa. Laburpen txostena. *Soziolinguistika Klusterra, euskara biziberritzeko ikergunea*.
https://soziolinguistika.eus/wp-content/uploads/2022/05/hekn21_emaitzen_laburpen_txostena.pdf
- Altuna, J. (2015). Euskara pasilloetan galduta. Praktiken aldaketak eta hizkuntz mudantzak nerabezaroan. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 97(4), 39-65.
https://soziolinguistika.eus/files/jaime_altuna_bat97.pdf
- Anduaga, E. eta Kasares, P. (2018). *Kale-erabilera: Nafarroako datuen irakurketa. Bat soziolinguistika aldizkaria*. 106(1), 65-78
- Antero, A., Artolazabal, A., Garaialde, E., eta Ibarzabal, Z. (2023). Bazatuz? Ikastolen Hezkuntza Marko Orokorra. Ikastolen Elkartea.
- Antero, A. (2007). Hizkuntza jarreraren lanketa eskolan: eduki eta metodologia bateranzko hurbilpena (ikerketa gaitasunerako lana). *Euskal Herriko Unibertsitatea*.
https://drive.google.com/file/d/1_Ae9z5udBK4K7oYp9BFIMM70tPkjdgwq/view?usp=sharing
- Amonarriz, K. (2019). Euskararen bidegurutzetik. Elkar.
- Amonarriz, K. (2015). Ahozkotasuna Soziolinguistikaren Behatokitik. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, (96), 103-127.
<https://bat.soziolinguistika.eus/eu/produktua/ahozkotasuna-soziolinguistikaren-behatokitik/>
- Apodaka, E., eta Morales, J. (2017). hiztun kategorietatik hizkuntza praktiken erregistroetara: erabilera sustatzeko neurriaren bila. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 104(3), 95-137.
https://soziolinguistika.eus/files/apodaka_et_al_104.pdf
- Arratibel, N., Garcia, L. eta Irastorza, J. (2021). Mondragon Unibertsitateko HUHEZIKo ikasle hasiberrien hizkuntza-hautuak eta arrazoiak. Uztaro.

(119), 143-165. <https://doi.org/10.26876/uztaro.119.2021.8>

- Arruti, I. eta Prieto, S. (2021). Hezkuntza soziolinguistikoa. Euskal Herrian han eta hemen dauden material eta baliabideen bilketa, azterketa eta sailkapena. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 123(1-2), 11-38. <https://bat.soziolinguistika.eus/eu/produktua/txillardegia-hausnartu-sariak-2021/>
- Artola, I. (2013). Euskararen aingurlekuak Arrasateko hizkuntza-portaeran. Zergatik eta non hitz egiten duten euskaraz. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 89(4), 61-83. <https://soziolinguistika.eus/files/Itxaro%20Artola.pdf>
- Baraibar, H. eta Bereziartua, A. (2023). *Ikastolen aisia markoa*. Ikastolen Elkarte
- Barandiaran, A. (2023). Hezkuntza ez-formala euskal eragileak sorteko bide. in Aleman, S. (ed) *Euskarzako ahozko jarduna Nafarroako gaztetxoaren artean: egoera eta aukera berriak*, (61-69. or). Jagon saila, Euskaltzaindia.
- Barrios, M., Osa, E., Muñoa, I., Elortza, I. eta Boan, K. (2008). *Zenbait orientabide erregistroen tratuaz*. Jagon saila, Euskaltzaindia.
- Benítez, M. (2009). El juego como herramienta de aprendizaje. *El Cuervo de Sevilla* pág. 6. https://archivos.csif.es/archivos/andalucia/ensenanza/revistas/csicsif/revista/pdf/Numero_16/MARIA%20ISABEL_BENITEZ_1.pdf
- Berastegi, N., Arribas, A., Alonso, I. eta Alonso, H. (2017). Aisialdia, jardura soziokulturala eta inklusio soziala: Abusuko ikastola. *Uztaro*, (103), 27-39. https://aldizkariak.ueu.eus/public/journals/3/uztaro/27_40.Hezkuntza.Uztaro.103.pdf
- Bereziartua, A., Guirado, O. eta Alonso, I. (2023). Lehen Hezkuntzako haurren lagunarteko hizkera aisialdian: erdaren eragina bat-bateko adierazkortasunean. *Euskera ikerketa aldizkaria*, 68(2), 11-39. <https://doi.org/10.59866/eia.v2i68.263>
- Bereziartua, G. (2013). Ingurune euskalduneko gazteak eta hizkuntza idatzia, eskolan eta eskolatik kanpo. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 89(4), 25-42. <https://soziolinguistika.eus/files/Garbi%C3%B1e%20Bereziartua.pdf>
- Bernales, M., Cabiases, B., Obach, A. eta Maturana, A. (2015). Investigación traslacional en salud: un camino para la investigación pragmática e interdisciplinaria. *Revista Médica de Chile*. (143), 128-129. <http://dx.doi.org/10.4067/S0034-98872015000100020>
- Bertalanffy, L.V. (1976). *Teoría general de los sistemas: fundamentos, desarrollo, aplicaciones*. Fondo de Cultura Económica.
- Bigdeli, S. eta Bai, H. (2009). The triunal model of anxiety and its application to anxiety reduction in learning and teaching environments. *TESL Canada*

- Journal*, 27(1), 103-114.
<https://teslcanadajournal.ca/index.php/tesl/article/view/1029/848>
- Bogdan, R. eta Knoppen, S. (1998). *Qualitative research for Education*. Allyn & Bacon.
http://math.buffalostate.edu/dwilson/MED595/Qualitative_intro.pdf
- Brofenbrenner, U. (1877). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 2(7), 513-531.
<https://scottbarrykaufman.com/wp-content/uploads/2019/07/a4f4a4545519d84c5c57095b4bcc685d7dd9.pdf>
- Bruzal, R. (2007). Fundamentos teóricos y metodológicos para la enseñanza de la lengua materna (L1) y segundas lenguas (L2) en contextos bilingües. *Argos*, 46(24), 46-65.
http://ve.scielo.org/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0254-16372007000100006&lng=es&nrm=iso
- Camardons, J. (2011). Irudimen eta heziketa soziolinguistikoa. Herrialde Katalanetan heziketa soziolinguistikoa dibulgatzea eta lantzea. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, (2-3), 281-300.
<https://soziolinguistika.eus/files/J%20Sol%C3%A9%20Irudimen%20eta%20heziketa...pdf>
- Campos, A. C. (2009). *Métodos mixtos de investigación*. Magisterio.
- Camps, V. (2013). *Breve historia de la ética*. RBA.
- Canagarajah, S. (2012). *Translingual Practice: Global Englishes and Cosmopolitan Relations*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203073889>
- Cattell, R.B. eta Scheier, I. H. *The meaning and measurement of neuroticism and anxiety*. Ronald.
<https://archive.org/details/meaningmeasureme00catt/page/n9/mode/2up>
- Cenoz, J. (2009). *Towards multilingual education: Basque Educational Research from an International Perspective*. Multilingual Matters.
<https://doi.org/10.1017/S0047404511000777>
- Cenoz, J. (2022). Hacia una perspectiva holística en el aprendizaje del inglés en contextos educativos: el enfoque plurilingüe y "translanguaging". *Revista iberoamericana de educación*, 90(1), 191-205.
<https://redined.educacion.gob.es/xmlui/bitstream/handle/11162/242237/Documento%2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Cenoz, J. (2021). La enseñanza del español desde una perspectiva multilingüe. *Internacionalización y enseñanza de español como LE L2*, 21-31.
https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/30/30_0001.p

df

- Cenoz, J. eta Gorter, D. (2021). *Pedagogical translanguaging*. Cambridge University Press.
https://web.archive.org/web/20211213222915id_/https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/67802C1E5AE4A418AE3B8E2DEFBAD30A/9781009014403AR.pdf/pedagogical-translanguaging.pdf
- Cenoz, J. eta Santos, A. (2017). Komunikazio-antsietatea euskara bigarren hizkuntza dutenengan. *Fontes Linguae Vasconum, studia et documenta*, (124), 369-387. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6330567>
- CSDU (1998). Declaración Universal de los Derechos Lingüísticos. *Comité de seguimiento de la Declaración Universal de Derechos Lingüísticos*. https://www.pencatala.cat/wp-content/uploads/2016/02/dlr_espanyol.pdf
- Cortés, A. (2004). La herencia de la teoría ecológica de Bronfenbrenner. *Innovación Educativa*, (14), 51-65. https://redined.educacion.gob.es/xmlui/bitstream/handle/11162/67390/pg_053-068_inneduc14.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Cotán, A. (2016). El sentido de la investigación cualitativa. *Escuela abierta*, (19), 33-48. <https://ea.ceuandalucia.es/index.php/EA/article/view/37/21>
- Coyos, J. B. eta Baxok, E. (2011). Gazteak, euskara eta aisialdia Ipar Euskal Herrian. *Euskera ikerketa aldizkaria*, 55(2), 627-647. <https://doi.org/10.59866/eia.v2i55.209>
- Cummins, J. (2017). Teaching for transfer in multilingual school context. in Garcia, O., Lin, A. eta May, S., (ed), *Bilingual Education: Encyclopedia of Language and Education* (103-115. or), Springer. <http://www.cana1.com/uploads/1/2/0/8/120881056/bilingual.pdf#page=121>
- Daniel J. (2002) Open Learning: Transforming Education for Development. Pan-Commonwealth Forum on Open Learning. *UNESCO*. <https://www.col.org/about/pan-commonwealth-forum/second-pan-commonwealth-forum-open-learning-pcf2/>
- Delgado de Colmenares, F. (2002). La educación contemporánea entre la racionalidad técnico instrumental y la emancipación: un intento de aproximación a la obra de Jürgen Habermas. *Acción pedagógica*, 11(2), 4-12. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2972978>
- Dewaele, J. M. (2005). Investigating the psychological and emotional dimensions in instructed language learning: Obstacles and possibilities. *The Modern Language Journal*, 89(3), 367-380. [10.1111/j.1540-4781.2005.00311.x](https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2005.00311.x)

- Díaz, I. G. (2012). El juego lingüístico: una herramienta pedagógica en las clases de idiomas. *Revista de lingüística y lenguas aplicadas*, (7), 97-102. <https://doi.org/10.4995/rlyla.2012.947>
- Dosil, M., Alonso, I., Morata, T., Iglesias, E., Mencía, L., eta Celaá, E. (2023). Impulsar el desarrollo comunitario desde el ocio educativo: algunas claves, dificultades, oportunidades y retos. *Zerbitzuan: Gizarte zerbitzuetarako aldizkaria= Revista de servicios sociales*, (80), 101-110. <https://doi.org/10.5569/1134-7147.80.07>
- Du, W. (2020). Las lenguas minoritarias de China: consideraciones desde la perspectiva ecolingüística. *Círculo de Lingüística Aplicada a la Comunicación*, (82), 107-118. <https://dx.doi.org/10.5209/clac.67934>
- Elorza, I., Boan, K., Muñoa, J., Urruzmendi, A., Barrios, M., Osa, E. (2009). *Ikastolen Hizkuntz Proiektua*. Euskal Herriko Ikastolen Konfederazioa.
- Erize, X. (2016). Euskal herritarren portaera linguistikoen motibo subjektiboen bilakaera (1991-2016), eta aurrera begirako bideak. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 99(2), 113-177. https://soziolinguistika.eus/files/xabier_erize_bat99.pdf
- Escalante, E. L., Herrón, M., Aguirre, C. E., eta Ferrer, M. A. (2020). Métodos mixtos en la investigación socioeducativa. Del Pozo, F.J. (ed), *Intervención educativa en contextos sociales: Fundamentos e investigación, estrategias y educación social en el ciclo vital*(133-149. or). Universidad del Norte.
- Eснаоla, A. eta Egibar, M. (2007). Euskal ludikotasuna erabiliz, euskara indartu. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 63(3), 67-72. <https://bat.soziolinguistika.eus/eu/produktua/euskal-ludikotasuna-erabiliz-euskara-indartu/>
- Euskaltzaindia (2023ko martxoaren 9a). ARIKALA, ikasleen artean lagunarteko euskara sustatzeko ikerketa-ekintza berritzailea. *Euskaltzandia. Real Academia de la Lengua Vasca - Académie de la Langue Basque*. 2023ko urriaren 29an hemendik eskuratua: <https://www.euskaltzaindia.eus/euskaltzaindia/komunikazioa/plazaberri/6852-arikala-ikasleen-arte-an-lagunarteko-euskara-sustatzeko-ikerketa-ekintza-berritzailea>
- Euskararen Gizarte Erakundeen Kontseilua (2009). *Euskararen erabilera areagotzeko estrategiak eskolatik abiatuta*. Euskararen Gizarte Erakundeen Kontseilua.
- Eusko Jaurlaritza. (2016). Eta hemendik aurrera zer? Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. *Hezkuntza Saila*. https://www.euskara.euskadi.eus/contenidos/noticia/eta_hemendik/eu_def/adjuntos/Eta%20hemendik%20aurrera%20zer_2016-05-03.pdf
- Etxeberria, F. (2003). Hizkuntzaren psikopedagogia. Elhuyar edizioak.

- Extremera, A. B. eta Montero, P. J. R. (2016). El juego motor como actividad física organizada en la enseñanza y la recreación. *EmásF: revista digital de educación física*, (38), 73-86. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5351993>
- Eizmendi, I., Uriarte, A., Zubillaga, O. eta Errasti, A. (2007). Hezitzaileek asko egin dezakete euskararen erabilera sustatzeko, *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, (63), 117-129. <https://soziolinguistika.eus/files/I%C3%B1aki%20Eizmendi,%20Aitor%20Uriarte,%20Olatz%20Zubilaga%20eta%20Arantzazu%20Errasti.pdf>
- Falcattoni, N. G. (2020). El valor educativo del juego en la construcción ciudadana. *Lúdica Pedagógica*, 1(32), 7-14. <https://doi.org/10.17227/ludica.num32-12178>
- Fantini, A.E. (1982). *La adquisición del lenguaje en un niño bilingüe*. Herder.
- Ferguson, C. A. (1959). Diglossia. *Word*, 15(2), 325-340. <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/00437956.1959.11659702?needAccess=true>
- Fishman, J. A. (1993). Eskolaren mugak hizkuntza biziberritzeko saioan. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, (10), 37-46. <https://soziolinguistika.eus/files/04%20Fishman.pdf>
- Fishman, J. A. (1967). Bilingualism With and Without Diglossia; Diglossia With and Without Bilingualism. *Journal of Social Issues*, 23(2), 29-38. 10.1111/j.1540-4560.1967.tb00573.x
- Forni, P. eta De Grande, P. (2019). Triangulación y métodos mixtos en las ciencias sociales contemporáneas. *Revista Mexicana de Sociología*, 82(1), 159-189. <https://doi.org/10.22201/iis.01882503p.2020.1.58064>
- García, O. eta Li, W. (2014). *Translanguaging: Language, Bilingualism and Education*. Palgrave Macmillan.
- Gardner, R. C. (1985). *The attitude/motivation test battery*. Retrieved from <http://publish.uwo.ca/~gardner/docs/englishamtb.pdf>
- Gartziarena, M. eta Altuna, J. (2022). Eleaniztasuna eta euskara: hegoaldeko haur eta lehen hezkuntza irakasleen usteak eta jarrerak. *Euskera ikerketa aldizkaria*, (67), 11-31. <https://www.euskaltzaindia.eus/dok/euskera/83504.pdf#page=1>
- Gartziarena, M., eta Altuna, J. (2021). Hegoaldeko Haur eta Lehen Hezkuntza graduetakoko ikasleen eleaniztasun-ustekak. *Tantak. EHUko Hezkuntza Aldizkaria*, 33(1), 165-181. <https://ojs.ehu.es/index.php/Tantak/article/view/22244>

- Gorter, D., eta Cenoz, J. (2016). Language education policy and multilingual assessment. *Language and Education*, 31(3), 231-248. <https://doi.org/10.1080/09500782.2016.1261892>
- Guirado, O. eta Rua, J. (2023a). Pulunpa (e)ta Xin! Erdal jatorria duten ikasleentzako harrera- eta murgiltze-plana. Esku-hartze pedagogikoaren ekintza-ikerketak. *Euskera ikerketa aldizkaria*, 68(2), 41-86. <https://doi.org/10.59866/eia.v2i68.265>
- Guirado, O. eta Rua, J. (2023b). Aisialdia, hezkuntza ez-formala, bizipen positiboak eta euskara: Eman Hegoak udaleku irekien ebaluazio-ikerkuntza. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 127(2), 59-79. <https://doi.org/10.55714/BAT-127.3>
- Guirado, O. (2021). Pulunpa! Emozioetatik euskaraz. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 120(3), 119-133. <https://bat.soziolinguistika.eus/eu/produktua/gazteak-eta-euskara/>
- Gutierrez, M. (2014). Relaciones entre el clima motivacional, las experiencias en educación física y la motivación intrínseca de los alumnos. *Retos. Nuevas Tendencias en Educación Física Deporte y Recreación*, (26), 9-14. <https://doi.org/10.47197/retos.v0i26.34387>
- Gregory, M. eta Carrollek, S. (2019). Language and situation: language varieties and their social context. Routledge, *Taylor & Francis group*. DOI:10.4324/9780429436185
- Habermas, J. (1988). *La Lógica de las Ciencias Sociales*. Tecnos. <https://docs.google.com/file/d/0B8goafEliOzMTnQ4RkZwcFdTV1U/edit?resourcekey=0-2JXnoGC3qJTKeAaA-D269g>
- Hamui, A. eta Varela, M. (2012). Metodología de la investigación en educación médica. La técnica de los grupos focales. *Investigación en Educación Médica*, 2(1), 55-60. <https://www.redalyc.org/pdf/3497/349733230009.pdf>
- Horwitz, E. K., Horwitz, M. B. & Cope, J. (1986). Foreign language classroom anxiety. *The Modern Language Journal*, 70(2), 125-132. <https://www.ling.ohio-state.edu/research/groups/lacqueys/readings/horowitz.pdf>
- Igarzabal, I. (2014). *Kode-Alternantzia Eta Hizkuntza Ohiturak Gabiriako Bi Belaunalditan*. Asmoz Fundazioa. https://hiznet.asmoz.org/wp-content/uploads/2018/10/HIZNET_Inigo_Igartzabal.pdf
- Isasi, X. (2019). Haur euskaldunen hizkuntza-garapen simetrikoa. *Rev. int. estud. vascos*. 64(1-2), 152-173. https://www.eusko-ikaskuntza.eus/PDFAnlt/riev/64/RIEV_64_152-173.pdf
- Iurrebaso, I. (2022). *Hizkuntza gutxituen jarraipena, ordezkapena eta indaberritzea neurtzeko demolinguistikako tresna metodologikoak garatzen Euskal Herrirako aplikazio praktikoa* (Euskal Herriko Unibertsitateko Doktorego-

- tesia). <http://hdl.handle.net/10810/60061> Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Ivaz, C. eta Duñabeitia, A.J. (2016). The emotional impact of being myself: Emotions and foreign-language processing. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 42(3), 489–496. <https://doi.org/10.1037/xlm0000179>
- Iztueta, I. (2014). *Euskal kultura eta hizkuntzak: diskurtsoak eta hego euskal herriko liburue-koizpena euskal/espainol ardatzaren argitan* (Euskal Herriko Unibertsitateko Doktorego-tesia). https://www.euskara.euskadi.eus/appcont/tesisDoctoral/PDFak/Ibai_Iztueta_TESIA.pdf: Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Jauregi, P. eta Suberbiola, P. (2018). Eusle metodologia: gaztelanian finkatutako hizkuntza-ohituretatik euskarazkoetara lan-munduan. *BAT Soziolinguistika Aldizkaria*, 107(2), 97-131. https://soziolinguistika.eus/files/06_pello_jauregi_eta_al_107.pdf
- Jaqueira, A.R., La Vega, P., Lagardera, F., Aráujo, P., eta Rodrigues, M. (2014). Educando para la paz jugando: género y emociones en la práctica de juegos cooperativos competitivos. *Educatio Siglo XXI*, 2(32), 15-32. <https://doi.org/10.6018/j/194071>
- Jornet, J. M. J., Gonzalez, J. eta Perales, M. J. (2012). Diseño de cuestionarios de contexto para la evaluación de sistemas educativos: optimización de la medida de constructos complejos. *Bordón: Revista de pedagogía*, 64(2), 89-110. [file:///Users/odeigirado/Downloads/Dialnet-DisenodeCuestionariosdeContextoParaLaEvaluaciondeS-3960804%20\(1\).pdf](file:///Users/odeigirado/Downloads/Dialnet-DisenodeCuestionariosdeContextoParaLaEvaluaciondeS-3960804%20(1).pdf)
- Juaristi, P. (2008). Nola sortu zerbait berria, baina zerbait gurea. Askoren artean (ed) *Atzotik etzira* (127-149). Mendebalde. <http://mendebalde.eus/jardunaldiak/2008/Nola%20sortu%20zerbait%20berria%20baina%20zerbait%20gurea%3F.pdf>
- Jiménez Catalán, R. M. eta Ruiz de Zarobe, Y. (2009). The receptive vocabulary of EFL learners in two instructional contexts: CLIL versus non - CLIL instruction. In Y. Ruiz de Zarobe eta R. M. Jiménez Catalán (Ed.), *Content and language integrated learning: Evidence from research in Europe* (81-92). Multilingual Matters.
- Kasares, P. (2014). *Euskaldun hazi nafarroan: euskararen belaunez belauneko jarraipena eta hizkuntza sozializazioa*. Jagon Saila, Euskaltzaindia. https://www.euskaltzaindia.eus/dok/iker_jagon_tegiak/77496.pdf
- Labov, W. (2006a). The study of language in its social context. In Labov, W. (2. ed.), *The Social Stratification of English in New York City* (3-17. or). Cambridge University Press. 10.1017/CBO9780511618208

- Labov, W. (2006b). The isolation of contextual styles. In Labov, W. (2. ed.), *The Social Stratification of English in New York City* (58-86. or). Cambridge University Press. 10.1017/CBO9780511618208.007
- Lasa, X. (2023). Denok izan behar dugu hizkuntza-irakasle. in Aleman, S. (ed) *Euskarzako ahozko jarduna Nafarroako gaztetxoan artean: egoera eta aukera berriak*, (45-59. or). Jagon saila, Euskaltzaindia.
- Lersundi, A. (2023). *Arloetako alfabetatzearen azterketa batxilergoko diziplinarteko proiektu batean* (Mondragon Unibertsitateko Doktorego-tesia). eбилtegia.mondragon.edu: Mondragon Unibertsitatea.
- Li, W. (2011). Moment analysis and translanguaging space: Discursive construction of identities by multilingual Chinese youth in Britain. *Journal of Pragmatics*, (43), 1222–1235. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2010.07.035>
- López, F. (1993). Las relaciones afectivas a lo largo del ciclo vital. in Ortiz, M.J. eta Yárnoz, N.J. (ed) *La Teoría del Apego y las relaciones Afectivas*. Euskal Herriko Unibertsitatearen argitalpen zerbitzua.
- Lukas, J.F. eta Santiago, R. (2016). *Hezkuntza ebaluazioa*. Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Luna, R. (2010). La sociología de las emociones como campo disciplinario. Interacciones y estructuras sociales. Scribano, A. L (e.d.), *Sensibilidades en Juego: miradas múltiples desde los estudios sociales de los cuerpos y las emociones* (15-31. or). CEACOCINET. <https://acortar.link/E9Zd1k>
- MacIntyre, P. D. eta Gardner, R. C. (1989). Anxiety and second language learning: Toward a theoretical clarification. *Language Learning*, 39(2), 251-275. http://faculty.cbu.ca/pmacintyre/research_pages/journals/anxiety_and_L_2_1989.pdf
- Magallanes, Y. V., Donayre, J. A., Gallegos, W. H., eta Maldonado, H. E. (2021). El lenguaje en el contexto socio cultural, desde la perspectiva de Lev Vygotsky. *CIEG, Revista Arbitrada Del Centro De Investigación Y Estudios Gerenciales*, (51), 25-35. <https://revista.grupocieg.org/wp-content/uploads/2021/11/Ed.5125-35-Magallanes-Veronica-et-al.pdf>
- Makazaga, I. (2010). *Elgoibarko ahozko euskara*. Iker 25.
- Makhan, L. (1991). *Languages & Standards: Issues, Attitudes, Case Studies*. Seameo Regional Language Centre. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED347791.pdf>
- Marcela, E. (2019). La ansiedad en el aprendizaje de un segundo idioma. *Revista Huellas*, 6(1). <https://revistas.udenar.edu.co/index.php/rhuellas/article/download/4625/5325>.
- Martinez de Luna, I. eta Suberbiola, I. (2018). "EAEko ikasleen euskararen erabilera

eskola-giroan (2011-2017)". *Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia*. https://soziolinguistika.eus/wp-content/uploads/2013/03/arrue_2011-2017_eus.pdf

Martinez de Luna, I., Iñarra, M. eta Suberbiola, P.. (2023). Cenoz, J., eta Gorter, D (ed) *Second language acquisition and minority languages: An introduction*. In *The Minority Language as a Second Language* (1-15). Routledge. Doi: 10.4324/9781003299547-7

Maquillón, M. eta Hernandez, F. (2011). Influencia de la motivación en el rendimiento académico de los estudiantes de formación profesional. *Revista electrónica interuniversitaria de formación del profesorado*, 14(1), 81-100. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3678771>

Millares, R., Filella, G. eta La Vega, P. (2017). Educación Física emocional a través del juego en educación primaria. Ayudando a los maestros a tomar decisiones, *Retos. Nuevas Tendencias en Educación Física Deporte y Recreación*, (31), 88-93. <http://hdl.handle.net/10459.1/59188>

Mogrovejo, A. B., Mamani, G., eta Tipo, M. L. (2019). Juego y simulación de programas concurso de televisión como técnica didáctica para mejorar el aprendizaje del vocabulario inglés en estudiantes de habla hispana. *Información tecnológica*, 30(1), 225-236. <http://dx.doi.org/10.4067/S0718-07642019000100225>

Muñoa, I. (2020). Erregistroak, aldaerak, hizkera gazteak...zer egin dezake eskolak?. In Aizpurua, J., Baxok, E., Coyos, J., Iñigo, A., Juaristi, P., Larrazabal, S., Lobera, G., Martinez de Luna, I., Ramos, R., Saez, P., Ribarren, P., Urrutia, A. eta Usarralde, I. (ed.), *Euskara batua eta tokian tokiko erabilera: korapiloak eta erronkak* (111-122. or). Jagon Saila, Euskaltzaindia.

Muñoa, I. (2002). Zergatik eta zertarako erabiltzen ditugu euskara eta gaztelania solasaldi berean? Kode-aldaketaren funtzio pragmatikoak. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, (42), 53-63. <https://bat.soziolinguistika.eus/eu/produktua/42-2002ko-martxoa-hizkuntza-normalkuntza-hizkuntza-errepert/#3594>

Mühlhäusler, P. (1995). *The interdependence of linguistics and biological diversity*. Northern Territory University Press.

Olasagarre, Y. (2023). Ikasleen ahozko komunikazioa eskolan lantzeko aukerak eta oztupoak. in Aleman, S. (ed) *Euskazko ahozko jarduna Nafarroako gaztetxoan artean: egoera eta aukera berriak*, (11-31. or). Jagon saila, Euskaltzaindia.

Olasagarre, Y. eta Ramos, E. (2021). Euskararen motibazioa handitzea, euskararekiko atxikimendua hobetzeko bidea. *BAT Soziolinguistika Aldizkaria*, 120(3), 135-149. <https://bat.soziolinguistika.eus/eu/produktua/gazteak-eta-euskara/>

- Olasagarre, Y. eta Mugertza, E. (2015). Euskara bultzatzeko esperientziak Nafarroako Irakaskuntzan: motibazioa eta ahozkoa. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 96(3), 69-101. https://soziolinguistika.eus/files/yolanda_olasagarre_et_al_bat96.pdf
- Orengo, J. (2014). Urie Bronfenbrenner teoría ecológica. *Facultad de educación*. https://scholar.google.es/scholar?hl=es&as_sdt=0%2C5&q=+%28Orengo%2C+2014%29&btnG=
- Orreaga, I. (2020). Gazte hizkerak, adierazkortasuna eta kode txandaketak. In Aizpurua, J., Baxok, E., Coyos, J., Iñigo, A., Juaristi, P., Larrazabal, S., Lobera, G., Martinez de Luna, I., Ramos, R., Saez, P., Ribarren, P., Urrutia, A. eta Usarralde, I. (ed.), *Euskara batua eta tokian tokiko erabilera: korapiloak eta erronkak* (123-138. or). Jagon Saila, Euskaltzaindia.
- Oruesagasti, G., Arakistain, J., eta Otaegi, A. (2014). Nola txertatu genero-ikuspegia hizkuntza-politikan?: lanerako marko baten proposamena. *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 3(92), 67-86.
- Palma, M. L. T., Solís, P. V. J., Gómez, M. S. S., Cruz, G. J. D., & Liscano, R. E. G. (2016). Papel de la motivación docente en el desarrollo de conductas positivas de los estudiantes de las carreras de idiomas y secretariado ejecutivo bilingüe de la Universidad Técnica de Babahoyo, Extensión Quevedo, Ecuador. *Didasc@ lia: Didáctica y Educación*, 7(6), 329-338. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6672974>
- Pereira, Z. (2011). Los diseños de método mixto en la investigación en educación: Una experiencia concreta. *Revista electrónica educare*, 15(1), 15-29. <https://www.redalyc.org/pdf/1941/194118804003.pdf>
- Parrilla, Á. (2010). Ética para una investigación inclusiva. *Revista Educación inclusiva*, 3(1), 165-174. <https://revistaeducacioninclusiva.es/index.php/REI/article/view/218/212>
- Paz, J.E. (2018). La ética en la investigación educativa. *Revista ciencias pedagógicas en la educación*, 6(1), 45-51. <http://dx.doi.org/10.26423/rcpi.v6i1.219>
- Perez, P. eta Azkarate, M. (2020). Euskara estandarrak bernakularizazio aldiari. In *Eibartik Zuberoara euskalkietan barrena: Koldo Zuazori gorazarre* (601-616). Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea. <https://acortar.link/z16rP6>
- Pinzón (2005). nociones lingüísticas básicas: lenguaje, lengua, habla, dialecto. *Revista La Tadeo*, (71), 9-21. <https://revistas.utadeo.edu.co/index.php/RLT/article/view/545/555>
- Poplack, S. (1979). Sometimes I'll Start a Sentence in Spanish Y TERMINO EN ESPANOL: Toward a Typology of Code-Switching. *CENTRO Working Papers*, (4) <https://eric.ed.gov/?id=ED214394>
- Ramos, R. (2023). Ahozko gaitasuna eta hizkuntzaren atxikimendua komunikazioaren jokalekuan. in Aleman, S. (ed) *Euskarzako ahozko*

jarduna Nafarroako gaztetxoan artean: egoera eta aukera berriak, (33-43. or). Jagon saila, Euskaltzaindia.

- Ramos, D. eta Maya, Y. (2022). Los juegos tradicionales y la motivación por el aprendizaje del idioma inglés. *Sociedad & Tecnología*, 5(3), 565-576. <https://doi.org/10.51247/st.v5i3.265>
- Ramos, R. eta Olasagarre, Y. (2022ko azaroaren 4a). *Soziolinguistika ez da bidea*. Motibazioa sustatzeko baliabideak. <https://eibz.educacion.navarra.es/blogak/msb/2022/04/11/soziolinguistik-a-ez-da-bidea/>
- Rodríguez, Y. (2021). Juegos verbales como estrategia para mejorar la expresión oral en el idioma inglés en estudiantes del primer año de educación secundaria. *Revista educación*, 19(19), 165-18. <https://drive.google.com/file/d/1llzSnvARCYdkGeyJAYMaNcshJfeIZZ6/view?usp=sharing>
- Rueda, R., eta Chen, C. Y. B. (2005). Assessing motivational factors in foreign language learning: Cultural variation in key constructs. *Educational Assessment*, 10(3), 209-229. https://doi.org/10.1207/s15326977ea1003_4
- Santos, A. (2023). Percepciones sobre la ansiedad comunicativa hacia el inglés en la Comunidad Autónoma Vasca. *Bellaterra Journal of Teaching & Learning Language & Literature*, 16(1). <https://revistes.uab.cat/jtl3/article/view/v16-n1-santos/1131-pdf-es>
- Sanchez, J.M. (1991). Un futuro para nuestro pasado. Claves de la recuperación del Euskara y teoría social de las lenguas. *Anuario del Seminario de Filología Vasca "Julio de Urquijo"*. <https://doi.org/10.1387/asju.8593>
- Santos, A. (2017). *Anxiety in second and third languages: the case of adult multilinguals from the Basque Autonomous Community* (EHUko doktorego tesia). Euskal Herriko Unibertsitatea. <http://hdl.handle.net/10810/27447>
- Sarasua, J. (2013). *Hiztunpolisa. Euskaltasunaren norabideez apunteak*. Pamiela.
- Shay, O. (2015). To switch or not to switch: Code-switching in a multilingual country. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, (209), 462-469. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.11.253>
- Siguan, M. (1976). Bilingüismo y sociología. *Revista española de lingüística*, 6(1), 27-88. <http://www.sel.edu.es/pdf/ene-jun-76/Siguan.pdf>
- Síndic de Greuges. 2014. *Informe sobre el derecho al ocio educativo y a las salidas y colonias escolares*. Síndic el defensor de les persones. <https://www.sindic.cat/site/unitFiles/3687/Informe%20sobre%20el%20ocio%20educativo.pdf>

- Soares, I. eta Veloso, A. (2014). Focus group: Considerações teóricas e metodológicas. *Revista Lusófona de Educação*, (26), 175-189. <https://revistas.ulusofona.pt/index.php/rleducacao/article/view/4703>
- Spielberger, C. D. (1976). The nature and measurement of anxiety. In Spielberger, C.D. eta Díaz Guerrero, R. (ed), *Cross-cultural anxiety*(3-12. or). Hemisphere.
- Spielberger, C.D. (1972). *Anxiety: curren trend in theory and research*. Academic Press
- Tauste, A. M. V. (1998). Aspectos pragmático-discursivos del uso de expresiones fosilizadas en el español hablado. In *Estudios de fraseología y fraseografía del español actual*(97-128). Iberoamericana Vervuert.
- Travalia, C. (2008). *Las colocaciones coloquiales en español*. Actas del Congreso Internacional de Fraseología y Paremiología. Universidad Autónoma de Madrid.
- UZEL. (2010). *Soziolinguistika hiztegia euskal soziolinguistikaren eremuan erabiltzeko*. HPS, IVAP, Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
- Valverdú, F. (1986). Sobre el estándar oral catalán: el modelo de lengua en TV3. *Euskera ikerketa aldizkaria*, 31(2), 317-326. <https://www.euskaltzaindia.eus/dok/euskera/50564.pdf>
- Vilches, C., Olasagarre, Y., eta Ramos, R. (2019). *DBH-ko Ikasleen hizkuntza atxikimendua hobetzeko ikerketa eta esku hartzea*. Nafarroako Gobernua. Hezkuntza Departamentua. https://academica-e.unavarra.es/bitstream/handle/2454/32611/DBH-ko_ikasleen.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Vogel, S. eta Garcia, O. (2017). Translanguaging. *Oxford University Press*. https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1448&context=gc_pubs
- Vygotsky, L. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press. <https://cloud.mail.ru/public/66rk/eRd7bXxbd>
- Vygotsky, L. 1960. *Pensamiento y lenguaje: teoria del desarrollo cultural de las funciones psíquicas*. Fausto.
- Walker, W. (2022). 2. Una síntesis crítica mínima de las aportaciones de los paradigmas interpretativo y sociocrítico a la investigación educacional. *Enfoques*, 34(2), 13-33. <https://doi.org/10.56487/enfoques.v34i2.1058>
- Watzlawick, P., Helmick Beavin, J. eta Janckson, D. (1983). *Teoría de la comunicación humana*. Herder.
- Wrisberg, C.A. (1994). The arousal-performance relationship, *Quest*, 46(1), 60-77. https://web.archive.org/web/20170809111011id_/http://www.nationalacademyofkinesiology.org/AcuCustom/Sitename/DAM/142/05Wrisberg.pdf

- Yaben, S. Y. (1994). Atxikimendua ebaluatzekeo tresnak. *Uztaro*, (11), 89-103. https://scholar.google.es/scholar?hl=es&as_sdt=0,5&q=atxikimendua+ebaluatzekeo+tresnak
- Yan, J. X., eta Horwitz, E. K. (2008). Learners' perceptions of how anxiety interacts with personal and instructional factors to influence their achievement in English: A qualitative analysis of EFL learners in China. *Language Learning*, 58(1), 151-183. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9922.2007.00437.x>
- Youn, D. J. (1990). An investigation of students' perspectives on anxiety and speaking. *Foreign Language Annals*, 23(6), 539-553. <https://doi.org/10.1111/j.1944-9720.1990.tb00424.x>
- Youn, D. J. (1991). Creating a low-anxiety classroom environment: What does foreign language anxiety research suggest? *The Modern Language Journal*, 75(4), 426-437. <https://doi.org/10.2307/329492>
- Zabaleta, O. (2007). Kale erabilera datuak aztertuz, gazteei begira. *BAT Soziolinguistika Aldizkaria*, (64), 129-133. <https://soziolinguistika.eus/files/11%20%20Zabaleta.pdf>
- Zabalondo, O. (2012). Hizkuntza proiektua (Hizkuntza aldaerak eta erregistroak). *Hizkuntzaz jabetzen (0-6) XVI. jardunaldiak*. <http://mendebalde.eus/jardunaldiak/2012/Hiztegi%20erregistroak.pdf>
- Zalbide, M. (2020). Euskara batua eta eguneroko mintzamolde arruntak: zer dira eta zertarako? Biak nola uztartu?. In Aizpurua, J., Baxok, E., Coyos, J., Iñigo, A., Juaristi, P., Larrazabal, S., Lobera, G., Martínez de Luna, I., Ramos, R., Saez, P., Ribarren, P., Urrutia, A. eta Usarralde, I. (ed.), *Euskara batua eta tokian tokiko erabilera: korapiloak eta erronkak* (11-90. or). Jagon Saila, Euskaltzaindia.
- Zalbide, M. (2011). Diglosiaren purgatorioaz. Teoriatik tiraka. *BAT Soziolinguistika Aldizkaria*, (79), 13-152. <http://www.soziolinguistika.eus/files/Mikel%20Zalbide%20Diglosiaren%20purgatorioaz..pdf>
- Zamalloa, I. (2021). *Atxikimendua eta Aurpegi-Emozioen Antzematea Mugako Nortasunaren Nahasmendua duten Pazienteetan* (doktorego-tesia). Euskal Herriko Unibertsitatea. <http://hdl.handle.net/10810/51358>
- Zapata, O. (2007). Mintzapraktika programak: euskararen erabileran eragiteko tresna eraginkorrak, *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 62(4), 119-124. <https://soziolinguistika.eus/files/Oskar%20Zapata.pdf>
- Zarraga, A., Coyos, J.B., Hernández, J.M., Lionel, J., Larrea, Im. Martínez, L., Uranga, B. eta Bilbao, Pl. (2010). *Soziolinguistikari sarrera. Soziolinguistika Eskuliburua* (19-81 or.). Soziolinguistika Klusterra eta Eusko Jaurlaritza. https://soziolinguistika.eus/wp-content/uploads/2020/05/eskuliburua_osea.pdf

Zuazo, K. (2014). *Euskalkiak*. Elkar.

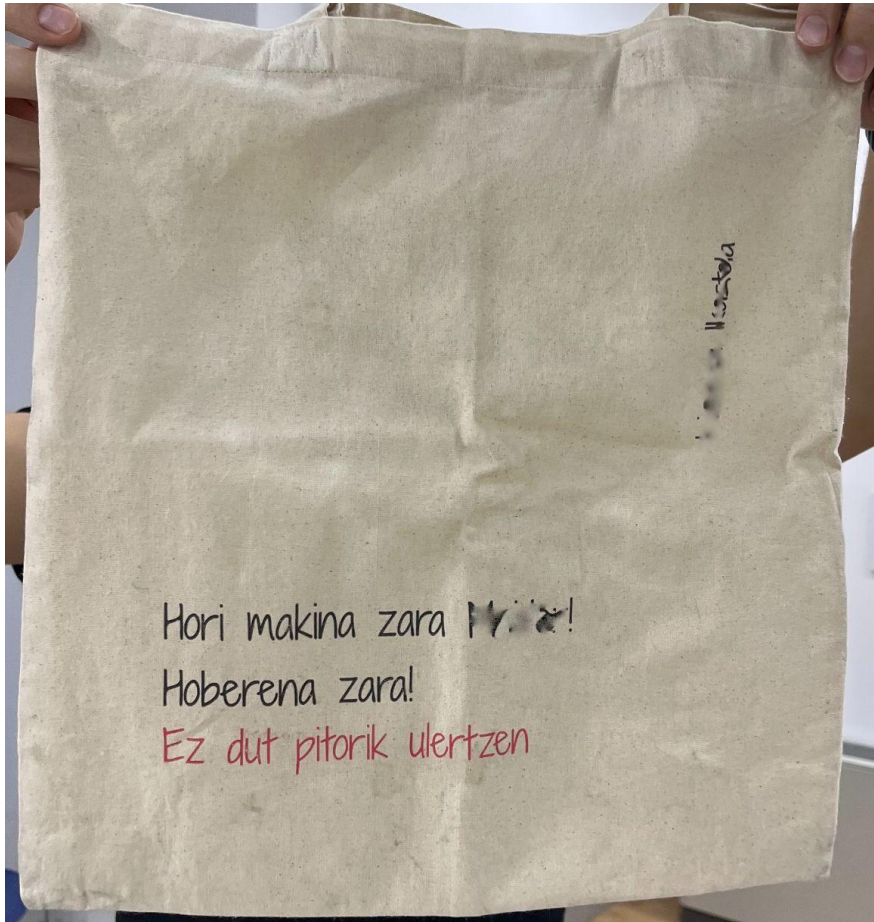
Eranskinak

1. eranskina: Bereziartua eta bestek (2023) behatutako esamoldeak

Ahozko jardunaren adierzleak	Euskaraz	Erdaraz	Euskaraz eta erdaraz
<p>Esamoldeak</p>	<p>zer da hori?, ala!, benga!, itxoin?!, ixo!, hori bai!, ona!, ez da posible, azkenean!, ze ari da?!, alaa ze pottolo! (ze ona!), orain bai!, agur!, baino...zer gertatzen da?, jarraitu-jarraitu!, zitala! (zein ona), baizea, seriyo?, bua txabal, gañea!, brutala, super ondo, ze inporta zaizu, zer ari zara?, ze nazka, benga, ze polita!, ezta re, bai zea, hoi librada, hoi klaro do, ze aiza, mesedez!, barkatu?, zuen ametsetan, ze esatezu, gañea!, beaien txakurretan, maltzurra, ze pena, esan naezutena, etzait inporta, hoi da!, tooope!, benga ba, guapo-guapo do, errex, bota gibel, trixa da, airean pasa (fite,azkar), tanpi zuretzat, kasu!, aski!, zertan zabilta?, super gozo!, onaaa!, txarra!(askotan), earra!, hoi jefia!, bua txabal!, ez egin negar, etzait inporta, perfekto!</p>	<p>¡vaya mierda!, es que..., si ya..., a ver..., pero bueno, pues, hombre es que..., osea..., a ver que...¡venga!, tío!, ¡cállate la boca!, lo mejor, no me la que..., ¡joye!, al loro, ¡dale!, ¡Olé!, ¡ya vale!, ¡qué buena!, ¡qué guay!, masi no!, Attandez!, ¡qué pesau!, mais alléz, no te jode, ¡jode tío!, qué bonito, ¡vamos!, qu'est-ce que tu fais?, quel chance, salut?!, ale!, pa tu casa, brutal, ya te digo, ¡que pasada!, ¡qué guapo (zerbait gustukoa)!, pues me parece muy bien, toma ya, ¡cómo sois!, ¿a ver?, ¡qué fuerte!, para nada, ¡toma!, ¡por dios!, la vida es dura, si señor, ¡qué suerte!, ¡qué pereza!, ¡pesada!, ¡qué chollo!, ¡bua chaval!, ¡por fin!, muy limpio, me maté, mi bebé, ¡qué haces!, bro, pos yasta, ¡genial!, ¡para nada!, ¡que la suerte te acompañe!, somos los mejores, ¡si claro!, c'est bon!, voilà, Comment ça ce fait?, C'est pour ça?, ¡chócala tío!, ¡pero qué haces!, ¿pero qué dices?, ¡qué máquina!, ¡si, claro!, ¿qué haces?, ¡venga que tú puedes!, ¡buenísima!, ¡que no tú!, ¡que no!, ¡pero qué dices!, ¡qué haces!, ¡toma!, ¡quita!, ¡dale ya!, ¿pero qué haces?, ¿en serio?, ¡qué calor! (ongi egin), ¡qué locura!, ¡ahora sí!, ¡no doy ni una!, ¿qué te importa?, ¡modo pro!, ¡qué bonito!, ¡flipa!, ¡si ya!, ah oui!, ¿pas possible!, alléz alléz!, ¡mírame a la cara!, ¡dédale en paz!, ¡hace más frío que en el polo norte!, poquito a poquito, haberlo dicho antes, ¿a qué jugáis?, ¡qué buena!, ¡arre caballito!, ¡cállate!, ¿qué más da?, ¡es que no te enteras!, ¡qué hablas?, es "pula" (taldeen artean aldea dagoela adierazteko), aller! ¡qué asco!, ¡cállate la boca!, ¡qué mierda!, ¡qué es esa mierda!, ¡no la cagues!, ¡cómete ésa!, ¡qué timo!, ¡no te jode!, ¡no me toques los huevos!, ¡vete a la mierda!, ¡mierda puta!, ¡que te calles!, ¡coño!, oh shit!, ¡te fastidias!, ¡vaya mierda!, ¿tú quién te crees?, ¡estás loco!, ¡qué te calles!, ¡tú al buche!, ¡dale una ostia!, ¡hay gente que no hace una mierda!, ¡vaya puta mierda otra vez!, ¡te jodes!, ¡joder qué mierda! ¡os jodeis!, ¡jesto es una mierda".</p>	<p>ixo tu, ez tú, pues bai, oso guarrada handia, ez tío, pues izorratu, mekauen tu, ze rabia, gu gara buenísimos, da super guay, a que orain bai</p>

Iturria: Bereziartua et al., 2023.

2. eranskina: Hurrek irakasleari egindako oparia.

3. eranskina: Hurren elkarrizketa bideratzeko prestatutako galderak.

Hurren elkarrizketarako galderak

Kaixo ekipo!

Zer moduz?

Testuingurua

Ea, badakit euskara beste modu batera ikasten ari zaretela ikastola honetan, jolasean, bai ikasgela eta bai kanpoan, bai ezta?

Nola izena du proiektuak?

Ba ni oso interesatuta nagoenez euskara ikasteko eta lantzeko modu horretan zuen bitartez ikasi nahi dut, badakit eta ez dela bakarrik euskara ikastea, askoz gehiago egiten duzuela. Orduan erantzungo dizkidazue galdera batzuk? Lagunduko didazue?

Hala ere, Arilakaren inguruan galdetu baino lehen zuen inguruaren berri jakin nahi dut. Zein da erabiltzen duzuen hizkuntza, etxean, kalean lagunekin...ikastolan..

Erraza al da zuen inguruan euskaraz hitz egitea? Eta ikastea? Zer moduz euskararekin ikastolan? nola ikasten duzue?

Atxikimendua eta motibazioa

Eta Arikalan zerntratuta, orain bai horretan murgilduko gara...kontatu behar didazue Arikala, parte hartzen duzuenean nola sentitzen zareten, zerbait berezia baduzue kontatzeko entzuteko gogoia daukat...badakit opari bat ere egin zeniotela aurreko ikasturteko irakasleari...beraz zuena da hitza.

Uste duzue Arikalak euskara ikasteko eta euskaraz hitz egiteko beste aukera bat ematen duela?

Zer ikasi duzue Arikalan, badakit euskararen historiaren berri izan duzuela..lagunekin kalean hitz egiteko esamoldeak lantzen ari zaretela...Zer sentiarazi dizue honek guztiak? Euskara lantzeko gogoia pizten dizue? Zergatik?

Arikala egin eta gero euskararekiko zer sentitzen duzuen galdetzen badizuet, zer esaten didazue?

Komunikazio antsietatea

Ongi-ongi, orain euskaraz hitz egiten duzuenean sentitzen duzuenaren inguruan galdetuko dizuet, ados?

Ea ba, euskaraz hitz egitean, lantxoak aurkeztean ikasgelan eta abar, zer setnitzen duzue? baduzue zailtasunik edo erreztasunik?

Non gehiena, klasean zerbait aurkeztu edo hitz egitean? Ikastolako patioan? Kalean lagunekin? irakasleari hitz egitean?

Arikalan ba aldago ezberdintasunik? Zergatik?

Euskaraz ari garenean askotan erdarara pasatzen gara...ni ere ez pentsa e..zergatik egiten dugula hori petsatzen duzue? Esan nahi dut...elkarrizketa osatzen laguntzeko...pixkat guaiagoa delako bestea...

Eta Arikalarekin? Suposatzen dut zuentzat arraroa izango zela hasieran halako esamoldeak eta euskaraz hitz egiteko moduak lantzea ezta? Nola sentitzen zineten? Eta orain, behin landuta? Erdarara jotzen duzue. Uste duzue euskaraz hitz egiteko laguntza eman dizuela hau lantzeak?

Zer izan da gehien gustatu zaizuena? Ea, Arikala esatean zer etortzen zaizuen burura? Bakoitzak hitz bat edo bi?

Ikas-irakaskuntza-prozesuaren onena

Bueno..laster amaitzen dugu eee. oso ondo ari zarete..eta asko ikasten ari naiz zuekin. Nik paper hau gertu daukat laguntzeko zuekin jain nahi dudan guzti hori ez ahazteko. Galderak hemen ditut txibatuta badazpada ere.

Orain, jolasen eta egindako gauzen inguruan galdetuko dizuet, ados? Benga! Zer da gehien gustatu zaizuena? Eta gutxiena? Uste duzue euskara joasaren bitarez eta modu informal honetan, kaleko hizkuntzan lantzea ona dela? Zergatik?

Komunitatea

Azken galdera: eta hau etxean kontatu duzue? Ikastolatik kanpo erabiltzen duzue? Edo zaila egiten zaizue...

Azken ekarpenak

Benga orain, berriz ere...zuek nahi duzuen kontatzeko aukera eta grabadorari hitz egiteko aukera, ze noski hau Arikalatarrek entzungo dute, jolasak prestatzen dauden horiek. Zerbait esan nahi dizeue?

4. eranskina: Irakaskleen elkarrizketa bideratzeko galderak.

Irakasleen elkarrizketarako galderak

Kaixo,

Bueno lehenik eta behin eskarrik asko tartetxo hau nirekin hartzeagatik. Jakin badakizue elkarrizketa grabatua izango dela, eta ondoren informazio hau ikerketa master amaierako lan baterako erabiliko dela Arikalari berari egingo dion ekarpenaz gain. Beraz, badazpada ere berriz ere errepikatzen dizuet. Noski, nire konpromisoa duzue, hemendik ateratzen denarekin galdetegiak sortzeko zuekin osatutako hori partekatzeko eta zuek ere ongi dagoela berresteko aukera izateko. Izan ere, beste irakasleei zuek emandako erantzunetatik eratorritako galderak galdetegi bitartez bidaliko zaizkie helburua izanik ea esperientzia, berdina ez dakit, baina antzekoa izan duten. Ongi, ba hasiko naiz.

Norberaren inguruan

Lehenik zuen buruaren inguruan galdetuko dizuet eta ondoren ikasleekin abiatutako ikas-irakaskuntza-prozesuaren inguruan ados?

Zer suposatu du zuentzat Arikalak? Hau da, mintegietara joan, materiala prestatzen lagundu eta, batez ere, euskara informala ikasgelan lantzeak? Horrek dakarren zailtasun guztiarekin Zein izan dira zailtasun handienak? Eta erreztasunak? Zuen bizipenak jaso nahiko nituzke honen inguruan.

Uste duxue lehen unetik ona aldaketa bat eragin duela zuengan? Zeintzuk?

Proiektuaren inguruan

Arikalaren onenaren inguruan galdetzen badizue..zuentzako zer azpimarratuko zenukete? Eta, txarrena, edo aldatuko zenuketena? Zein dira errazen garatzen dituzuen dinamikak?

Jolastokira hezitzaileak ere etorri dira, ez baita ikasgela barruan bakarrik landu hizkera informala. Ze balorazio egiten duzue horren inguruan? Uste duzue euskara jarduera ludikoen bitartez eta testuinguru informalean lantzeak eragin positiboa duela? edo kontrakoa? Zergatik? (motibazioa eta atxikimenduaren informazioa ateratzea da helburua zuzenean galdetu gabe)

Eta soziolinguistika lantzeak? nola erreazionatu dute haurren honen aurrean? Zein uste duzue izan dela horrek izan duen eragina?

Haurren inguruan

Bueno, haurrak ere elkarriketatut ditut (edo elkarriketatutako ditut)...Zuen ustez nola bizi dute hurrek Arikala?

Euskararen erabilerari lotuta, uste duzue horretan eragin duela? Erraz landu dituzte esamoldeak, edo aldiz, zailtasunak sumatu dituzue, adibidez adierazkortasunean, horiek imitatu edo errepikatzean... nola ikusi dituzue, urduri..erreztasunez...

eta ikasgelako jardurekin alderatzeko esaten badizuet? Ezberdintasunik nabari duzue?

5. eranskina: Hezitzaileen elkarriketa bideratzeko galderak.

Hezitzailearen elkarriketarako galderak
--

Kaixo:

Bueno lehenik eta behin eskarrik asko tartetxo hau nirekin hartzeagatik. Jakin badakizue elkarrizketa grabatua izango dela, eta ondoren informazio hau ikerketa master amaierako lan baterako erabiliko dela Arikalari berari egingo dion ekarpenaz gain. Beraz, badazpada ere berriz ere errepikatzen dizuet. Noski, nire konpromisoa duzue, hemendik ateratzen denarekin galdetegiak sortzeko zuekin osatutako hori partekatzeko eta zuek ere ongi dagoela berresteko aukera izateko. Izan ere, beste hezitzaileei zuek emandako erantzunetatik eratorritako galderak galdetegi bitartez bidaliko zaizkie, helburua izanik ea esperientzia, berdina ez dakit, baina antzekoa izan duten. Ongi, ba hasiko naiz.

Testuingurua

Nafarroan gaude, euskararen eremu misto gisa hartzen den toki batean...Arikala bertan sartu baino lehen testuinguruaren errealitatearen inguruan galdetu nahi dizuet. Nola bizi duzue euskara hemen? Ikastolatik kanpo, kalean...

bizipen pertsonala

Aisialdiko hezitzaileak zarete, argi dago, azken aldian gehiago, hezkuntza ez formalak aisialditik euskarari egin ahal dion ekarpena, edo hori iradoki daiteke behintzat horren inguruko ikerketa askorik oraindik ez badago ere. Nola bizi duzue aisialdia, jolasa dinamikak erdiegituratuak egotea? Euskara erakusten ari zarete zuzen-zuzenean, nik dakidala behintzat orain arte egin ez den bezala. Nola bizi duzue hori? Zein dira topatu dituzuen zailtasun handienak? Eta erraztasunak?

Zer da zuentzako proiektuaren onena? Zein da egiten duen ekarpena?

Haurren inguruan

Euskara informala jolastokian lantzeak ikasgelan ikasitakoarekin uztartuz, nola eragiten du haurrengan? Uste duzue euskarara gerturatu dituela? Zergatik? (motibazioa eta atxikimenduaren informazioa ateratzea da helburua zuzenean galdetu gabe)

Zer uste duzue dela gehien gustatzen zaiena?

Hitz egiteko garaian, euskaraz hizkera informala erabiltzeko alegia, komodo ikusten dituzue? zein dira zuen ustez hurrek dituzten erraztasun handienak? Eta Zailtasun handienak?

Uste duzue proiektuak aurrera egin ahala eragina izan duela haurrengan? Zein?

Parte-hartzaileak:

- Elkarrizketatzailea.
- 4 haur (3 neska eta mutil bat).

Data: 2024ko otsailaren 4a

Kaixo ekipo! Ni Odei naiz, badakizute, eta, eta bueno zer moduz zaudete?

Ondo!! (lauek)

Ze ondo! Bueno, badakit euskara beste modu batean lantzen ari zeatela, hizkera informalen, jolasan bitartez, ikasgelatik aterata, eta bueno,(e..) bai gela barruan eta bai kanpoan, ezta?

Denek aho batez: Bai!

Bueno bueno, nola izena du proiektuak?

Denek aho batez: Arikala!

Oso ondo! Ba bueno, bai ni Arikalaren inguruan galdetzera natorkizue, ze oso interesatuta nago. Ba egiten, egiten duzuen horretan, eta orduan zuen laguntza behar dut. Bai? lagunduko diezue? Bai, oso ondo, oso ondo. Hala ere, bueno Arikalaren inguruan galdetu baino lehen, nahi zaituztet pixka zuek ezagutu. Bale? Orduan, ba bueno, hemen, zuen testuinguruan, ba euskeraz hitz egitea erreza den... euskaraz hitz egiten den ikastolatik kanpo....zuek hitz egiten duzuen...nahi dut egia, ez da zer gertatzen. Hau ez daki inork zuen izena zein den... hau ez dakit, da egia nahi dut.

Denek aho batez: Bale bale, bai!

Bai, ze horrek balio du gero azterketa egiteko. Hau da, ez bada hitz egiten, nik badakit zer testuingurutan bizi garen eta zein diren zailtasunak. Baina nik nahi ditut zailtasun horiek ezagutu, bai?.

Denek aho batez: Bai, bale!

Orduan, ba bueno, erraza da zuen inguruan euskaraz hitz egitea?

Ikasle1: Bai, bueno..

Bai? Eta ikastolatik kanpo ere bai?

Ikasle4: haber..Ez dugu hitz egiten, baina, pues... batzuetan hitz egiten dugu.

Ikasle2: Broma egiteko.

Euskara broma egiteko hitz egiten duzue?

Ikasle1: Bai, batzuetan (barretxoak), ikastolatik kanpo.

Bai, eta zergatik? Jendeak orokorrean erdaraz hitz egiten duelako. Errexago egiten zaizuelako...

Ikasle1: Batzuetan hitz egiten dugu euskaraz kanpoan...

Ikasle4: jendea ez ulertzeko. Batzuetan nahi badugu hitz egin gauza bat ez ez nahi dugula jendea jakitea. pues, euskaraz egiten dugu. (hiruen barreak)

Ikasle1: Pentsatzen dutenei gaude beraiei insultatzen eta hasten dira bere idioman hitz egiten...eta hasten dira insultatzen.

Ikasle4: yaaa

Zer gertatzen da, jendea haserretzen dela orduan beraien aurrean euskaraz ari zaretelako?

Ikasle1: Bai, orduan...Batzuetan insultatzen..

Ikasle4: Ez dutenez ulertzen, ba hasten dira bere hizkuntzan...

Ikasle1: Bai pentsatzen dute ari garela berdina egiten...

A baina hori esaten duzue gazteleraz gain, beste hizkuntza bat batzuk erabiltzen ari direnengatik?

Ikasle4: Bai

Ikasle1: Bai

Oso ondo. Eta euskaraz ikastea, zer? Zer da ikastolan? Zuentzako errexa da, polita da..

Ikasle1: Errexa..

Nola ikasten duzue euskera ikastolan? Normalean Arikala ezagutu arte, nola ikasten zenuten euskaraz?

Ikasle1: Ba, liburuekin eta irakurtzen eta irakasleak hitz egiten dutenean. Nik ere ikasten dut.

Ikasle3: Bai, nik ere bai, irakasleak hitz egiten dutenean.

Ikasle4: Bai

Ikasle1: Bai

Beraz, ikasten besteek hitz egiten dutenean, ezta? oso ondo, baina orain Arikalan murgilduta eta Arikalan eginten duzuenarekin, egia da beste modu batera landu dela euskara, ezta? orain arte, diozuenagatik, landu ez duzuen modu batean. Nere galdera da: Arikalaren inguruan galdetzen dizutenean zer etortzen zaizue burura, zer zen sentiarazten dizue? Libre kontatzea nahi dut. Ondo iruditzen bazaizue, banaka hasiko gara?

Denek aho batez: Bale!

Ikasle1: Esamoldeak eta jolasa

Ikasle2: niri jolasak, esamoldeak eta euskaraz hitz egitea.

Ikasle4: Ni, osea, jolasten dugunean gustatzen zait, zeren ariketa fisikoa ere gustatzen zait eta esatea esamoldeak ere oso gustoko dut eta jolasten garen bitartean ba, gehiago...

Hau da, ulertzen dut jolasaren bitartez eskertzen duzuela euskara horrela ikastea, beste aukera bat ematen duelako.

Ikasle4: Bai hori da, hori esaten dugu beti.

Eta zuk? Zer esaten didazu zuk, isilago zaudela eta jakin nahi dut zer petstzen duzun (4. Elkarrizketatuari zuzendua)

Ikasle4: Ba berdina, egia esan berdina, besteek esan dutena.

Bueno baino zuk azalduko didazu?

Ikasle4: balee. Haber, jolasa, euskara eta esamoldeak hori etortzen zait eta ondo pasatzea

Bai, eta uste duzue euskarara gerturatzeko edo aukera ematen duela euskara horrela ikasteak?

Ikasle1: Bai.

Zergatik?

Ikasle2: Pues, ee, hitz gehiago ezagutzen dituzulako,

Ikasle3: bai eta esamoldeak eta euskaraz haserretzen eta pozten, eta hori ikasten dugulako

Ikasle4: bai eta jolasak! Jolasak ere bai.

Kontua da. Horrela, euskara ikasteak uste duzue erraztasunik ematen dizuela gero bai ikasgelan beharrean libreagoa dela horrela hitz egitea? Edo zer sentitzen duzu euskaraz hórrela..ea ulertzen duzuen azaltzen dudan moduan. Niri inporta zait Arikalak, jakitea euskararekiko jolasaren bitartez, ba bueno beste modu batera gerturatu garen, euskarari kariño handiagoa hartu diogu, edo ez, ez duen eragin...nahi dut esplikatzea sendimendu horien barruan zuentzako Arikala zer izaten ari den. Ze badakite ere euskarazko hizkera informalaz gain, ari zaretela beste gauza batzuk ere ikasten ez? Ba, zer eman dizue Arikalak zuei horrekin? Ezberdintasunik baduzue? Adibidez: esaten duzu jo, ba bai euskara errazago ikasten dut, gogoia ematen dit, edo ez..., Arikala datorrenean...

Ikasle1: Niri batzutan bai, ze jolasaren bidez hobeto pasatzen dut.

Ikasle2: Bai, guk ere bai, jolasarekin gustatzen zait bakarrik horregatik, euskara jolastuz egitea.

(lauean barretxoak)

Baina hori da bakarrik jorratu dezakezu euskara hobeto lantzen duzulako..

Ikasle2: bai

Eta zuek? Hitz egin lasai ekipo, oso ondo ari zaretela!

Ikasle4: Bai bai lasai gaude, ondo

Eta galdetzen dizuet euskararekiko zer sentitzen duzuen. Zer esango zenioke?
Galdera zaila e?

Ikasle1: Osea zer sentitzen dugun? Zer sentitzen dugun Euskara hitz egiten dugunean?

Euskaraz hitz egiten duzunean eta euskararekiko. Nik adibidez, euskara asko maite dut eta nahi dut euskara hitz egiteko eta euskarari laguntzeko gauzak jakitea. Eaba, euskaraz hitz egiten duzunean, zer sentitzen duzue?

...(Ixilunea)

Edo galdera errezago bat euskeraz zein hitz egiten duzunean, nun sentitzen zarete erosoen? kalean zaudetenean edo ikasgelan?. Kalean hitz egiten duzunean, ariketaren bitartez, ikasgelan aurkezpen bat egitean... non sentitzen duzue erosoen?

Ikasle1: Nik Arikalan, Arikalan gaudenean, jolasten.

Ikasle4: Nik nire etxean eta ikastolan

Ikasle2: Ni nire aitarekin hitz egiten, eta ikastolan.

Ikasle3: Bai nik ere nire familiarekin eta Arikalan lagunekin kalean gelan baino gehiago.

Esaten batzuk esaten duzue hemen Ikastolan bai, baina ikastolan ze unetan? Zer egiten zaizu errazago edo berdin? ikasgelan hitz egiten duzunean edo lagunekin kalean zaudenean.

Ikasle1: Ni lagunekin kalean eta Arikalan

Eta orduan gehien disfrutatzen duzun euskeraz ta errezago hitz egiten duzu euskeraz, zaudetenean ikastolako lagunarteko egoeran. Hau da ikasgelako arauetatik kanpo zaudetenean, baina Arikala ikasgela barruan ere egiten da..ezta?

Ikasle3: Bai, baina ezberdina da,

Ikasle1: Haber, bueno, ez dugu egiten jolasak

Baina dira dinamikak ondo pasatzeko dinamika desberdinak ez eta hor euskaraz hitz egitea edo lantzea errazago egiten zaizu edo zailago edo nola.

Ikasle2: Bai, ze niretzat dibertigarriagoa da.

Ikasle4: Haber, urte honetan erakutsi digute esamolde ezberdinak eta berriak, eta ez dira zailak, nik gustuko ditut gehiago erakutsi digutelako

Ikasle2: Bai niri ere

Ikasle3: Niri ere bai aurten gero eta errezagoa da

Oso ondo. Haber e.. galdetu dizkizuet gauza pila bat. Orain beste galdera. Askotan gertatzen zaigu euskaraz ari garenean. Niri ere gertatzen zait erdarara pasatzen naizela,

Denak batera: bai bai. Askotan (barretxoak)

Adibidez, esaten dudanean...vaya mierda edo ze kaka edo erderara pasatzen naiz, ordun nahi dut zuek kontatzea. Zergatik uste duzuen hori gertatzen zaigula?

Ikasle3: Gehiago hitz egiten dugulako gazteleraz. Batzuetan igual ez zaizunean hitzen bat ateratzen. Igual errezago da erderaz eta horregatik.

Hori da orduan egiten duzuna da erraztasun hori emateko zure hizkuntzari ez eta nahi gabe ateratzen zaizu edo?

Ikasle2: Bai, bueno según, Depende ez dakit.

Ikasle1: batzuetan ez dakit, gelditzen zara pentsatzera pixka bat, eta ez zaizu ateratzen esaten duzun hori eta orduan ba erdara eta gero berriz euskara.

Ikasle3: hori, hori, ez dakidanean hitz bat eta esaten badut gazteleraz.

Ikasle4: Bai, eta batzuetan gertatzen zait aldrebes. Hitz egiten ari naiz gazteleraz, eta ateratzen zait hitzen bat euskaraz ere bai.

Ikasle1: Bai bai! Niri ere bai!

Ikasle3: Bai niri ere bai!

Bale bale oso ondo, hori nahi nuke jakin eta oso ondo erantzun duzue. Ea, argi dago hitz asko ateratzen zaizkigula erdaraz, niri ere bai, badakizue nire sekretua (barretxoak).

Esaten didazue zuen kasuan baliabide falta edo hitz falta gatik dela, euskaraz falta zaizkigun hitzengatik, eta uste duzue horiek Arikalan lantzen ari zaretela? Horretarako lagungarria dela?

Ikasle1: Bai, ze leno ez genekizkien esamoldeak eta orain bai, eta dibertigarria da nola ikasten dugun

Hori inportantea da, eta hori da ateratzen ez zaigunean dakigunean, erderaz bestela egiten dugulako ez. Orduan argi dago ez dakigun zerbait betetzeko dela hori. Orain nire galdera da. Hala ere, hizkuntza aldatzen dugunean, oso argi dakigu hizkuntza aldatzen ari garela? Kontziente gara noiz ari garen euskaraz eta noiz ari garen erderaz?

Denek aho batez: Bai, bai.

Ikasle3: Nola ez dugu jakingo, badakigu zer den bat eta beste hizkuntza.

Bai? inportantea da hori. Gero nik egingo ditudan azterketa, azterketa batzutarako, ze zuekin asko ikasten ari naiz. Bueno, hitz egin dugu uste duzuela jolasak eta ondo pasatzeak euskaraz hitz egiteko laguntza eman dizuela, ze normalean esamolde horietan pasatzen dugu erdarara. Norbaitek aldit adibide bat eman? Adibidez ke buena esan beharrean ze esango genuke?

Ikasle1: Ze ona!

Ikasle2: Edo, earra! (barretxoak)

Ixilunea...

Jejeje hori kostatzen da gehiago e.... Orain nire galdera da euskara eta hizkera informala jolasean eta ikasgela barruan modu jostagarriago batean lantzen hasi zinetenean baino gutxiago kostatzen zaizue orain lanketa horiek egitea? Esan nahi dut: hasieran zailago egiten zitzaizuen esamoldeak erabiltzea orain baino? Edonola izan da hori?

Ikasle1: Bai bai

Bai? Eta zergatik kostatu zitzaizuen gehiago?

Ikasle2: Ba hasiera zelako eta ez genekien esta esamolde bat.

Ikasle3: Bai eta orain asko

Ikasle1: Bai, bai.

Orain bai, hasieran zer jartzen zieten urduriago orain baino?

Ikasle1: Ni bai, batzutan bai. Eske ez geunden oso ohituta eta esamoldeak ateratzean kostatu egiten zitzaigun, urduriago jartzen ginen. Ze esaten genuen, ba ez dakit...baina ez esamoldeak euskaraz jolasetan, ósea...

Ikasle3: Ateratzen zitzaigun zerbait erderaz..

Baina orduan orain bai, badago, errexago egiten zaizue euskaraz hitz egitea, ez zarete hain urduri jartzen hizkera informalean, lagunartean?

Ikasle2: eta 3: Bai, bai!.

Eta pentsatzen duzue, orduan...antsietatea badakizue zer den?

Ikasle3: Bai, bai.

Ikasle4: Bai nik edukitzen dut.

Eta uste duzue antsietate hori pixkat jaitsi dela.

Ikasle1: Bai bai, libreago delako.

Ikasle2: Bai hori da.

Ikasle 3: Bai jolasak eta dena, dibertigarriago.

Ikasle4: hitz egitean bai.

Joe, oso argi esaten didazue,

Denek: bai..bahi.

Ze ondo benetan asko ari zarete laguntzen...Oso inportantea da hori. Hori hori jakitea niretzako oso inportantea da.

Ea ba, beste galdera bat, nik hemen ditut apuntatuta, nire txibatoa da, Tablet hau... Familiari esan diozue hau lantzen ari zaretela? ikasgelan edo ez?

Ikasle1: Bai, bai,

Eta esplikatu diozunean, erabili duzu esamolderen bat beraiekin?

Ikasle2: Eske Ni etxean erdaraz hitz egiten dut, zeren nire aita ez daki ta nola ez digu ulertzen. Haber batzutan nire amarekin hitz egiten dut, baina berdina, baina batzuetan ahazten zait. Ez dakit zergatik...orduan esamoldeak, ba ez...

Ikasle3: Berdina baina batzutan hasten zait euskeraz hitz egiten, baina ez daki ondo.

Ikasle2: Bai, ni ere, amak badaki euskaraz, baina ia beti erderaz, aitak ez daki.

Oso ondo oso ondo. Orain bakoitzari Arikalaren inguruan hitz bat esateko eskatzen dizuet, burura etortzen zaizuena Arikala esatean!

Ikasle2: Hoberenak gara!

Ikasle3: Goxoa jartzen ari da.

Ikasle4: Earra.

Ikasle1: jaja kaka zaharra!

Ederra!!! Esamoldeak atera zaizkizue hitz bat pentsatzean! Oso ondo, ahal zenidaten beste edozer gauza esan, primeran ekipo! Hoberenak zarete bai! Eta ulertu, argi dago ulertzen duzuela!

Eta orain, azken galdera bezela. Bueno, nahi dut jakin. Ni naiz laguna Arikala prestatzen ari diren horiena bai? Orduan nahi dut kontatzea eta hau bai da inportantea, ondo azaltzea, zer dan jolasa bai, baina zer da jolas horietan gehien gustatu zaizuena? Ze jolas mota? Alde batetik, ikasgela kanpoan egiten dena eta beste alde batetik, ikasgela barruan bai? Orduan ea zer da gehien gustatu zaizuena? E aba, banaka joango gara, Bai?,

Ikasle2: Niri bote-botea

Ikasle3: Ze jolasten dugu ikastolan

Ikasle1: Ze ez genekien

A bai? Ze ondo! Zergatik ba?

Ikasle4: Ze...ez genuen jakin bote-botea nola jolasten zen.

A! Ez zenuten ezagutzen jolasa eta ezagutu zenuten?

Ikasle3: Bai bueno, baina ez genuen jolasten asko

Ikasle2: Pasatu zen de moda

Ikasle1: Niri niri gehien gustatzen zaidan jolasa baloiarekin da baloi errea.

Ikasle4: Eta niri ere gustatzen zait astrapala la bandera.

Bai, eta nola egiten duzue esamoldeekin?

Ikasle2: Txokatzen badizu...ez libratzen badizu, hori makina!

Ikasle1: eta, eta eman egurra, bai eta harrapatzen badizu ere, eman egurra!

Oso ondo, oso ondo eta ikasgela barruan?. Esan duzue beste gauza batzuk ezberdin egiten direla.

Denek batera: Bai!

Zer da ezberdintasun handia sumatu zuena edo gehien gustatu zaizuna: imitatzea, antzerki moduan egitea, errepikatzea gauzak. Zer da gehien gustatu zaizuen?

Ikasle2: Niri egin genuena nola esaten zen kaixo eta agur

Ikasle1: Bai bai! Jestoekin!

Ikasle4: Bai hori da

Aaaaa! Oso inportantea! Inportantea oso! ahozko komunikazioa ez dena arikaletarren komunitatea osatzeko landu duzuen

Ikasle1: Bai egin genuen nola hori (keinuak). Hori horrela (keinuak).

Ikasle4: Oso guay

Ikasle2: Bai!

Jestuak egiten eta uste duzue, guay dagoela beste ikastolako hurrekin eta Arikalatarren parte sentitzea eta egiten zaudeten hori talde handiago baten parte dela sentitzea?

Ikasle1: Bueno bai, ez dakit.

Nola bueno ez dakit?? Ezezkoa bada esan lasai!

Ikasle3: Bai niri ere bai!

Ikasle2: Bai taldea guay dago, baina ez dakit bukatuko dugun haserre, ze pikatzen gara jolasetan..eta jejeje

Ikasle4: Bai gara, nola esaten da, konpetitiboak

Ikasle3: Bai! (barretxoak)

Bai? Bueno bueno...haserre?

Ikasle1: Baina batzuetan batzuetan pikatzen gara, zeren batzuk esaten dut egin dute tranpak besteak. Ez dakit zer...

Bai, baina ez dizuet horregatik esaten e..ea nire galdera da: zuek badakizute Euskal Herriko beste haurrak ari direla zuekin hau lantzen? Bai, eta uste duzu inportantea dela aurrez jakitea besteek ari direla ere, keinu hoiek ikasten eta Arikalatarrenak, Ikasgelatik kanpora doan zerbait dela, alegia, zerbait handiago egiten zaudetela.

Ikasle1: Bai.

Ikasle2: Bai

Bai?, zergatik...?

Ikasle1: Ba, bai, noski, ze horrela euskaraz ez zaigu ahazten eta handitzen da.

Ikasle2: Hori da handitzen da, ez galtzeko berriz

Ikasle4: Bai importante hori.

Eta horrela zerbaiten parte sentitzen garela pentsatzen duzue?

Denek batera: Bai, bai bai...

Zergatik?....

Ea laster bukatzen dugu. Azaldu okurritzen zaizuena, niretzat oso inportantea da...saiatu

Ikasle2: zein zen galdera? (barretxoak)

Ea aurreko urtean Arikala lantzen ari zineten bakarrik, eta aurten Arikalatarrak...

Ikasle1: Bai, ze gehiago gara ez?

Bai hori da, inportantea iruditzen zaizuen jakitea gehiago garena?.

Ikasle1: Inportantea da ze horrela euskera zabaltzen da eta hitz egiten da, hitz egiten dugu, eta ez zaigu ahazten lagun berriekin

Ikasle2: Eta lagun berriak ezagutzea inportantea dela uste dugu.

Ilusionatuta zaudete? Martxoak bosteko Arikalatarren topaketarekin?

Ikasle2: Bai!!! Baina nire ustez pikatu eta haserretuko gara

Ikasle1: Eske gure klaseak dira..

Ikasle3: hori eske beti pikatzen gara...klasetan..eta batzuk..gehiago

Ikasle4: baii

Joe! Ba ba oso ondo equipo! hoixe behar nuen!. Ez dakiten azken galdera...azken galdera egiteko ze uste dut hori pixka bat saltatu egin dugula... Jolasaren bitartez eta euskara hórrela ikasten, jolasaren bitartez, beste modu batean, euskara ikasteko gogo gehiago izaten duzue?

Ikasle2: Klaro, parte batez ere galtzen dugu klasea eta gero jolasten dugulako.

Ikasle3: Bai

Ikasle1: Bai bai hori da (barretxoak)

Klaro baino zuek konturatzen zarete klasea berez ez zaudetela lantzen, ikasten ari zaretela berdin berdin, begira zenbat gauza esan dizkidazuen

Ikasle2: Ya joe baina...

Ikasle1: Bai, baina ez da berdina. Esker klasean zaude...

Ikasle 4: Komo aspertuta...eta hemen zaude ikasten jolasten.

Joe ze ondo zenbat lagundu didazuen. Ba nire partetik ezer gehiago ez ekipo!. Eskerrik asko erantzuteagatik. Oso oso oso ondo egin duzue eta mila mila esker aber.

Ikasle2: Itxoin...ahal gara gelditu pixka bat gehiago zurekin....

Bale benga, beste azken galdera gustura zaudetenez. Argi dago, normalean kanpoan zaudetenean ez duzuela hitz egiten...

Denek batera: ezetz barretxoan artean.

Eta gainera esan didazue hitz egiten duzuela ez dakitenek ez ulertzeko. Hori esan didazue, baina nik nahi dut oso ondo, ea jakin nahi dut pixka bat gehiago aztertu hori zergatik den. Zuek uste duzue zuen testuinguruan lagunak beti erdaraz ari direnez eta errazagoa dela erdaraz egitea?, eta horregatik hitz egiten duzuela? Edo zergatik pentsatzen duzue dela hori? Ez pixkat sakontzen dugun horretan, kontaidazue..

Ikasle1: Nik nola hitz egiten dut gehiago erderaz, Nire aita ez dakielako. Ba niri ateratzen zait errazago erderaz hitz egitea

Ikasle2: Bai eske nire ama ere bai bakarrik daki gazteleraz, eta nire aita euskeraz, aitarekin gehienetan euskeraz

Eta...Lagunekin kalean?

Ikasle1: Ez dugu ezer hitz egiten euskaraz.

Ikasle3: Ez...

Ez duzue hitz egiten euskeraz...Zergatik uste duzu gertatazen dela hori, ez diozute euskarari funtzioa ikusten lagunartean hitz egiteko? Zergatikan? Nahi dut pentsatzea zergatik den gertatzen den. Ze nik nahi dut aztertu, nahi dut ikasi zergatik gertatzen den hori? Ba noizbait ere hori konpondu ahal izatekooo ejje. Zergatik uste duzue dela? Orokorrean denak erdaraz hitz egitea... Zuei kanpoan zaudenean, norbaitek euskaraz hitz egiten baldin badituzue, nola hitz egiten diozue?

Ikasle3: Euskeraz

Ikasle2: Bai

Ikasle1: Bai segun momentuan, ez dakit. Haber...hitz egiten badit, euskaraz ateratzen zait euskeraz, baina gero pasatzen da denbora, eta uste dut gazteleraz hasten garela berriro beti.

Ikasle4: Bai! Ni berdin

Ikasle3: Bai niri ere bai!

Orduan, ohitura kontua ere bada orduan?

Ikasle3: Bai hori, eta beste arrazoi ez dakit.

*Ikasle 4:*Hitz egiten dugu erdera asko eta euskera bakarrik hitz egiten dugu dagoenean irakasle bat eta ez botatzeko bronka (denak barrezka)

Ala...eta orain nirekin ez zaudete gustura euskaraz hitz egiten?

Ikasle1: Bai, bai baii!!!

Ikasle1: Ni ez beti...ez dut beti erdaraz egiten, baina ohituta nagoenez berarekin euskaraz hitz egitea berekin ba hitz egiten dut euskaraz.

Osea...beste norbaitekin ohitura daukazunean, euskera ateratzen zaizu.

Ikasle1: Bai

Orduan bai, orduan uste duzue euskerari lagunekin hitz egiteko...Zuek uste duzue euskarak daukala ikastolan hitz egiteko funtzioa?

Denek batera: bai!

Eta lagunekin hitz egiteko funtzio hori irabazi dezakeela pentsatzen duzue... edo oso zail ikusten duzue.

Ikasle2: Ba ni zail, uste dut...

Ikasle3: Nik ere bai...

Ikasle1: nik ere, nahiko nuke ba...denak etxean, kanpoan egotea euskaraz hitz egiten, baina bueno, zaila zaila.

Ikusten duzue ohitura hori, ez...

Ikasle1: Baize dendetan eta horrela...dendetan, eta horrela gazteleraz hitz egiten dute... eta ze hitz egiten dugu euskaraz, eta gero hasten gara erdaraz, pues jarraituko dugu erderaz hitz egiten

Ikasle2: Osea uste dut dela ohitura kontua, baina ez dakit igual dago beste arrazoi bat ere bai

Dendak eta testuinguruak esan nahi dozuez inguruan ez duzu errez jartzen ere ez ez.

Ikasle2: Baina, ohitura, ez dutela ohitura kontua eta beste arrazoia ez dakit, baina pixka bat gehiago ohitura... ez dakit

Ikasle3: eta jende asko ez duela euskaraz hitz egiten. Orduan pues da zailago, zeren ni egiten dut gimnasia eta ballet eta dena erderaz.

Ikasle4: Futbolean eta eskubaloia. Dena erderaz, bai. Ni ere bai.

Ikasle1: Bai dantzan ere bai

Dena erderaz.. orduan klaro, orduan oso zaila da..ulertzen dizuet ez duzue batere erraza. Baina bueno, uste dut oso ondo ari zaretela eta euskarak zuekin baduela etorkizunik. Oso-oson ondo erantzun didazue eee!!! Bene benetan ez dakizue zenbat lagundu didazuen!

7. eranskina: H1 erdara duten haurren elkarrizketaren transkribapena

Parte-hartzaileak:

- Elkarrizketatzailea.
- 4 haur (1 neska eta 3 mutil bat).
 - Ikasle1: H1 marokoarra, H2 euskara, H3 gaztelania.
 - Ikasle2: H1 gaztelania, H2 euskara
 - Ikasle3: H1 gaztelania, H2 euskara
 - Ikasle3: H1 gaztelania, alemaniera, euskara.

Data: 2024ko otsailaren 4a

Bueno. Kaixo ekipo. Zer moduz?

Denak batera: Ondo!!

Ondo, bai? Buneo, badakit euskara beste modu batera ikasten ari zaretela, ez?.

Denak batera: Bai!

Ikastolan Arikalarekin...proiektuak Arikala izena du ezta?

Denak batera: Bai!

Beno, ba ni oso interesatuta nago, proiektu horrekin, eta orduan nator zuetaz ikastera; eta gero ari da Arikalakoak ezagutzen ditudanez, ba gauzak hobetu ditzaten edo berdin mantendu ditzaten ba zuengatik gauzak jasotzera; bai?

Ikasle1: Bai

Ikasle2: Oso ondo.

Hala ere, Arikalan sartu baino lehen, nahi dut jakin, ba... nondik zatozen, zein den euskera ohitura, ze hizkuntza hitz egiten duzue hemendik kanpo, Eerraza den zuentzat euskaraz hitz egitea hemendik kanpo... orduan joango gara mantso mantso bale?.

Denak batera: Bale!

Orduan nire galdera da: zuentzat errexa da euskeraz hitz egitea.

Ikasle2: Niretzat bai, baina familian ez zeren ez daki euskaraz hitz egiten.

Bale, osea da zuretzat errexa hitz egitea, eta hemendik kanpo? Ikastolatik kanpo errexa da euskaraz hitz egitea? jendearekin, dendetara joaten zaretenean...adibidez, euskaraz hitz egiten duzue?

Ikasle2: Ez, zeren bakarrik nire anaiak eta nire lehengusinak direla Durangokoak edo horrela, que joaten dira, joan ziren ere ikastola batera, eta beraiek bakarrik dakite euskara eta nire anaiak (ondoko mutikoa seinalatzen du)

Anai arrebak zarete, oso ondo! Orduan, kanpoan jendeak euskara jakiten du. Hemendik kanpo, ikastolatik kanpo, lagunekin zaudetenean.

Ikasle2: Bueno, ez denak denak,

Ikasle1: baina batzuk bai eta beste batzuk ez, baina gehienak ez.

Ikasle3: Ez, gehienez ez dakite.

Ikasle4: Ez.

Gehienak, ez, ez zuk, adibidez, etxean zer hizkuntza hitz egiten dituzu? Honela hitz egiten duzu?

Ikasle1: Marrokiz eta...hori.. etxean hori eta gero kanpoan, lagunekin...kanpoko lagunekin gazteleraz.

Gazteleraz hitz egiten baduzue, zuek?

Ikasle2: Berdina, baina gazteleraz, etxean eta gazteleraz lagunekin.

Ikasle3: Bai.

Ikasle4: Nire etxean ere alemanieraz, euskeraz eta gazteleraz.

O my good! Hiru hizkuntza! Ze guay! Ze interesgarria! Eta lagunekin kalean?

Ikasle: Lagunak lagunak ez bain, baina bai, hitz egiten dut euskeraz.

Euskaraz hitz egiten duzu, eta norekin?

Ikasle4: Nagoenean nire aita eta nire aitaren neskalagunarekin

Zure aita eta zure aitaren neskalagunarekin..eta ikastolako lagunekin edo kaleko lagunekin?

Ikasle4: erderaz

Ez duzu hitz egiten, ados. Eta orain nire galdera da, haber norbaitek aldiari erantzun. Zergatik uste duzue hitz egiten duzuela erderaz eta ez euskaraz, euskera jakinda?

Ikasle2: Zeren ni nago akostumbratuta etxean hitz egitea gaztelera, zeren aita eta nire ama eta nire amona eta dena, ez dakite euskeraz. Orduan nago ohituta hitz egitea gazteleraz, eta ez dakit, ateratzen zait bakarrik

Eta zuek?

Ikasle1: ohitura delako.

Ikasle4: ohitura delako.

Ikasle3: Bai gure ohitura delako.

Bai?

Ikasle1: Bai, nago akostunbratuta euskaraz ez hitz egitera, orduan kanpoan gazteleraz.

Bale eta zer egiten zaizu errexagoa? Erderaz edo euskaraz hitz egitea.

Ikasle1: Biak, biak errez. Ba nik heldu nintzenean hemen, lehenengo ikasi nuen euskara gaztelera baino. Ondoren, orduan iruditzen zait pixka bat errezago euskara, baina orain jada ohituta nago pixka bat gaztelania.

Osea errezago iristen zaizu euskara lehenengo ikasi zenuelako euskera marokoarra ikasi eta gero, etae rrezago egiten zaizu euskera eta gazteleraz hitz egiten duzu. Orduan inguruak hitz egiten duelako erdaraz?

Ikasle1: Biak iruditzen zaizkit errezak.

Nik oso argi daukat erreaztasun handia duela ezta?

Ikasle2: Bai, eta berak ere bai (ikasle 4 seinalatzen)

Joe makina bazara eta berak ere bai alemaniera eta oso-oso ondo oso ondo.

***Bale*, orain beste galderatxo bat, ikastolan Arikala hasi arte. Baina nola ikasten zenuen euskaraz? Edo nola ikasten duzu euskaraz liburuekin? Nola zer?**

Ikasle2: Ni liburuekin, irakurtzen, bueno ez nekien irakurtzen, baina ikusten nituen hitzak eta gero irakasleak nola hitz egiten zuen euskaraz, ohitu nintzen.

Ikasle1: Nik zuekin, zuekin, eta batzuetan bideotxo batzuekin, gainera ez nuen ikusten telebistan...Ikusten...telebista programak ikusten nituen euskaraz ikasteko horrela.

Familiak euskaraz jartzen zituen euskaraz?

Ikasle1: Bai horrela akostunbratzeko.

Ze ondo- ze ondo! Bueno, aurrera jarraitzen dugu, bale?. Orain, Arikalan murgilduko gara, ados? Nik nahi dut jakin zertan lagundu gaituen, zertan ez...Zuek uste duzue, zuek uste duzue ez... zuek Arikalan parte hartzen duzue nola sentitzen zarete? Benga ba, banan banan e..nahi zaituzten denak entzun...

Ikasle3: Nik ere jolasten dugunean edo jolasetan.

Ikasle4: Nik ba ondo sentitzen naiz ederto, batzuetan hobeto besteetan baino.

Eta uste duzu jolasaren bitartez euskara lantzeak gogoia sartzen duela euskara ikasteko euskeraz aritzeko? Ilusioarekin hitz egiten itxoiten duzularik hala egotea edo ez?

Ikasle4: Jolasak jolasak ez zaizkit gustatzen gehiago gustatzen zait gela barruko. Gianera haserreten gara eta...

Bueno, baina ari naiz hitz egiten hizkuntzarekin e?..eta... ikasgela barruko dinamikak kanpokoak baino gehiago gustatzen zaizkizu orduan? Bai, zergatik?

Ikasle4: Gaudelako klasea bakarrik ez besteekin. Eta, ba..eske, badakizu ez gara egoten gaudenean kanpoan, ee. Oso animatuak, ze ni nago ohituta gelan euskeraz hitz egitea

Eta ez kanpoan

Ikasle1: Ez

Ez..Eta orduan horrek zer eragiten dizu?

Ikasle1: Gelan gehiago euskaraz hitz egin, errezago.

Eta kanpoan zer sortzen dizu hasieran pixka bat urduritasun gehiago?

Ikasle1: Bai.

Kontatu zergatik... inportantea da hau?

Ikasle1: E...haber... niri beti ikasi nuen euskeraz gelan. Eta beti esan, txikitatik beti izan nuen gelan euskeraz, osea ez nuen beti euskera baina gelan bai.

Eta kanpoan zailago egiten zaizu urduriago. Urduriago jartzen zaitu.

Ikasle3: Bueno baino kanpoan libreago sentitzen zara...

Gero kontatuko didazu...

Ikasle4: Ni ere barruan

Ikasle1: Haber da arraroa, lasaiago barruan, baina libreago jolasten kanpoan nahiz eta esamoldeekin urduriago jarri eta disfrutatzen dut.

Oso ondo. Benga hurrengoa.

Ikasle1: Zein zen galdera ez dut gogoratzen

Galderaren aurrean sentitzen zenuten gogoia ariketarekin Arikala datorrenean.

Ikasle2: Bai, zeren, pues ez dakit, urte hauetako jokuak dibertigarriagoak dira, baina ni ere nahiago dut gelan, zeren ere nago ohituta gelan gehiago euskeraz hitz egitera..

Eta kanpoan zergatik? Zertan sentitzen zara ere urduriago edo kanpoan? Ze errezago egiten zaizu, adibidez, ikasgelako aurkezpen bat egitea, irakasleei edo lagunei zuzentzea, kanpoan lasai euskaraz hitz egitea baino.

Ikasle2: Bai,

Bai

Ikasle2: Bai, zergatik ateratzen zait bakarrik dakit, bai. Edakit...

Oso ondo, benga hurrengoa..

Ikasle3: jeje ez dut gogoratzen galdera (barretxoak)

Haber galdera da. Ea zuek Arikalan zaudetenean nola sentitzen zareten, gogoia sartzen zaizuen horrela euskara nahiago duzula lantzeko edo ez. Gustatu zait beraiei gela barruan errezago egiten zaiela kanpoan baino, nahi dut zuk ere hori kontatzea ere zuretzako nola.

Ikasle3: Niri gustatzen zait gehiago zergatik sentitzen naiz libreago, eta pues...

Eta non hitz egiten duzu euskaraz edo... esamoldeak esaten direnean? Non hitz egiten dut euskaraz gusturago... ikasgela barruko aurkezpen batean edo barruan... edo Arikalan zaudenean

Ikasle: Bietan, Bueno, bai, bai.

Bai, eta ez duzu ezberdintasunik nabaritzen, ez oso ongi.

Eta zuk bai, esan didazu...hortik ari zinen hitz egiten... haber kontaidazu. Zuri zer egiten zaizu errexagoa?

Ikasle1: Bai, aurten bai. Pasaden urtean ez zitzaigun gustatzen asko, baina aurten gauzak aldatu dira eta askoz gehiago gustatzen zaigu. Bai.

Bai, egia ere, agian aurreko urtean ez zenekiten horrelako esamolderik zailagoa egiten zitzaizuen.

Ikasle1: Bai pixka bat ere, eta ere jolasetan ze beti egon behar zen norbait pikatuta edo horrela. Baina aurtengoa oso gutxitan gertatzen da hori oso.

Ondo, eta orain nahi dut leno urduri esan duzu... hitz egiten ari zirela hemen. Urduriago jartzen zaitu kanpoan hitz egiteak lagunekin euskaraz ikasgela barruan baino? Edo nola sentitzen zara.

Ikasle1: Ee..Kanpoan Arikalan edo kanpoan normal?

Bai

Ikasle1: A bale!

Hori da. Zer da errazago zuretzat ikasgelan aurkezpena egitea, hitz egitea edo kanpoan hitz egitea.

Ikasle1: Ba nik uste dut gehiago barruan hitz egitea. Ez dakit zergatik, baina kanpoan pixka bat urduri sentitzen naiz, baina horrela ere, kanpoan nahiago dut jolasak egin zen hor, egia da libre sentitzen naizela eta korrika egin ahal dugu, eta hori eta jolasak dibertigarriak direla eta.

Hizkuntza ere, nahiz eta batzutan erdararekin nahastu edo libreago sentitzen zarete ikasgela barruan, baina.

Ikasle: Bai bai. Ikasgela barruan da gehiago hitz egitea serio.

Perfekto

Ikasle: Kanpoan jolasean dira biak, urduritasuna, baina dibertigarriago eta libreago.

Bueno. Hori lehen esan didazue euskara lantzeko gogoia pizten zaizuela arikalarekin

Denek batera: Bai, bai

Eta orain galdetzen badizuet euskararekin zer sentitzen duzuen. Zer esango zenidateke? Badakit oso galdera arraroa dela e... Zer sentitzen dut euskararekin? Arikalak lagundu dizue..badakit landu duzuela euskararen egoera historian...Uste duzue lanketa hori egiteak euskarara gerturatu zaituztela? Ezagutu duzuela ezer ez zenekiten zerbait euskararena.

Ikasle4: Bai, bai.

*Ikasle3:*Bai..

Ikasle1: Bueno, esamolde batzuk, ez nekizkien berri batzuk: zoaz pikutara, edo niri bost, eta gauza horiek, ikasi ditugu esamolde asko ez genekienak Arikala egon baino lehen..

Baino lehen eta historiarekin. Hortik esan duzuela lehen baietz... uste duzue euskarara, euskararekiko hurbilpena sentitzeko..

Ikasle2: Bai, ze irakasleak kontatu zigun ke zeukan lagun bat Leitzaan, ke ireki zuen Lizarran lehenengo ikastola euskeraz hitz egiten zena..eta joan ziren frankoren lagunak eta esan zioten itxi egin behar zuela euskaraz hitz egiten zelako. Orduan joan behar izan zuten gazteleraz hitz egiten zen ikastetxe batera.

Eta horrelako gauza jakiteak, uste duzue euskararekiko sentsibilizazio gehiago edo gerturapen bat gehiago edukitzea inportantea dela. jakitea horrelako gauzak

Denek aho batez: bai!

Horrek ardura ematen digu pixkat euskararekiko ezta?

Denek aho batez: bai!

Ikasle3: Bueno bai..

Ai, Zuk ez daukat oso argi.. jejejej Nik egia esan nahi dut. bueno zuek oso argi esan duzue baietz, hemen bakoitzak sentitzen duena, noskiki. Oso argi izan dugu baietz (1 eta 2 ikasleei).

Ikasle4: Nik ere bai

Aurrera jarraituz..hasieran hasi zinetenean Arikalarekin urduriago jarriko zintuzten jolas eta esamoldeak erabiltzea orain baino ezta?

Ikasle2: Bai, bai zen hezitazileak jartzen zigun, nola ez genekien esamolde asko eta geunen oraindik ikasten eta esaten zigun egiteko. Nola orain jolasetan esaten esamoldeak eta tal..pues eta ez bazigun sartzen ere presioa asko, guri zen presio asko, zeren ginen berriak eta ez genizkigun eta guretzat ziren pixkat arraroak.

Errexago ateratzen zaizue orain..

Ikasle3: baina orain sartu dituzte berriak

Eta hauekin berriro...

Ikasle2: Bueno, horiek ez dakit, egiten zaizkit errazagoak ziren besteak. Zirenez nola arraragoak guretzako, ba ez dakit, hauek egiten zaizkit errazagoak erabiltzeko

Bai, eta orduan ja ez zarete hain urduri jartzen.

Denek aho batez: Ez!

Ikasle1: Ez esatean niri berriak gustatzen zaizkit. Egia esan, bai.

Ikasle3: Bai, niri ere bai!

Ikasle3: Bueno...egia da lehen esaten ziguten kontrakotasuna adierazten dutenak, aldekotasunak, eta guk ez genekiten zein ziren eta orduan jartzen ginen urduriago,

Ikasle2: **Ba ni**, ni gogoratzen naiz eta oraindik ez dakizkit oso ondo zein direnak kontrakoak edo harridurakoak, eta oraindik, osea ez dakizkit baztertzn bakoitza bere taldea...

Ikasten ari zara. Oso ondoo, oso ondoo

Ikasle2: Bai, da, nola, ni badakizkit ia erabiltzen baino ez dakizkit taldeetan banatzen.

Ateratzen zaizkizula libre.

Ikasle2: Bai, hori da.

Tokutzen denean hori inportantea da. Eta orain beste galdera bat. Aurten salto bat egon da, Arikala zen aurreko urtean bakarrik eta aurten Arikalatarrak, ez? Pixkat ari gara, agurtzek keinuak, eta abar, eta abar, taldea, komunitatea sortzen. Uste duzue balio duela Arikala bakarrik bakarrik edo esamoldeak landu beharrean, bakarrik lantzen ari garen hori. Gustatzen zaizue, ez zaizue gustatzen beste hurrekin egin behar duguna?

Ikasle2: Haber, niri gustatzen zait Altsasura joango garelako, eta gustatzen zait nola autobusean eta abar joatea eta egiten zait dibertigarria, dibertigarriagoa. Eta gustatzen zait gehiago egitea gelan, zere nola dago isiltasun gehiago eta ez dugu egiten?

Bai, lehen esan didazu komodoago sentitzen zarela gelan kanpoan baino ez.

Ikasle1: Eta nago oso inpaziente joateko beste ikastola batera eta egiteko jolasak beste neska mutiko batzuekin eta entzutean gustatu zitzaidan... nago inpaziente.

Bai, ze guay!

Ikasle1: Bai, eta zer esan behar nuen...a bai! baita ere ke keinuak, eta hori nola lehen, pasaden urtean ez zeuden eta urte hauetan bai, gustatzen zait horiei keinuak. Gauza asko berriak daude eta hori gustatzen zait

Zerbait gehiago esateko horren inguruan, edo ez?

Denek aho batez: Ez!

Benga orain beste galdera inportante bat, oso inportantea dena... Nik ere egiten dut: euskaraz hitz egiten gaude eta normalean erdarara pasatzen dugu hitz batzuetan

Denek aho batez: Bai!

Ikasle3: Guk deitzen diogu euskañol!

Euskañol...(iribarretxoak)

Ba orain galde galdera da. Zergatik egiten dugu euskañol? Pentsatzen duzue zergatik pasatzen gara ,momentu batzuetan erdarara euskaraz ari garenean?

Ikasle2: Ba nik egiten dudanean hori da, ez dudalako edo ez zaidalako hitz bat edo frase bat euskeraz eta orduan hartzen dut, orain egin dudan bezala?

Ikasle1: Hartzen dut gazteleratik eta gero ya ze geratzen zait eta gero ia esan dezaket, ai barkatu esaten da horrela...

Ikasle3: ni berdin...(baxu-baxu ez molestatzeko)

Ikasle4: Ba niri pasatzen zait berdina, baina batzuetan ere pasatzen zait Gaztelerarekin eta pasatu behar ditut euskarazko hitzak gazteleraz (ama hizkuntza gaztelera euskara eta alemana ditu)

Bai jada bai ni bezala.

Ikasle3: Bai ni bera bezala, bai berdina. Ez dakit zergatik? Ez zait ateratzen hitz bat eta..

Errezago egiten zaizula.

Ikasle3: Bai, ze esaten dut hitza eta gero esaten dut hitza eta gero si gogoratzen zait hitza esaten dut berriro euskeraz ondo.

Ikasle1: Bai, nik uste dut dela zeren ez zaigu ateratzen eta nolda badakigu gazteleraz, ya orain gaude akostunbratuak eta ateratzen zaigu natural gazteleraz.

Ikasle1: Esatea nahi dugu euskaraz, baina gero ateratzen zaigu gazteleraz, zeren ez zaigu gogoratzen, baina nik gehienetan galdetzen dut nola den euskaraz

Oso ondo, horrela hitz egiten duzu eta ikasi duzu hain denbora gutxian (euskara maila oenetarikoa du nahiz eta euskara hizkuntza berantiar gisa ikasi).

Eta orain nire galdera da: argi dagoena da, nahiz eta natural ateratzen zaigun erderara pasatzea hitz batzuetan, normalean Arikalan lantzen ari garen esamoldeen antzekoetan pasatzen garela ez?

Ikasle1: Bai

Ikasle2: Bai bai.

Beraz, Arikala ere ari zaigu erakusten noiz bait erabili nahi baditugu nola landu ditzakegun horrelakoak...esamolde horiek. Nire galdera da, nahiz eta natural ateratzen zaigun erderara pasatzen garenean, zuek kontziente zarene noiz ari zareten euskeraz eta noiz ari zareten erderaz? Zuek konsziente zarete noiz ari zareten euskaraz eta noiz ari zareten erderaz edo alemanieraz edo arabieraz?

Denek aho batez: Bai!

Ikasle1: Bai, bai, baina nik batzutan esatean euskañol, batzutan ateratzen zait eta gero saiatzen naiz aldatzen euskerara

Baina konturatzen zara hizkuntza batean edo bestean ari zaren

Ikasle1: Bai bai, hori bai.

Oso oso inportantea da zea hori, orain yasta ze bukatzen ari gara, baina azkar batean zer da gehien gustatzen zaizuena egin diren jolasetatik kanpoan eta egin diren jolasetatik barruan. Bat nahi dut esatea, gustatzen zaizuen gehiago. Motxean, e ze esan dizkidazute leno baina da niri errazteko gauzak:

Ikasle3: Niri kanpoan

Ikasle1: Niri kanpoan, baina esan dudana...errezago..(motibazio handia nabari da euskararekiko eta jolasekiko)

Ikasle2: Niri, barruan gustatzen zaizkit gehiago, baina kanpoan ere bai.

Ikasle4: Niri berdin.

Eta orain zer da gehien gustatu zaidana barrutik? Adibidez, dinamika bat, ariketa bat jolasen bat? Eta zer da gehien gustatu zaidana barrutik. Erantzungo didazue?

Ikasle2: Bai, niri gehien gustatzen zaidana barrutik izan da gauza bat ke irakasleak esaten zuen, uste dut zela horrela, irakasleak esaten zuen "ez dut pitorik ulertzen" edo horrela eta esan behar genuen si zen harridurazkoa,

A lehiaketa bat bezala ikasteko!

Denek aho batez: Bai hori da

Ikasle2: Eta kanpoan gehian gustatu zaidana izan zen "Baloi Errea" baina ematen genionean esaten genuen "Earra! eta si ematen ziguten esaten genuen "kaka zaharra"

Lehiaketa bat bezala.

Ikasle3: Pues niri gustatu zaidana barruan da berdina, lehiaketa hori, eskua altxa eta buelta ematen genuen, kontrakotasuna aldekotasuna eta harridurazkoa. Kanpoan lapurrak eta poliziak.

Ikasle1: Asko gustatu zait danak, baina nik uste gehien izan direnak, adibidez. polizia earrapatzean ahotsean ematen zuen grazia esatean, adibidez kaka zaharra!. Ez galdu arren kaka zahar hori! Grazia ematen dit asko eta oso ondo dago.

Ikasle4: Ba niri. Ere kanpoan gustatu zaidana da badirela lapurrak eta poliziak esan dutena eta barruen, bueno ba ere esaten zutela hitzak.. berdin berdin.

Eta hori ze egiten zenuten Kahoot moduan edo?

Ikasle1: Ez, ginen barruan borobilean eta gure tutorea esaten zigun hitz bat eta guk keinuekin adierazi behar genuen ze multzokoa zen.

Ikasle3: Eta jakiteko ze keinu zen gure tutoreak jartzen zuen arbelean. aldekotasuna, adibidez, eta jartzen zuen buelta bat eman

Ikasle2: Edo altxatu eskua edo...

Ikasle1: Bueno, ba ere esaten zutela hitzak eta multzokatu egiten. Eta horrela jakiten genuen. Oso ondo dago eta dibertigarria da.

Oso ondo eta galdetzen badizuet, etxean kontatu duzu. Egiten zaudeten lan hau.

Ikasle 1: Ez

Ikasle 2: Osea...ez.

Ikasle4: Bakarrik ari garela egiten.

Oso ondo. Eta bukatzeko, szkeneko galdera dela ari gara. Esaten badizuet, bakoitzak hitz bat zer ateratzen zaizue burura?

Ikasle3: Euskara!

Ikasle1: Euskera

Ikasle1: jolasak

Ikasle 4: Esamoldeak

Esamoldeak, oso ondo. Aizue, ekipo bat mila mila mila esker.

8. eranskina: Irakasleen eta hezitzailearen elkarrizketen transkribapenak

Parte-hartzaileak:

- Elkarrizketatzailea.
- Irakaslea1: 30-35 urte bitarteko irakaslea. H2 euskara duena.
- Irakaslea2: 55:60 urte bitarteko irakaslea. H1 euskara duena.

Data: 2024ko otsailaren 4a

Bueno, lehenik eta behin, eskerrik asko tartetxo hau nirekin hartzeagatik. Jakin badakizue elkarrizketa grabatua izango dela eta ondoren informazio hau Ikerketa, pues master amaierako lan batean erabiliko dela Arikalari ekarpena egiteko Beraz, badaezpada ere, berriz errepikatzen dizuet grabatuta geratuko dela. Nire konpromisoa duzue hemendik ateratzen denarekin, galdetegiak sortzeko eta gero sortutako hori zuekin partekatzeko eta ikerketa horren emaitza izango duzue. Bale? Eta esplikatu esplikatu dizuet zuen galdera bietatik sortutako galdetegiak egongo direla ba ea orokorra den, hemen ikastola honetan gertatzen ari den hori testuinguru Nafarrean parte hartzen ari zareten ikastoletan. Bueno, lehenik eta behin zuen inguruan galdetuko dizuet, eta ondoren ikasleekin amaituko dugu ez. Eta galdera sinplea da, materiala prestatzen lagundu duzue, Mintegietan egon zarete, euskera informala, Ikasgelan eremu formal batean lantzeko konpromisoa hartu duzue, eta nahi ditut jaso zuen bizipenak: erreztasunak, zailtasunak nola bizi izan duzuen hori, eta bakoitzak tartetxo bat hartzea hori erantzuteko. Hortaz, libre nor hasiko da?

Irakaslea1: Hasiko naiz ni? Niri e zait inporta.

Irakaslea2: Ados.

Oso ondo, aurreraba:

Irakaslea1: Erraztasunengatik hasiko naiz. Egia da zuek prestatutako unitate didaktiko hoiek edo nola deitzen ziren ziren. Dena oso ongi azalduta zegoela, orduan zein pixkat lehenago hori begiratu, irakurri, pues beste materialen bat behar bazen prestatu eta egia da hori gelartzeko ere erraza egin zitzaidala. Zailtasuna izan zen, non txertatu, jeje ze badakizu azkenean hemen badaukagula, kurrikuluma landu beharreko arloak, gaiak eta honek beste denbora bat eskatzen zuen. Orduan, non txertatu zerri kendu eta..ba hor bai ibili ginela pixkat "encage de bolillos" esaten dena egiten. Ze beste zailtasun aurkitu nuen...lantzen genituen esaldi horiek ba beraiei naturaltasunez ateratzea ez? Ni saiatzen nintzen ere, ba beste momentu batzuetan Arikala lantzen ez den momentu horietan, ba esaldi horiek sartzen... Ba esaldi horiek beraiek ere ikusteko ze erabilgarritasun zuten, baina hori bai, gelan sartzea beste momentu batzuetan bat zaila zen. Gero egia da beraiei grazia egiten ziela, eta orduan ja hasi ziren erabiltzen; baina...

Baina zuk ohitura zenuen holako esamoldeak erabiltzeko?

Irakaslea1: Ez, hori da, ez. Horregatik, kontzienteki egin behar nuen, horiek erabiltzea.

Zer sorrarazi edo nola nola bizi zenuen.

Irakaslea1: Ez, ongi, baibai, pues e...beste esamolde batzuk ikasteko eta hori. Eta bai, egia da hori kontzienteki egin behar nuela, ez zitzaidan horrela naturaltasunez ateratzen. Nire ama hizkuntza erdara da. Ni Euskara ikastolan ikasi nuen eta ez neukan ohiturarik horrelako esaldiak erabiltzeko, agian oso sinpleak zirenak, ez ditut orain juxtu gogoratzen e, iaz egin nuelako nik. Oso sinpleak zirenak, ba bai, ez erabiltzen zenituen, baina beste batzuk, agian entzunak, beste batzuk berriak ziren ere...Orduan, bueno, ni bizi izan nuen niretzako ere euskara beste modu batean ikasi nuela.

Orduan pentsatzen duzu zuri ere ekarpena egin.

Irakaslea1: Bai, hori bai, bai.

Ondooo, ba aurrera zurekin!

Irakaslea2: Ba nik ere berak esan duen bezala, hasiera batean, kezka bat banuen ez? ba lan bat suposatuz zuelako, honek gure programazioaren barruan sartu behar... baina behin Donostian formakuntza jaso ondoren, ba ikusi nuen dena oso

bideratua zegoena ez zela nahiko erreza izango zela hori aurrera eramatea, ez? unitate didaktikoak ongi osatuak, saioen banaketa oso ongi egin ere, dena zehaztua, helburu guztiak garbi saio bakoitza aurrera nola eraman oso garbi adierazita zegoen, eta bestetik, arazorik ez dut ikusi ez erreza? izan da, eta han ohartu nintzen ba, beno, berez denbora bat eskaini behar zitzaioela, baino pisu gehiago zuela ba ikasleek jasoko zutenak, ez? horrek balio handia zuela eta behar-beharrezkoa zela hori lantzea.

Motibazio aldetik, ba nik hori berehala ikusi nuen, baina garbi mesede handiak, mesede handia egingo ziela horrek ikaslee, eta behar bat ere bai bazegoela, gure ikasleak ba eremu erdaldun batean bizi dira-eta. Hau herri erdalduna da eta ez oso gutxi dira ba familian euskara jaso dutenak, eta euskara ez formala ez dute Leitzako ume bezela, Goizuetako bezela, Azpeitiakoek, Tolosakoek bezela etxetik jasotzen. Horiek bai, familia da bai kalean ez ba jaso dute, eta orduan lguk ere behar bat badugu, ikasleei hau erakusteko, helarazteko.

Eta zuri erreza egiun zaizu ohitura baduzu erabiltzeko? Pixkat zure bizipen hori...Erreza egin zaizu. Ohitura baduzu esamoldeak erabiltzeko ikasgelan txertatzea apika zure bizipen hori.

Irakaslea2: Nik egia esateko, nire bizitzan erabiltzen ditut lagunekin, familian, erabiltzen ditut, baina ikasleekin ezetz esango nuke. Behin bat ikastolan hasten denean, ba horko lanean murgiltzen zara, eta bueno, ba garrantzi gehiago ematen diozu, agian ba eztaikit; ba gaiak lantzeari, edukia lantzeari, eta euskarari ere bai, baina euskera formalari, gela barruko euskarari. Eta egia da ba behar hori hasiera-hasieratik ikusi dugula eta ikastolan noizbait egin izan da saiakeraren bat Irakasleok euskara ez formala ez ezagutzekom euskaraz formalaz jabetzeko... aspaldi orain dela urte asko egin zen, baina hori egia esateko hutsean gelditu zen. Gero ez genuen aurrera eraman. Nahiz eta irakasleok saiatu ginen formakuntza oso bat jasotzen, kanpotik irakasle bat etorri zen behin eta hor aritu ginen pixkat hori ikusten, baina hori gelditu zen behar bat bezala ikusi genuen. Ez genuen aurrera eraman.

Eta uste duzu irakasleok, edo Irakasleek ba euskara informala erabiltzeko ohiturarik izan gabe..Gogoratzen ez lehenengo bilera horietan esaten zenutela, baina azkenik, nik kasi erderaz hitz egin behar dut ikastolatik ateratzen naizenean, ez?

Testuinguruak ez didalako eramaten euskara hitz egitera, eta are gutxiago modu informal batean.

Gogoratzen naiz zure lankideak esaten zidala: oso zaila egiten zai hori kokatzea. Uste duzue, euskera informala edo euskalki bat ez dagoen tokian...ze hizkera informala euskara batuak ere badu ere, eta uste dut hori euskara bera bilakatzearekin batera ez dugula konplejurik eduki behar beste euskalki dauden tokiekin, ze euskara berdin-berdin bilakatu da. Orain bai, hizkera informal hori esamoldea lantzeko, Ikasgelan ere landu pentsatu duzue formakuntza, formakuntzak bideratzea edo prestakuntzak bideratzea irakasleentzako interesgarria izango zela, ikastoletan bideratzeko.

Irakaslea2: Nik baietz pentsatzen dut, zalantzarik gabe, ez. Hau da, guk ikasleek gurekin euskaraz hitz egitea nahi dugu. Bai, baina ez da nahikoa, da e nahi duguna da beraien artean euskaraz hitz egitea ere. Eta hortarako ba eman behar dizkiegu tresna batzuk, baliabide batzuk behar dituzte, eta nola hasiko dira elkar iraintzen? Euskaraz ez baldin badakite, ez? Adibidez, ordun guk ematen badizkiegu esamolde batzuk gero beraien artean erabiltzeko, horrek asko aberasten du euren euskararen erabilera. Eta guk ere irakasleok ere, pentsa orain hasi ohartz... ez pentsa hainbeste urte ikastolan pasa ondoren, gehiago erabili beharko genituzkeela guk ere gela barruan.

Hori eman dizu arrakalak.

Irakaslea2: Eta tarteka erabiltzen ditut botatzen dut: earra! Zakurraren putza! Isilik egon adi! Eta holakoak botata, ikasleak erneago bezala hasten dira! Eta zer esan du honek? Eta zer ai da hau...lehen entzun hola hitz egiten edo... bapatean nola umeak ohartz...nola dira ere ari garela lantzen, ari garenean gu ere, nahiz eta oso tarteka izan eta oso gutxitan erabili holako esamolderen bat, zeozer badagoela hor... eta grazia egiten die.

Irakaslea1: Horrekin lotuta, gehitu nahiko nuke, hemen ditugun ikasle askoren...hau da ikasle askok bere ama hizkuntza euskara dutela ez? Zer gertatzen da, agian gurasoek ere ikastolan ikasi dutela euskara...Niri gertatzen zaidan bezala, eta guri, edo niri, ez zidaten irakatsi esamoldeak, ez zizkidaten irakatsi esamolde hauek edo hizkuntza ez formal hau. Orduan, zuk zure seme alabei transmititzen diozuna da dakizuna. Nire kasuan nire alabari euskaraz hitz egiten diot, baina transmititzen diot nik dakidana. Orduan, honekin zer esan nahi dut, nahiz eta hemen eduki ikasle asko beraien gurasoek euskara dakitela, ziur

nagoela guraso haiek parte hau ez dietela transmititu ez dakitelako. Horrekin noa garrantzitsua iruditzen zaidala ez? Ikastolatik hau lantzea.

Eta orain..oso ondo erantzun didazue. Esan dizuet motza izango zela ze gehiago nahi nituen zailtasunak eta erraztasuna bilatu. Haurrei haurrei bideratutako ikerketa da gehienbat, haurrei hitza emateko. Baina inportantea zuen ustez ere haurrei eragin dien pentsatzen duzuen jakitea. Alegia, beraiek motibatuagoak ikusi dituzue? Motibatu egin ditu eusksra aisialdi antolatua eta jarduera ludikoen bitartez landu eta garatzeak?. Badakit aldaketa bat egon dela lehenengo urtetik hona...noski orain ere, dagoeneko eurenak dituzte landutakoak

Irakaslea2: Motibatuta ikusi nituen iaz. Egia da beraien adinagatik askotan kexatzen zirela ez, baina gero gustora egiten zituzten dinamikak, baita ere planteatua zegoen moduan. Ez dakit aurten egongo diren edo ez, baina dena zegoen modulu modu ludikoan egiteko eta beraiek eskertuak zeuden. Horrela lan egiteaz ere ez dela hor eserita ez? Paper bat edo fitxa baten aurrean. Eta beste modu batean lan egitea beraiek eskertu zuten, eta nik ikusi nituen motibatuta. Gustuko zituzten esamolde haiek erabiltzen zituzten grazia egiten zielako, pozik zeuden. Eta ikusi zenuen kurtso amaieran opari oparia....

Horregatik nago ni hemen, zu baino gehiago emozionatu nintzen...

Irakaslea2: Kurtso amaieran nik taldearekin amaitzen nuen eta oparitxo bat egin zidaten poltsa bat, eta hor beraien izena jartzen zituzten eta beste aldean esamoldeak. Hiru esamolde jarri zizkidaten eta joer ikusten duzu hori pasatu duzu...ba bai, begira, ritsi zaie eta gustora hartu dute.

Irakaslea1: Bai, nik uste dut, bada, joan den urtean lehenengo aldia izan zela eta ikasleentzat agian bada zailtasun bat bazegoela hor, edo gogor egin zitzaiela ere. Aurten, berriz hasteak, ilusioa egin die hala ere. Hau da, nik ikusi dut, beraiek ikusi dutela ba ez dela izan, aurreko ikasturtean bezala dena jolastu ordua galtzea izan. Matematika saioen bat erabili dugu, ingurune seguru bat, euskaraz saioen bat, ingeleraz, saioen bat...orduan, ba hor nire ustez gelditzen da euskara beste arlo guztien gainetik. Hau da, prest gaude matematika saioan bat uzteko euskara erabiltzeko, zuei euskara eskaintzeko, ingurunea ere bai, eta hori nik uste mesederako izan dela eta gainera, unitateak oso ongi prestatuak daude. Ez dira bi jarduera berdin. Orduan, horrek ere beraientzat suposatu du... eta gaur zer egingo

du Arikalan? Hori galdetzea ez nuen espero nik eta galdetzen dute. Noiz dugu hurrengoa? Hala baten batek eta kriston ilusioa egiten dit niri ere.

Hau da, euskararekiko motibazio bat eragin duela. Ari gara euskara lantzen ari garen bezela, eta hori ekarpen handia da euskararen ikas-irakaskuntza prozesuentzat eta baita horrek dakarren hezkuntza-prozesuarentzat ere; euskara ez baita bakarrik hitz jario bat, gehiago da. Dakizuen bezala, guretzako ere zerotik hasi genuen zerbait izan zen, ilusio batetik hasita zegoela esan genizuen. Hara joan ginenean, gu gatoz hona ilusio batetik hipotesi badugu eta horren gainean lantzeraz goaz...orduan gauza batzutan asmatu genuen. Beste batzutan neke gehiegi eragin genuen. Aurten zabaldu egin dugu. Hemen luzatu egin dugu zu jakiteko (irakaslea1-i zuzendua) egin beharren esku hartzeak egunero jolas garaian hiru astez, zortzi astetara zabaldu da programa, gela barrua eta kanpoa paraleloan; astean bi egun.

Irakaslea2: Eta gero, baita ere idatzi nuen kanpo frogen estres puntu hori, beti ere kontutan hartu behar da.

Horregatik ere aurreratu dugu aurten bigarren hiruhilekora, ez harrapatzeko. Eta bueno, nik uste dut atera dela, landu ditugula nahi nituen gaiak. Beraz, eskerririk asko. Nik ez dakit ezer gehiago esan nahi duzuen. Esan nizuen motxa izango zela. Ni oso pozik nago ea hemendik zer zer ateratzen den eta gero erantzunen duten sortzen dudana galdetegi hori eta antzera ateratzen den, edo ez. Nik nere hipotesia da testuinguru erdaldunetan denez oso antzekoa izango dela. Ikusiko dugu.

Irakaslea2: Egia esateko, motibatuta ikusi ditut eta erabiltzen dituzte tarteka esamolde hauek ere. Eta ez hori bakarrik, begira kontatuko dizuet orain dela ordu erdi bat gertatutako anekdota irakasle batek orain kontatu didana. Nire ikasle batzuk gelatik atera dira ba pasilora, esanez arazotxo bat dugu eta gure artean hitz egin dezakegu? Beti egiten duten bezala. Lehenengo beraiek saiatzen dira, lehenengo beraien artean konpontzen arazo hori, elkarbizitza arduradunarekin eta konpontzen baldin badute ongi, eta bestela tutorearen laguntza eskatzen dute. Irakaslea igo da, eta gero esan dit aizu... ze gauza bitxia zure gelako bost ikasle hor bakar bakarrik zeuden eta euskaraz hitz egiten ari ziren. Irakasleekin hitz egiten dute euskaraz, ez baina beraien artean bakarrik daudenean, ez, hor ez dai gertatzen.

Hala eragin duela gaur egin dugunak uste duzu?

Irakaslea2: Egin duzue jolas saioa. Euskaraz aritu dira, euskaraz jolasten ibili dira eta juxtu izanda jolas horiek egin zurekin eta begira...

Eta uste duzun atxikimenduaz ari garenean euskararekiko atxikimenduarentzako ere lanketa bat izan dela?

Irakaslea2: Zalantzarik gabe, ari dira barruan egiten ari garen saio hauek, nik uste beraiekin eramango dituela pentsatzera euskarak garrantzia duela, euskaraz hitz egin dezaketela beraien artean. Nik baietz pentsatzen dut

Irakaslea1: Balio die dena adierazteko. Beraiek gertatzen zaiena da ba esparru batzuetan ez dituztela erraminta horiek ez dakite nola adierazi euskaraz.

Ondo azaldu didate jakin dezazuen zergatik izaten diren erderara. Oso ondo azaldu didate. Beraiek azaldu didate baliabide falta dela, beraiek banaka aldatu edo zergatik pasatzen zarete erdarara? Esan didate: erderaz hitzegiten dugu hemendik kanpo ohituragatik, testuinguruagatik ez euskarari kontrakotasunik diogulako, alegia. Ohitura kontua da, baina euskaraz ari garenean tea erdarara pasatzen garenean, hori baliabide falta ditugulako da. Ez dute baliabide aditza erabili, baina baina zailtasunak ditugulako eta Arikalak hori lantzen du bai. Gainera, justu ikasten ari gara normalean pasatzen garen horietan erdarara, ez? oso ondo finkatuta azaldu dute.

Irakaslea2: Horregatik da, dudarik gabe, gure ikasleak euskara ikasten ari dira, ikasle gehienek ama hizkuntza gaztelera da. Gazteleraz duten maila euskera maila baino askoz altuagoa da, askoz ere altuagoa. Orduan, zer egiten du umeak errazera jotzen du, gazteleraz errazago esan baldinba badezaket.

Egia da, ama hizkuntza euskara zuten bik esan didatela gazteleraz ari direnean ere berdina gertatzen zaiela une batzuetan. Ba amarekin edo erdaraz ari direnean, ume batzuetan une batzuetan euskarazko hitz konkretu batzuk ez, esamolde gauza konkretu bat rdaraz ari direnenean edo euskarara jotzen dutela. Gutxiagotan gertatzen zaiela, baina gertatzen zaiena identifikatu dute. Jardun polita izanda ere bai.

Ba holaxe. Mila mila esker tartetxoa hartzeagatik. Bene bene benetan.

Parte-hartzaileak:

- Elkarrizketatzailea.
- Aisialdiko Hezitzailea (eta ordezkapenetako irakaslea)

Data: 2024ko otsailak 20

Bueno kaixo, egunon. Dakizun bezala, esan dizudan bezala, ikerketa masterrerako elkarrizketa bat da hau. Ba hizkera informalaren bitartez eta jolasaren bitartez egiten ari zareten esku-hartzearen inguruan ikertzeko. Haurren bizipenak aintzat hartuz beraien motibazioa atxikimendua eta abar, ba programak horretan eraginik, nolabait izan duen jakiteko eta eraberean jakiteko, ba irakasle eta hezitzaileek ba Nafarroan zuen ikastolak kokatzen diren testuinguruetan izan batean edo bestean, ze ikerketa Nafarroan dauden ikastolen inguruan izango da. Ba zein diren zuen zailtasunak, bizipenak, nola bizi duzuen Arikala..nola ikusten dituzuen haurrak eta abar. Hala horren inguruan galdetuko dizut ados?

Hezitzaile1: Ados!

Eta berresteko, jakin ezazu, hau grabatzen ari dela eta zure ahotsa jasoko dudala ondoren hori tratatzeko, baimena ematen didazu ez?

Hezitzaile1: Bai, baimena ematen dizut.

Perfekto! Bueno, lehengo bizipen pertsonalen inguruan galdetuko dizut. Argi dago hezkuntza ez formalak aisialdiarekin euskarari egin ahal dion ekarpena, edo hori iradoki daiteke behintzat eta ikerketa honetan horretan mugildu nahiko nuke. Ikusteko ba zuek lantzen ari zareten hori, euskara beste modu batean lantzeko aukerarekin, ba nola bizi duzuen ez? Eta orduan, ba galdera zuzena da. Zein dira zure bizipenak? Zein dira zuretzako errazena eta zailena?

Hezitzaile1: Ba nik uste, zailena, inporta zaiena dela ba haurrek euskara eta aisialdiaren arteko lotura zuzena hori egitea. Ba euskara ikusten dutela, neri berdina gertatzen zitzaidan, ba haurrek ikusten dutela euskara ikastolako zeozer bezala eta ez dute euskaraz hitz egiteko ohiturarik. Azken finean jolasten zaude eta eskolatik kanpo, eta teorikoki ikastolatik kanpo gertatzen diren mugetan lan egiten eta helburuetara

euskara sartzea erronka handia da. Azken finean euskara gehienetan lotzen dugulako ikastola testuingurura eta bertako ekintzetara.

Beste aldetik, errazena esango nuke, ba Arikala proiektuarekin, programa berak dakarrena. Esate baterako, ba ikastola hezkuntzaren logitetatik at egiten den programa bat dela, hau da ez dela klase magistral bat edo klase barnean egiten dugun zerbait eta umeez gogoz hartzen dutela eta gogo hortatik abiatuta ba lana egitea haiekin esango nuke errazagoa dela, azken finean, eskaktzen badiezu esamolde eta esaera ezberdinak esatea ba gogoz hartzen dute eta esaten dituzte bromaren bitartez, edo beste erreminta batzuen bitartez ba hori txertatzea errazagoa da klasetik kanpo klase barruan egiten dituzuenean baino.

Beraz uste duzu Arikala haurrak motibatzen dituela? Euskararekiko motiobazio hori sustatzen duela?

Hezitzaile 1: Bai nik baietz. Eurak jolasari begiratzen diote, baina tartean, jolas horren atzean euskara dagoela eta horrek azkenean motiobazio horrekin lotuta dago.

Hori da kontua ez zen, galdera ez zijoan hainbeste beraiek euskararekiko...baizik eta beraiek konturatu gabe ere, edo beraiek jakinda ere, nahiz eta beraiek badakiten erantzunetan oso argi erakutsi dute hori, baizik eta nola jolastera doazen ez dutela euskararen kontrako jarrerarik hartzen, baizik eta motibatu egiten dituela, berdi zaie euskara lantzen egotea jolasten edo disfrutatzen daudelako.

Hezitzaile 1: Hori, da ba nik uste dut hori dela euskara sartzeko modu erraza ze azkenean ez dute hartzen lan karga bezala.

Eta uste duzu Arikalan parte hartzen duten bitartean zurekin...ze argi dago zu ibiltzen zaren testuinguruan haurrek beraiek onartuta beraiek ez dute euskararik hitz egiten, hau da ez da beraien eguneroko hizkuntza, lagunarteko hizkuntza. Uste duzu Arikalan jolasaren bitartez daudenean Arikalak zeharka eta jolasaren bitartez euskarara ekartzen dituela? Euskarara ekartzen dituela.

Hezitzaile 1: Baietz esango nuke, Ze Arikalak jolasten dugun bitartean euskara bultzatzen da eta euskaraz mintatzen dira. Egia da astean 2 ordu egoten garela beraiekin, baina asteko beste ordu guztiak gaztelera inguratuta daude, musika, telebista... eta gaztelera hitz egiten dute. Kalean

dendak eta abar, ez dagoe euskararik. Eta berazk azken finean ba bai, nik uste dut aportazio bat egiten dugula, eta euskaraz hitz egiteko tartea ematen da hezkuntza ez formalaren ikuspegitik. Baina azkenean herri honene esparru asko ikuste beharko genituzke hemendik kanpo euskara hitz egiteko.

Baina nire galdera Arikalak egiten den momentu konkretuari lotuta dago, ulertzen dut noski, ulertzen ditut kanpo faktore guzti horiek. Hau da, Arikalako une konkretu horietan beraien artean modu informal batean, pentstatzen duzun hizkera informalarakin, jolasarekin, ba euskara gehiago hitz egin dezaten abagunea zabaltzen den.

Hezitzaile1: Ados. Bai bai, tartea horretan baietz esango nuke, eta duten ohitura txikiarekin asko da hori. Bai esango nuke, euskara maila altuagoa dutenek gehiago hitz egiten dutela euskara maila baxua dutenek baino.

Bai ulertzen dut, euskara maulak hau da ezagutzak berak erreztasuna ematen die eta orduan errazago garatzen da hizkera informalerako tartea.

Eta azken galdera, formazioari begira uste duzu aisialdiko hezitzaileentzako baliagarria dela jaso duzuen formazioa, beste hezitzaileek oro har jaso beharko luketela?

Hezitzaile1: Ea egia da, nik unibertsitatean bertan asko garatu nuela nire euskara eta aisialdiko hezitzaile bezala ere. hala ere gure testuinguruan ez da hizkera informala bere horretan hitz egiten, ez dugulako ikasi eta nik uste dut baliagarria dela formazio hori, batez ere modu kontziente batean lan egiteko euskararen lanketa hori egiteko.

Joe ba mila mila esker zure tartetxoagatik.

Beste bat arte!

Hezitzaile1: Mila esker zuri!

9. eranskina: irakasle eta hezitzaileen Ad Hoc galdetegia.

Kaixo ekipo!

Esku artean duzuen galdetegia zuen ikastolan aplikatzen ari zareten Arikala programaren inguruan galdetzeko da, zehazki izan dituzuen zailtasunen eta erreztasunen inguruan, eta programak haurrengan zuen ustez izan duen eraginaren inguruan. Erantzunen helburua *Gizate eta Hezkuntza eremuko ikerketa master* baterako amaierako lana osatu eta Arikala bera indartzeko eta hobetzeko informazioa eskuratzea da.

Jakin dezazuen, egindako galderak zuetako birekin izandako sakoneko elkarrizketa baten ostean ateratako informaziotik eratorritakoak dira. Asmoa izan da halaik eta laburren eta sintetizatuen jasotzea informazioa, beraz, 5 minututan erantzuntzeko galdetegi bat da aurrean duzuen.

Aldez aurretik, beti bezala mila esker zuen denboragatik!

1. Lurraldea.

2. Lanpostua

- Hezitzailea.
- Irakaslea.

4. Zenbateraino erraztu dizu Arikalako programak hizkera informalaren lanketa?

Baloratu 1etik 5era ondorengo aldagaiak:

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

5. Zenbateraino erraztu dizu programa osatzeko eta bidertzeko mintegiek hizkera informalaren lanketa? Baloratu 1etik 5era ondorengo aldagaiak:

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

Beste aipamenik:

6. Zenbatekoa izan da Arikala programa martxan jartzeko izan duzun zailtasuna?

Baloratu 1etik 5era:

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

7. Beste aipamenik:

8. Beharrezkoa ikusten duzu eta ongi ikuste duzu irakasleentzako hizkera informala lantzeko formazioa? Baloratu 1etik 5era.

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko.

9. Haurrei dagokionez uste duzu euskarazko hizkera informala jolasaren bitartez lantzeak hauren euskararekiko motibazioa handitu duela? Baloratu 1etik 5era.

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

10. Eta euskararekiko atxikimendua hizkera informala jolasaren bitartez lantzeak?

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

10. Eta soziolinguisikaren ikuspegiak dinamiketan txertatzeak, eraginik izan du hizkuntzara hurbiltzeko garaian? Euskararen egoera, beste herrietako hizkerak..eta abar (Atxikimenduaz ari garenean euskararen aldeko jarrera subjektiboaz ari gara, bere adinaren arabera garatu daitekeen hausnarketa-maila aintzat hartuta eta Arikalan jarduteko gogoaz)

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

11. Beste aipamenik edo ekarpenik.

10. eranskina: Haurren Ad Hoc 1. pilotaje-galdetegia. (Parentesi arteko azalpenak haurrek galdera-erantzunak hobetu ulertu eta eskalan hobeto kokatzeko azalpenak dira, modu horretan irakasleek itemetan lagundu ahal izateko)

IKASLEEK ERANTZUTEKO GALDETEGIA

Kaixo Arikalatarrak! Zer moduz? Espero dugu bikain egotea. Bueno, oraingoan zuengana laguntza bila gatoz. Izan ere, euskara informala, lagunartekoa, jolasean, bai gela kanpoan eta bai gela barruan, lantzen duzuenean esperientzia hori nola bizi duzuen jakin nahi dugu, modu horretan, zuen bizipenetatik ikasi eta hobetzeko.

Horretarako, hurrengo galderak banan-banan eta lasai irakurtzeko eskatu behar dizuegu, eta, beti bezela ahal den zintzoen erantzutea dakizuena, sentitzen duzuen, pentsatzen duzuen, hau da, orokorrean hizkera informala Arikalaren bitartez ikasiz bizi duzuen; ados?

Aldez aurretik eskerrik asko ekipo!!!

1. Ikastola

2. Generoa

- Neska
- Mutila
- Beste bat

3. Zein da zure ama hizkuntza?

1. Euskara
2. Euskara eta gaztelania
3. Gaztelania
4. Beste bat (arabiera, alemaniera...)

4. Etxean, gurasoekin, ze hizkuntzatan hitz egiten duzue?

1. Euskaraz
2. Gaztelaniaz
3. Euskaraz eta erdaraz
4. Beste erdara bat

5. Ikastolatik kanpo dantza, futbola, eskubaloia...egiten dituzuen jardueretan zein da erabiltzen den hizkuntza?

1. Euskara
2. Gaztelania
3. Euskara eta gaztelania
4. Beste hizkuntza bat

6. Ikastolatik kanpo lagunartean euskaraz hitz egiten duzue?

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

7. Zergatik?

1. Ohitura dugulako
2. Errazagoa delako

8. Zerekin lotzen duzu euskara?

1. Ikastolarekin
2. Ikastolarekin eta familiarekin
3. Kaleko lagunekin (ikastolatik kanpo), ikastolarekin eta familiarekin.

4. Kaleko lagunekin

MOTIBAZIOA ETA ATXIKIMENDUA

9. Baloratu 1etik 5era Arikalan hizkera informala eta jolasaren bitartez euskara ikasteako

izaten duzun gogoia

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente (Bai, gogoz egoten naiz).
5. Asko (Gogo handiz egoten naiz Arikala egiteko).

10. Arikalan, jolasekin, dantzekin, antzerkiekin errazago ikasten duzu?

1. Gutxi (Ez, nahiago dut euskara lehen lantzen genuen modua).
2. Pixka bat (Pixka bat errazten dit baina nahiako dut ohiko modua).
3. Ez asko ez gutxi (Nahikoa errazten dit, nahiago dut Arikalan euskara lantzeko modua).
4. Dexente (Bai errezago eta lasaiago ikasten dut).
5. Asko (Askoz errazago egiten zait Arikalarekin, libreago eta lasaiago sentitzen naizelako).

11. Baloratu 1etik 5era Arikalan euskaraz joasean aritzeko izaten duzun gogoia

1. Gutxi (Ez dut gogorik edukitzen).
2. Pixka bat (Gogo pixkat izaten dut).
3. Ez asko ez gutxi (Ez gogo asko ez gogo gutxi).
4. Dexente (Gogoz hartzen dut Arikala).
5. Asko (Gogo handiz egoten naiz Arikala egiteko).

12. Arikalan euskarak historian zehar izan duen egoera eta gaur egun duena ezagutzeak

euskarara hurbiltzen lagundu dizu? Euskarak duen beharraren aurrean euskara laguntzeko ardura edo nahia sentitu duzu? Zenbat? Baloratu 1etik 5era

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi

4. Dexente (Bai, euskarak izan dituen zailtasunak ezagutu eta ardura bat badugula ikusi dut).
5. Asko (Bai, eta lanketa egin ostean protagonista (inportantea) sentitzen naiz euskarari laguntzeko.)

13. Aurten esamoldeak lantzetik, Arikalatarren komunitatea osatzera jauzi egin duzue. Hizkera eta proiektu berdinen parte direnen komunitate baten parte sentitzeak euskarara hurbildu zaitu? Zenbat? Baloratu 1etik 5era.

1. Gutxi (Ez diot baliorik ikusten).
2. Pixka bat (Balioa ikusten diot, baina ez zait interesatzen).
3. Ez asko ez gutxi (Euskara zabaltzeko eta sustatzeko balioa ikusten diot)
4. Dexente (Euskarari laguntzen dion talde baten parte garela sentitzea gustatzen zaidalako)
5. Asko (Arikalatarren parte izateak gogo gehiago eragiten didalako euskararen alde egin eta euskaraz aritzeko).

14. Irakasleak eta hezitzaileak esamoldeak zuekin erabiltzeak laguntzen dizu horiek ikasten eta barneratzen.

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

HIZKUNTZA-ANTSIAETEA

15. Euskaraz ari garenean, askotan hitz batzuetan gaztelaniara pasatzeko joera izaten dugu...zergatik uste duzu egiten dugula hori?

1. Errazagoa egiten zaidalako, bestela urduri jartzen naiz hitza pentsatzen.
2. Gaztelaniaz egitea "guaiagoa" delako, hau da hobeto gelditz delako elkarrizketan.

16. Eta gaztelania erabilia ere, argi daukat hizkuntza bat edo bestea erabiltzen ari naizen?

1. Bai
2. Ez

17. Uste duzu lantzen ari zareten esamoldeak eta gaztelaniara jotzen dituzun esaldiak berdinak edo antzekoak direla? Zenbateraino? Baloratu batetik 5era

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

18. Klean, lagunartean, dendatan, eskola-kirolean...euskaraz jakinda ere zergatik eginten duzu gaztelaniaz?

19. Ohitura dugulako gaztelaniaz hitz egiteko eta lasaiago sentitzen naizelako:

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

20. Nahiago dudalako gazteleraz hitz egin.

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

21. Euskaraz hitz egiten dut, beraz ez zait gertatzen horrelakorik.

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

22. Arikalan gela barruan eta kanpoan lantzen duzue, non sentitzen zara hobeto gela barruan edo kanpoan?

1. Gela barruan

2. Gela kanpoan
3. Biak, baina nahiago gela barruan.
4. Biak, baina nahiago kanpoan
5. Barruan lasaiago sentitu arren nahiago dut kanpoan, jolasean denez urduritasuna jaisten delako.

23. Baloratu 1etik 5era Arikala gela barruan lantzean nola sentitzen zaren

1. Gutxi (Ez naiz eroso sentitzen)
2. Pixka bat (Pixkat urduri jartzen naiz gela barruan hizkera informala lantzean)
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente (Gela barruan lasai aritze naiz euskaraz.)
5. Asko (Gela barruan hizkera informala lantzean oso lasai aritzen naiz)

24. Baloratu 1etik 5era Arikala gela kanpoko jolasetan lantzean nola sentitzen zaren.

1. Gutxi (oro har ez naiz eroso sentitzen).
2. Pixka bat (Pixkat urduri jartzen naiz gela barruan hizkera informala lantzean).
3. Ez asko ez gutxi.
4. Dexente (Gela barruan lasai aritze naiz euskaraz.)
5. Asko (Gela barruan hizkera informala lantzean oso lasai aritzen naiz).

25. Uste duzu denboran zehar (ikasturte batetik bestera adibidez) errazagoa egiten zaizuela hizkera informalean esamoldeekin aritzea? Hau da, gehiago disfrutatzen dituzue jolasak orain?

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi (Ez errazago ez zailago).
4. Dexente (Bai, errazago aritzen naiz).
5. Asko (Bai, askoz ere errazagoa da orain).

26. Mezuren bat helarazi nahi dizeu Arikala prestatzen dutenei? Idatzi lasai!:

11. eranskina: Haurren Ad Hoc 2. pilotaje-galdetegia (Parentesi arteko azalpenak hurrek galdera-erantzunak hobetu ulertu eta eskalan hobeto kokatzeko azalpenak dira, modu horretan irakasleek itemetan lagundu ahal izateko).

IKASLEEK ERANTZUTEKO GALDETEGIA

Kaixo Arikalatarrak! Zer moduz? Espero dugu bikain egotea. Bueno, oraingoan zuengana laguntza bila gatoz. Izan ere, euskara informala, lagunartekoa, jolasean, bai gela kanpoan eta bai gela barruan, lantzen duzuenean esperientzia hori nola bizi duzen jakin nahi dugu, modu horretan, zuen bizipenetatik ikasi eta hobetzeko.

Horretarako, hurrengo galderak banan-banan eta lasai irakurtzeko eskatu behar dizuegu, eta, beti bezela ahal den zintzoen erantzutea dakizuena, sentitzen duzuen, pentsatzen duzuen, hau da, orokorrean hizkera informala Arikalaren bitartez ikasiz bizi duzuen; ados?

Aldez aurretik eskerrik asko ekipo!!!

1. Ikastola

2. Sexua

3. Zein da zure ama hizkuntza?

1. Euskara
2. Euskara eta gaztelania
3. Gaztelania
4. Beste bat (arabiera, alemaniera...)

4. Etxean, gurasoekin, ze hizkuntzatan hitz egiten duzue?

1. Euskaraz
2. Gaztelaniaz
3. Euskaraz eta erdaraz
4. Beste erdara bat

5. Ikastolatik kanpo dantza, futbola, eskubaloia...egiten dituzuen jardueretan zein da erabiltzen den hizkuntza?

1. Euskara
2. Gaztelania
3. Euskara eta gaztelania
4. Beste hizkuntza bat

6. Ikastolatik kanpo lagunartean euskaraz hitz egiten duzue?

1. Ez

2. Ia ezer ez
3. Batzuetan euskaraz eta besteetan erdaraz modu berdinean.
4. Gehiena euskaraz (Euskara gaztelania baino gehiago)
5. Dena euskaraz

7. Zergatik? Ohitura dugulako...

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko.

8. Zergatik? Errazagoa delako...

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko.

9. Zergatik? Nahiago dudalako ...

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko.

10. Zerekin lotzen duzu euskara?

1. Ikastolarekin
2. Ikastolarekin eta familiarekin
3. Kaleko lagunekin (ikastolatik kanpo), ikastolarekin eta familiarekin.
4. Kaleko lagunekin

MOTIBAZIOA ETA ATXIKIMENDUA

11. Baloratu 1etik 5era Arikalan hizkera informala eta jolasaren bitartez euskara ikasteako izaten duzun gogoia

6. Gutxi
7. Pixka bat
8. Ez asko ez gutxi

9. Dexente (Bai, gogoz egoten naiz).
10. Asko (Gogo handiz egoten naiz Arikala egiteko).

12. Arikalan, jolasekin, dantzekin, antzerkiekin errazago ikasten duzu?

6. Gutxi (Ez, nahiago dut euskara lehen lantzen genuen modua).
7. Pixka bat (Pixka bat errazten dit baina nahiako dut ohiko modua).
8. Ez asko ez gutxi (Nahikoa errazten dit, nahiago dut Arikalan euskara lantzeko modua).
9. Dexente (Bai errezago eta lasaiago ikasten dut).
10. Asko (Askoz errazago egiten zait Arikalarekin, libreago eta lasaiago sentitzen naizelako).

13. Baloratu 1etik 5era Arikalan euskaraz joasean aritzeko izaten duzun gogoa

6. Gutxi (Ez dut gogorik edukitzen).
7. Pixka bat (Gogo pixkat izaten dut).
8. Ez asko ez gutxi (Ez gogo asko ez gogo gutxi).
9. Dexente (Gogoz hartzen dut Arikala).
10. Asko (Gogo handiz egoten naiz Arikala egiteko).

14. Arikalan euskarak historian zehar izan duen egoera eta gaur egun duena ezagutzeak euskarara hurbiltzen lagundu dizu? Euskarak duen beharraren aurrean euskara laguntzeko ardura edo nahia sentitu duzu? Zenbat? Baloratu 1etik 5era

6. Gutxi
7. Pixka bat
8. Ez asko ez gutxi
9. Dexente (Bai, euskarak izan dituen zailtasunak ezagutu eta ardura bat badugula ikusi dut).
10. Asko (Bai, eta lanketa egin ostean protagonista (inportantea) sentitzen naiz euskarari laguntzeko.)

15. Aurten esamoldeak lantzetik, Arikalatarren komunitatea osatzera jauzi egin duzue. Hizkera eta proiektu berdinen parte direnen komunitate baten parte sentitzeak euskarara hurbildu zaitu? Zenbat? Baloratu 1etik 5era.

6. Gutxi (Ez diot baliorik ikusten).
7. Pixka bat (Balioa ikusten diot, baina ez zait interesatzen).

8. Ez asko ez gutxi (Euskara zabaltzeko eta sustatzeko balioa ikusten diot)
9. Dexente (Euskarari laguntzen dion talde baten parte garela sentitzea gustatzen zaidalako)
10. Asko (Arikalatarren parte izateak gogo gehiago eragiten didalako euskararen alde egin eta euskaraz aritzeko).

16. Irakasleak eta hezitzaileak esamoldeak zuekin erabiltzeak laguntzen dizu horiek ikasten eta barneratzen.

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

HIZKUNTZA-ANTSIETATEA

17. Euskaraz ari garenean, askotan hitz batzuetan gaztelaniara pasatzeko joera izaten dugu...zergatik uste duzu egiten dugula hori?

1. Errazagoa egiten zaidalako, bestela urduri jartzen naiz hitza pentsatzen.
2. Gaztelaniaz egitea "guaiagoa" delako, hau da hobeto gelditz delako elkarrizketan.

18. Eta gaztelania erabilia ere, argi daukat hizkuntza bat edo bestea erabiltzen ari naizen?

1. Bai
2. Ez

19. Uste duzu lantzen ari zareten esamoldeak eta gaztelaniara jotzen dituzun esaldiak berdinak edo antzekoak direla? Zenbateraino? Baloratu 1etik 5era

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

20. Kalean euskaraz aritzean urduritasunik sentitzen duzu?

1. Bai
2. Ez

21. Zergatik uste duzu gertatzen zaizula? Euskaraz kalean hitz egiteko ohitura faltagatik urduri jartzen naiz

1. gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

22. Zergatik uste duzu gertatzen zaizula? Gaizki hitz egiteko beldurragatik urduri jartzen naiz

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

23. Zergatik uste duzu gertatzen zaizula? Inguruko en euskararekiko iritzi eta jarrera txarrekin urduritzen naute

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

24. Zergatik uste duzu gertatzen zaizula? Nagoen momentuaren edo tokiaren arabera urduriago hitz egiten dut euskaraz (adibidez kalean ikastolan baino gehiago)

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

25. Zergatik uste duzu gertatzen zaizula? Euskaraz ongi eta lasai hitz egiten dut momentu guztietan

1. Gutxi
2. Pixka bat
3. Ez asko ez gutxi
4. Dexente
5. Asko

26. Ariklan esamoldeak gela barruan eta kanpoan lantzen dituzue, non sentitze zara hobeto gela barruan edo kanpoan?

1. Gela barruan.
2. Gela kanpoan.
3. Barruan lasaiago sentitu arren nahiago dut kanpoan esamoldeak jolasean erabiltzean urduritasuna jaisten delako.

27. Arikala (esamoldeak) gela barruan lantzean sentitzen duzun lasaitasuna.

1. Gutxi (Ez naiz batere eroso sentitzen).
2. Pixka bat (Pixkat urduri jartzen naiz gela barruan esamoldeak lantzean.)
3. Ez asko ez gutxi (Ez ondo ez gaizki.)
4. Dexente (Gela barruan lasai aritzen naiz esamoldeak erabiltzen)
5. Asko (Gela barruan esamoldeak lantzean oso lasai aritzen naiz).

28. Arikala gela kanpoko jolasetan lantzean sentitzen duzun lasaitasuna.

1. Gutxi (Ez naiz batere eroso sentitzen).
2. Pixka bat (Pixkat urduri jartzen naiz esamoldeak jolasean lantzean.)
3. Ez asko ez gutxi (Batzuetan urduri eta besteetan ez)
4. Dexente (Arikalako jolasetan nahiko asai aritzen naiz euskaraz)
5. Asko (Jolastokian esamoldeak lantzean oso lasai aritzen naiz.)

29. Uste duzu denboran zehar (ikasturte batetik bestera adibidez) errazagoa egiten zaizuela hizkera informalean esamoldeekin aritzea? Zenbateraino?

1. Gutxi (Ez, berdin-berdin zail egiten zait)
2. Pixka bat (Pixka bat errazago aurten)

3. Ez asko ez gutxi (Batzuetan errazago eta besteetan zailago)
4. Dextente (Bai, aurten lasaiago aritzen naiz eta gehiago disfrutatzen dut)
5. Askok (Bai, askoz ere errazagoa da orain eta pila bat disfrutatzen dut)

30. Mezuren bat helarazi nahi dizeu Arikala prestatzen dutenei? Idatzi lasai!:

12. eranskina: 2. galdetegiaren pilotajearen analisi estatistikoa: EEAMA galdetegi-eskalaren analisi faktoriala, fidagarritasuna eta baliagarritasun analisia

Ondorengo eranskinean galdetegiaren baliagarritasuna, barne-sendotasuna eta fidagarritasuna ahalik eta gehien bermatzeko pilotajearen parte hartu duten haurren ($n=158$) erantzunetatik egindako azterketa estatistikoa aurkezten da; zehazki SPSS programatik eratorritako taulak eta horien gainean egindako interpretazioak. Hala, lehenik galdetegi-eskala osoaren estatistiko deskribatzaileak jasotzen dira, ondoren, Kolmogorov-Smirnov normaltasun proba, eta horrez gain fidagarritasun probatik eratorritako Alfa de Cronbachen emaitzak. Ondoren analisi faktorial esploratzailea egiten da: elementuen arteko korrelazio-matritzea, normaltasun kurba duen histograma, KMO eta Bartlett, komunalitateak, dimentsio matrize errotatua, eta azaldutako bariantza osoa. Azkenik baliagarritasun analisia ere egiten da.

● EEAMA galdetegi-eskala

Ondorengo atalean aztertu nahi dugun eskalaren analisi unibariatua egiten da, helburua izanik jasotako erantzunen eta horiek utzi dituzten emaitza orokorren deskribapen bat jasotzea.

Irakurketa errazte aldera ondorengo taulan eskala osoaren itemen erantzunak batuta *Sumem* aldagai berria sortu da, bertan desbiazio tipikoa, media, minimoa, maximoa, asimetria eta kurtosia kalkulatu. Hala, ikus dezakegu EEAMA eskalaren pilotajearen erantzun duten pertsonak $n=158$ izan direla, eta ez dagoela galdutako erantzunik.

Mediari dagokionez $\bar{x}=31,54$ koa da, eta desbiazio tipikoa $s=5,175$ koa. Asimetria eta kurtosiari dagokionez, $-1,112$ koa eta $-1,503$ koak dira. Hots, datuen banaketa ez dela orekatua ikus daiteke (ez-parametrikoa) datuak ez direlako kokatzen 1 eta -1 balioen artean. Horrez gain, puntuazio maximoa 40koa da eta minimoa 13koa.

Egindako *Smirnov* normaltasun proban ere emaitza hori berretsi egiten dela ikus daiteke, $p = <,001$ ekoa izanik, hots, $p = ,5$ en azpitik dagoenez gure laginaren distribuzioa ez dela normaltasunean sartzen ondorioztatzen da, ez-parametrikoa dela, alegia.

ESTADISTIKO DESKRIBATZAILEAK			NORMALTASUN PROBA (KSmirnov)						
Estadísticos			Pruebas de normalidad						
Sumtotal			Kolmogorov-Smirnov ^a		Shapiro-Wilk				
	Estadístico	gl	Sig.	Estadístico	gl	Sig.			
N	Válido	158		,141	158	<,001	,923	158	<,001
	Perdidos	0							
Media	31,54								
Desv. estándar	5,175								
Asimetría	-1,112								
Error estándar de asimetría	,193								
Curtosis	1,503								
Error estándar de curtosis	,384								
Mínimo	13								
Máximo	40								
			a. Corrección de significación de Lilliefors						

Galdetegi-eskalak barnebiltzen dituen item guztiei so eginik fidagarritasuna *Alfa de Cronbach* kalkuluaren arabera oso altua dela ikus daiteke horrek $\alpha = 0,848$ ko balioa baitauka.

FIDAGARRITASUN PROBA					
Resumen de procesamiento de casos				Estadísticas de fiabilidad	
		N	%	Alfa de Cronbach	N de elementos
Casos	Válido	158	100,0	,848	8
	Excluido ^a	0	,0		
	Total	158	100,0		
a. La eliminación por lista se basa en todas las variables del procedimiento.					

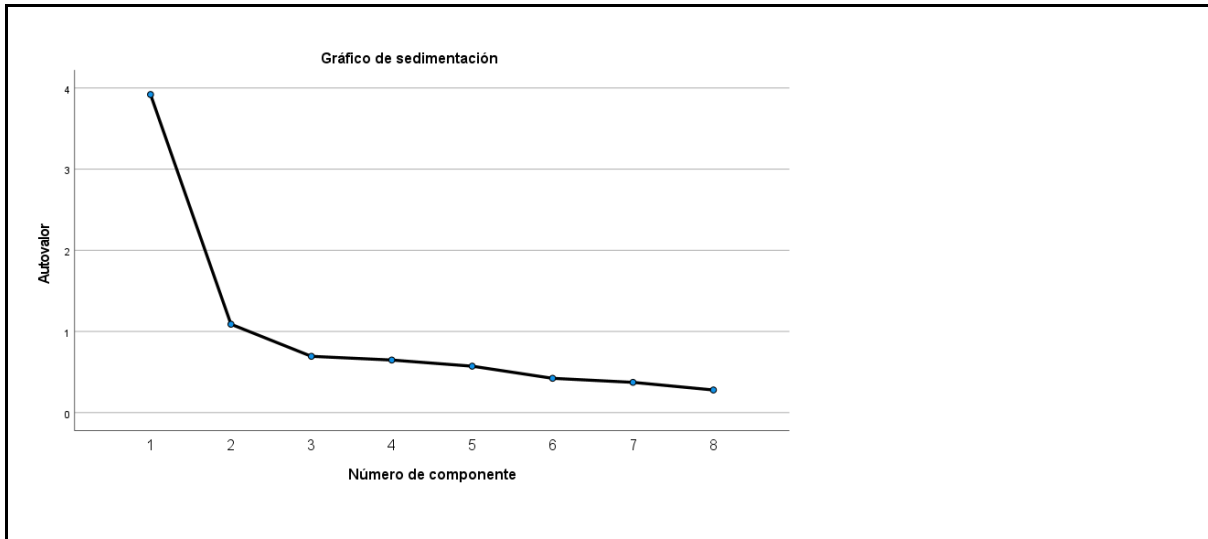
Histogramaren grafikoan argi ikus daiteke datuak ez direla guztiz normaltasunen banatzen eta badagoela lagin bat, oso handia ez bada ere normaltasunetik ateratzen dena.

Horrez gain galdetegi-eskalaren analisi esploratzailea egin da. Eskala (mikro-instrumentua) 8 itemek osatu dute. Hala, Barletten esferikotasun proba esanguratsua izan da ($gl=28$, $p<.001$), eta tamainaren egokitasunaren Keiser-Meyer-Olkin adierazlea ere $KMO=,830$ ko puntuazioko emaitza eman duelarik.

HISTOGRAMA	KMO										
	<p>Prueba de KMO y Bartlett</p> <table border="1"> <tr> <td>Medida Kaiser-Meyer-Olkin de adecuación de muestreo</td> <td></td> <td>,830</td> </tr> <tr> <td rowspan="3">Prueba de esfericidad de Bartlett</td> <td>Aprox. Chi-cuadrado</td> <td>464,502</td> </tr> <tr> <td>gl</td> <td>28</td> </tr> <tr> <td>Sig.</td> <td><,001</td> </tr> </table>	Medida Kaiser-Meyer-Olkin de adecuación de muestreo		,830	Prueba de esfericidad de Bartlett	Aprox. Chi-cuadrado	464,502	gl	28	Sig.	<,001
Medida Kaiser-Meyer-Olkin de adecuación de muestreo		,830									
Prueba de esfericidad de Bartlett	Aprox. Chi-cuadrado	464,502									
	gl	28									
	Sig.	<,001									

Bariantza total azalduari dagokionez lehenengo dimentsioak 38,927ko akumulatutako karga erakusten du eta bigarrenak 62,621ekoa. Horren azpian aurkezten den sedimentazio grafikoa, bi dimentsioak ikus daitezke, egia bada ere, bigarren faktorearen puntua pixka bat gainerik geratzen dela, agerian geratuz bi dimentsioen banaketa koherentea.

BARIANTZA TOTAL AZALDUA			
Varianza total explicada			
Sumas de cargas al cuadrado de la rotación			
Componente	Total	% de varianza	% acumulado
1	3,114	38,927	38,927
2	1,896	23,694	62,621
Método de extracción: análisis de componentes principales.			
SEDIMENTAZIO GRAFIKOA			

Faktoreen arteko korrelazioari dagokionez, ikus daiteke dimentsio edo faktoreen arteko korrelazioa sendoa dela ($r = ,707$ eta $p = <,001$). Eta beraz, hertsiki loturik daudela bata bestearekin.

BALIAGARRITASUN ANALISIA (Dimentsioen arteko korrelazioa)

Correlaciones

		Sumotiabi	Sumantsietate
Sumotiabi	Correlación de Pearson	1	,707**
	Sig. (bilateral)		<,001
	N	158	158
Sumantsietate	Correlación de Pearson	,707**	1
	Sig. (bilateral)	<,001	
	N	158	158

** . La correlación es significativa en el nivel 0,01 (bilateral).

● 1. Dimentsioa: Atxikimendua eta motibazioa.

Galdetegi-eskalan motibazioa eta atxikimendua jasotzeko barnebiltzen diren 4 item guztiei so eginik *Alfa de Cronbach* kalkuluaren arabera fidagarritasuna onargarria²⁰ dela ikus daiteke horrek $\alpha = 0,785$ ko balioa baitauka.

ESTADÍSTIKOAK

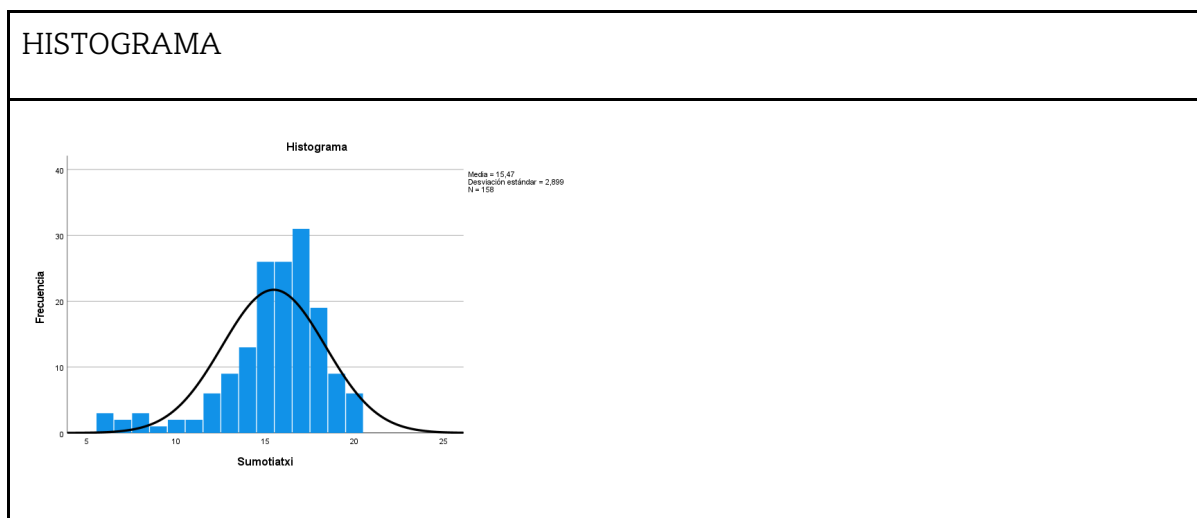
^{20 20} Alfa= Zalantzakoa $0,6 \leq \alpha < 0,7$; onargarria $0,7 \leq \alpha < 0,8$; altua $0,8 \leq \alpha < 0,9$; oso altua $\alpha \leq 0,9$

Estadísticos descriptivos			
	Media	Desv. estándar	N de análisis
11.Euskararekiko motibazioa jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	3,82	,914	158
13.Motibazioa euskaraz hitz egiteko jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	3,91	,929	158
14.Soziolingüistikaren bitartez euskararekiko abikimenduaren garapena	3,86	,967	158
15.Komunitatearen parte sentitzeak euskararekiko ardura	3,88	,905	158

Resumen de procesamiento de casos			
		N	%
Casos	Válido	158	100,0
	Excluido ^a	0	,0
	Total	158	100,0

Estadísticas de fiabilidad	
Alfa de Cronbach	N de elementos
,785	4

Histogramari dagokionez, hemen ere agerian geratzen da, datu guztiak ez direla normaltasunez banatzen.

Dimensio honen komunalitateen analisisian ere, estrakzioaren balioak 0,4tik gorako baloreak eman dituzte eta dimensioaren matrizean (Varimax) ageri diren kargak altuak direla ikusten da. Izan ere, txikienak 0,714ko balorea amen du eta altuenak 0,822.

KOMUNALITATEAK	DIMENSIOAREN MATRITZEA
----------------	------------------------

Comunalidades			Matriz de componente ^a	
	Inicial	Extracción	Componente 1	
11.Euskararekiko motibazioa jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	1,000	,656		,810
13.Motibazioa euskaraaz hitz egiteko jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	1,000	,603		,777
14.Soziolinguitistikaren bitartez euskararekiko abikimenduaren garapena	1,000	,509		,714
15.Komunitatearen parte sentitzeak euskararekiko ardura	1,000	,676		,822

Método de extracción: análisis de componentes principales.

Método de extracción: análisis de componentes principales.
a. 1 componentes extraídos.

Elementuen, hau da, itemen arteko korrelazioari so egiten bazaio, agerian geratzen da guztiak bata bestearekin lotzen direla, 13. eta 14. itemak izanik korrelazio baxuena ematen dutenak $e = ,311$. Beste guztiak $e = ,04$ tik gorako baloreak eman dituzte.

ELEMENTUEN ARTEKO KORRELAZIO MATRIZEA					
Correlaciones					
		11. Euskararekiko motibazioa jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	13.Motibazioa euskaraaz hitz egiteko jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	14. Soziolinguisti karen bitartez euskararekiko abikimenduare n garapena	15. Komunitateare n parte sentitzeak euskararekiko ardura
11. Euskararekiko motibazioa jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	Correlación de Pearson	1	,603**	,412**	,498**
	Sig. (bilateral)		<,001	<,001	<,001
	N	158	158	158	158
13.Motibazioa euskaraaz hitz egiteko jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	Correlación de Pearson	,603**	1	,311**	,501**
	Sig. (bilateral)	<,001		<,001	<,001
	N	158	158	158	158
14.Soziolinguitistikaren bitartez euskararekiko abikimenduaren garapena	Correlación de Pearson	,412**	,311**	1	,555**
	Sig. (bilateral)	<,001	<,001		<,001
	N	158	158	158	158
15.Komunitatearen parte sentitzeak euskararekiko ardura	Correlación de Pearson	,498**	,501**	,555**	1
	Sig. (bilateral)	<,001	<,001	<,001	
	N	158	158	158	158

** La correlación es significativa en el nivel 0,01 (bilateral).

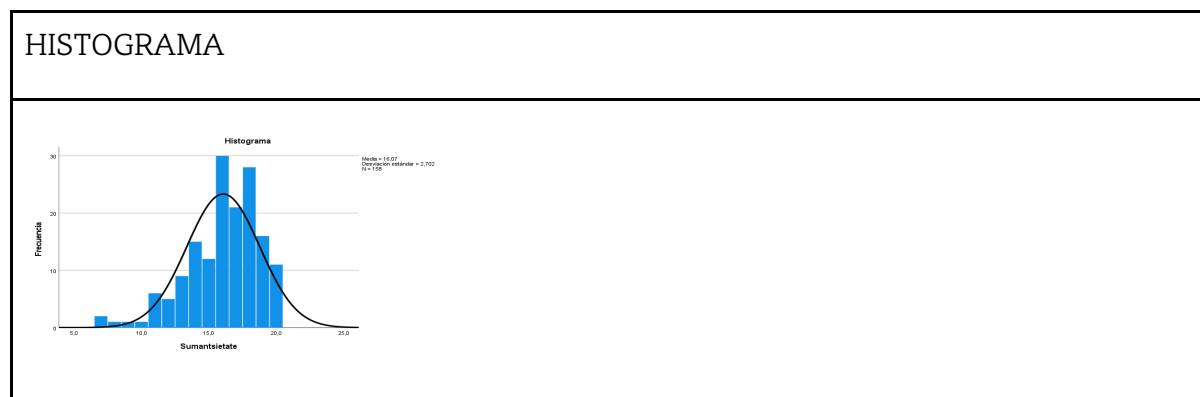
● 2. Dimentsioa: Komunikazio-antsietatea

Ondorengo taularen ezker aldean komunikazio-antsietatearen dimentsioan jasotzen diren estatistiko deskribatzaileak jasotzen dira, ikasleek emandako erantzunen mediak ageri direlarik. Eskubi aldean, aldiz, fidagarritasun probaren baloreak jasotzen dituzten taulak ageri dira. Hala, galdetegi-eskalan komunikazio-antsietatearen pertzepzioa

barnebiltzen dituzten 4 itemei so eginik *Alfa de Cronbach* kalkuluaren arabera fidagarritasuna ongarria dela ikus daiteke horrek $\alpha = 0,702$ ko balioa baitauka.

ESTADISTIKO DESKRIBATZAILEAK				FIDAGARRITASUN PROBA																																									
<p style="text-align: center;">Estadísticos descriptivos</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>N</th> <th>Media</th> <th>Desv. estándar</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>12. Ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jardueren bitartez</td> <td>158</td> <td>3,67</td> <td>1,037</td> </tr> <tr> <td>27. Gela barruan lanketa ludikoan komunikazio-antsietatea</td> <td>158</td> <td>4,12</td> <td>,862</td> </tr> <tr> <td>28. Gelakanpoan jolasaren bitartez komunikazio-antsietatea</td> <td>158</td> <td>4,18</td> <td>,863</td> </tr> <tr> <td>29. Antsietate jaitsi denboran zehar</td> <td>158</td> <td>4,10</td> <td>,946</td> </tr> <tr> <td>N válido (por lista)</td> <td>158</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>					N	Media	Desv. estándar	12. Ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jardueren bitartez	158	3,67	1,037	27. Gela barruan lanketa ludikoan komunikazio-antsietatea	158	4,12	,862	28. Gelakanpoan jolasaren bitartez komunikazio-antsietatea	158	4,18	,863	29. Antsietate jaitsi denboran zehar	158	4,10	,946	N válido (por lista)	158			<p style="text-align: center;">Resumen de procesamiento de casos</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2"></th> <th>N</th> <th>%</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="3">Casos</td> <td>Válido</td> <td>158</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>Excluido^a</td> <td>0</td> <td>,0</td> </tr> <tr> <td>Total</td> <td>158</td> <td>100,0</td> </tr> </tbody> </table> <p>a. La eliminación por lista se basa en todas las variables del procedimiento.</p>						N	%	Casos	Válido	158	100,0	Excluido ^a	0	,0	Total	158	100,0
	N	Media	Desv. estándar																																										
12. Ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jardueren bitartez	158	3,67	1,037																																										
27. Gela barruan lanketa ludikoan komunikazio-antsietatea	158	4,12	,862																																										
28. Gelakanpoan jolasaren bitartez komunikazio-antsietatea	158	4,18	,863																																										
29. Antsietate jaitsi denboran zehar	158	4,10	,946																																										
N válido (por lista)	158																																												
		N	%																																										
Casos	Válido	158	100,0																																										
	Excluido ^a	0	,0																																										
	Total	158	100,0																																										
				<p style="text-align: center;">Estadísticas de fiabilidad</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Alfa de Cronbach</th> <th>N de elementos</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>,702</td> <td>4</td> </tr> </tbody> </table>				Alfa de Cronbach	N de elementos	,702	4																																		
Alfa de Cronbach	N de elementos																																												
,702	4																																												

Kasu honetan, histogramari erreparatu, datuak aurreko dimentsioak baino normaltasun edo banaketa orekatuagoa erakusten du, motibazio eta atxikimenduen dimentsioak baino. Halarik ere, normaltasunetik ateratzen direnak ere ageri dira bertan ikus daitekeen bezala.

Komunitateak aztertzean bertako estrakzio-kargak motibazio eta atxikimenduan ageri direnak baino balore baxuagoak ematen badituzte ere, guztiak 0,4 baino balore altuagoak ematen dituztela ikus daiteke. Era berean, dimentsioaren matrizeari erreparatuta (Varimax), hemen ere karga altuak ageri dira, apalagoak izanik ere, balore txikiena 0,665 baita.

KOMUNALITATEAK			DIMENTSIOAREN MATRITZEA	
Comunalidades			Matriz de componente^a	
	Inicial	Extracción	Componente 1	
12.Ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	1,000	,480	12.Ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	,693
27.Gela barruan lanketa ludikoan komunikazio-antsietatea	1,000	,442	27.Gela barruan lanketa ludikoan komunikazio-antsietatea	,665
28.Gelakanpoan jolasaren bitartez komunikazio-antsietatea	1,000	,558	28.Gelakanpoan jolasaren bitartez komunikazio-antsietatea	,747
29.Antsietate jaitsi denboran zehar	1,000	,647	29.Antsietate jaitsi denboran zehar	,804
Método de extracción: análisis de componentes principales.			Método de extracción: análisis de componentes principales. a. 1 componentes extraídos.	

Elkementuen arteko korrelazioan esanguratsutasun bilateralak korrelazio esanguratsua duen balorea amets du 27. eta 12. itemaren artean izan ezik beste guztietan. Halarik ere, nabaria da itemen arteko lotura eta korrelazioa, hemen ere motibazio eta atxikimenduan eskuratu direnak baino balore apalagoak badira ere. Korrelazio altuena 12. eta 29. itemen artekoa da $e = 0,515$ izanik.

ELEMENTUEN ARTEKO KORRELAZIO MATRITZEA					
Correlaciones					
		12.Ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	27.Gela barruan lanketa ludikoan komunikazio-antsietatea	28. Gelakanpoan jolasaren bitartez komunikazio-antsietatea	29.Antsietate jaitsi denboran zehar
12.Ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	Correlación de Pearson	1	,215**	,300**	,515**
	Sig. (bilateral)		,007	<,001	<,001
	N	158	158	158	158
27.Gela barruan lanketa ludikoan komunikazio-antsietatea	Correlación de Pearson	,215**	1	,433**	,344**
	Sig. (bilateral)	,007		<,001	<,001
	N	158	158	158	158
28.Gelakanpoan jolasaren bitartez komunikazio-antsietatea	Correlación de Pearson	,300**	,433**	1	,430**
	Sig. (bilateral)	<,001	<,001		<,001
	N	158	158	158	158
29.Antsietate jaitsi denboran zehar	Correlación de Pearson	,515**	,344**	,430**	1
	Sig. (bilateral)	<,001	<,001	<,001	
	N	158	158	158	158
**. La correlación es significativa en el nivel 0,01 (bilateral).					

13. eranskina: *Emaitzen fidagarritasunaren analisi estatistikoa: EEAMA galdetegi-eskalaren analisi faktoriala eta fidagarritasuna*

Ondorengo eranskinean ikerketan parte hartzaile zuzenak izan diren haurren ($n = 86$) erantzunetatik galdetegi-eskalaren barne-sendotasuna eta dimentsioen fidagarritasuna aztertzeko SPSS programatik eratorritako taulak eta horien interpretazioak aurkezten

dira. Izan ere, horiek erabili dira analisiak egin eta ikerketa-lanean aurkezten diren datuak emateko. Kasu honetan, pilotajearen baina proba gutxiago aurkezten dira, hain justu, lehena egin ostean, lortutako emaitzen barne-sendotasuna, fidagarritasuna eta baliagarritasuna erakusteko beharrezkoak direla baloratu direnak.

- **EEAMA galdetegi-eskala**

Ezkerretik hasita, SPSStik zuzenean eskuratutako tauletan estatistiko deskribatzaileak topatze ditugu, jasotako erantzunen batez bestekoekin eta desbiazio tipikoarekin. Eskubikoan, aldiz, Ksmirnov normaltasun probaren amaitza aukrezten da, bertan $p=0,12$ balorea ikus daitekeelarik. Beraz, pilotajearen bezala datuak ez-parametrikoak direla ondorioztatu da. Beste modu batera esanda erantzunak ez direla normaltasun eta oreka baten baitan banatzen.

ESTADÍSTIKO DESKRIBATZAILEAK				NORMALTASUN PROBA (KSmirnov)					
Estadísticos descriptivos				Pruebas de normalidad					
	Media	Desv. estándar	N de análisis	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
				Estadístico	gl.	Sig.	Estadístico	gl.	Sig.
12. Ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jardueren bitartez	3,44	1,184	86	,118	86	,005	,962	86	,012
27. Gela barruan lanketa ludikoan komunikazio-antsietatea	3,87	,992	86						
28. Gelakanpoan jolasaren bitartez komunikazio-antsietatea	4,10	1,018	86						
29. Antsietate jaitsi denboran zehar	3,81	1,068	86						
11. Euskararekiko motibazioa jolasaren eta jardueren bitartez	3,52	1,014	86						
13. Motibazioa euskaraaz hitz egiteko jolasaren eta jardueren bitartez	3,53	1,070	86						
14. Soziolinguistikaren bitartez euskararekiko abikimenduaren garapena	3,97	,900	86						
15. Komunitatearen parte sentitzeak euskararekiko ardura	3,69	1,009	86						
				a. Corrección de significación de Lilliefors					

Galdetegi-eskalan barnebiltzen dituzten 8 itemetako erantzunek duten fidagarritasunari erreparatuz, *Alfa de Cronbach* kalkularen arabera hori altua dela ikus daiteke horrek $\alpha=,885$ ko balioa baitauka. Kasu honetan pilotajearen emandako balorea baino altuagoa. Baliagarritasun probari dagokionez, kasu honetan ere dimentsioen arteko korrelazio altua ikus daiteke, proba pilotuan baino balore altuagoarekin ($n=788$; $p < ,001$).

FIDAGARRITASUN PROBA

Resumen de procesamiento de casos

		N	%
Casos	Válido	86	100,0
	Excluido ^a	0	,0
	Total	86	100,0

a. La eliminación por lista se basa en todas las variables del procedimiento.

Estadísticas de fiabilidad

Alfa de Cronbach	Alfa de Cronbach basada en elementos estandarizados	N de elementos
,885	,885	8

BALIAGARRITASUN ANALISIA (Dimentsioen arteko korrelazioa)

Correlaciones

		Summotiabiiki	Sumantsietate
Summotiabiiki	Correlación de Pearson	1	,788**
	Sig. (bilateral)		<,001
	N	86	86
Sumantsietate	Correlación de Pearson	,788**	1
	Sig. (bilateral)	<,001	
	N	86	86

** . La correlación es significativa en el nivel 0,01 (bilateral).

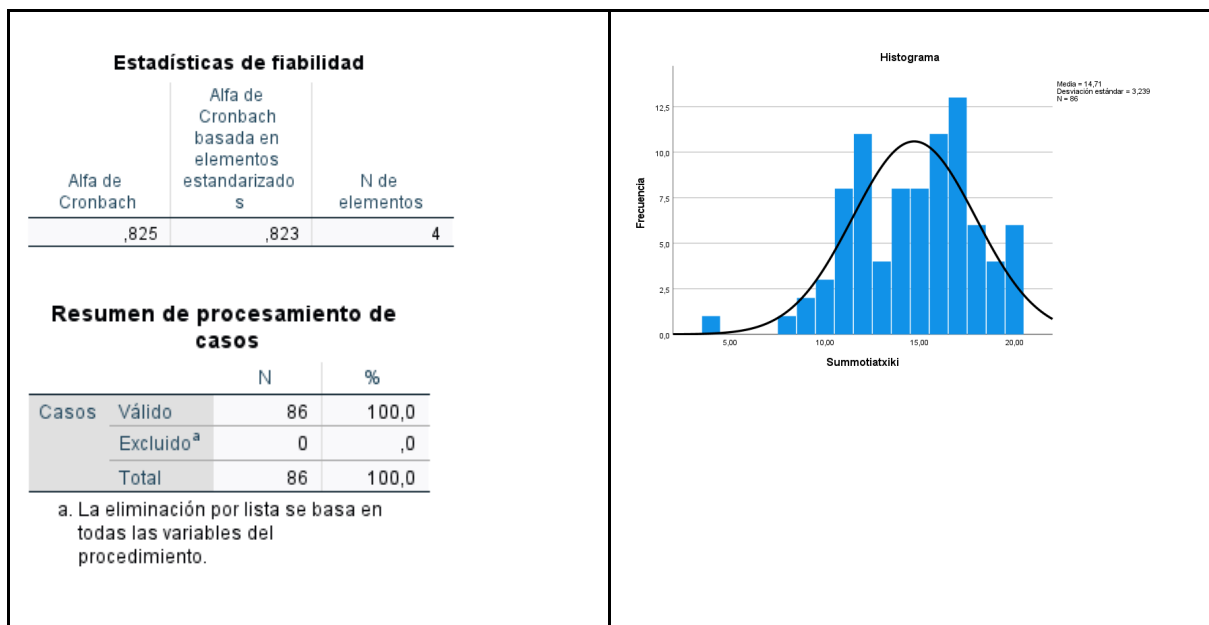
● 1. Dimentsioa: Atxikimendua eta motibazioa.

Dimentsioka egindako analisisian, atxikimendua eta motibazioaren kasuan, *Alfa de Cronbach* kalkuluaren arabera hori altua dela ikus daiteke, horrek $\alpha = ,823$ ko balioa baitauka. Kasu honetan ere, pilotajeak emandako balorea baino altuagoa.

Histogramak ematen duen grafika eta normaltasun kurbari erreparatuz, hemen ere agerikoa da datuak ez direla modu guztiz orekatu batean banatzen. Beraz, eskala osoarekin egindako Ksmirnov proban ateratako emaitzak berretsi egiten ditu irudiak (ez-paeametrikoak).

FIDAGARRITASUN PROBA

HISTOGRAMA

Analisi faktoriala egitean komunalitaten taulan estrakzioetan balore baxuena ,518 dela ikus daiteke, eta dimentsioaren matrizean karga guztiak 0,7tik gorakoak direla, 14. itema izan ezik beste guztiak 0,8 gaineko baloreak eman dituztelarik. Beraz, balore altuak direla esan daiteke.

Itemen arteko korrelazioari dagokionez agerikoa da 11. eta 13. gordetzen duten korrelazioa dela handiena ($r = .779$; $p = <.001$). Halarik ere, besteen arteko korrelazioa ere atzeman daiteke, guztiak ere $r = .4$ ko balorea gaindituz eta $p = <.001$ izanik.

KOMUNALITATEAK	DIMENTSIOAREN MATRITZEA																														
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="3">Comunalidades</th> </tr> <tr> <th></th> <th>Inicial</th> <th>Extracción</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>11.Euskararekiko motibazioa jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez</td> <td>1,000</td> <td>,716</td> </tr> <tr> <td>13.Motibazioa euskaraaz hitz egiteko jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez</td> <td>1,000</td> <td>,742</td> </tr> <tr> <td>14.Soziolingüístikaren bitartez euskararekiko abikimenduaren garapena</td> <td>1,000</td> <td>,518</td> </tr> <tr> <td>15.Komunitatearen parte sentitzeak euskararekiko ardura</td> <td>1,000</td> <td>,646</td> </tr> </tbody> </table> <p>Método de extracción: análisis de componentes principales.</p>	Comunalidades				Inicial	Extracción	11.Euskararekiko motibazioa jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	1,000	,716	13.Motibazioa euskaraaz hitz egiteko jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	1,000	,742	14.Soziolingüístikaren bitartez euskararekiko abikimenduaren garapena	1,000	,518	15.Komunitatearen parte sentitzeak euskararekiko ardura	1,000	,646	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Matriz de componente^a</th> </tr> <tr> <th></th> <th>Componente 1</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>11.Euskararekiko motibazioa jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez</td> <td>,846</td> </tr> <tr> <td>13.Motibazioa euskaraaz hitz egiteko jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez</td> <td>,861</td> </tr> <tr> <td>14.Soziolingüístikaren bitartez euskararekiko abikimenduaren garapena</td> <td>,720</td> </tr> <tr> <td>15.Komunitatearen parte sentitzeak euskararekiko ardura</td> <td>,804</td> </tr> </tbody> </table> <p>Método de extracción: análisis de componentes principales. a. 1 componentes extraídos.</p>	Matriz de componente ^a			Componente 1	11.Euskararekiko motibazioa jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	,846	13.Motibazioa euskaraaz hitz egiteko jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	,861	14.Soziolingüístikaren bitartez euskararekiko abikimenduaren garapena	,720	15.Komunitatearen parte sentitzeak euskararekiko ardura	,804
Comunalidades																															
	Inicial	Extracción																													
11.Euskararekiko motibazioa jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	1,000	,716																													
13.Motibazioa euskaraaz hitz egiteko jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	1,000	,742																													
14.Soziolingüístikaren bitartez euskararekiko abikimenduaren garapena	1,000	,518																													
15.Komunitatearen parte sentitzeak euskararekiko ardura	1,000	,646																													
Matriz de componente ^a																															
	Componente 1																														
11.Euskararekiko motibazioa jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	,846																														
13.Motibazioa euskaraaz hitz egiteko jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	,861																														
14.Soziolingüístikaren bitartez euskararekiko abikimenduaren garapena	,720																														
15.Komunitatearen parte sentitzeak euskararekiko ardura	,804																														
ELEMENTUEN ARTEKO KORRELAZIOA																															

Correlaciones					
		11. Euskararekiko motibazioa jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	13.Motibazioa euskaraaz hitz egiteko jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	14. Soziolinguisti karen bitartez euskararekiko atxikimenduare n garapena	15. Komunitateare n parte sentitzeak euskararekiko ardura
11.Euskararekiko motibazioa jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	Correlación de Pearson	1	,779**	,420**	,496**
	Sig. (bilateral)		<,001	<,001	<,001
	N	86	86	86	86
13.Motibazioa euskaraaz hitz egiteko jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	Correlación de Pearson	,779**	1	,410**	,549**
	Sig. (bilateral)	<,001		<,001	<,001
	N	86	86	86	86
14.Soziolinguistikaren bitartez euskararekiko atxikimenduaren garapena	Correlación de Pearson	,420**	,410**	1	,571**
	Sig. (bilateral)	<,001	<,001		<,001
	N	86	86	86	86
15.Komunitatearen parte sentitzeak euskararekiko ardura	Correlación de Pearson	,496**	,549**	,571**	1
	Sig. (bilateral)	<,001	<,001	<,001	
	N	86	86	86	86

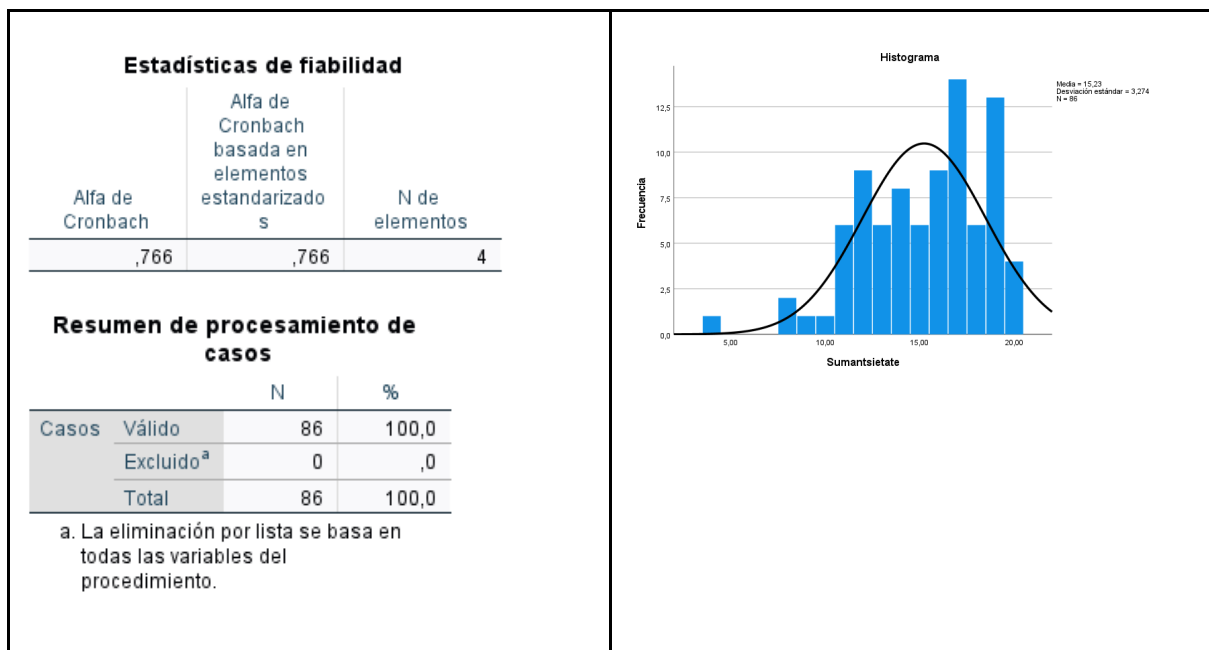
** . La correlación es significativa en el nivel 0,01 (bilateral).

• 2. Dimentsioa: Komunikazio-antsietatea

Komunikazio-antsietatearen petzepzioa jasotzen duen dimentsioaren kasuan, *Alfa de Cronbach* kalkuluaren arabera emaitzen fidagarritasuna, kasu honetan onargarria dela ikus daiteke, horrek $\alpha = ,766$ ko balioa baitauka. Hemen ere, pilotajeak emandako balorea baino altuagoa eta motibazioa eta atxikimenduaren dimentsioak emandako balorea baino pixkat baxuagoa da. Hau da, pilotajearen tendetzia mantendu da.

Histogramak ematen duen grafika eta normaltasun kurbari erreparatuz, hemen ere agerikoa da datuak ez direla modu guztiz orekatu batean banatzen. Beraz, eskala osoarekin egindako Ksmirnov proban ateratako emaitzak berretsi egiten ditu irudia honek ere.

FIDAGARRITASUN PROBA	HISTOGRAMA
----------------------	------------

Análisi faktoriala egitean komunalitaten taulan estrakzioetan balore baxuena 0,429 dela ikus daiteke, eta dimentsioaren matrizean karga guztiak 0,6tik gorakoak direla. Beraz, kasu honetan ere, balore altuak direla esan daiteke, 1. dimentsioan baino apalagoak badira ere.

Itemen arteko korrelazioari dagokionez, hemen ere, pilotajeaz bezala, 12. eta 27. arteko korrelazioa da txikiena, baloreak baxuak direlarik ($e = 289$; $p = ,007$). 12. eta 29. arteko korrelazioa da handiena ($e = ,605$; $p = <,001$) kasu honetan ere pilotajeaz emandako emaitzen tendentzia mantenduz.

KOMUNALITATEAK	DIMENTSIOAREN MATRITZEA																														
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="3">Comunalidades</th> </tr> <tr> <th></th> <th>Inicial</th> <th>Extracción</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>12. Ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez</td> <td>1,000</td> <td>,630</td> </tr> <tr> <td>27. Gela barruan lanketa ludikoan komunikazio-antsietatea</td> <td>1,000</td> <td>,429</td> </tr> <tr> <td>28. Gelakanpoan jolasaren bitartez komunikazio-antsietatea</td> <td>1,000</td> <td>,632</td> </tr> <tr> <td>29. Antsietate jaitsi denboran zehar</td> <td>1,000</td> <td>,668</td> </tr> </tbody> </table> <p>Método de extracción: análisis de componentes principales.</p>	Comunalidades				Inicial	Extracción	12. Ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	1,000	,630	27. Gela barruan lanketa ludikoan komunikazio-antsietatea	1,000	,429	28. Gelakanpoan jolasaren bitartez komunikazio-antsietatea	1,000	,632	29. Antsietate jaitsi denboran zehar	1,000	,668	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Matriz de componente^a</th> </tr> <tr> <th></th> <th>Componente 1</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>12. Ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez</td> <td>,794</td> </tr> <tr> <td>27. Gela barruan lanketa ludikoan komunikazio-antsietatea</td> <td>,655</td> </tr> <tr> <td>28. Gelakanpoan jolasaren bitartez komunikazio-antsietatea</td> <td>,795</td> </tr> <tr> <td>29. Antsietate jaitsi denboran zehar</td> <td>,817</td> </tr> </tbody> </table> <p>Método de extracción: análisis de componentes principales.</p>	Matriz de componente ^a			Componente 1	12. Ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	,794	27. Gela barruan lanketa ludikoan komunikazio-antsietatea	,655	28. Gelakanpoan jolasaren bitartez komunikazio-antsietatea	,795	29. Antsietate jaitsi denboran zehar	,817
Comunalidades																															
	Inicial	Extracción																													
12. Ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	1,000	,630																													
27. Gela barruan lanketa ludikoan komunikazio-antsietatea	1,000	,429																													
28. Gelakanpoan jolasaren bitartez komunikazio-antsietatea	1,000	,632																													
29. Antsietate jaitsi denboran zehar	1,000	,668																													
Matriz de componente ^a																															
	Componente 1																														
12. Ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	,794																														
27. Gela barruan lanketa ludikoan komunikazio-antsietatea	,655																														
28. Gelakanpoan jolasaren bitartez komunikazio-antsietatea	,795																														
29. Antsietate jaitsi denboran zehar	,817																														
ELEMENTUEN ARTEKO KORRELAZIOA																															

Correlaciones					
		12. Ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	27. Gela barruan lanketa ludikoen komunikazio-antsietatea	28. Gelakanpoan jolasaren bitartez komunikazio-antsietatea	29. Antsietate jaitsi denboran zehar
12. Ikasteko erraztasuna (antsietatea behera) jolasaren eta jarduera ludikoen bitartez	Correlación de Pearson	1	,289**	,498**	,605**
	Sig. (bilateral)		,007	<,001	<,001
	N	86	86	86	86
27. Gela barruan lanketa ludikoen komunikazio-antsietatea	Correlación de Pearson	,289**	1	,445**	,377**
	Sig. (bilateral)	,007		<,001	<,001
	N	86	86	86	86
28. Gelakanpoan jolasaren bitartez komunikazio-antsietatea	Correlación de Pearson	,498**	,445**	1	,483**
	Sig. (bilateral)	<,001	<,001		<,001
	N	86	86	86	86
29. Antsietate jaitsi denboran zehar	Correlación de Pearson	,605**	,377**	,483**	1
	Sig. (bilateral)	<,001	<,001	<,001	
	N	86	86	86	86

** . La correlación es significativa en el nivel 0,01 (bilateral).

Balorazio orokorra:

Pilotajearen eta azken emaitzen analisian edo instrumentuaren ebaluazioan fidagarritasun maila igo egin dela ikusi da. Baliagarritasun proben dimentsioen arteko korrelazio esanguratsua igo egin da, eta hori positibotzat baloratzen da. Halarik ere, komunikazio-antsietatearen itemen baloreak motibazio eta atxikimenduarenak baino baxuagoak dira, eta, agian beste itemen bat gehitu edo formulazioen bat moldatzea egokia litzatekeela baloratzen da.

Lan honen helburua ez da izan sortutako galdetegi-eskala balidatzea. Eta beraz, kontziente gara prozesuak hutsuneak dituela. Dena dela, ikerketa-lanak izandako denbora-tartea kontuan izanik emandako emaitzen ahalik eta fidagarritasun handiena bermatzea izan da helburua, eta galdetegi-eskala balidatzeko prozesua abiatu behar bada, bide bat egina uztea.

14. eranskina: Haurren elkarrizketetatik eratorritako informazioa kategorizatuta

Haurren ekosistema soziolinguistikoa

Ikasle talde honekin egindako elkarrizketan etxeko hizkuntza-ohiturez jakin nahi izan da. Jakinik euskara edo eta euskara gaztelania izan direla euren H1, etxetik

dakarten hizkuntza benetan zein den jakiteko. Hala, etxean bi hizkuntzak erabiltzen dituztela erantzun dute, nahiz eta gaztelania gailentzen den:

H1eus: Ikasle1: Nik nola hitz egiten dut gehiago erderaz, Nire aita ez dakielako. Ba niri ateratzen zait errazago erderaz hitz egitea

H1eus:Ikasle2: Bai eske nire ama ere bai bakarrik daki gazteleraz, eta nire aita euskeraz, aitarekin gehienetan euskeraz.

Halarik ere, euskara H2 gisa dutenen artean gurasoekin ez bada ere familiarekin lotu dute egoera ezberdinak deskribatuaz:

H1erd: Ikasle2: Ez, zeren bakarrik nire anaiak eta nire lehengusinak direla Durangokoak edo horrela, que joaten dira, joan ziren ere ikastola batera, eta beraiek bakarrik dakite euskara eta nire anaiak (ondoko mutikoa seinalatzen du).

H1erd: Ikasle4: Nire etxean ere alemanieraz, euskeraz eta gazteleraz.

Adibidez ikasleetako batek bere aitaren neskalaguna aipatzen du euskara familiarekin lotzeko:

H1erd: Ikasle4: Nagoenean nire aita eta nire aitaren neskalagunarekin.

Etxetik harago euren testuinguruan euskaraz hitz egitea erraza den galdetzean, orokorrean ez dutela hitz egiten aipatzen dute, batzuetan bakarrik, edo kanpoan daudenen hizkuntza-jarreraren aurrean erantzuteko, kasu honetan H1 euskara dutenen kasuan euskaraz hitz egiteko hautua eginez:

H1eus: Ikasle4: haber..Ez dugu hitz egiten, baina, pues...

H1eus: Ikasle1: Batzuetan hitz egiten dugu euskaraz kanpoan...

H1eus: Ikasle1: Pentsatzen dutenei gaude beraiei insultatzen eta hasten dira bere idioman hitz egiten...eta hasten dira insultatzen.

Halarik ere, lagunekin oro har ez dutela euskaraz hitz egiten aipatzen dute:

H1eus: Ikasle1: Ez dugu ezer hitz egiten euskaraz.

H1eus: Ikasle1: Marrokiz eta...hori.. etxean hori eta gero kanpoan, lagunekin...kanpoko lagunekin gazteleraz.

H1erd: Ikasle4: erderaz

Hizkuntza ohiturez galdetzean, ingurukoak euskara erabiltzearen inguruan izan dezaketen iritziaz edo jarreraz harago, testuinguruak ez diela erraz jartzen adierazten dute:

H1eus: Ikasle3: eta jende asko ez duela euskaraz hitz egiten. Orduan pues da zailago, zeren ni egiten dut gimnasia eta ballet eta dena erderaz.

H1eus: Ikasle4: Futbolean eta eskubaloia. Dena erderaz, bai. Ni ere bai.

H1eus: Ikasle1: Bai dantzan ere bai.

Euskara H2 gisa dutenek aldiz, ohiturari azpimarra handiagoa egiten diote:

H1erd: Ikasle2: Zeren ni nago akostumbratuta etxean hitz egitea gaztelera, zeren aita eta nire ama eta nire amona eta dena, ez dakite euskeraz. Orduan nago ohituta hitz egitea gazteleraz, eta ez dakit, ateratzen zait bakarrik.

Beste hiruek ohitura delako baieztatzen dute. Erraztasunaren arrazoiak galdetzean oro har bi hizkuntzak erraz hitz egiten dituztela azaltzen dute. adierazgarria iruditu da H1 marokoarra duenaren azalpena:

H1erd: Ikasle1: Biak, biak errez. Ba nik heldu nintzenean hemen, lehenengo ikasi nuen euskara gaztelera baino. Ondoren, orduan iruditzen zait pixka bat errezago euskara, baina orain jada ohituta nago pixka bat gaztelania.

Nola ikasi zuen euskara gaztelania baino lehen galdetzean, gurasoek bideo eta pelikulak euskaraz jartzen ziotela azaldu du, nahiz eta beraiek ez jakin euskara transmitito ziotela, euskarara ohitzeko "akostunbratzeko" dio berak. Eta beraz, lagunekin eta kalean hartu duela gaztelera hitz egiteko ohitura, nolabait, testuinguruak berak bultzata.

H1erd: Ikasle1: Nik zuekin, zuekin, eta batzuetan bideotxo batzuekin, gainera ez nuen ikusten telebistan...Ikusten...telebista programak ikusten nituen euskaraz ikasteko horrela.

Antzeman daiteke beraz, ikastola-kanpoko testuinguruak hizkuntza-jarrerei degokionez dakartzan zailtasunak. Ikastolan euskaraz bizitzearen inguruan galdetzean aldiz testuinguru horretan erraza egiten zaiela izan da erantzuna. Baina, oro har, gaztelaniaz bizi diren ikasleak direla adierazi dute euren bizipenak deskribatzeko garaian.

Giera, euskararen funtzioa ikastolarekin lotzen dute nahiz eta batzuek familiarekin hitz egin eta lagunekin hitz egiteko funtzioa har dezakeen galdetzean, euren testuinguruan zail ikusten dutela adierazi dute.

H1eus: Ikasle2: Ba ni zail, uste dut...

H1eus: Ikasle1: nik ere, nahiko nuke ba...denak etxean, kanpoan egotea euskaraz hitz egiten, baina bueno, zaila zaila.

Programaren lanketan murgilduta, lantzen dituzten esamoldeez ere jardun dira ikasleak elkarrizketan eta horien balioaz, oro har, hizkuntza alternantzia erabiltzen dituztenak direla adierazi dute, eta balagarriak zaizkiela:

H1eus: Ikasle1: Bai, ze leno ez genekizkien esamoldeak eta orain bai, eta dibertigarria da nola ikasten dugun.

H1erd: Ikasle1: Bueno, esamolde batzuk, ez nekizkien berri batzuk: zoaz pikutara, edo niri bost, eta gauza horiek, ikasi ditugu esamolde asko ez genekienak Arikala egon baino lehen.

1. Dimentsioa: Atxikimendua eta motibazioa

Programaren inguruan jardutean burura zer etortzen zitzaien galdetzean H1 gisa euskara ere badutenek esamoldeak, jolasa eta euskaraz hitz egitea izan da eman duten erantzuna, eta arikala egiteko gogoz egoten direla. Kuriosoa da gaztelania lehen hizkuntza bezala jaso dutenek: Euskara ohiukatu dutela hori galdetzean, euskara eta esamoldeak, poz batean (hala adierazi zen jasotako notetan eta hala jaso da grabaketako ahotsaren tonuan).

Hizkuntza-estrategiak:

Hizkuntza-estrategiei dagokionez, ikasleetako batek programaren baitako bere bizipenak azaltzean honela deskribatzen du jolasa, ariketa fisikoa eta euskara uztartzeak gogora ekartzen dion bizipena:

H1eus: ikasle1: Ni, osea, jolasten dugunean gustatzen zait, zeren ariketa fisikoa ere gustatzen zait eta esatea esamoldeak ere oso gustoko dut eta jolasten garen bitartean ba, gehiago..

Besteek ere ildo beretik erantzun dute euskara ikasteko eta lantzeko metodologia honek ikasteko dakartzan erraztasunak eta bienbitarteko gozamina. Gainera, haurretako batek euren artean hori nola aipatzen duten azpimarratzen du:

H1eus: Ikasle4: Bai hori da, hori esaten dugu beti.

H1eus: Ikasle3: Niri gustatzen zait gehiago zergatik sentitzen naiz libreago, eta pues...

Jasotako informaziori so eginik, esan behar da, atxikimendu eta motibazioari dagokionez, jolasa eta horrek dakartzan onurei begira, motibazioa eta atxikimendua baino, komunikazio-antsietateari metodologia honek egiten dion ekarpenari egin diotela aipamen gehien H1 gisa gaztelania dutenek, eta ez hainbeste euskaraz hitz egiteko gozamenari.

Hala, programaren lanketak euskarara hurbildu eta horrekiko motibazioa eta atxikimendua garatzen dutela adierazten duten bizipenak ere jaso dira haurren eratzunetan, azpimarra eginez soziolingustikaren ikuspegitik euskararen bilakaera historiokoa lantzeari:

H1erd:Ikasle2: irakasleak kontatu zigun ke zeukan lagun bat Leitzan, ke ireki zuen Lizarran lehenengo ikastola euskeraz hitz egiten zena..eta joan ziren frankoren lagunak eta esan zioten itxi egin behar zuela euskaraz hitz egiten zelako. Orduan joan behar izan zuten gazteleraz hitz egiten zen ikastetxe batera.

Eta euskararen bilakaera historikoa ezagutzeko egindako jarduera ludikoaren balioagatik edo eraginagatik galdetzean elkarrizketatu guztiek aho batez baietz erantzun dute

Jolasak euskararekiko eragindako motibazioa ere atzeman daiteke programa bitartean bizitakoa kontatzean:

H1eus:Ikasle4: Haber, urte honetan erakutsi digute esamolde ezberdinak eta berriak, eta ez dira zailak, nik gustuko ditut gehiago erakutsi digutelako.

H1eus: Ikasle2: Pues,ee, hitz gehiago ezagutzen dituzulako,

H1eus: Ikasle3: bai eta esamoldeak eta euskaraz haserretzen eta pozten, eta hori ikasten dugulako

Atxikimenduaz ere jardun gara, hizkera eta lagun komunitatea lantzeko jolasak eta esamoldeak euskal herriko beste haurrekin partekatzen ari direla kontatu dute eta horrek haientzako duen garrantzia azaldu:

H1eus: Ikasle1: Inportantea da ze horrela euskera zabaltzen da eta hitz egiten da, hitz egiten dugu, eta ez zaigu ahazten lagun berriekin

H1eus: Ikasle2: Hori da handitzen da, ez galtzeko berriz

H1eus: Ikasle4: Bai importante hori.

H1eus: Ikasle2: Eta lagun berriak ezagutzea inportantea dela uste dugu.
H1erd: ikasle1: Eta nago oso inpaziente joateko beste ikastola batera eta egiteko jolasak beste neska mutiko batzuekin eta entzutean gustatu zitzaidan... nago inpaziente.

1. Dimentsioa: komunikazio-antsietatea

Landutako teoria ezberdinek hizkuntzen arteko alternantzia, ekintza-komunikatiboan antsietatea jaitsi eta errazago hitz egiteko egiten dela diote, beste batzuek diskurtsoa adierazgarriagoa egiteko, besteak beste. Elkarrizketatutako haurren kasuan aho batez erantzun dute erraztasunagatik egiten dutela. Hemen horren adibide diren elkarrizketan jasotako adierazpenak:

H1eus: Ikasle3: Gehiago hitz egiten dugulako gazteleraz. Batzuetan igual ez zaizunean hitzen bat ateratzen. Igual errezago da erderaz eta horregatik.

H1eus: Ikasle1: batzuetan ez dakit, gelditzen zara pentsatzera pixka bat, eta ez zaizu ateratzen esaten duzun hori eta orduan ba erdara eta gero berriz euskara.

H1erd: Ikasle2: Ba nik egiten dudanean hori da, ez dudalako edo ez zaidalako hitz bat edo frase bat euskeraz eta orduan hartzen dut, orain egin dudanez bezala?

H1erd: Ikasle1: Bai, nik uste dut dela zeren ez zaigu ateratzen eta nolda badakigu gazteleraz, ya orain gaude akostunbratuak eta ateratzen zaigu natural gazteleraz.

H1erd: Ikasle3: Bai ni bera bezala, bai berdina. Ez dakit zergatik? Ez zait ateratzen hitz bat eta..

H1eus: Ikasle3: hori, hori, ez dakidanean hitz bat eta esaten badut gazteleraz.

Hala, hizkuntza bat edo bete erabiltzean, zein den erabiltzen ari diren hizkuntza galdetzean, guztiek ere aho batez baiezkoa erantzun dute:

H1eus: Ikasle3: Nola ez dugu jakingo, badakigu zer den bat eta beste hizkuntza.

H1erd: Ikasle1: Bai, bai, baina nik batzutan esatean euskañol, batzutan ateratzen zait eta gero saiatzen naiz aldatzen euskerara

Komunikazio-antsietatea sor dezaketen bi testuinguru garrantzitsu dira, ikasgela barruan eta kanpoko. Izan ere, baldin eta zein den ematen den egoera komunikatiboa ekintza-komunikatiboaren aurrean motu batean edo bestean aurkitzen gara. Hala, Arikala programak komunikazio-antsietatean izan duen eragina galdetzean, eta hori lantzean non sentitzen diren erosoen, nabarmena izan da H1 gisa euskara izan dutenen edo izan ez dutenen arteko ezberdintasuna. Izan ere, euskara etxean jaso dutenek nahiago dute kaleko lanketa, kaleko hizketaldia eta jolasak, eta H1 gisa gaztelania edo beste erdara bat jaso dutenek gela barrua. Hitzartze hauek horren adierazgarri dela pentsatzen da:

- Testuingurua eta jolasak:

H1eus: Ikasle1: Nik Arikalan, Arikalan gaudenean, jolasten.

H1eus: Ikasle3: Bai nik ere nire familiarekin eta Arikalan lagunekin kalean gelan baino

Ikasle1: Bai, baina ez da berdina. Esker klasean zaude...

Ikasle 4: Komo aspertuta...eta hemen zaude ikasten jolasten.gehiago.

H1erd: Ikasle3: Bueno baino kanpoan libreago sentitzen zara...

H1erd: Ikasle4: Ni ere barruan.

H1erdkasle1: Haber da arraroa, lasaiago barruan, baina libreago jolasten kanpoan nahiz eta esamoldeekin urduriago jarri eta disfrutatzen dut.

Gela barruan programaren lanketa eta hizkera informala lanketa lasaiago egiten dutela adierazten dutenek, halarik ere, jarduera ludikoek transmititutako giro segurua eta lasaia azaltzen dute:

H1erd: Ikasle2: Bai, zergatik ateratzen zait bakarrik dakit, bai. Edakit...

Hizkera informala lantzen hasi zirenetik hona komunikazio-antsietateak izandako bilakaera ere aipatu dute, nolabait, ikasleek hasiera batean kosta egiten zitzailea adierazi dutelarik:

H1eus: Ikasle2: Ba hasiera zelako eta ez genekien esta esamolde bat.

H1eus: Ikasle1: Ni bai, batzutan bai. Eske ez geunden oso ohituta eta esamoldeak ateratzean kosta egiten zitzaigun, urduriago jartzen ginen. Ze esaten genuen, ba ez dakit...baina ez esamoldeak euskaraaz jolasetan, ósea...

H1eus: Ikasle3: Ateratzen zitzaigun zerbait erderaz.

H1erd: Ikasle2: Bai, bai zen hezitazileak jartzen zigun, nola ez genekien esamolde asko eta geunen oraindik ikasten eta esaten zigun egiteko. Nola orain jolasetan esaten esamoldeak eta tal..pues eta ez bazigun sartzen ere presioa asko, guri zen presio asko, zeren ginen berriak eta ez genizkigun eta guretzat ziren pixkat arraroak.

H1eus: Ikasle3: Niri ere bai aurten gero eta errezagoa da

H1erd: Ikasle2: Bueno, horiek ez dakit, egiten zaizkit errazagoak ziren besteak. Zirenez nola arraragoak guretzako, ba ez dakit, hauek egiten zaizkit errazagoak erabiltzeko.

H1erd: Ikasle3: Bueno...egia da lehen esaten ziguten kontrakotasuna adierazten dutenak, aldekotasunak, eta guk ez genekiten zein ziren eta orduan jartzen ginen urduriago.

Ondoren, behin hizkera informaleko esamoldeak ezagututa bizipen horiek positiboagoak direla azaldute, euskaraz hitz egitean antsietatea jaitsiz. Izan ere, aho batez erantzun dute orain errazago egiten zaiela euskaraz lagunartean aritzea eta ez direla hain urduri jartzen. Gainera antsietatea zer den badakitela azpimarratu dute eta jolasaren bitartez komunikazio-antsietate hori jaitsi egiten dela, tartean hizkera eta testuingurua libreagoa delako edo dibertigarriagoa:

H1eus: Ikasle1: Bai bai, libreago delako.

H1eus: Ikasle3: Niri ere bai aurten gero eta errezagoa da

H1erdkasle1: Haber da arraroa, lasaiago barruan, baina libreago jolasten kanpoan nahiz eta esamoldeekin urduriago jarri eta disfrutatzen dut.

H1erd: Ikasle2: Bueno, horiek ez dakit, egiten zaizkit errazagoak ziren besteak. Zirenez nola arraragoak guretzako, ba ez dakit, hauek egiten zaizkit errazagoak erabiltzeko.

H1erd: Ikasle3: Bueno...egia da lehen esaten ziguten kontrakotasuna adierazten dutenak, aldekotasunak, eta guk ez genekiten zein ziren eta orduan jartzen ginen urduriago,

H1eus:Ikasle 3: Bai jolasak eta dena, dibertigarriago.